

Samrådsredogörelse

Samrådsredogörelse avseende samråd om
tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och
vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

2023-12-01

Sweco Sverige AB
Uppdrag

Uppdragsnummer

Kund

Upprättad av

Datum

Dokumentreferens

MKB för tillståndsansökan för

kalkbrytning i Slite

30031436

Heidelberg Materials

Cornelia Hartman, Adrienne Bergh

2023-12-01

samrådsredogörelse heidelberg materials 231201

Innehållsförteckning

1.	Samrådets genomförande	5
1.1	Beskrivning av samrådet	5
1.2	Avgränsning av kretsen enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten	7
2.	Synpunkter från kommuner och myndigheter	8
2.1	Naturvårdsverket	8
2.2	Sveriges geologiska undersökning (SGU)	10
2.3	Vattenmyndigheten Södra Östersjön	10
2.4	Region Gotland	11
2.5	Länsstyrelsen Gotland	11
2.6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	13
2.7	Trafikverket	13
2.8	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	13
2.9	Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)	13
2.10	Skogsstyrelsen	14
3.	Synpunkter från organisationer och föreningar	14
3.1	Gotlands Naturskyddsförening	14
3.2	Gotlands Botaniska Förening	15
4.	Synpunkter från enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt allmänheten	16
4.1	Gotlands Energi AB	16
4.2	Fastighetsägare och adressater	16
4.2.1	Grundvatten	16
4.2.2	Naturmiljö och friluftsliv	16
4.2.3	Buller och vibrationer	17
4.2.4	Luft och klimat	17

Bilagor

1. Samrådsunderlag (2022-06-29)
2. Samrådsutskick till allmänheten, organisationer, föreningar och enskilda som kan antas bli särskilt berörda
3. Annonsering om samråd och "Öppet hus"
4. Information om samråd på Heidelberg Materials hemsida
5. Minnesanteckningar från samrådsmöte med Länsstyrelsen Gotland
6. Minnesanteckningar från samrådsmöte med Region Gotland
7. Minnesanteckningar från samrådsmöte med Naturvårdsverket, SGU och MSB
8. Kompletterande samrådsunderlag I (2022-11-25)
9. Utskick av kompletterande samrådsunderlag I till allmänheten, organisationer, föreningar och enskilda som kan antas bli särskilt berörda
10. Annonsering om kompletterande samrådsunderlag I
11. Underlag för fördjupat samråd (2022-12-16)
12. Underlag för fördjupat samråd – förtydligande avseende injektering (2023-01-12)
13. Kompletterande information på Heidelberg Materials hemsida
14. Kompletterande samrådsunderlag II (2023-07-03)
15. Utskick av kompletterande samrådsunderlag II till allmänheten, organisationer, föreningar och enskilda som kan antas bli särskilt berörda
16. Annonsering av kompletterande samrådsunderlag II

17. Kompletterande information på Heidelberg Materials hemsida
18. Minnesanteckningar från kompletterande samrådsmöte med Länsstyrelsen Gotland
19. Kompletterande samrådsutskick till fastighetsägare som kan beröras av ledningar
20. Kompletterande samrådsutskick till Länsstyrelsen Gotland, Naturvårdsverket, Region Gotland samt SGU (2023-09-14)
21. Samrådsyttrande Naturvårdsverket
22. Samrådsyttrande Sveriges geologiska undersökning (SGU)
23. Samrådsyttrande Vattenmyndigheten Södra Östersjön
24. Samrådsyttrande Region Gotland
25. Samrådsyttrande Länsstyrelsen Gotland
26. Samrådsyttrande Trafikverket
27. Samrådsyttrande Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
28. Samrådsyttrande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
29. Samrådsyttrande Skogsstyrelsen
30. Samrådsyttrande Gotlands Naturskyddsförening
31. Samrådsyttrande Gotlands Botaniska Förening
32. Kompletterande samrådsyttrande I Naturvårdsverket
33. Kompletterande samrådsyttrande I Vattenmyndigheten Södra Östersjön
34. Kompletterande samrådsyttrande I Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU)
35. Kompletterande samrådsyttrande I Skogsstyrelsen
36. Kompletterande samrådsyttrande I Gotlands Naturskyddsförening
37. Samrådsyttrande Fördjupat samråd Sveriges geologiska undersökning (SGU)
38. Samrådsyttrande Fördjupat samråd Region Gotland
39. Samrådsyttrande Fördjupat samråd Länsstyrelsen Gotland
40. Kompletterande samrådsyttrande II Naturvårdsverket
41. Kompletterande samrådsyttrande II Sveriges geologiska undersökning (SGU)
42. Kompletterande samrådsyttrande II Vattenmyndigheten Södra Östersjön
43. Kompletterande samrådsyttrande II Region Gotland
44. Kompletterande samrådsyttrande II Länsstyrelsen Gotland
45. Kompletterande samrådsyttrande II Trafikverket
46. Kompletterande samrådsyttrande II Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
47. Kompletterande samrådsyttrande II Gotlands Naturskyddsförening
48. Kompletterande samrådsyttrande II Gotlands Botaniska förening
49. Samrådssynpunkter från enskilda särskilt berörda samt allmänheten
50. Kompletterande samrådssynpunkter I från enskilda särskilt berörda samt allmänheten
51. Kompletterande samrådssynpunkter II från enskilda särskilt berörda samt allmänheten
52. Samrådssynpunkter från fastighetsägare avseende ledningar m.m.

1. Samrådets genomförande

1.1 Beskrivning av samrådet

Heidelberg Materials Cement Sverige AB (före detta "Cementa", hädanefter benämnt "bolaget" eller "Heidelberg Materials") i Slite har genomfört ett avgränsningsråd enligt 6 kap. miljöbalken inför bolagets ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- samt vattenverksamhet. I denna samrådsredogörelse redovisas hur samrådet har genomförts, vilka synpunkter som har inkommit från myndigheter, föreningar, organisationer och enskilda samt Heidelberg Materials bemötande av inkomna synpunkter.

Eftersom denna typ av verksamhet alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan, har Heidelberg Materials inte genomfört något undersökningssamråd (d.v.s. samråd avseende frågan om huruvida verksamheten ska anses medföra betydande miljöpåverkan eller ej).

Samrådet genomfördes på följande sätt:

1. Ett skriftligt samrådsunderlag togs fram, se Bilaga 1. Samrådsunderlaget har under hela samrådsperioden kunnat beställas via samradcementa@sweco.se. Det har även funnits att tillgå digitalt via Heidelberg Materials hemsida <https://www.cement.heidelbergmaterials.se/sv/taktansokanslite> samt kunnat hämtas i pappersform på Heidelberg Materials kontor i Slite. Samrådsunderlaget har även funnits att tillgå vid det öppna samrådsmötet för allmänheten (se nedan).
2. Från den 29 juni 2022 skickades e-postmeddelanden till totalt 16 myndigheter och kommuner med inbjudan till samrådsprocessen.
3. Från den 15 augusti 2022 gjordes utskick till intresseorganisationer, föreningar och fastighetsägare med inbjudan till samrådsprocessen (Bilaga 2). Utskicket gjordes bland annat till ca 1 300 adressater och ca 1 500 fastighetsägare inom ett väl tilltaget område kring Heidelberg Materials planerade verksamhetsområde (Figur 1). Området avgränsades på sådant sätt att alla enskilda som kunde antas bli särskilt berörda av verksamheten, inklusive potentiella vattenrättsliga sakägare, skulle nås av utskicket.
4. Allmänheten bjöds in till samrådet genom annonsering i Gotlands Tidningar och Gotlands Allehanda den 15 och 29 augusti 2022, se Bilaga 3.
5. Den 6 september 2022, kl. 15.00–20.00, arrangerade Heidelberg Materials samrådsmöte i form av "öppet hus" i Slite ishall för enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten, föreningar, organisationer samt övrig allmänhet.
6. Samrådsmöte med Länsstyrelsen Gotland genomfördes den 19 september 2022. Se minnesanteckningar i Bilaga 5.
7. Samrådsmöte med Region Gotland genomfördes den 20 september 2022. Se minnesanteckningar i Bilaga 6.
8. Samrådsmöte med SGU, Naturvårdsverket och MSB genomfördes den 12 september 2022. Se minnesanteckningar i Bilaga 7.
9. Samrådsperioden avsågs initialt pågå till och med den 6 oktober 2022.
10. Heidelberg Materials kompletterade under hösten 2022 samrådsunderlaget med uppgifter om ett justerat verksamhetsområde, förlängd tillståndstid för vattenverksamhet, möjliga

lokaliseringsalternativ för krossanläggningen, nya vattenledningar, eventuellt tillstånd enligt 7 kap. miljöbalken för Natura 2000-området File hajdar, eventuell omprövning av befintliga vattendomar, eventuell påverkan på grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen och Lärbro samt skyddsåtgärder avseende grundvatten vid File hajdar-täkten (Bilaga 8).

Samrådsperioden förlängdes i samband med detta till den 9 januari 2023. Information om det kompletterande samrådsunderlaget och den förlängda samrådsperioden skickades ut till enskilda som kan antas bli särskilt berörda, myndigheter, organisationer och föreningar, se Bilaga 9. Information om kompletteringen och förlängd samrådstid annonserades även i Gotlands Allehanda och Gotlands Tidningar den 29 november 2022, se Bilaga 10.

11. Den 19 december 2022 bjöds Naturvårdsverket, SGU, Länsstyrelsen Gotland och Region Gotland in till fördjupat samråd, se Bilaga 11. Det fördjupade samrådet avsåg utformningen av de undersökningar som Heidelberg Materials planerade att genomföra för att kunna föreslå lämpliga skyddsåtgärder för grundvatten. Det fördjupade samrådet avsågs initialt pågå till och med den 18 januari 2023.
12. Den 12 januari 2023 gjorde Heidelberg Materials ett förtydligande inom ramen för det fördjupade samrådet. Förtydligandet avsåg försöken med ridåinjektering och skickades till Naturvårdsverket, SGU, Länsstyrelsen Gotland och Region Gotland (Bilaga 12). I samband med detta förlängdes samrådsperioden för Länsstyrelsen Gotland till den 30 januari 2023.
13. Bolaget kompletterade under sommaren 2023 samrådsunderlaget med uppgifter om bland annat ett justerat verksamhetsområde, ett justerat preliminärt påverkansområde för grundvatten (Figur 2), planerade omledningar av vattendrag, anläggande av en ny tunnel under Solklintsvägen samt justerad tillståndstid för delar av vattenverksamheten (Bilaga 14). Vidare innehöll kompletteringen ytterligare information om vattenhanteringen och skyddsåtgärder avseende värdefulla våtmarker i omgivningarna kring File hajdar-täkten. Från den 6 juli 2023 gjordes utskick (via post och e-post) med inbjudan till den kompletterande samrådsprocessen till myndigheter, organisationer, föreningar samt fastighetsägare och boende inom det justerade, preliminära påverkansområdet för grundvatten (Bilaga 15). Information om det kompletterande samrådsunderlaget annonserades i Gotlands Allehanda och Gotlands Tidningar den 8 juli 2023 (Bilaga 16).
14. I samband med det kompletterande samrådet under sommaren 2023 hölls ett samrådsmöte med Länsstyrelsen Gotland den 4 september 2023. Se minnesanteckningar i Bilaga 18.
15. Kompletterande information avseende planerad infiltration vid File hajdar-täkten samt att Natura 2000-områdena Forsviden och Bälsalvret omfattas av analysen av verksamhetens eventuella påverkan på Natura 2000-områden skickades till Länsstyrelsen Gotland, Naturvårdsverket, Region Gotland samt SGU via e-post den 14 september 2023 (Bilaga 20).
16. Kompletterande information avseende åtgärder i form av nedläggning av vattenledningar, infiltration av vatten i borrhål samt dämning av Orgvätar skickades via e-post i november 2023 till ägarna av följande av åtgärderna berörda fastigheter: Hejnum Rings 2:1, Prästgården 1:1 och Othem Ytings 1:54 (skifte 2), se Bilaga 19.
17. Under hela samrådsperioden fanns även information om samrådet publicerat på Heidelberg Materials hemsida, se Bilaga 4, Bilaga 13 och Bilaga 17.

Inkomna synpunkter under samrådet redovisas i fulltext i Bilaga 21–52. I Bilaga 49–52 (synpunkter från enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten och allmänheten) har

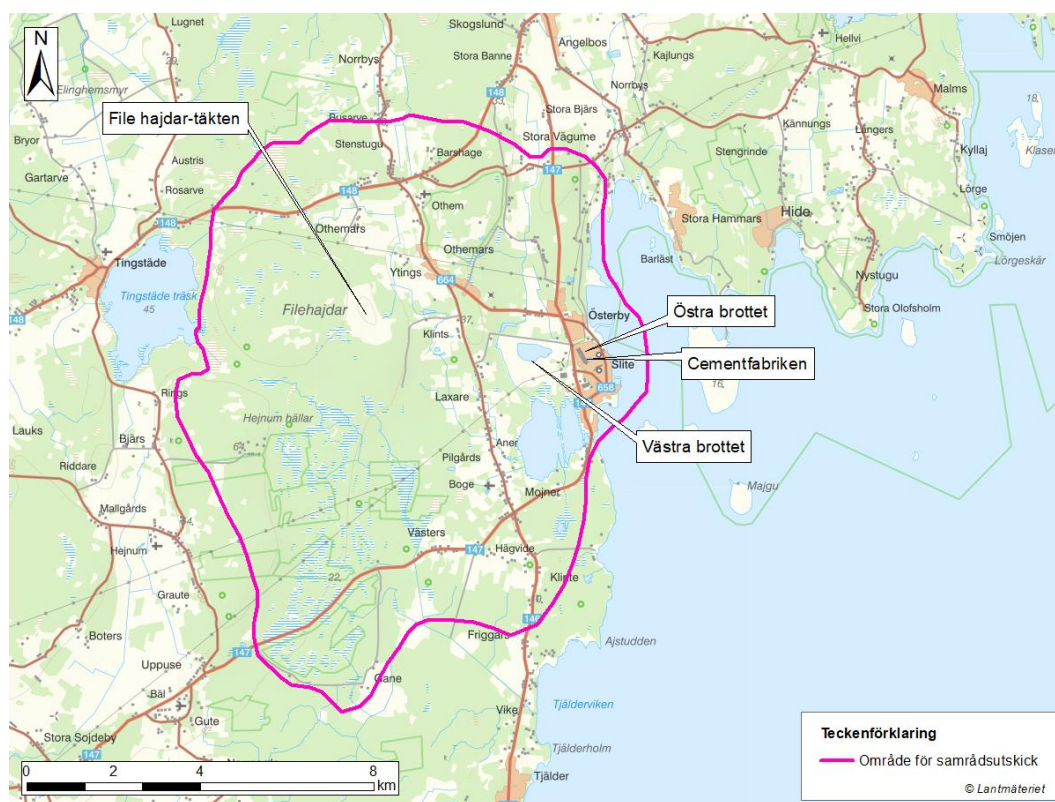
personuppgifter dolts i enlighet med dataskyddsförordningen (GDPR). En sammanfattning av synpunkterna samt Heidelberg Materials bemötande redovisas i kapitel 2–4.

1.2 Avgränsning av kretsen enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten

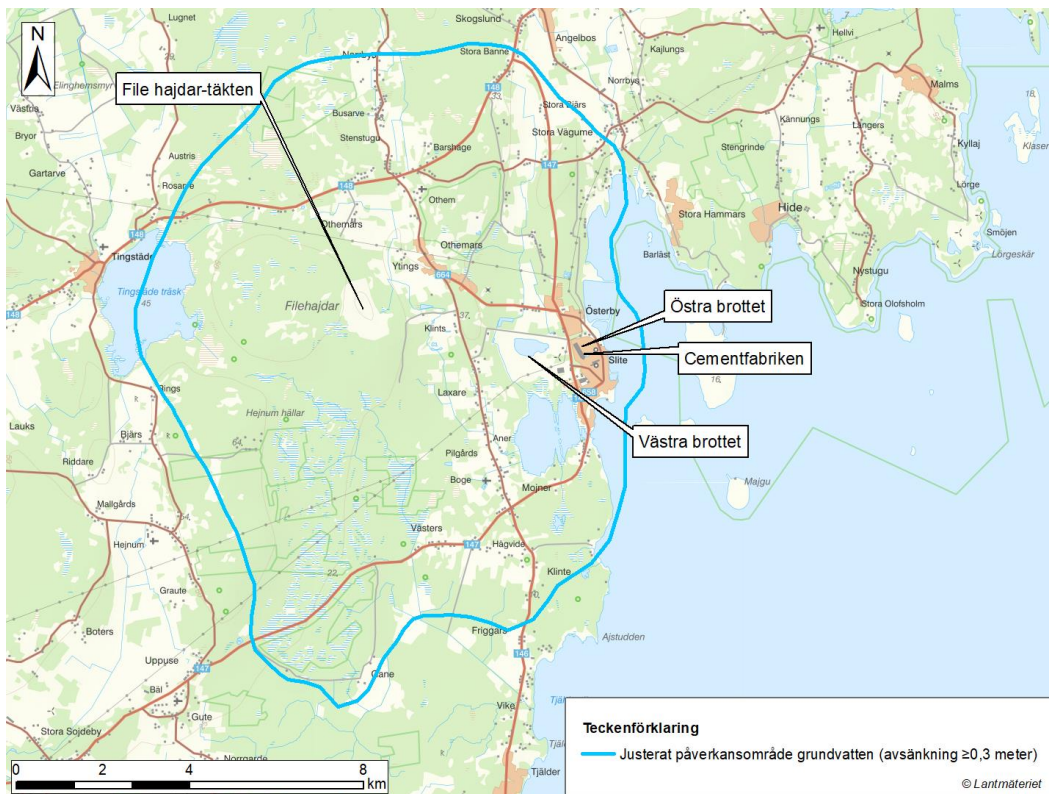
Den geografiska avgränsningen av samrådskretsen inför samrådet hösten 2022 visas i Figur 1. Samrådskretsen har avgränsats utifrån ett preliminärt påverkansområde för vattenverksamheten kopplat till täkterna. Med ”påverkansområde” menas det område inom vilket grundvattennivåerna kan sänkas med 0,3 meter eller mer, vilket eventuellt kan ha en påverkan på grundvattenberoende objekt som exempelvis enskilda brunnar. Boende och verksamheter inom det preliminära påverkansområdet kan därmed antas bli särskilt berörda av den planerade verksamheten. Adressater och fastighetsägare inom påverkansområdet har fått brev med inbjudan till samråd och ”Öppet hus”.

Under sommaren 2023 genomfördes ett kompletterande samråd som bland annat innehöll information om att det preliminära påverkansområdet justerats något (Figur 2). Adressater och fastighetsägare inom det justerade preliminära påverkansområdet har fått brev med inbjudan till det kompletterande samrådet.

Mottagarna av breven informerades om att deras eventuella brunnar kan komma att påverkas av Heidelberg Materials planerade verksamhet och att de då kommer att betraktas som vattenrättsliga sakägare vid tillståndsprövningen. Mottagarna ombads återkomma med information om de eventuella brunnar som de äger eller nyttjar, som underlag till Heidelberg Materials brunnsinventering.

Figur 1 Samrådskrets avseende enskilda särskilt berörda inför samråd hösten 2022.

Figur 2 Samrådskrets avseende enskilda särskilt berörda inför kompletterande samråd sommaren 2023.

2. Synpunkter från kommuner och myndigheter

Följande myndigheter och kommuner bjöds in till samrådsprocessen:

- Naturvårdsverket
- Sveriges geologiska undersökning (SGU)
- Vattenmyndigheten Södra Östersjön
- Region Gotland
- Länsstyrelsen Gotland
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
- Trafikverket
- Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
- Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)
- Skogsstyrelsen
- Miljö- och byggnämnden vid Region Gotland (avstod från att lämna synpunkter)
- Havs- och vattenmyndigheten (avstod från att lämna synpunkter)
- Riksantikvarieämbetet (avstod från att lämna synpunkter)
- Boverket (avstod från att lämna synpunkter)
- Fortifikationsverket (avstod från att lämna synpunkter)
- Kammarkollegiet (avstod från att lämna synpunkter)

2.1 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket (Bilaga 21, Bilaga 32 och Bilaga 40) framför synpunkter avseende bland annat nollalternativet, alternativa lokaliseringar, geologiska och hydrologiska utredningar, artskydd samt påverkan på Natura 2000-områden.

Enligt Naturvårdsverket ska utvecklingen i nollalternativet beskrivas i flera etapper, under tiden täkterna vattenfylls och när täkterna slutligen har vattenfyllts, och därefter jämföras med den miljöpåverkan som den ansökta verksamheten förväntas ge.

Naturvårdsverket framför att ansökan ska redogöra för:

- nödvändiga vattenverksamheter och vattenanläggningar som omfattas av ansökan samt hur de förhåller sig till bolagets befintliga vattendomar
- vad som utgör skyddsåtgärder respektive kompensationsåtgärder, motiv för respektive åtgärd, inom vilket geografiskt område skyddsåtgärder kommer att vidtas samt önskat utfall och förslag till uppföljning
- syfte och funktion hos vattenmagasinet i File hajdar-täkten
- alternativa lokaliseringar för kalkstensbrytningen, krossanläggningen och lagerverksamheten
- vilka mängder råvara som är nödvändig för att tillverka önskad mängd cement och möjligheterna att köpa sådan råvara från extern leverantör
- hur den ekologiska karaktären av Ramsarområdet Kallgate-Hejnum ska säkerställas
- inverkan på grundvattenbrunnar
- nödvändiga skyddsåtgärder för att verksamheten inte ska påverka Natura 2000-områdena på ett otillåtet sätt
- kumulativ påverkan från historiska verksamheter
- vilka undersökningar och mätningar som ligger till grund för bedömning av kumulativ påverkan på omgivningen
- möjligheterna att inom täktverksamheten övergå till fossilfria bränslen och effektivisera energianvändningen
- hur efterbehandlingen ska genomföras.

Naturvårdsverket understryker särskilt behovet av ett antal undersökningar, bland annat geofysiska undersökningar eller motsvarande för kartläggning av dränerande strukturer och mätningar av yt- och grundvattennivåer samt flöden i fler mätpunkter i berggrunden, särskilt inom Natura 2000-områdena.

Naturvårdsverket påpekar även, inom ramen för det kompletterande samrådet sommaren 2023, att bolaget behöver redovisa orsakerna till det minskade verksamhetsområdet samt vilka beräkningar/bedömningar som har legat till grund för justeringen av påverkansområdet för grundvatten.

Bemötande: Heidelberg Materials har beaktat Naturvårdsverkets anvisningar i tillståndsansökan.

Vilka vattenverksamheter och vattenanläggningar som omfattas av ansökan framgår av tillståndsansökan. Planerade skydds- respektive kompensationsåtgärder framgår av miljökonsekvensbeskrivningen. I MKB:n och i den tekniska beskrivningen redovisas planerad hantering av länshållningsvattnet inklusive vattenmagasinets syfte och funktion i File hajdar-täkten.

Under arbetet med MKB:n har ytterligare analyser av påverkansområdet för grundvatten gjorts, med och utan skyddsåtgärder. Påverkansområdet i MKB:n, när grundvattennivåerna i den ansökta verksamheten jämförs med befintliga grundvattennivåer, är mindre än det påverkansområde som användes för avgränsning av vattenrättsliga sakägare. I den hydrogeologiska utredningen (ansökans bilaga B3) redovisas genomförda modelleringar av verksamhetens påverkansområden.

MKB:n innehåller beskrivningar av nollalternativet och den ansökta verksamhetens påverkan på omgivningen, bl.a. brunnar och skyddade områden.

Heidelberg Materials har låtit ta fram en särskild utredning avseende påverkan på Natura 2000-områden, vilken utgör en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen. Heidelberg Materials har också låtit ta fram en särskild utredning avseende alternativa lokaliseringar och sätt att tillgodose fabriken med kalksten, som också den utgör en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen.

Heidelberg Materials har genomfört ett flertal kompletterande undersökningar avseende de hydrogeologiska förutsättningarna i täkternas omgivning samt förfinat den grundvattenmodell som används.

En efterbehandlingsplan är framtagen och utgör en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen.

2.2 Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGU (Bilaga 22, Bilaga 37 och Bilaga 41) bedömer det som viktigt att följande redovisas i tillståndsansökan:

- nuvarande och framtida förhållanden, både med och utan ansökt verksamhet, samt med och utan föreslagna skyddsåtgärder
- effekter av redan utförda skyddsåtgärder som beslutats i tidigare tillstånd
- påverkan på de naturliga återhämtningsförlöppen när täktverksamheten upphör
- både hög- och lågvattensituationer, inklusive situationen som uppkommer när Västra brottet vattenfylls
- risk för påverkan på grundvattenförekomster och den kommunala vattenförsörjningen
- på vilket sätt grundvattennivån och vattenkemin kommer att påverkas av en djupinfiltration av länshållningsvatten
- påverkan på grundvattenberoende ekosystem och skyddade områden
- en tydlig tidplan för när verksamheter och åtgärder kommer att utföras.

SGU lyfter vikten av att följa upp effekterna av planerade pumptester och infiltrationsförsök genom omfattande grundvattennivåmätningar i både jord och berg. Vid infiltrationsutredningarna behöver även vattenkvaliteten övervakas.

SGU informerar om att myndigheten har påbörjat en lokal kartläggning av grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen och Lärbro. Arbetet planeras avslutas i slutet av 2023 och kartläggningen kan medföra att utbredningen av förekomsterna justeras inför nästa vattenförvaltningscykel som påbörjas 2027.

SGU anser att ett tillstånd till uttag av processvatten ska vara begränsat i tid, och att en rimlig borte tidsgräns med hänsyn till klimat- och industriprocessutveckling är ca 25–30 år.

Bemötande: Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller en beskrivning av miljöns utveckling, både med och utan ansökt verksamhet, enligt SGU:s anvisningar. Det finns även en beskrivning av hur omgivningen förväntas påverkas när den ansökta verksamheten upphör.

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar en redovisning av grundvattenpåverkan och eventuella konsekvenser för bl.a. dricksvattenförsörjningen, grundvattenförekomster och grundvattenberoende ekosystem. Heidelberg Materials har låtit ta fram en särskild utredning avseende påverkan på Natura 2000-områden, vilken utgör en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen.

Effekten av pumptester och infiltrationsförsök har följts upp enligt SGU:s anvisningar.

I ansökan redogörs för behovet av ett processvattenuttag som är obegränsat i tid.

2.3 Vattenmyndigheten Södra Östersjön

Vattenmyndigheten Södra Östersjön (Bilaga 23, Bilaga 33 och Bilaga 42) framför att ansökan bör innehålla

- en osäkerhetsanalys av grundvattenmodellen
- vattenbalaser för anslutna akvatiska system och grundvattenberoende ekosystem
- påverkan på anslutna akvatiska system och grundvattenberoende ekosystem, både under och efter den ansökta tillståndstiden

- en detaljerad lista över skyddsåtgärder, tekniska lösningar, alternativa lösningar m.m. för att förhindra negativ påverkan på vattenförekomster.

Bemötande: Heidelberg Materials har beaktat Vattenmyndighetens anvisningar i tillståndsansökan.

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar en redovisning av den ansökta verksamhetens påverkan på anslutna akvatiska system och grundvattenberoende ekosystem. En osäkerhetsanalys av grundvattenmodellen finns i den hydrogeologiska rapporten, som utgör en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen.

Planerade skyddsåtgärder för berörda vattenförekomster samt relevanta alternativ framgår av miljökonsekvensbeskrivningen.

2.4 Region Gotland

Region Gotland (Bilaga 24, Bilaga 38 och Bilaga 43) önskar att följande redovisas i tillståndsansökan:

- en karta/illustration som visar täktytan i 2017 års tillståndsansökan och täktytan i den kommande tillståndsansökan
- figurer/illustrationer som visar tåkternas utbredning, de vattenförande lagren och lägena för regionens brunnar
- hur risken för klorid i grundvattnet ska omhändertas och om det finns risk för annan påverkan på grundvattnets kvalitet
- huruvida Västra brottet ska vattenfyllas och i så fall när
- hur den genomförda ridåinjekteringen påverkar vattenfyllnaden av Västra brottet
- hur utökningen av File hajdar-täkten påverkar regionens brunnar
- resultat från genomförda infiltrationsförsök
- närmare information om det planerade vattenverket.

Region Gotland framför att Heidelberg Materials ska redogöra för skälen till att påverkansområdet utvidgats västerut inför det kompletterande samrådet sommaren 2023 och beskriva vilka konsekvenser som den ansökta verksamheten innebär för Tingstäde träsk och för vattenförsörjningen.

Bemötande: Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar en redovisning av den ansökta verksamhetens påverkan på grundvatten, med avseende på både grundvattnets kvalitet och kvantitet samt möjligheten till uttag från brunnar. Miljökonsekvensbeskrivningen innefattar också en beskrivning av vattenfyllnaden av Västra brottet och de effekter som kan förväntas uppstå till följd därav.

Resultaten från genomförda infiltrationsförsök redovisas i den hydrogeologiska rapporten, som utgör en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen.

Heidelberg Materials åtog sig att bekosta och uppföra ett nytt vattenverk inom ramen för nu gällande tillstånd. Närmare detaljer beslutas i samråd med Region Gotland, dock inte inom ramen för föreliggande tillståndsprövning.

Avseende justeringen av påverkansområdet som använts för avgränsning av enskilda särskilt berörda, se bemötandet i avsnitt 2.1. Påverkan på Tingstäde träsk beskrivs i MKB:n.

2.5 Länsstyrelsen Gotland

Länsstyrelsen Gotland (Bilaga 25, Bilaga 39 och Bilaga 44) framför att miljökonsekvensbeskrivningen särskilt behöver innefatta en noggrann beskrivning av utvecklingen i nollalternativet, kumulativa effekter, alternativ lokalisering och utformning, en avvägning mellan

motstående riksintressen, vattenhushållning samt påverkan på grund- och ytvatten och natur- och kulturmiljö.

Ansökningshandlingarna ska innehålla en redovisning av möjligheterna att distribuera cement till bolagets hamnbaserade svenska cementdepåer från någon eller några av Heidelberg Materials-koncernens andra cementfabriker än den i Slite.

Det behöver framgå om den ansökta verksamheten riskerar att försämra statusen för någon grund- och ytvattenförekomst och huruvida kriterierna i 4 kap. 12 § vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda.

Länsstyrelsen bedömer att ansökan om Natura 2000-tillstånd behöver omfatta områdena Hejnum Kallgate, Bojsvätar, Kallgatburg, Grodvät, Hejnum hållar och Filehajdar. Länsstyrelsen anser att bolaget ska redogöra för skälen till att Bälsalvret och Forsviden inte behöver ett Natura 2000-tillstånd. Myndigheten påpekar även att det behövs en tydlig koppling till gynnsamt bevarandetilstånd för de utpekade naturmiljöerna. För att kunna följa upp naturmiljöernas utveckling är det bra att definiera vid vilka scenarier som åtgärder behöver vidtas.

Heidelberg Materials behöver utreda och beskriva vilka naturvårdsarter, däribland skyddade arter, som kan komma att påverkas av den sökta verksamheten.

Länsstyrelsen bedömer att det utifrån det föreliggande underlaget inte går att utesluta att vare sig enskilda eller allmänna intressen berörs av de planerade åtgärderna avseende grundvatten vid File hajdar-täkten. Potentiell påverkan på Tingstäde träsk behöver tydligt utredas i ansökan.

Myndigheten påpekar att det i ansökan ska framgå hur mycket av det vatten som avleds från täkterna som slutligen leds ut i havet respektive nyttiggörs i bolagets processer, tillförs vattendrag, används för att fylla upp täkten i Västra brottet, infiltreras till grundvatten och Natura 2000 respektive levereras till Region Gotland. I beräkningarna behöver även åtgärder för att begränsa mängden länshållningsvatten tas i beaktande.

Heidelberg Materials behöver anpassa verksamhetsområdet så att fornlämningar inte påverkas, särskilt med hänsyn till risker som kan innebära skador. Länsstyrelsen understryker även att dessa objekt omfattas av tillståndsplikt enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950).

Egenkontrollen av relevanta ämnen ska beskrivas.

Vidare ska ansökan innehålla en konkret och tidsatt plan för efterbehandlingen av täkterna.

Bemötande: Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar de aspekter som länsstyrelsen lyfter fram som särskilt viktiga (nollalternativet, alternativa lokaliseringar och utformningar, vattenhushållning, påverkan på grund- och ytvatten med mera).

I miljökonsekvensbeskrivningen och i den tekniska beskrivningen beskrivs den planerade hanteringen av länshållningsvatten. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas även den förväntade påverkan på yt- (inklusive Tingstäde träsk) och grundvattenförekomster samt skyddsåtgärder för att förhindra negativ påverkan på vattenförekomster.

Heidelberg Materials har låtit ta fram en särskild utredning avseende påverkan på Natura 2000-områden, vilken utgör en bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen. Heidelberg Materials har begränsat sitt yrkande om Natura 2000-tillstånd till de områden som enligt den utredningen riskerar att påverkas negativt av den ansökta verksamheten.

Heidelberg Materials har också låtit genomföra artskyddsutredningar, som utgör bilagor till miljökonsekvensbeskrivningen. Artskyddsutredningarna har använts vid bedömningen av miljökonsekvenser med avseende på skyddade arter.

En efterbehandlingsplan ingår i tillståndsansökan.

2.6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB (Bilaga 28) framför att ansökan bör innehålla

- en redovisning av identifierade olycksscenarioer i verksamheten, de konsekvenser som kan uppstå för människor och miljö samt de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som planeras vidtas för att hantera dessa olycksrisker
- information om huruvida verksamheten omfattas av den s.k. Sevesolagstiftningen
- riskområden för stenkast vid sprängning
- hantering och skyddsåtgärder för drivmedel och kemikalier.

Bemötande: Heidelberg Materials följer MSB:s anvisningar i tillståndsansökan.

Hantering av drivmedel och kemikalier beskrivs i den tekniska beskrivningen.

Heidelberg Materials har låtit ta fram en särskild riskutredning, som bifogas miljökonsekvensbeskrivningen. Utredningen redovisar bland annat identifierade olycksscenarioer i verksamheten, de konsekvenser som kan uppstå för människor och miljö samt de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som planeras vidtas för att hantera dessa olycksrisker. Utredningen beskriver även riskområden för stenkast vid sprängning.

Den ansökta verksamheten omfattas inte av Sevesolagsstiftningen.

2.7 Trafikverket

Trafikverket (Bilaga 26 och Bilaga 45) framför att miljökonsekvensbeskrivningen bör innefatta

- antalet transporter inom verksamheten och hur de fördelar sig över tid, samt om transporterna kan innebära några kapacitet- eller trafiksäkerhetsproblem på det intilliggande statliga vägnätet
- en utredning av eventuella geotekniska och hydrologiska risker för väg 147 samt åtgärder som eliminerar riskerna under och efter byggnation.

Bemötande: Heidelberg Materials följer Trafikverkets anvisningar i tillståndsansökan. Eventuella geotekniska och hydrologiska risker som ansökt verksamhet medför för omgivningen redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

2.8 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

SMHI (Bilaga 27 och Bilaga 46) framför att flera av de åtgärder som Heidelberg Materials avser vidta kommer att påverka förhållandena vid mätstationen Orgvåtar. SMHI förutsätter att den fortsatta planeringen och utformningen av åtgärder med potentiell påverkan på yt- och grundvatten i avrinningsområdet sker i samråd med myndigheten.

Bemötande: Heidelberg Materials noterar att SMHI har en mätstation i Orgvåtar. Heidelberg Materials har i samråd med SMHI planerat de åtgärder som kan ha en påverkan på yt- och grundvatten i avrinningsområdet.

2.9 Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

SLU (Bilaga 34) framför att Heidelberg Materials behöver redovisa hur fridlysta arter och arter upptagna i art- och habitatdirektivet förväntas påverkas av täktverksamheten, och att påverkan sätts i en nationell och global kontext, med hänsyn till bl.a. nationella och internationella åtaganden för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Heidelberg Materials behöver förtydliga hur bolaget planerar att övervaka påverkan på området och dess biologiska mångfald över tid samt vilka åtgärder som avses vidtas för att minimera utdöenderisken för särskilt hotade arter. Heidelberg

Materials behöver också utreda den eventuella påverkan på livsmiljöer för arter i omgivande landskap.

Bemötande: Heidelberg Materials har låtit genomföra två artskyddsutredningar, som utgör bilagor till miljökonsekvensbeskrivningen. Artskyddsutredningarna har använts vid bedömningen av miljökonsekvenser med avseende på skyddade arter.

Heidelberg Materials har också låtit utreda risken för påverkan på grundvattenberoende terrestra ekosystem och Natura 2000-områden.

2.10 Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen (Bilaga 29 och Bilaga 35) framhåller att skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska skyddas så långt som möjligt mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk. Om skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än skogsbruk, bör Heidelberg Materials överväga kompensationsåtgärder som gynnar bl.a. biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.

Bemötande: Heidelberg Materials har låtit utföra fördjupade utredningar och inventeringar rörande artförekomster, vilka utgör underlag för vilka skyddsåtgärder som kan vidtas samt vilka restaurerande och kompensatoriska åtgärder som kan utföras för att begränsa eller kompensera för påverkan på biologisk mångfald. Utredningarna utgör underlag och bilagor till miljökonsekvensbeskrivningen.

3. Synpunkter från organisationer och föreningar

Följande organisationer och föreningar bjöds in till samrådsprocessen:

- Gotlands Naturskyddsförening
- Gotlands Botaniska Förening
- Urberggruppen (avstod från att lämna synpunkter)
- Gotlands Ornitologiska förening (avstod från att lämna synpunkter)
- Slite Golfklubb (avstod från att lämna synpunkter)
- Slite Intresseförening (avstod från att lämna synpunkter)
- Norra Gotlands vattenråd (avstod från att lämna synpunkter)
- Föreningen Skydda Skogen (avstod från att lämna synpunkter)
- Hembygdsföreningen i Othem/Boge (avstod från att lämna synpunkter)
- Bygdegårdsföreningen i Hejnum (avstod från att lämna synpunkter)
- Gotland Sports Academy (avstod från att lämna synpunkter)
- Slite pistolskytteklubb (avstod från att lämna synpunkter)
- Slite utveckling (avstod från att lämna synpunkter)
- Tingstäde hembygdsförening (avstod från att lämna synpunkter)
- LRF Gotland (avstod från att lämna synpunkter)
- "Cementas pensionärsklubb" (avstod från att lämna synpunkter)

3.1 Gotlands Naturskyddsförening

Gotlands Naturskyddsförening (Bilaga 30, Bilaga 36 och Bilaga 47) framför att

- tillståndstiden och uttaget av kalksten behöver begränsas med hänsyn till bl.a. risken för skador på naturvärden och framtida teknikutveckling
- grundvattenmodellen och tolkningen av resultaten är alltför osäker
- det inte med tillräcklig säkerhet går att bedöma eventuell förekomst av större vattenförande sprickor eller skikt i kalkstenen, trots ett ökat antal borrhål jämfört med tidigare

- Heidelberg Materials behöver redovisa vilka skydds- och kompensationsåtgärder som avses vidtas
- skyddsåtgärder i form av extraktionsbrunnar eller schakt utanför File hajdar-täkten ytterligare ökar risken för negativ påverkan på yt- och grundvatten samt närliggande Natura 2000-områden
- Heidelberg Materials inte bör ansöka om undantag från försämrings- och äventyrandeförbudet för grundvattenförekomster
- mycket små förändringar av grundvattennivåerna kan ha stor betydelse för överlevnaden av vissa hotade arter, t.ex. våddnätjäril och orkidéer.

Bemötande: Heidelberg Materials har låtit genomföra omfattande utredningar av verksamhetens påverkan på yt- och grundvatten, naturvärden och Natura 2000-områden samt förfinat den grundvattenmodell som används. Heidelberg Materials har också utrett ett antal skydds- och kompensationsåtgärder och effekterna av dessa. Detta beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen med bilagor.

3.2 Gotlands Botaniska Förening (GBF)

GBF (Bilaga 31 och Bilaga 48) framför att Heidelberg Materials bör redovisa följande i ansökan:

- hur historisk, pågående och planerad täktverksamhet tillsammans har och kommer att påverka närliggande Natura 2000-områden, Dyhagen och Tingstäde träsk
- resultat från spårämnesförsök
- noggranna artskyddsinventeringar, som också innefattar ägg, larver etc.
- hur länshållningsvattnet ska hanteras
- hur återställningen av strandvallar kommer att påverka arter och miljöer i Natura 2000-områdena, och om det inte ger bättre resultat att återställa strandvallen i sydöstra Kallgate istället för strandvallarna i nordvästra Kallgate.

GBF undrar vilken påverkan eller risk för påverkan som verksamheten kan ha på Tingstäde träsk samt dess funktion som dricksvattenreservoar. Vidare anser GBF att transportbandet bör anpassas så att det så långt som möjligt följer den befintliga truckvägen.

Bemötande: Heidelberg Materials har låtit utföra inventeringar, artskyddsutredningar och naturvärdesbedömningar med avseende på de lokala naturmiljöer, skyddade arter och naturvårdsarter som kan beröras av den ansökta verksamheten.

Heidelberg Materials har också utrett påverkan på närliggande Natura 2000-områden, vattenförekomster och dricksvattenförsörjningen i erforderlig omfattning. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas dessa utredningar och deras resultat. Här ingår bland annat lämpliga skyddsåtgärder, såsom restaurering av strandvallar. Det planerade transportbandet följer i huvudsak den befintliga truckvägen.

Den planerade hanteringen av länshållningsvattnet finns beskriven i den tekniska beskrivningen.

4. Synpunkter från enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt allmänheten

4.1 Gotlands Energi AB (GEAB)

GEAB upplyser om att en högspänningsledning finns strax norröver utpekad utredningsområde för File hajdar-täkten. Som följd av planerade kapacitetshöjningar får man inte bygga närmare än 50 meter från befintlig högspänningsledning. Det finns även flera högspänningsledningar inom ansökt verksamhetsområde. I det sydvästra hörnet av verksamhetsområdet, intill Västra brottet, finns en gammal deponi som utreds som eventuell plats för kommande ställverksområde.

Om befintliga ledningar eller anläggningar behöver flyttas ska detta bekostas av fastighetsägaren.

Bemötande: Heidelberg Materials följer GEAB:s anvisningar i tillståndsansökan. Inga byggnader planeras anläggas närmare än 50 meter från befintlig högspänningsledning norr om File hajdar-täkten.

4.2 Fastighetsägare, adressater och allmänheten

Sammanlagt inkom ett tjugotal samrådsyttranden (Bilaga 49–51) från fastighetsägare och adressater som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt allmänheten. Synpunkterna berör främst täktverksamhetens påverkan på naturvärden, grundvattennivåer och luftkvalitet.

Vissa synpunkter rör den verksamhet som bedrivs vid Heidelberg Materials cementfabrik. Eftersom cementfabriken inte omfattas av den nu aktuella tillståndsansökan, behandlas dessa synpunkter inte i miljökonsekvensbeskrivningen.

4.2.1 Grundvatten

De inkomna synpunkterna handlar i första hand om den ansökta verksamhetens påverkan på grundvattennivåer och kloridhalter. Vissa personer har uttryckt en oro för att verksamheten ska medföra skador på vattentäkter och brunnar.

Bemötande: Heidelberg Materials har låtit genomföra detaljerade utredningar av den planerade verksamhetens inverkan på grundvattenförhållanden, vattentäkter och brunnar. Utredningarna redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen med bilagor.

Om den ansökta vattenbortledningen medför skada på enskilda brunnar är det Heidelberg Materials ansvar att åtgärda skadan. Detta kommer att regleras i det ansökta tillståndet.

4.2.2 Naturmiljö och friluftsliv

Privatpersoner har framfört en oro för att verksamheten ska påverka naturmiljön och friluftslivet, särskilt närliggande naturreservat, våt- och hällmarksområden med höga naturvärden samt skyddade och rödlistade arter.

Bemötande: Heidelberg Materials har låtit genomföra inventeringar, artskyddsutredningar och naturvärdesbedömningar med avseende på de lokala naturmiljöer, skyddade arter och naturvårdsarter som kan beröras av den ansökta verksamheten. Heidelberg Materials har också utrett verksamhetens påverkan på rekreation och friluftsliv. Utredningarna redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen med bilagor.

4.2.3 Buller och vibrationer

Privatpersoner har framfört synpunkter rörande buller och vibrationer från den ansökta verksamheten. Vissa personer har framfört att verksamheten redan idag upplevs som störande, bland annat i samband med sprängningar.

Bemötande: Heidelberg Materials har låtit genomföra en utredning av buller från den ansökta verksamheten. Utredningen visar att ljudnivåerna vid de närmaste bostäderna kommer att understiga Naturvårdsverkets generella riktvärden för buller.

Heidelberg Materials har även genomfört en utredning om omgivningspåverkan vid sprängning, däribland vibrationer. Utredningen visar att den ansökta verksamheten inte ger upphov till vibrationsnivåer som överskrider det värde som normalt sett används för att reglera vibrationer i tillstånd för täktverksamhet.

Nämnda utredningar redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen med bilagor.

4.2.4 Luft och klimat

Inkomna synpunkter visar på en oro för påverkan på miljö och hälsa till följd av spridning av damm och sotpartiklar. Det har även framförts synpunkter avseende verksamhetens klimatpåverkan i form av koldioxidutsläpp.

Bemötande: Damning från täktverksamheten orsakar framför allt av transporter inom verksamhetsområdet och uppstår främst vid torr väderlek. Därutöver medför verksamheten utsläpp av koldioxid från transportfordon och arbetsmaskiner. Konsekvenser av damning och utsläpp till luft, däribland koldioxid, redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

SAMRÅDSUNDERLAG

UPPDRAGSNUMMER 30031436

**UNDERLAG FÖR SAMRÅD INFÖR ANSÖKAN OM TILLSTÅND TILL
FORTSATT OCH UTÖKAD TÄKT- OCH VATTENVERKSAMHET VID SLITE, GOTLANDS KOMMUN**

CEMENTA AB

29/06/2022

Project Name	MKB för tillståndsansökan för kalkbrytning i Slite
Project Number	30031436
Client	Cementa AB
Date	29/06/2022
Author	Adrienne Bergh, Cornelia Hartman
Controlled by	Teresia Skönström
Document Reference	\\sestofs010\projekt\21173\30031436_mkb_för_tillstånd sansökan_för_kalkbrytning_i_slite\000\19 original\långt tillstånd samrådsunderlag\samrådsunderlag cementa.docx

Innehållsförteckning

1	Administrativa uppgifter	5
2	Inledning och bakgrund	6
2.1	Planerad verksamhet	7
2.1.1	Inledning	7
2.1.2	Täktverksamhet	9
2.1.3	Länshållning av täkterna	9
2.1.4	Tillståndspliktiga skyddsåtgärder	10
2.1.5	Övriga tillstånd och dispenser	11
3	Hur går tillståndsprocessen till?	12
3.1	Samrådsprocessen	12
3.2	Upprättande av MKB	12
3.3	Ansökan ges in	12
3.4	Prövning av ansökan	13
4	Lokalisering och omgivningsbeskrivning	14
4.1	Verksamhetsområdet och dess omgivningar	14
4.2	Planförhållanden	15
4.3	Berggrund och jordarter	15
4.4	Grundvatten	17
4.5	Ytvatten	19
4.6	Riksintressen och skyddade områden	20
4.6.1	Riksintresse mineralutvinning	20
4.6.2	Riksintresse naturvård	20
4.6.3	Riksintresse friluftsliv	21
4.6.4	Ramsarområde	22
4.6.5	Riksintresse vattenförsörjning	22
4.6.6	Natura 2000-områden och naturreservat	23
4.6.7	Biotopskyddsområden	26
4.6.8	Vattenskyddsområden	26
4.7	Lokal naturmiljö	27
4.8	Kulturmiljö	29
5	Verksamhetsbeskrivning	31
5.1	Brytning	31
5.2	Krossning och lagring	32
5.3	Vattenhantering	33
5.3.1	Vatten i File hajdar-täkten	33
5.3.2	Vatten i Västra och Östra brottet	34
5.3.3	Dagvatten och processvatten	35
5.4	Transporter	35
6	Alternativ	36
6.1	Ansökt alternativ	36
6.2	Nollalternativ	36
6.3	Alternativ lokalisering	37
7	Miljöpåverkan	39
7.1	Inledning	39
7.2	Grundvatten	39
7.3	Ytvatten	41
7.4	Natura 2000	42
7.5	Riksintressen och skyddade områden	43
7.6	Lokal naturmiljö	44
7.7	Rekreation och friluftsliv	44

7.8	Utsläpp till luft.....	45
7.9	Buller	45
7.10	Vibrationer, luftstöt vågor och stenkast.....	46
7.11	Kulturmiljö	46
8	Utredningar inför tillståndsansökan	47
8.1	Grundvatten	47
8.2	Ytvatten	47
8.3	Natura 2000	47
8.4	Riksintressen och skyddade områden.....	48
8.5	Lokal naturmiljö och skyddade arter	48
8.6	Buller och sprängning	49
9	Innehåll i MKB:n.....	50
10	Referenser	52

1 Administrativa uppgifter

Verksamhetsutövare

Cementa AB

Organisationsnr: 556013–5864

Skolgatan 1

624 22 Slite

Kontaktperson

Jon Hallgren

E-post: jon.hallgren@cementa.se

Berörda fastigheter

Gotland Othem Österby 1:229 (täktverksamhet m.m.)

Gotland Hejnum Prästgården 1:1, Gotland Hejnum Rings 2:1 samt Gotland Hejnum Rings 3:1
(restaurering av strandvallar)

Gotland Hejnum Prästgården 1:1, Gotland Hejnum Rings 2:1, Gotland Hejnum Rings 3:1 samt
Gotland Hejnum Prästgården 1:8 (eventuell höjning av befintligt dämme)

2 Inledning och bakgrund

Cementa AB ("Cementa") är ett av Sveriges största byggmaterialföretag och bedriver täkt- och fabriksverksamhet i Slite i syfte att producera bindemedlet cement för användning i betong. Råvaran till cement är kalksten som idag bryts i två täkter i Sliteområdet, se Figur 2.1. Kalkstenen är av två olika kvalitéer – ren kalksten ("kalksten") och lerig kalksten ("margelsten") – som båda är nödvändiga för att producera cement.

Cementa bedrev fram till och med den 31 oktober 2021 täktverksamhet med stöd av ett tillstånd meddelat av Miljödomstolen vid Nacka tingsrätt (mål nr M 2334–09). Tillståndet medgav kalk- och margelstensbrytning ner till nivån -26 i Västra brottet respektive +20 i File hajdar-täkten. Cementa ansökte om ett nytt tillstånd år 2017, men ansökan avvisades av Mark- och miljööverdomstolen i juli 2021.

För närvarande bedriver Cementa täktverksamhet med stöd av ett tillstånd från regeringen (diarienummer M2021/01774) som gäller till och med den 31 december 2022. Regeringstillståndet medger ett täktområde om cirka 78 hektar vid File hajdar-täkten och cirka 89 hektar vid Västra brottet, se Figur 2.1. Med "täktområde" avses det område där brytning får ske eller har skett. Brytning får bedrivas ned till nivån -26 i Västra brottet respektive +20 i File hajdar-täkten. Den absoluta merparten av stenen inom dessa täktområden är redan utbruten, men det kvarstår mindre kvantiteter att bryta. Tillståndet omfattar även länshållning av täkterna vilket även berör Östra brottet som utgör den ursprungliga och sedan lång tid tillbaka färdigutbrutna täkten. Ett antal miljöorganisationer har hos Högsta förvaltningsdomstolen ansökt om rättsprövning av regeringens tillståndsbeslut. Högsta förvaltningsdomstolen har ännu inte fattat beslut i sakfrågan (d.v.s. om tillståndet ska upphävas eller inte).

Den 19 april 2022 gav Cementa in en ansökan om ett *kortvarigt tillstånd* till mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt (målnummer M 2724–22). Ansökan avser en mindre utökning av täktområdena i File hajdar-täkten respektive Västra brottet och en verksamhetstid på fyra år. Ansökan omfattar även mottagning och hantering av kalksten från Nordkalk som har en täktverksamhet belägen cirka tolv kilometer norr om Slite.

Cementa avser nu ta fram och ge in en ansökan om ett *långvarigt tillstånd*, som kommer att omfatta ett större täktområde och en längre tillståndstid (se vidare avsnitt 2.1 nedan). Det är den ansökan som detta samrådsunderlag avser. Cementa planerar att ge in ansökan till mark- och miljödomstolen kring årsskiftet 2022/23.

Cementas förhoppning är att det *kortvariga tillståndet* kan tas i anspråk omkring årsskiftet 2022/2023 och fungera som en "brygga" fram till dess att det *långvariga tillståndet* kan tas i anspråk.

Cementas rätt att bedriva verksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 regleras också av tre tillstånd från 1977, 2006 respektive 2007¹. Tillståndet från 1977 avser vattenverksamhet i form av omledning av Spillingsån och Närsbäcken samt bortledning av fabrikationsvatten till bolagets fabriker i Slite med mera. Även 2006 års tillstånd avser vattenverksamhet och rör utvidgning av Cementas processvattenmagasin samt rätt att bortleda vatten för processändamål. 2007 års tillstånd gäller fabriksverksamheten inklusive hamnen.

¹ Vattendomstolens vid Stockholms tingsrätt dom i mål VA 8/77, meddelad 1977-07-28); Miljödomstolens vid Stockholms tingsrätt dom i mål M 27311–05, meddelad 2006-04-25; samt Miljödomstolens vid Stockholms tingsrätt dom i mål M 26737-05, meddelad 2007-02-01.

Figur 2.1. Cementas täktverksamhet vid Slite är belägen på Gotlands östkust.

2.1 Planerad verksamhet

2.1.1 Inledning

Cementa avser att ansöka om tillstånd till fortsatt täkt- och vattenverksamhet. Den planerade verksamheten kommer i flera avseenden att skilja sig från den pågående verksamheten i Slite, och även från den verksamhet som Cementa ansökte om tillstånd till år 2017.

Verksamheten innebär i huvudsak följande:

- Kalksten och mörkelsten kommer att brytas i File hajdar-takten och Västra brottet. Ansökan planeras omfatta omkring 30 års brytning i File hajdar-takten. All verksamhet i Västra brottet kommer att avvecklas inom 10 år efter det att det långvariga tillståndet tagits i anspråk och takten börjar då vattenfyllas. Tunnlarna mellan Östra och Västra brottet kommer att stängas så att Östra brottet fortsatt kan länshållas. Vattenfyllnaden av Västra brottet kommer att inverka positivt på grundvattnet i Västra brottets närområde och därigenom även på de kommunala produktionsbrunnarna för dricksvatten, som är belägna vid Dyhagen väster om Västra brottet.
- Vattenfyllnaden av Västra brottet innebär att den befintliga krossanläggningen i Västra brottet kommer att flyttas, exempelvis till File hajdar-takten eller Östra brottet. Detta påverkar även transportmönstren i verksamheten.
- File hajdar-takten, Västra brottet och det äldre, sedan länge färdigbrutna Östra brottet kommer att länshållas, d.v.s. inrinnande grundvatten, nederbörd och ytvatten leds bort för

att verksamheten ska kunna bedrivas under torra förhållanden. I Västra brottet upphör länshållningen efter några år i samband med att brytningen upphör.

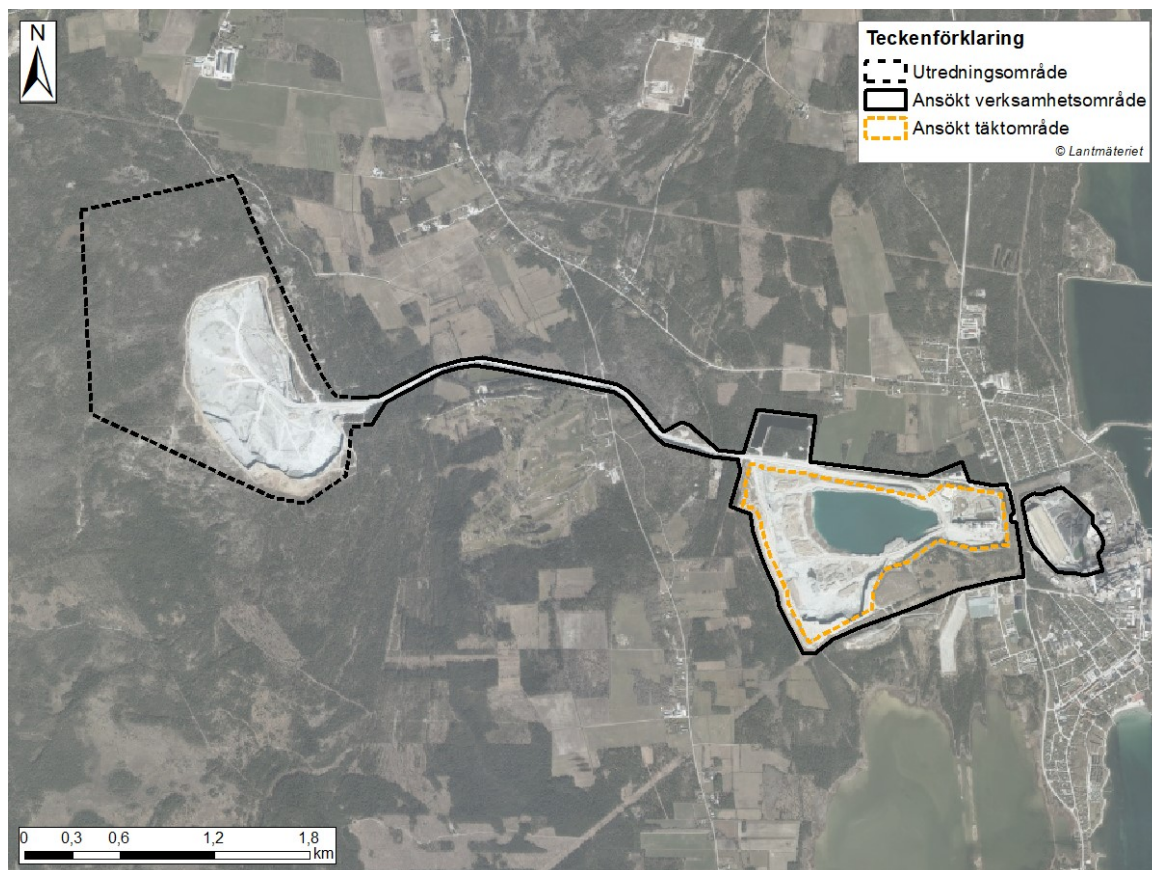
- Flera alternativ utreds vad gäller hantering av länshållningsvatten. Dessa beskrivs i avsnitt 5.3.

Delar av länshållningsvattnet från File hajdar-täkten, och möjligtvis också Västra brottet, kommer att kunna användas för dricksvattenproduktion. CEMENTA avser att bekosta ett nytt vattenverk som kan producera vatten för den allmänna vattenförsörjningen, enligt en överenskommelse med VA-huvudmannen Region Gotland. Vattenverket ska förstärka utgående dricksvattenvolym från VA-infrastrukturen vid vattenverket i Othem, men kan uppföras antingen separat eller integrerat med det befintliga vattenverket i Othem. Uppförandet och driften av vattenverket omfattas inte av den kommande täktansökan.

- Västra och Östra brottet är idag förbundna med tunnlar. Dessa tunnlar kommer att tätas för att möjliggöra vattenfyllnad av Västra brottet. Sannolikt behöver även bergväggen mellan Västra och Östra brottet tätas.
- CEMENTA utreder flera olika skyddsåtgärder med avseende på närliggande Natura 2000-områden.

Det planerade verksamhetsområdet samt täktområdena i den kommande ansökan visas i Figur 2.2. *Verksamhetsområdet* utgör det totala område inom vilket verksamheten ska bedrivas. *Täktområdena* utgör områden inom *verksamhetsområdet*, där brytning ska ske eller redan har skett. De delar av verksamhetsområdet som inte utgör täktområden, används för vägar, upplag, uppställning av maskiner, vattenhantering med mera.

Den exakta utformningen av det framtida verksamhetsområdet respektive täktområdet vid File hajdar-täkten är inte bestämd i dagsläget. Av denna anledning visas endast ett *utredningsområde* kring File hajdar-täkten i Figur 2.2. Verksamhets- respektive täktområdet kommer att placeras *inom* utredningsområdet. Utredningsområdet är alltså större än det framtida verksamhetsområdet vid File hajdar-täkten. Verksamhets- respektive täktområdet kommer att utformas med hänsyn till bland annat förekommande naturvärden inom utredningsområdet.

Figur 2.2. Verksamhetsområdet, täktområdet samt utredningsområdet kring File hajdar-täkten.

Den planerade ansökan omfattar *inte* verksamheten i cementfabriken eller hamnen.

Nedan beskrivs de olika delarna av den kommande ansökan.

2.1.2 Tägtverksamhet

Den kommande ansökan omfattar fortsatt och utvidgad täktverksamhet samt krossningsverksamhet vilka utgör miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken. Täktverksamheten kommer huvudsakligen att bedrivas i File hajdar-täkten (Figur 2.2). Det nuvarande utredningsområdet är cirka 240 hektar. Brytdjupet är ännu inte bestämt, men bedöms som djupast bli omkring - 4 m ö.h. (d.v.s. 4 meter under havsytan).

Täktområdet vid Västra brottet kommer att uppgå till cirka 95 hektar (Figur 2.2). Brytdjupet kommer att vara detsamma som idag, på nivån -26 (d.v.s. 26 meter under havsytan). Verksamhetsområdet, täktområdet och brytdjupet avseende Västra brottet är desamma som i ansökan om kortvarigt tillstånd, som gavs in till mark- och miljödomstolen i april 2022. Täktområdet kan alltså i praktiken visa sig vara färdigbrutet den dag det långvariga tillståndet tas i anspråk.

Pumpgröpar i de tre brotten ligger/kommer att ligga på något lägre nivå än det lägsta brytdjupet.

2.1.3 Länshållning av täkterna

Den kommande ansökan omfattar även tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Vattenverksamheten består av flera delar. Den viktigaste delen utgörs av den fortsatta länshållningen av File hajdar-täkten, Västra brottet och Östra brottet. Östra brottet utgör den ursprungliga och sedan lång tid tillbaka färdigutbrutna täkten. File hajdar-täkten och Östra brottet avses länshållas under hela tillståndstiden, vilken omfattar omkring 30 år. Västra brottet kommer däremot att börja vattenfyllas när verksamheten har avslutats och brottet har tätats mot Östra brottet. Det bedöms ske inom 10 år från det att tillståndet tas i anspråk. Ansökan kommer

sannolikt även att omfatta bortledning av ytvatten från den framtida täktsjön i Västra brottet efter denna tidpunkt, för ändamål som dricksvattenförsörjning eller processvatten till CEMENTAs fabrik. Sådan ytvattenbortledning ingår således i detta samråd.

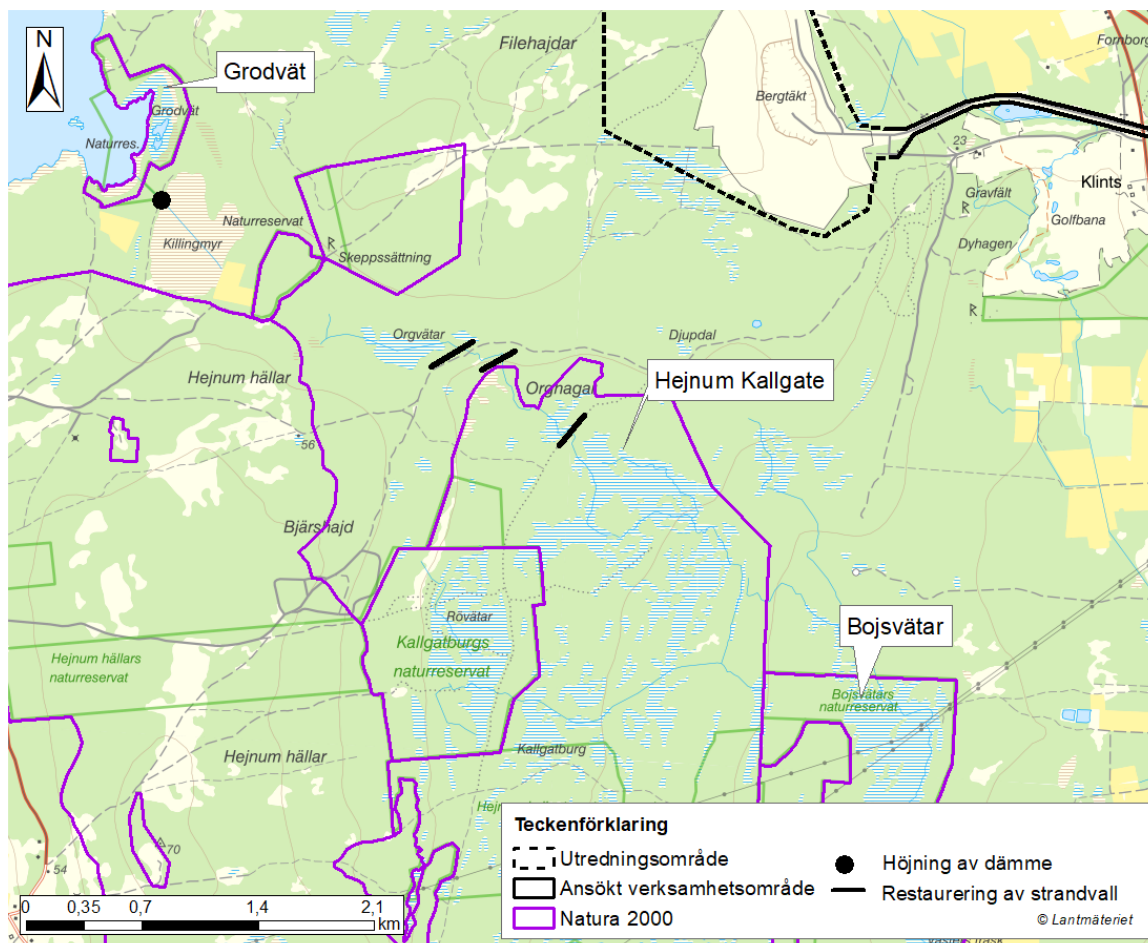
Tunnlarna som förbinder Västra brottet med Östra brottet kommer inför vattenfyllnaden av Västra brottet att tätas, för att undvika att vattnet rinner in i Östra brottet. Av geotekniska skäl kan det även bli nödvändigt att täta bergväggen mellan Västra och Östra brottet med exempelvis injekteringscement. Lämpliga metoder för tätning kommer att utredas. Bergväggen mellan Västra och Östra brottet kommer därmed att utgöra en dammkonstruktion, vilket utgör en vattenverksamhet. En utredning av säkerhetsaspekter på dammen, med avseende på risken för dammbrott, kommer att genomföras inför den kommande ansökan.

2.1.4 Tillståndspliktiga skyddsåtgärder

Cementa utreder ett antal möjliga skyddsåtgärder. Vissa av dem kan utgöra tillståndspliktig vattenverksamhet och beskrivs i detta avsnitt. Det är viktigt att understryka att detta är åtgärder som utreds och att det inte är bestämt vilka åtgärder som kommer att genomföras.

En eventuell skyddsåtgärd är restaurering av en eller flera strandvallar söder om File hajdar-täkten. Lämpliga strandvallar för restaurering framgår av Figur 2.3. Restaureringen innebär att nuvarande genombrott i strandvallarna i form av exempelvis djupa körspår åtgärdas med hjälp av dämmen på lämpliga platser öster om Orgvätar. Syftet med en sådan restaurering är att öka strandvallarnas förmåga att magasinera grundvatten i jordlagren, vilket har stor betydelse för de hydrologiska förhållandena i Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate och Bojsvätar.

Cementa kommer att utreda möjliga åtgärder för att öka vattentillförseln till Natura 2000-området Grodvät. Vid Killingmyr, som ligger intill Natura 2000-området Grodvät, finns exempelvis möjlighet att genom höjning av ett befintligt dämme öka vattentillförseln till Natura 2000-området (Figur 2.2).

Figur 2.3. Strandvallar som vore lämpliga att restaurera för gynna hydrologiska förhållanden i Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate och Bojsvåtar samt dämmet vid Killingmyr som skulle kunna höjas för att gynna Natura 2000-området Grodvät.

Cementa utreder även alternativet att använda länshållningsvatten för infiltration i jordlagren söder om File hajdar, i syfte att skapa ett tillskott av vatten till Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate och Bojsvåtar.

Cementa kan även komma att injektera delar av File hajdar-täkten, i syfte att motverka grundvattenavsänkning i täktens närområde. Det kan även bli aktuellt med infiltration i berggrunden, med samma syfte.

2.1.5 Övriga tillstånd och dispenser

Såvitt kan bedömas idag kan följande övriga slags tillstånd och dispenser aktualiseras.

Den kommande ansökan kommer att omfatta ett så kallat Natura 2000-tillstånd, d.v.s. tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Detta beror på att verksamheten bedrivs i närheten, och i anslutning till, ett antal Natura 2000-områden som kan komma att påverkas. En av strandvallarna som kan komma att restaureras ligger inom Natura 2000-området Hejnum Kallgate. Preliminärt bedöms ansökan om Natura 2000-tillstånd behöva omfatta följande Natura 2000-områden: Hejnum Kallgate, Kallgatburg, Bojsvåtar, Hejnum hällar och Grodvät (se avsnitt 7.4).

Ansökan kan även komma att omfatta en s.k. artskyddsdispens enligt 15–16 §§ artskyddsförordningen (2007:845) (se avsnitt 7.6).

Härutöver kan ansökan komma att omfatta undantag från reglerna om miljö kvalitetsnormer för grundvatten enligt 4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660), till följd av verksamhetens påverkan på två grundvattenförekomster; Mellersta Gotland – Roma respektive Norra Gotland – Stenkyrka (se avsnitt 7.2).

3 Hur går tillståndsprocessen till?

En tillståndsprocess består av olika delar som återges i Figur 3.1. De olika delarna beskrivs nedan.

Figur 3.1. Sammanfattning av de olika momenten under tillståndsprocessen.

3.1 Samrådsprocessen

Täktverksamhet av nu aktuell omfattning ska alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan, vilket innebär att den som avser söka tillstånd för sådan verksamhet måste genomföra en *specifik miljöbedömning*. Detta betyder att sökanden ska genomföra ett samråd samt upprätta en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Eftersom denna typ av verksamhet alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan, har Cementa inte genomfört ett så kallat *undersökningssamråd* (d.v.s. samråd avseende frågan om huruvida verksamheten ska anses medföra betydande miljöpåverkan eller ej). Den aktuella samrådsprocessen omfattar verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt MKB:ns innehåll och utformning (ett så kallat *avgränsningssamråd*).

Samrådet hålls med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten. Cementa ska inför samrådet lämna uppgifter om bland annat den planerade verksamheten och en preliminär bedömning av dess miljöeffekter. Dessa uppgifter har sammanställts i detta dokument – *samrådsunderlaget*.

3.2 Upprättande av MKB

Efter att samrådet har genomförts upprättas en MKB, som ska innehålla uppgifter om verksamhetens lokalisering, utformning och omfattning. I MKB:n redovisas också de alternativa utformningar/lokaliseringar som har utretts och skälen för det sökta alternativet. MKB:n ska även innehålla en beskrivning av de rådande miljöförhållandena innan verksamheten påbörjas och hur miljöförhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten inte påbörjas (det så kallade *nollalternativet*), en beskrivning av de miljöeffekter som verksamheten bedöms medföra samt de skyddsåtgärder som kommer att vidtas för att minimera negativa miljöeffekter. MKB:n ska också innehålla en icke-teknisk sammanfattning, som alltså ska kunna förstås av någon utan sakkunskaper om aktuell typ av verksamhet.

Cementa kommer vid upprättandet av MKB:n att ta hänsyn till de synpunkter som inkommer under samrådet.

3.3 Ansökan ges in

En ansökan om tillstånd till täkt- och vattenverksamhet prövas av mark- och miljödomstolen. Till ansökan hör alltid en teknisk beskrivning av den planerade verksamheten samt MKB:n.

Mark- och miljödomstolen kan begära att Cementa kompletterar ansökan med vissa uppgifter. När ansökan bedöms vara komplett kungör domstolen ansökan, vanligen genom annonsering i dagspress.

3.4 Prövning av ansökan

Mark- och miljödomstolen prövar om MKB:n kan godkännas och, om så är fallet, om ansökan i sin helhet kan beviljas eller om den ska avslås. Om sökanden beviljas tillstånd meddelar domstolen också ett antal villkor för verksamheten.

Domstolens beslut eller dom kan överklagas till Mark- och miljööverdomstolen.

4 Lokalisering och omgivningsbeskrivning

4.1 Verksamhetsområdet och dess omgivningar

Den planerade verksamheten är belägen i den nordöstra delen av Gotland, intill Slite tätort (Figur 4.1). Verksamhetsområdet ligger inom fastigheten Othem Österby 1:229.

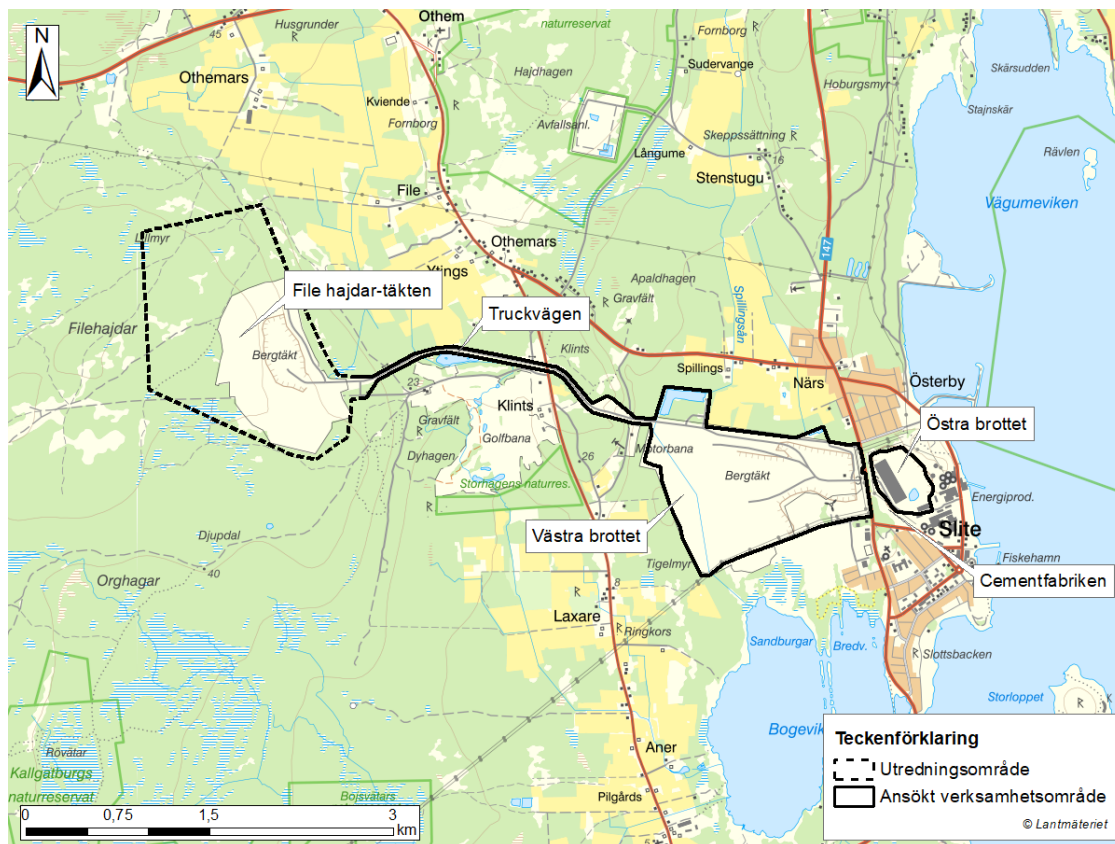
File hajdar-täkten ligger inom ett hällmarksområde som till största del består av hällmarkstallskog. Sydväst om täkten finns flera Natura 2000-områden, se vidare avsnitt 4.6.6. De utökade täktområdena hyser liknande naturvärden som File hajdar i stort, med mycket värdefulla miljöer som har en hög täthet av rödlistade arter. Det rör sig om naturskog med lång kontinuitet, fuktiga gläntor samt mosaikmark där agkärr, fuktäng, vittringsgrus och uppfrysningssmark förekommer i naturlig zonerings utmed en fuktgradient. De närmast belägna bostäderna ligger cirka 800 m norr respektive 900 m öster om täkten.

Mellan File hajdar-täkten och Västra brottet, vid Dyhagen, ligger sju kommunala produktionsbrunnar, som försörjer Slite med dricksvatten.

Västra brottet avgränsas i norr av en transportväg, kallad truckvägen, som går ut till File hajdar-täkten. Norr om transportvägen finns jordbruks- och skogsmark. I söder avgränsas täkten av en kraftledningsgata samt tre gamla deponier. Väster om täkten ligger ett skogsbeklätt höjdområde och Spillingsån, och i öster ligger riksväg 147. De vid Västra brottet närmast belägna bostäderna ligger cirka 200 m nordost respektive 300 m sydost om täkten.

Östra brottet är en sedan lång tid tillbaka utbruten täkt och hyser numera lager av bränslen och råvaror, bland annat krossad kalk- och mägersten. Östra och Västra brottet är förbundna med tunnlar för intern trafik. Öster och söder om Östra brottet ligger cementfabriken med tillhörande hamnanläggning. Både norr och söder om fabriksområdet ligger Slite samhälle.

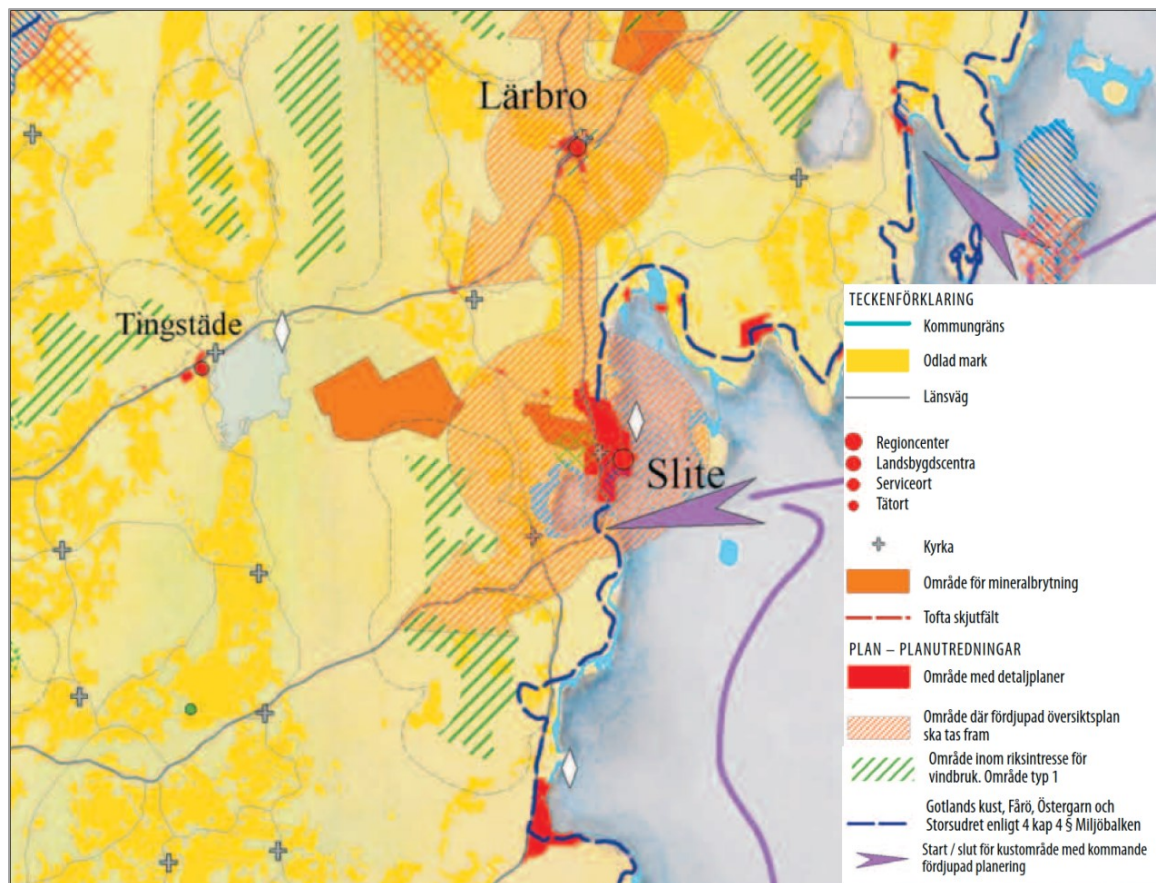
Riksväg 147 passerar i nord-sydlig riktning mellan Västra och Östra brottet.

Figur 4.1. Översiktsskarta över Cementas verksamhet i Slite.

4.2 Planförhållanden

Region Gotland har upprättat en översiktsplan som gäller från 2010 till 2025 (Figur 4.2). Cementas planerade verksamhetsområde ligger inom område som i översiktsplanen pekats ut för mineralbrytning. Vid Slite tätort, öster om Västra brottet, finns detaljplaner för bland annat bostadsbebyggelse och Cementas fabriksområde. I övrigt berörs inte Cementas befintliga eller utökade verksamhetsområde av några detaljplaner. Delar av det befintliga verksamhetsområdet vid Västra brottet utgör ett befintligt vindbruksområde.

Figur 4.2. Utdrag ur ÖP för Gotlands kommun 2010–2025 (Källa: Region Gotland).

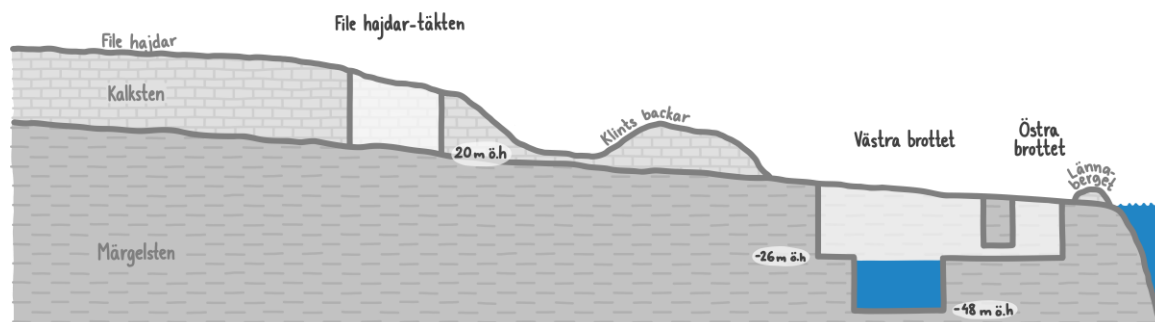
En ny översiktsplan, som ska gälla till år 2040, är på remiss under våren 2022 (Region Gotland, 2022). I planförslaget har inga särskilda markeringar gjorts för den gotländska kalkstensindustrin. Omgivningarna kring Slite är utpekade som sammanhängande område för natur och friluftsliv samt för utveckling av kollektivtrafikförbindelser. Området kring Västra brottet och File hajdar-täkten är särskilt utpekat för utveckling av viktiga samband för natur och friluftsliv. I planförslaget redovisas även riksintressena för mineralutvinning, se vidare avsnitt 4.6.1 nedan.

4.3 Berggrund och jordarter

Berggrunden på Gotland består av sedimentära bergarter som bildades för cirka 400 miljoner år sedan i samband med att sedimenten avsattes i havet. Berggrunden lutar svagt mot sydost och består i huvudsak av kalksten med varierande innehåll av lermineral.

Vid området kring Slite består berggrunden främst av mägersten och kalksten. Kalkstenen utgörs i det här fallet av i huvudsak relativt ren kalciumkarbonat medan mägersten har en högre inblandning av lermineral. Vid de obrutna delarna kring File hajdar-täkten överlagras mägerstenen av ett mer än 20 m tjockt lager kalksten. En principskiss över geologin vid området kring täkten visas i Figur 4.3. Bergarterna är av särskilt intresse för industriell användning och området omfattas av riksintresse för mineralutvinning, se avsnitt 4.6.1.

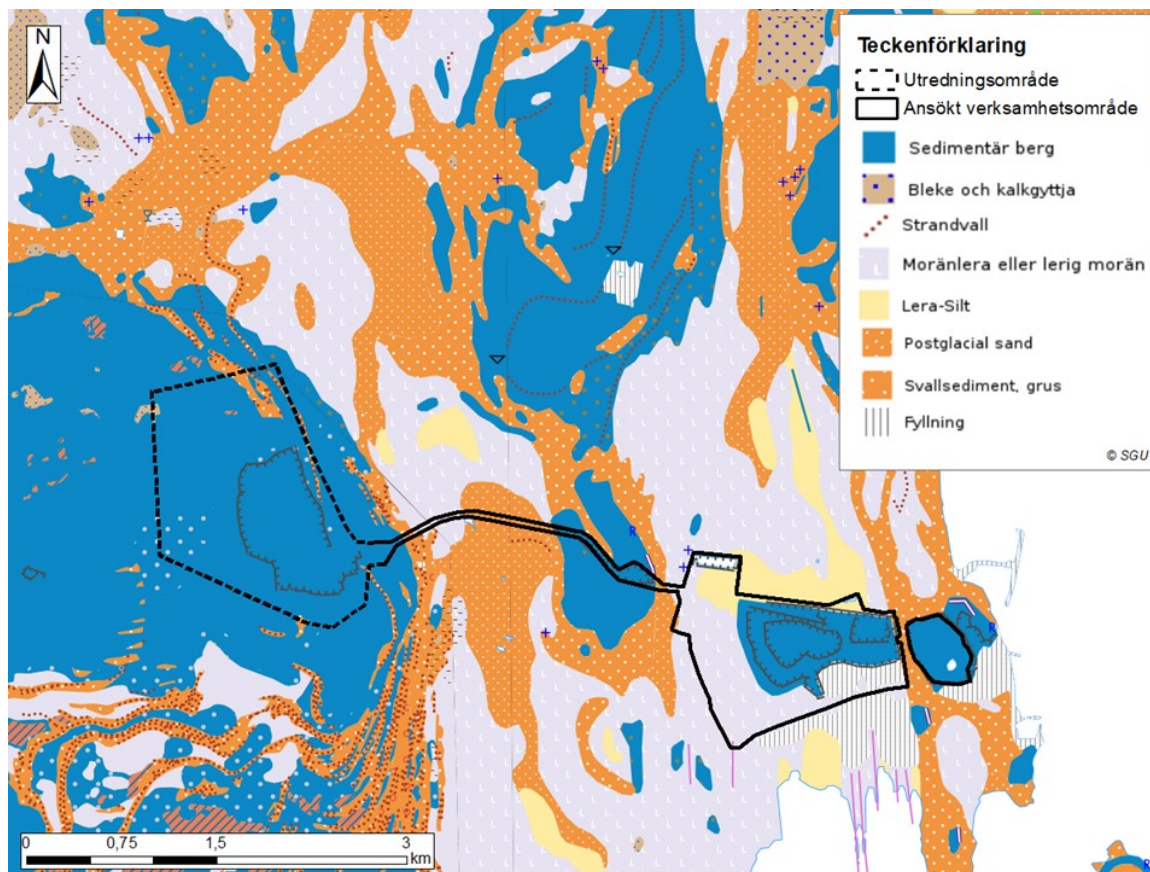
File hajdar-täktens södra kant utgörs av revkalksten. Revstrukturen är främst belägen i kalkstenen men sträcker sig även ner i mägerstenen. Revkalksten förekommer också i de höglänta områdena på File hajdar och Hejnum hållar, väster om File hajdar-täkten.

Figur 4.3. Principskiss av geologin vid verksamhetsområdet. Profilen ligger i öst-västlig sträckning med Östersjön längst till höger i blå färg. Figuren visar täkternas principiella utformning i nuläget.

Jordarterna i området vid File hajdar består huvudsakligen av ett tunt lager lerhaltig vittringsjord. På flera platser saknas vittringsjord varvid kalksten går i dagen. Den lerhaltiga vittringsjorden är svårgenomsläpplig vilket till viss del begränsar infiltrationen till underliggande berggrund. Detta resulterar i en relativt stor ytavrinning och att det ställvis bildas olika typer av tillfälliga våtmarker i svackor, som fuktängar, rikkärr och våtar. Jorddjupet är så tunt i förhållande till mäktigheten hos de sedimentära bergarterna att det inte kan urskiljas i Figur 4.3.

I den låglänta terrängen runt File hajdar-täkten och i området kring Västra brottet förekommer sammanhängande lager av moränlera (Figur 4.4). Väster om Västra brottet finns mäktiga jordlager med upp till 9 m djup, som till största del består av moränlera. Sand och grusavlagringar påträffas till största delen i området mellan File hajdar och Västra brottet där de överlagrar moränleran. Öster och söder om File hajdar finns även system av grusvallar, strandvallar och andra strandbildningar.

Figur 4.4. Jordartskarta över området kring Slite.

4.4 Grundvatten

Grundvatten förekommer både i jordlagren och i berget. Grundvatten i jord förekommer främst där det finns jordlager av viss mäktighet, ofta i dalgångar eller strandvallar. Grundvatten i berg förekommer i bergets spricksystem.

Kalkberggrunden innehåller dels horisontella, dels vertikala sprickor. Grundvattenflödet i berget är i huvudsak koncentrerat till horisontella vattenförande lager.

Grundvattensystemen i jord respektive berg kommunicerar med varandra, men kan ha mycket olika trycknivåer. Utförda grundvattenmätningar *i berg* visar att grundvattennivåerna kring Cementas täkter varierar kraftigt (upp till drygt 30 m) under året. De kraftiga variationerna är naturligt förekommande, men förstärks lokalt i viss mån av vattenuttag ur de kommunala produktionsbrunnarna vid Dyhagen och täkternas avledning av vatten.

Grundvattennivåerna är höga under de nederbördsrika perioderna (den så kallade "högvattensituationen" under höst, vinter och tidig vår) och låga under sommarperioden (den så kallade "lågvattnensituationen"). De stora variationerna i grundvattennivån orsakas av nettonederbördens² variation under året, bergets hydrogeologiska³ egenskaper (till exempel bergets genomsläpplighet för vatten och bergets porositet) samt områdets topografi. Som ovan nämnt bidrar även uttaget från de kommunala produktionsbrunnarna vid Dyhagen och grundvattenströmning till Västra brottet lokalt till de låga nivåerna sommartid.

Grundvattennivåerna *i jordlagren* varierar inte lika mycket som grundvattennivåerna *i berggrunden*. Eftersom jordlagren företrädesvis består av lerhaltig vittringsjord har de god vattenhållande förmåga. Grundvatten i jordlagren förekommer främst där det finns jordlager av

² Nettonederbörd = nederbörd minus avdunstning

³ "Hydrogeologi" är den del av geologin som studerar grundvattnet, dess förekomst, egenskaper och rörelse.

viss mäktighet, ofta i dalgångar eller strandvallar. Den årtidsbundna variationen i vattennivå i jordlagren blir mycket mindre än i berg eftersom jordlagren har en större porositet och förmåga att lagra vatten än bergets spricksystem.

Miljökvalitetsnormer för grundvattenförekomster uttrycker den kvantitet respektive kvalitet som en grundvattenförekomst ska uppnå vid en viss tidpunkt. Inom ramen för vattenförvaltningen klassificeras grundvattenförekomster med avseende på kvantitativ status och kemisk status. Utformningen och tillämpningen av miljökvalitetsnormer för vatten styrs av EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG).

Täktverksamheten är belägen inom grundvattenförekomsten Mellersta Gotland – Roma (VISS-ID WA96690582) (Figur 4.5). Miljökvalitetsnormen för grundvattenförekomsten är att *god kemisk status* ska vara uppnådd, med undantag av halter avseende trikloreten, tetrakloreten samt klorid som ska uppgå till som högst gällande gränsvärden senast år 2027. Grundvattenförekomsten ska uppnå *god kvantitativ status* senast år 2027. Den senaste statusklassningen i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) visar att Mellersta Gotland-Roma har otillfredsställande kemisk och kvantitativ status. Den otillfredsställande kemiska statusen beror bland annat på ett antal förorenade områden och att det inom delar av förekomsten har uppmätts halter över riktvärdet för klorid. Vattenförekomsten har otillfredsställande kvantitativ status, vilket enligt VISS beror på överuttag.

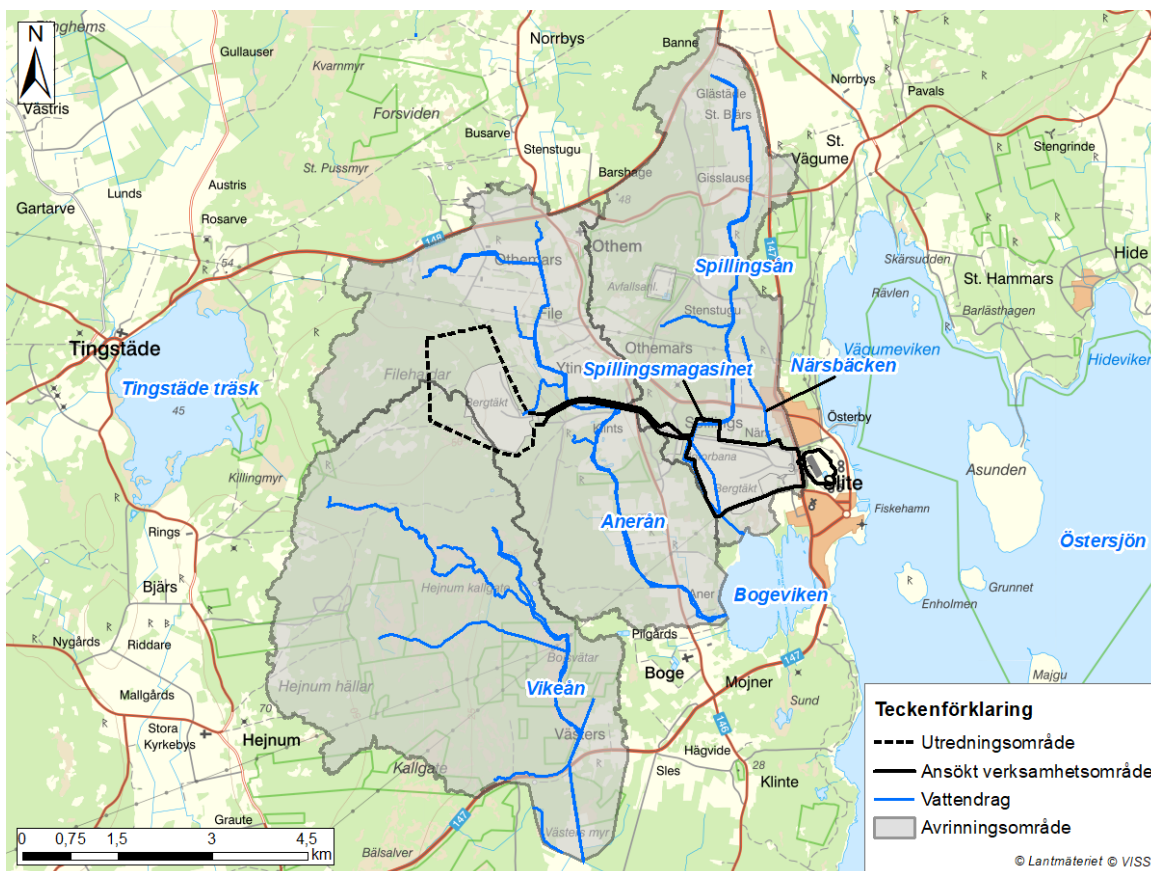
Väster om verksamhetsområdet ligger grundvattenförekomsten Norra Gotland – Stenkyrka (VISS-ID WA86256799). Fastställda miljökvalitetsnormer för denna grundvattenförekomst är god kemisk och kvantitativ status. Grundvattenförekomstens status är klassad till god kemisk och kvantitativ status.

Figur 4.5. Grundvattenförekomsterna Mellersta Gotland–Roma och Norra Gotland–Stenkyrka.

4.5 Ytvatten

Området kring täkterna omfattar tre avrinningsområden; Spillingsåns, Aneråns och Vikeåns avrinningsområde (Figur 4.6). Den huvudsakliga markanvändningen inom avrinningsområdena är skogs- och jordbruk.

Figur 4.6 Avrinningsområden och ytvatten.

Västra brottet ligger inom Spillingsåns avrinningsområde som avvattnas av vattendragen Spillingsån och Närsbäcken. Spillingsån rinner genom ett anlagt vattenmagasin som benämns Spillingsmagasinet. I nuläget använder Cementa vatten från Spillingsmagasinet som processvatten i cementfabriken. När magasinet är fullt fortsätter vattnet ner i Spillingsån som mynnar i Bogeviden. Närsbäcken är ett grävt dike som mynnar i ett anlagt vattenmagasin benämnt Närsdammen strax norr om Västra brottet. Från Närsdammen pumpas vatten till Spillingsmagasinet, och dammen utgör således en del i Spillingsåns vattensystem. Pumpning sker emellertid sällan, eftersom nivån i Närsdammen generellt är låg.

Länshållningsvatten från Västra brottet avleds till Östra brottet och vidare till Östersjön via hamnbassängen (Figur 5.3).

File hajdar-täkten ligger till absolut största delen inom Aneråns avrinningsområde som avvattnas av Anerån. Anerån avbördas i sydostlig riktning och mynnar i Bogeviden, sydväst om Slite. Länshållningsvattnet från File hajdar-täkten pumpas till Anerån. Den västra delen av täkten ligger inom Vikeåns avrinningsområde som mynnar i Bandhagsån, vilken i sin tur mynnar i Tjalderviken. Detta avrinningsområde har flera mindre vattendrag som vid Bojsvätar rinner samman och bildar Vikeån. Utredningsområdet för den planerade utökningen ligger huvudsakligen inom Aneråns avrinningsområde och till viss del inom Vikeåns. Utökningen kommer sannolikt att beröra båda dessa avrinningsområden.

I omgivningarna kring Cementas verksamhet finns fyra ytvattenförekomster bestående av sjön Tingstade träsk, vattendraget Anerån samt kustvattnen Bogeviden och Östra Gotlands norra

kustvatten (del av Östersjön). Miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster uttrycker den kvalitet som vattenförekomsten ska uppnå vid en viss tidpunkt. Inom ramen för vattenförvaltningsarbetet klassificeras ytvattenförekomster med avseende på *ekologisk* och *kemisk status*.

Miljö kvalitetsnormer för Anerån är *god ekologisk status* senast år 2033 samt *god kemisk status* med undantag för kvicksilver och bromerad difenyleter (PBDE). Anerån har enligt VISS måttlig ekologisk status till följd av övergödning och fysisk påverkan i vattendraget. Den kemiska statusen är inte klassad som god på grund av halterna av kvicksilver och PDBE, som dock överskrider riktvärdena i hela Sverige.

Miljö kvalitetsnormer för Bogeviden och Östra Gotlands norra kustvatten är *god ekologisk status* senast år 2027 samt *god kemisk status* med undantag för kvicksilver och PDBE. Båda ytvattenförekomsterna har problem med övergödning vilket leder till att den ekologiska statusen för Bogeviden klassas som otillfredsställande och Östra Gotlands norra kustvatten klassas som måttlig. De två ytvattenförekomsternas kemiska status är inte klassad som god på grund av halterna av kvicksilver och PDBE, som dock överskrider riktvärdena i hela Sverige.

Miljö kvalitetsnormer för Tingstäde träsk är att *god ekologisk* och *kemisk status* ska vara uppnådd. För den kemiska statusen gäller undantag för kvicksilver och PDBE. Vattenförekomstens ekologiska status klassas som god. Den kemiska statusen är inte klassad som god till följd av de nationellt överallt överskridande ämnena kvicksilver och PDBE.

4.6 Riksintressen och skyddade områden

Sliteområdet har flera nationellt betydelsefulla områden, som är av riksintresse.

Nedan beskrivs relevanta riksintressen och skyddade områden i omgivningarna kring den planerade verksamheten, baserat på det som anges i beslutet om utpekande av respektive riksintresse. Figur 4.7 visar riksintressen och skyddade områden kring Västra brottet och File hajdar-täkten. Nummer inom parentes i texten avser de olika områdenas sifferbeteckning i figuren.

4.6.1 Riksintresse mineralutvinning

Både Västra brottet och File hajdar-täkten ligger inom ett cirka 805 hektar stort område som är utpekad som riksintresse för mineralutvinning (1).

4.6.2 Riksintresse naturvård

Slitebrottet (2)

Området utgörs av Västra brottet och Östra brottet, där kärnvärdet utgörs av den sedimentära berggrundsstratigrafin. Skärningarna i de två täkterna ska bevaras.

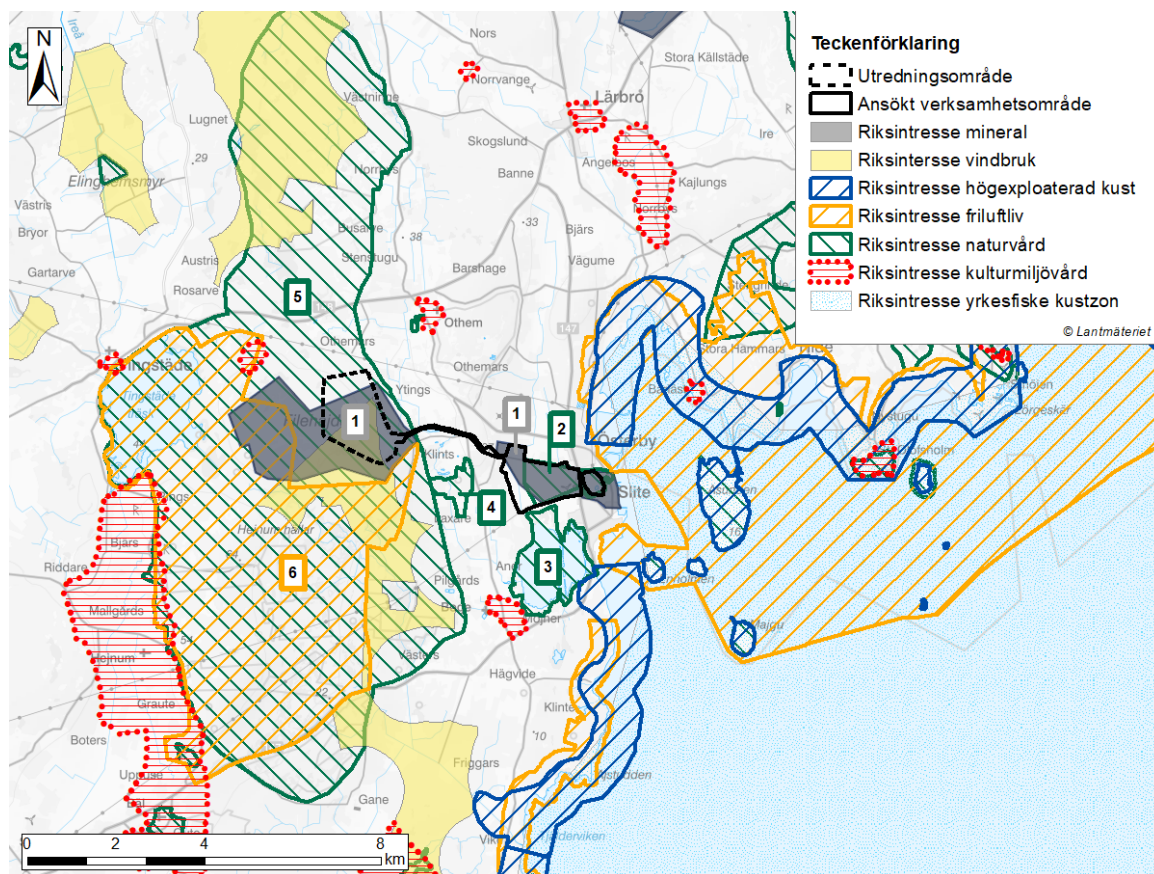
Bogevik (3)

Området omfattar en av de mest artrika sjöarna på Gotland och är betydelsefullt för reproduktion för många sjöfåglar, bland annat skrattmåsar. Där finns även värdefull våtmark och strandängar.

Området närmast sjön får inte exploateras och områdets hydrologi ska skyddas mot dränering. Avverkning av skog kan skada naturvärdena.

Laxare änge (4)

Området består av träd och buskar samt hävdad äng. Strax norr om Laxare änge finns kalkbarrskog med mycket höga naturvärden, bland annat förekomst av sällsynta och rödlistade arter som cinnoberfläck och liten ädellav. För att bevara värdena behöver ängen hävdas och kalkbarrskogen får inte avverkas.

Figur 4.7. Riksintressen vid området kring Slite (exklusive riksintresse för rörligt friluftsliv, som täcker hela Gotland, samt riksintresse för vattenförsörjning som framgår av Figur 4.9). Nummerade riksintressen beskrivs i text nedan.

File hajdar, Hejnum hällar och Kallgatburg (5)

Området utgör det största sammanhängande våtmarksområdet på Gotland och hyser också Gotlands största sammanhängande hällmarksområde. För att bevara naturvärdena i riksintresset bör jord- och skogsbruk ske naturvårdsinriktat, de hydrologiska förhållandena bevaras och militära övningsområden och täktverksamhet begränsas.

Natura 2000-områden

Natura 2000-områdena är också av riksintresse för naturvård. Natura 2000-områdena redovisas i avsnitt 4.6.6.

4.6.3 Riksintresse friluftsliv

Hejnum hällar med omnejd (6)

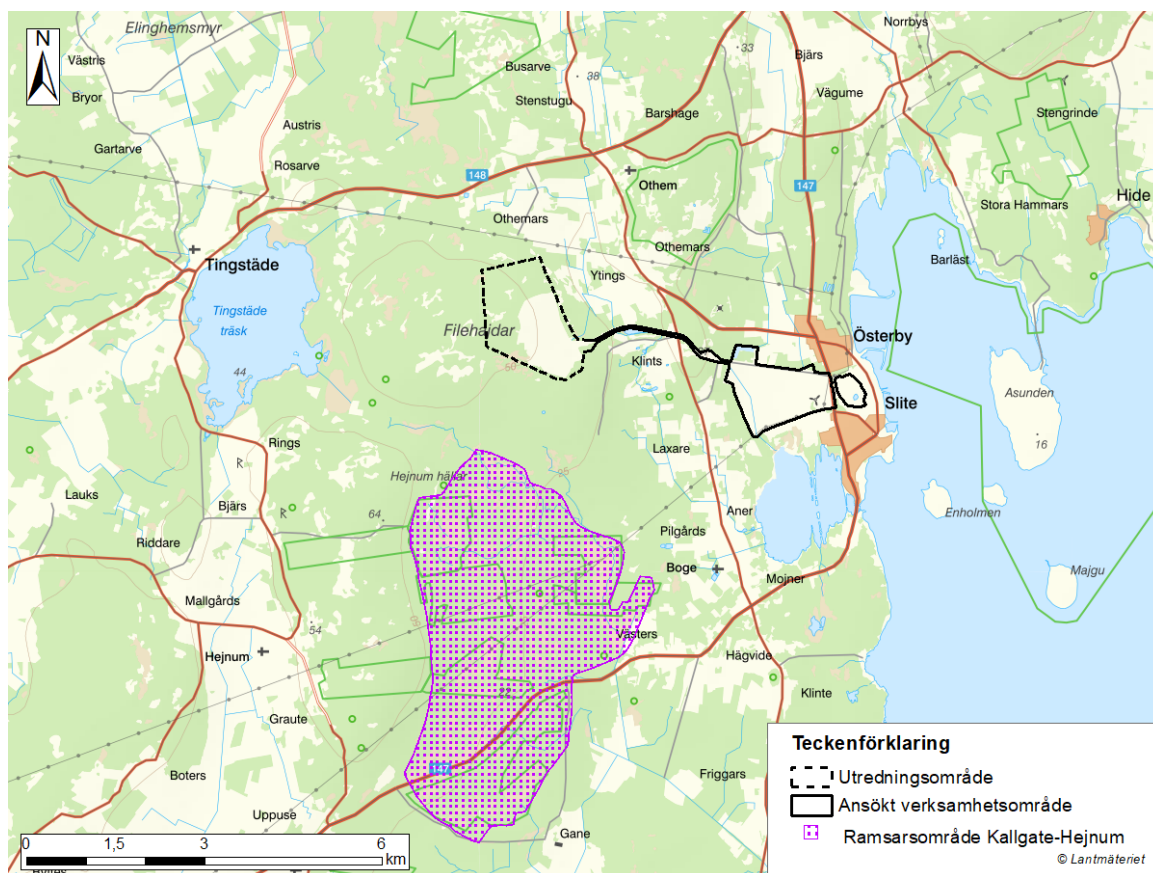
Hejnum hällar och dess omgivning är av riksintresse för friluftsliv på grund av natur- och kulturvärden och de goda förutsättningarna för friluftsliv. Genom området löper många stigar samt två större vandringsleder, Pilgrimsleden och Kallgate. Ingrepp i miljön får inte påtagligt skada områdets natur- och kulturvärden och friluftslivets intressen ska särskilt beaktas.

Gotland

Hela Gotland utgör riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 1–2 §§ miljöbalken.

4.6.4 Ramsarområde

Den södra delen av riksintresset *File hajdar, Hejnum hållar och Kallgatburg* är ett internationellt utpekad våtmarksområde, vilket enligt Ramsarkonventionen (RAMSAR, The Ramsar Convention of Wetlands) innebär att områdets ekologiska karaktär inte får försämrats. Ramsarområdet heter Kallgate-Hejnum och våtmarkerna består av skogsmyrmiljö, våtar, fukthed och källkärr och har mycket höga botaniska värden (Figur 4.8).

Figur 4.8. Ramsarområdet Kallgate-Hejnum.

4.6.5 Riksintresse vattenförsörjning

Visby dricksvattenanläggningar

Riksintresset omfattar bland annat Tingstäde vattenverk som nyttjar Tingstäde träsk som vattenresurs (Figur 4.9).

Figur 4.9. Riksintresse vattenförsörjning. Intresseområdet utformades av säkerhetsskäl så att det inte avslöjar riksintresseobjektens verkliga geografiska läge och kan även innehålla områden utanför det utpekade riksintresset.

4.6.6 Natura 2000-områden och naturreservat

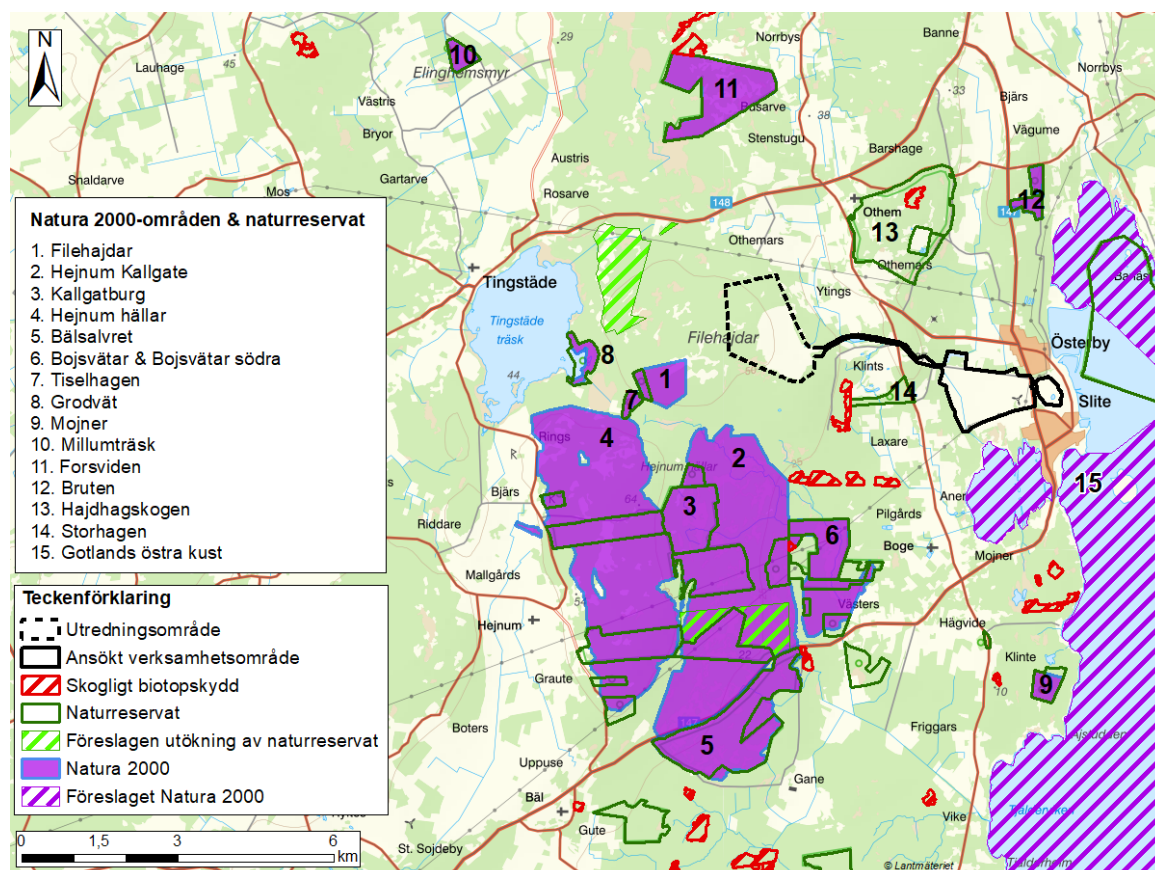
Kring verksamhetsområdet finns värdefulla naturområden som skyddas enligt art- och habitatdirektivet⁴ respektive fågeldirektivet⁵, så kallade Natura 2000-områden. Natura 2000 är ett europeiskt nätverk av värdefulla naturområden. I Natura 2000-områden finns arter eller naturtyper som ur ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda.

Platsen som helhet består av en mosaik av skogs-, alvar- och våtmarker som präglats av extensivt skogsbruk och bete.

Nedan beskrivs de Natura 2000-områden och naturreservat som finns i områdena kring Cementas täkter i Slite (Figur 4.10.). Nummer inom parentes avser de olika områdenas sifferbeteckning i Figur 4.10.

⁴ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

Figur 4.10. Natura 2000-områden (inklusive förslag till nytt Natura 2000-område), naturreservat (inklusive föreslagna utökningar) samt skogliga biotopskyddsområden vid området kring Slite.

Filehajdar (1) – Natura 2000-område och naturreservat

Filehajdar bildar, tillsammans med Hejnum hällar, Gotlands största hällmarksområde. Området består av alvarmark bevuxen med gles skog. Naturtyperna taiga och alvar samt arten nipsippa ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området. Området hyser troligen den största förekomsten av ringlav på Gotland. I bevarandeplanen anges att naturtyperna basiska berghällar, alvar och trädklädd betesmark samt arten nipsippa ska bevaras inom området.

Den västra delen av Natura 2000-området utgör även naturreservat. Länsstyrelsen har föreslagit att naturreservatet File hajdar ska utökas geografiskt. Den föreslagna utökningen finns markerad i Figur 4.10. Länsstyrelsen har också föreslagit att det för naturreservatet ska antas nya föreskrifter och en ny skötselplan.⁶

Hejnum Kallgate (2) – Natura 2000-område och naturreservat

Hejnum Kallgate omfattar Gotlands och även södra Sveriges största rikkärrsområde. I området finns ett antal våtmarksområden som erhållit klass 1 i den nationella våtmarksinventeringen. Naturtyperna som ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området är mindre vattendrag, basiska berghällar, alvar, kalkfuktängar, agkärr, kalktuffkällor, rikkärr, taiga, nordlig ädellövskog, trädklädd betesmark och lövsumpskog. Även arterna väddnätfjäril och guckusko ligger till grund för utpekandet. En del av Natura 2000-området är också naturreservat.

⁶ Länsstyrelsen i Gotlands län, *Förslag till utvidgning av naturreservatet Filehajdar, Othem och Tingstäde socknar, Gotlands kommun, samt nya föreskrifter och skötselplan för reservatet*, 2021-10-12.

Länsstyrelsen har föreslagit att naturreservatet Hejnum Kallgate ska utökas geografiskt.⁷ Den föreslagna utökningen finns markerad i Figur 4.10.

Kallgatburg (3) – Natura 2000-område och naturreservat

Kallgatburg hänger hydrologiskt samman med det stora våtmarksområdet Hejnum Kallgate och området skyddas både som Natura 2000-område och naturreservat. Naturtyperna som ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området är mindre vattendrag, kalkgräsmarker, kalkfuktängar, kalktuffkällor, rikkärr, taiga och trädklädd betesmark. Även arterna nipsippa, smalgrynsnäcka och väddnätfjäril ligger till grund för utpekandet.

Hejnum hällar (4) – Natura 2000 och naturreservat

Hejnum hällar består av ett stort sammanhängande hällmarkskomplex som blev Natura 2000-område år 2018. År 2020 blev delar av området även naturreservat. Naturtyperna som ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området är enbuskmarker på kalkgräsmarker, basiska bergshällar, kalkgräsmarker, alvar, kalkfuktängar, agkärr, rikkärr, karsthällmarker, taiga och trädklädda betesmarker. Arterna nipsippa, styv kalkmossa och trubbklockmossa ligger också till grund för utpekandet. Värdefulla strukturer i naturmiljön som ska vårdas och bevaras är bland annat betespräglad mark, skoglig kontinuitet samt blottad häll.

Bälsalvret (5) – Natura 2000 och naturreservat

Bälsalvret består av våtmarksområden, som erhållit klass 1 i den nationella våtmarksinventeringen, samt betespräglade skogar. Området blev ett Natura 2000-område år 2018 och år 2020 blev det även naturreservat. Naturtyperna som ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området är mindre vattendrag, kalkgräsmarker, alvar, kalkfuktängar, agkärr, kalktuffkällor, rikkärr, trädklädda betesmarker och taiga. Arten väddnätfjäril ligger också till grund för utpekandet.

Bojsvätar samt Bojsvätar södra (6) – Natura 2000 och naturreservat

Bojsvätar utgörs av myr- och skogsmark och skyddas både som Natura 2000-område och naturreservat. I bevarandeplanen för Natura 2000-området anges att naturtyperna mindre vattendrag, kalkfuktängar, agkärr, rikkärr, taiga, trädklädd betesmark och lövsumpskog samt arten väddnätfjäril ska bevaras.

Natura 2000-området utvidgades år 2018 och den södra delen blev år 2020 även ett naturreservat, kallat Bojsvätar södra. Bojsvätar södra består av varierande skogs- och våtmark med en artrik flora och fauna där arten väddnätfjäril även förekommer.

Tiselhagen (7) – Natura 2000 och naturreservat

Tiselhagen är ett blandskogsområde med rik flora och rikt fågelliv, som skyddas både som Natura 2000-område och naturreservat. Området ligger i en sänka mellan de två stora hällmarksområdena File hajdar och Hejnum hällar. Enligt bevarandeplanen ska naturtypen taiga och arten grön sköldmossa skyddas.

Grodvät (8) – Natura 2000 och naturreservat

Grodvät är ett botaniskt värdefullt våtmarksområde intill Tingstäde träsk. Området skyddas både som Natura 2000-område och naturreservat. Värden bestående av naturtyperna kransalgsjöar, alvar, agkärr, rikkärr och taiga, tillsammans med arterna smalgrynsnäcka och citronfläckad kärrtrollslända, utgör grund för utpekandet av Natura 2000-området.

Mojner (9) – Natura 2000 och naturreservat

Mojner är en grandominerad barrskog som skyddas både som Natura 2000-område och naturreservat. Naturtypen som ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området är taiga och enligt bevarandeplanen ska fri utveckling av naturskogen möjliggöras.

⁷ Länsstyrelsen i Gotlands län, *Förslag till tilläggsbeslut för naturreservatet Hejnum Kallgate, Hejnum socken, Gotlands kommun, 2021-10-04.*

Millumträsk (10) – Natura 2000 och naturreservat

Millumträsk är ett våtmarksområde som erhållit klass 1 i den nationella våtmarksinventeringen. Naturtyperna rikkärr och taiga samt arten gulyxne ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området. Området skyddas även som naturreservat.

Forsviden (11) – Natura 2000 och naturreservat

Forsviden består av en mosaik av våtmark, glesbevuxen tallskog och alvarsmark. Naturtyperna basiska berghällar, kalkgräsmarker, alvar, fuktängar, agkärr, rikkärr, taiga och trädklädd betesmark samt arten styv kalkmossa ligger till grund för utpekandet av Natura 2000-området. Området utgör även ett naturreservat.

Bruten (12) – Natura 2000 och naturreservat

Bruten utgör ett naturskogsområde som uteslutande domineras av kalkbarrskog. Utpekade naturtyper för Natura 2000-området är alvar, fuktängar, kalkbranter och taiga. Området skyddas även som naturreservat.

Storhagen (13) – naturreservat

Storhagens naturreservat består av kalkbarrskog, lövrik barrnaturskog samt ädellövskog. Området har en rik lavflora och i den östra delen finns även många mycket sällsynta och hotade marksvampar som spindlingar och taggsvampar.

Hajdhagskogen (14) – naturreservat

Naturreservatet hyser en mosaik av åldriga barrblandskogar och alvarmarker, och i den södra delen av området finns våtmarker. Inom naturreservatet finns tolv skogliga nyckelbiotoper samt förekomst av väddnätfjäril.

Gotlands östra kust (15) – föreslaget Natura 2000-område

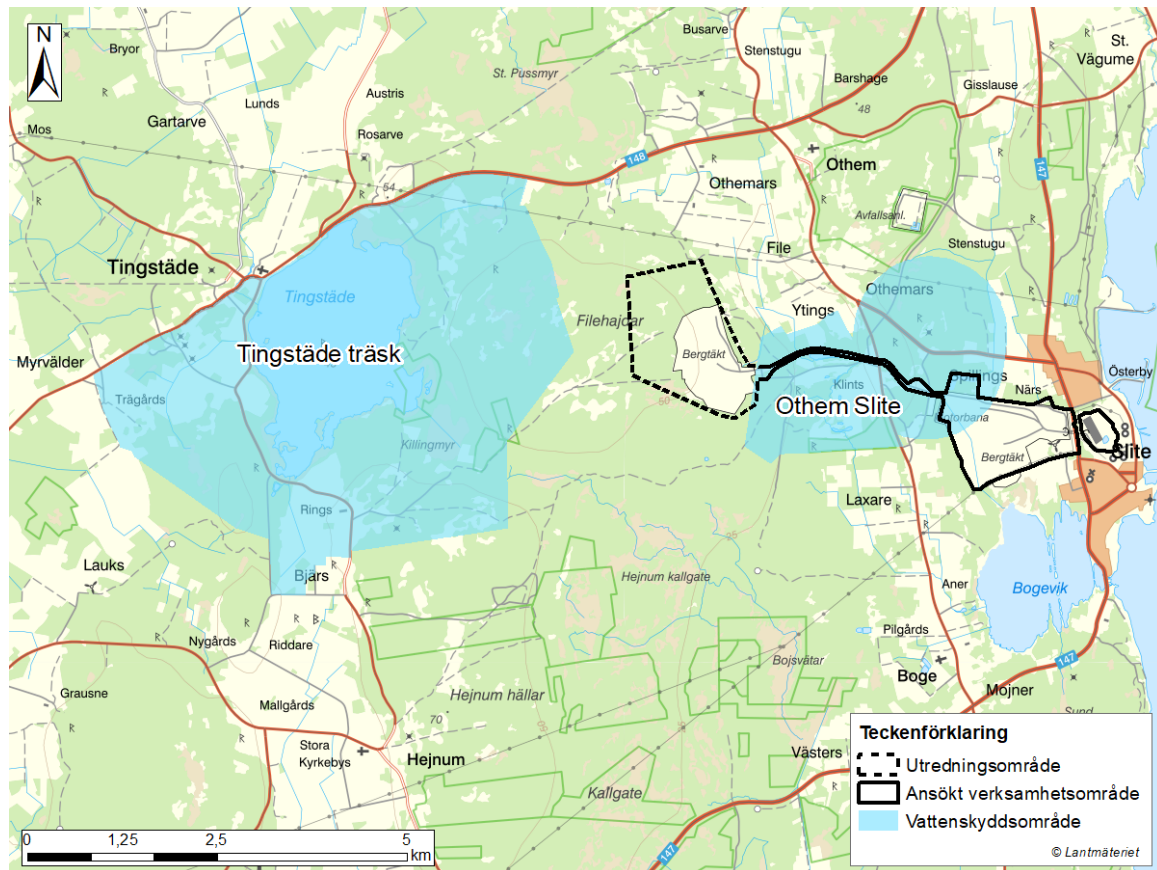
Länsstyrelsen i Gotlands län har, på uppdrag av regeringen, upprättat ett förslag på nya Natura 2000-områden för fåglar i havet runt Gotland. Förslaget är för närvarande föremål för remiss och är således inte slutligt. Ett av områdena i det remitterade förslaget är Gotlands östra kust – ett havsområde som sträcker sig från norra Fårö till Sundre i söder. Det består huvudsakligen av hav, men omfattar också öar och vissa strandängar. Området är viktigt för häckande fåglar, varav flera är hotade. Det är också ett mycket viktigt födosöksområde för övervintrande och rastande sjöfåglar, bland annat de hotade arterna alfågel och bergand. Området utgör även ett flyttningsstråk för europeiska sjöfåglar och andra fåglar (Länsstyrelsen Gotland, 2022).

4.6.7 Biotopskyddsområden

Det finns flera skogliga biotopskyddsområden inom 1–3 km från File hajdar-täkten (Figur 4.10.). Områdena består bland annat av örtrik sumpskog och kalkmarksskog.

4.6.8 Vattenskyddsområden

I Figur 4.11 visas de vattenskyddsområden som finns i närheten av Cementas täkter i Slite.

Figur 4.11. Vattenskyddsområden vid Slite.

Othem Slite

Othem Slite utgör vattenskyddsområde för grundvattentäkten i Slite, vanligen benämnd "Dyhagen". Skyddsområdet har en total area på 403 hektar och ungefär hälften av marken består av produktiv skogsmark. Vattentäkten består av sju bergborrade uttagsbrunnar, som finns i nord-sydlig linje med ett inbördes avstånd på 150 – 500 meter. Uttagsbrunnarna är placerade mellan Västra brottet och File hajdar-täkten. Slite samhälle försörjs med dricksvatten från Dyhagen.

Tingstade trask

Syftet med vattenskyddsområdet är att skydda ytvattentäkten Tingstade trask och grundvattentillgångarna inom området. Tingstade trask nyttjas bland annat för att försörja delar av Visby med dricksvatten. Området har ett högt floristiskt värde och består av orörd våtmark samt barrskog med vissa inslag av lövskog.

4.7 Lokal naturmiljö

Omgivningarna runt Västra brottet domineras av brukad skogs- och jordbruksmark.

Det utökade täktområdet vid Västra brottet utgörs av avbanad mark. Kalkberggrunden är delvis frilagd och det finns ingen vegetation (Figur 4.12). Inom området finns även upplag av avbaningsmassor bestående av olika fraktioner av bland annat sand, kalkrik morän och blålera. På dessa upplag har vegetation i form av främst olika tistlar, fibblor och tussilago etablerats.

Figur 4.12. Det utökade täktområdet vid Västra brottet.

File hajdar-täkten ligger inom ett större hällmarksområde (cirka 1 300 hektar) som karaktäriseras av ett tunt jordtäckte och kalksten i dagen. Vegetationen utgörs av omväxlande hällmarkstallskog och öppna ytor av alvar och fuktmarker. Naturmiljöerna har i regel mycket lång kontinuitet. Tallskogen är gles och långsamväxande och har uppkommit genom naturlig föryngring. Bitvis förekommer blottade kalkhällar samt mindre ytor med fuktängar, vittringsgrus, uppfrysningmarker och orkidérika kärr. Alvarmarkerna utgörs av naturalvar som hålls öppna tack vare torkstress och froströrelse (Figur 4.13).

De olika miljöerna inom hällmarksområdet skapar en mosaik av gläntor omväxlande med tallskog och välutvecklade bryn däremellan. Tack vare naturgivna förutsättningar med kalkberggrund och tunt jordtäckte samt välutvecklade naturmiljöer med lång kontinuitet är området mycket artrikt och här finns en hög täthet av rödlistade och sällsynta arter, i synnerhet inom artgrupperna kärlväxter, fjärilar och svampar.

Naturmarken omkring File hajdar-täkten uppvisar liknande naturvärden som File hajdar i stort med mycket värdefulla miljöer som hyser en hög täthet av rödlistade arter. Det rör sig om naturskog med lång kontinuitet, fuktiga gläntor samt mosaikmark där agkärr, fuktäng, vittringsgrus och uppfrysningssmark förekommer i naturlig zonerings utmed en fuktgradient. Vilka naturvärden och arter som påverkas kommer att klargöras genom pågående inventeringar.

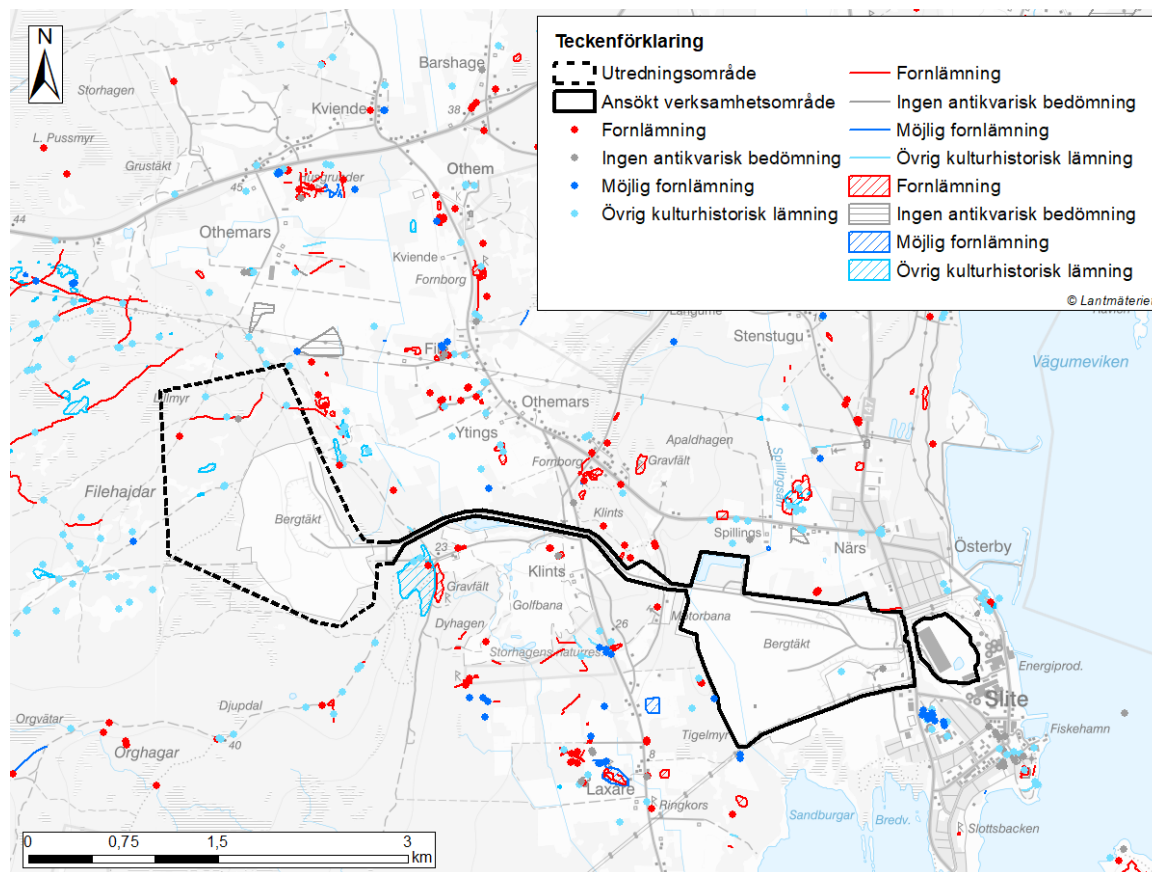
Figur 4.13. Alvarmarkerna på File hajdar utgörs av naturalvar som hålls öppna tack vare torkstress och froströrelser.

4.8 Kulturmiljö

Omgivningarna kring verksamhetsområdet speglar den långa kontinuiteten i det gotländska landskapet, där marker som brukades under den äldre järnåldern än idag är väsentliga delar i ett produktionslandskap för åker- och ängsbruk och skogsproduktion. Inför 2017 års tillståndsansökan gjordes en kulturhistorisk utredning (Arendus, 2017) av den östra delen av fastigheten Österby 1:229, vilken omfattar File hajdar-täkten och File hajdar-området. Utredningen syftade till att redovisa områdets kulturhistoriska utveckling samt dokumentera förekommande kulturlämningar. Området vid File hajdar tillhörde tidigare File gårds utmarker. Gården låg cirka 300 meter nordost om File hajdar-täkten och etablerades, i likhet med de flesta gårdarna på Gotland, i förhistorisk tid. File gård var en liten bondgård fram till början av 1700-talet då en köpman vid namn Sturtzenbecher köpte upp gården samt intilliggande Ytings gård och påbörjade industriell kalkproduktion.

Spåren av de senaste 300 årens stenindustri vid File hajdar är många och tydliga. Ett exempel är de två kalkugnarna i den östra delen av File gårds fastighet som anlades under 1700- och 1800-talet. Kalkstenen bröts i omedelbar närhet till ugnarna och idag kan man tydligt urskilja dessa stenbrott som är grunda och täcker tämligen omfattade områden. Skogsmarken på File hajdar nyttjades under denna period för vedfångst och veden användes framför allt till kalkugnsbränningen. Provbörningarna och provbrytning vid File hajdar under början av 1900-talet har lämnat spår i landskapet i form av ett flertal gruvhål, borrhål och stenbrott.

Över hällmarkerna leder ett flertal vägar mot Hejnum. I direkt anslutning till vägarna finns flera fornlämningar i form av gravar och hålvägar, vilket avspeglar ett förhistoriskt ursprung. Kulturmiljölämningar vid området kring Slite visas i Figur 4.14.

Figur 4.14. Kulturmiljölämningar vid området kring Slite (Källa: Fornsök).

5 Verksamhetsbeskrivning

Nedan ges en översiktlig beskrivning av den planerade verksamhetens olika delar.

5.1 Brytning

Innan brytning av stenen kan utföras genomförs avbaning, vilket innebär att vegetation och jord tas bort från det ansökta täktområdet med grävmaskin eller liknande. Avbanade jordmassor används inom verksamhetsområdet, t.ex. för att tillskapa insyns- och bullerskydd.

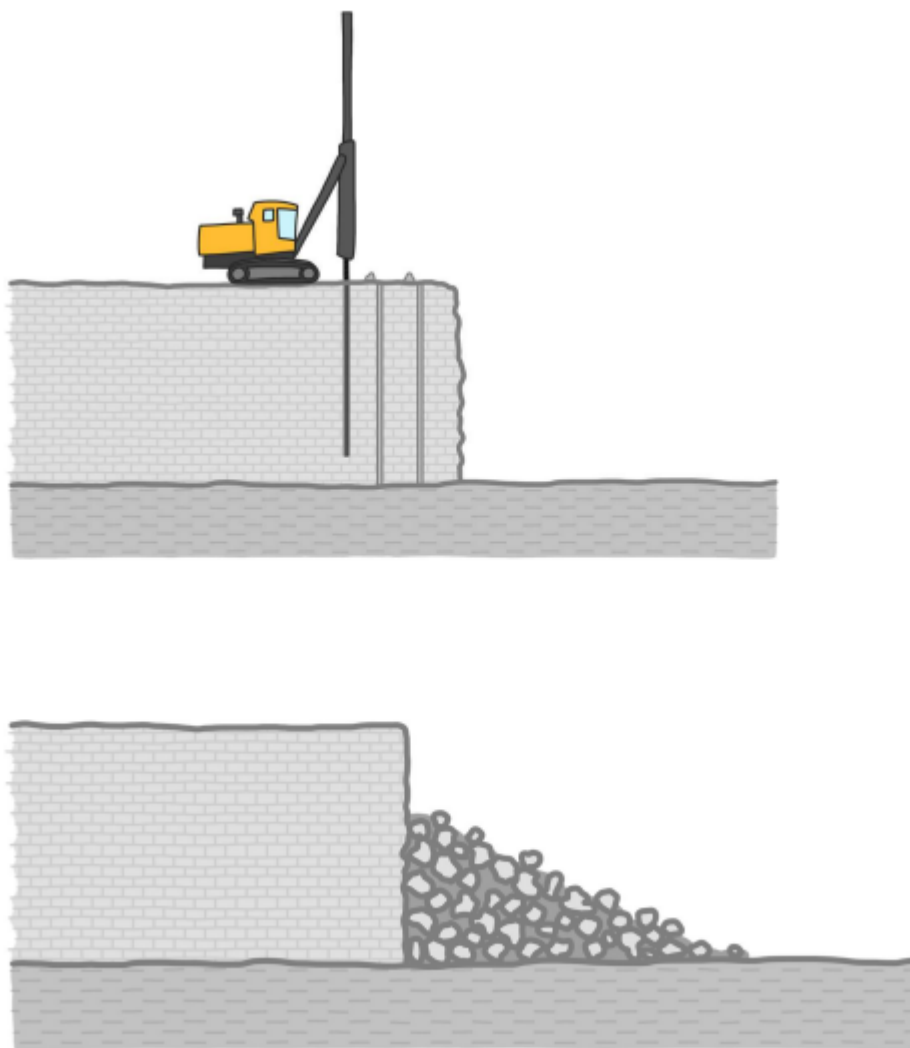
Avbaningsmassor kan också nyttjas som kiselråvara i cementtillverkningen och inom ramen för bolagets projekt med ekologisk kompensation. Inom det utökade täktområdet vid Västra brottet har avbaning redan genomförts och upplag av avbaningsmassor finns kvar inom området.

För produktion av cement behövs både kalksten och märgelsten. Kalksten planeras att brytas i File hajdar-täkten och märgelsten i både File hajdar-täkten och Västra brottet. Vid maximal produktion i fabriken behöver sammanlagt 3,8 miljoner ton råsten brytas per år i Västra brottet och File hajdar-täkten. De senaste fem åren har i snitt cirka 3 miljoner ton sten brutits ut per år.

File hajdar-täkten och Västra brottet utgör dagbrott, d.v.s. brytning av sten sker direkt vid jordytan. Brytningsmetoden är så kallad pallbrytning, vilket innebär att stenen bryts skiva för skiva mot djupet (Figur 5.1). Skivornas höjd, vilket kallas för pallhöjd, är i Västra brottet cirka 25 m och i File hajdar-täkten mellan 15–35 m.

Vid brytning av kalksten borrar först lodräta hål genom berget. Borrmetoden som används kallas för hammarbörning och utförs med två larvburna borrarregat. Inför sprängningsarbete besiktigas de färdigborrade borrhålen med avseende på bland annat sprickor för att uppnå önskat resultat och minimera vibrationer.

Sprängning planeras utföras cirka 3 gånger i veckan under vardagar mellan kl 07.00 och 16.00.

Figur 5.1. Pallbrytning i dagbrott.

5.2 Krossning och lagring

Den utsprängda stenen lastas på truckar med hjälp av hjullastare och transporteras sedan till krossanläggningen. Krossanläggningen är i dagsläget belägen centralt i Västra brottet och inbyggd i en betongbyggnad för att dämpa bullernivåerna. Stenen tippas ner i en matarficka som transporterar materialet in i hammarkrossen där kalksten och märgelsten krossas. Via ett inneslutet transportband transporteras sedan den krossade stenen till ett homogeniserings- och buffertlager i Östra brottet. Lagret fungerar dels som en buffert för nästa steg i produktionen, dels som en blandningsstation där stenen homogeniseras för att få en så jämn kvalitet som möjligt. Från lagret transporteras stenen vidare på inneslutet transportband för bearbetning i cementfabriken. Cementfabriken med tillhörande lagerverksamhet omfattas inte av denna ansökan, utan regleras av ett separat tillstånd.

Krossanläggningen kommer att flyttas under den tillståndsperiod som ansökan avser. CEMENTA kommer att utreda lämplig ny placering för krossanläggningen, exempelvis Östra brottet eller File hajdar-täkten.

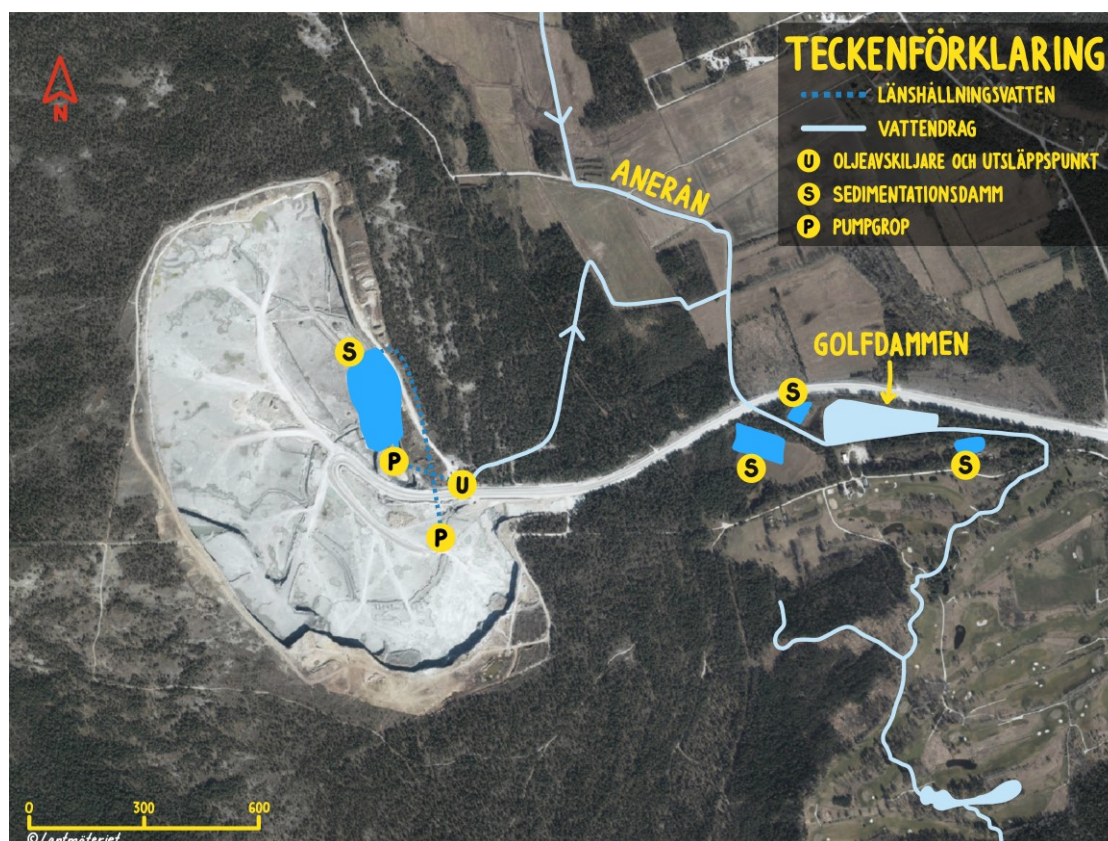
5.3 Vattenhantering

För att möjliggöra kalkstensbrytning måste vatten som ansamlas i Västra brottet och File hajdar-täkten ledas bort genom pumpning – så kallad *länshållning*. Även Östra brottet måste länshållas eftersom det hyser bland annat lager för krossad kalksten.

Vattnet som samlas i täkterna består av direkt nederbörd, inläckande grund- och markvatten samt tillrinnande ytvatten. Länshållningsvattnet kan tidvis innehålla förhöjda koncentrationer av suspenderat material och kväve och därför passerar vattnet ett antal utjämnings- och sedimentationsdammar innan det når recipient.

5.3.1 Vatten i File hajdar-täkten

En schematisk bild över den nuvarande vattenhanteringen vid File hajdar-täkten visas i Figur 5.2 nedan. Länshållningsvattnet avleds till Anerån via bland annat en sedimentationsdamm och ett dike. Anerån mynnar i Bogevikens.

Figur 5.2. Schematisk bild av nuvarande vattenhantering vid File hajdar-täkten.

Inför ansökan utreds hur länshållningsvattnet ska hanteras framgent. En del av länshållningsvattnet från File hajdar-täkten kommer att kunna användas för dricksvattenproduktion. I övrigt studeras följande huvudsakliga alternativ (fler alternativ kan tillkomma i ansökan):

- Länshållningsvattnet avleds till Anerån på samma sätt som i dagsläget. Före avledningen till Anerån kan vattnet eventuellt komma att genomgå ytterligare rening, utöver reningen i den befintliga sedimentationsdammen, med avseende på framför allt kväve och uran.
- Länshållningsvattnet avleds till Anerån genom att släppas på flera ställen längs slutningen ner mot Anerån, vilket medför att vattnet rinner diffust över ett större område. Syftet med detta tillvägagångssätt är att åstadkomma ytterligare rening av vattnet innan det når Anerån.

- Länshållningsvatten avleds från File hajdar-täkten till Västra brottet, efter att Västra brottet har börjat vattenfyllas, i syfte att påskynda vattenfyllnaden.
- Länshållningsvatten används för infiltration i jordlager eller djupare berglager.

5.3.2 Vatten i Västra och Östra brottet

En schematisk bild över den befintliga vattenhanteringen vid Västra brottet visas i Figur 5.3. Från lågpunkt i Västra brottet pumpas länshållningsvattnet till Östra brottet och vidare till Östersjön via hamnbassängen. Länshållningsvatten som ansamlas i den södra delen av Västra brottet leds med självfall till sedimentationsdammen i Östra brottet, via ett dike som löper genom en av de tunnlar som förbinder Västra och Östra brottet.

Pall 2 i Västra brottet är vattenfylld och regleras mellan nivåerna -26 och -32 m. När pall 2 länshålls pumpas vattnet till diket i täktens södra del och leds därefter vidare till sedimentationsdammen i Östra brottet.

Länshållningen av Västra brottet planeras i nuläget upphöra inom tillståndstidens första 10 år. Vattnet i det allt större ytvattenmagasin som brottet sedan kommer att utgöra, kan tänkas komma till användning på olika sätt. CEMENTA kommer att beakta denna resurs vid utformningen av vattenhanteringen i den ansökta verksamheten.

Figur 5.3. Schematisk bild av nuvarande vattenhantering vid Västra brottet.

Länshållningen av Östra brottet planeras fortgå under hela tillståndstiden. Vatten som ansamlas i Östra brottet leds via ett flertal diken med självfall till sedimentationsdammen i täktens sydöstra del. Från dammen leds vattnet i ledningar och kulvertar som mynnar i Östersjön, norr respektive söder om Cementas hamn.

5.3.3 Dagvatten och processvatten

Vägdagvattnet från truckvägen mellan File hajdar-täkten och Västra brottet avleds till sedimentationsdammar och översilningsytor. Dagvatten från den östra delen av truckvägen avleds via sedimentationsdammar till Spillingsån samt till Västra brottet. Dagvatten från den västra delen av truckvägen avleds via tre översilningsytor som saknar utlopp. Vid behov rensas ansamlat sedimentlager bort.

Det processvatten som behövs för kylning och rökgasrening i cementfabriken tas i dagsläget i huvudsak från Spillingsmagasinet. Bortledningen av vatten för processändamål regleras genom ett separat tillstånd, liksom själva verksamheten i cementfabriken. När Spillingsmagasinet är vattenfyllt bräddas vatten till Spillingsån som sedan mynnar i Bogeviden.

Närsbäcken, som är ett mindre vattendrag, ansluter till Spillingsmagasinet genom pumpning från ett utjämningsmagasin och utgör på så sätt en del av Spillingsåns vattensystem.

I den planerade, framtida verksamheten kan processvatten till fabriken komma att tas från Västra brottet, Spillingsmagasinet och/eller ett eventuellt tillkommande magasin i File hajdar-täkten.

5.4 Transporter

Inom verksamhetsområdet sker transporter av sten inom täkterna samt till krossningsanläggningen. I nuläget ligger krossningsanläggningen i Västra brottet, men en ny placering kommer att utredas inför den kommande ansökan. Alla transporter från File hajdar-täkten går på den så kallade truckvägen som visas i Figur 4.1.

Transporter av egenbruten råsten sker idag med bergtruckar som lastar 90–100 ton vardera. Lastning av sten sker med hjälp av lastmaskiner. Tåktverksamheten bedrivs normalt i tvåskift, vilket innebär att transporterna pågår under cirka 13–15 timmar/dygn. Utöver transporter av utbruten sten sker transporter vid till exempel förflyttning av borrhjor och vid dammbekämpning när behov föreligger. Stundtals sker transporter från fabriken till krossanläggningen, exempelvis då tillsatsmaterial som levereras till fabriken behöver blandas in via krossen.

När krossningsanläggningen flyttas från Västra brottet medför detta att de interna transporterna av bruten sten kommer att förändras. Hur transporterna kommer att ske, beror på var krossningsanläggningen placeras. Detta kommer att redovisas närmare i ansökan.

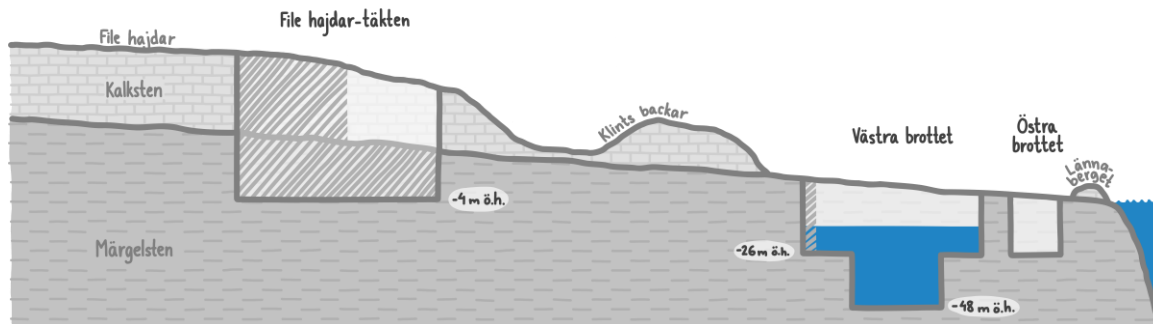
I dagsläget är sker regelbunden leverans av sten från Nordkalks täkt i Storugns till Cementas verksamhet i Slite. Leveranserna kommer inte att fortsätta i den verksamhet som detta samråd avser. Det kan dock inte uteslutas att Cementa undantagsvis kan behöva köpa in stenmaterial från Nordkalk, exempelvis vid produktionsstörningar i samband med att verksamheten i Västra brottet avslutas, eller vid någon annan extraordinär händelse som påverkar brytningen under en tid.

6 Alternativ

6.1 Ansökt alternativ

Det ansökta alternativet i den kommande ansökan beskrivs i avsnitt 2.1 och kapitel 5.

Figur 6.1 nedan ger en schematisk bild av täkterna i genomskärning i slutet av den planerade verksamheten. Vid denna tidpunkt gör den planerade verksamheten sitt största avtryck i miljön, eftersom täktområdena då är som störst samtidigt som brytning och länshållning fortfarande pågår i File hajdar-täkten.

Figur 6.1. Ansökt verksamhet ca 30 år efter att tillståndet tagits i anspråk. De utökade täktområdena (jämfört med nuläget) i File hajdar-täkten och Västra brottet har gråstreckats.

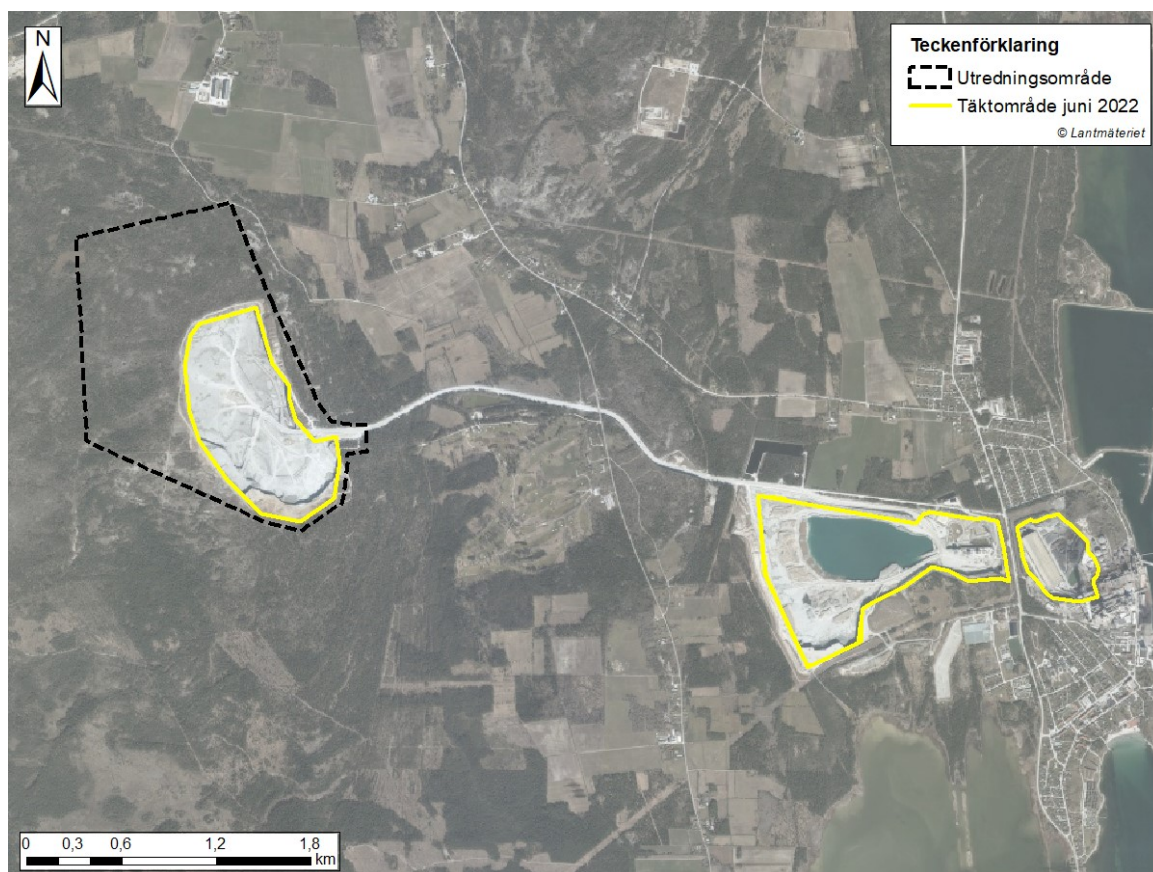
6.2 Nollalternativ

Nollalternativet ska beskriva hur miljöförhållandena på den aktuella platsen förväntas utveckla sig om den planerade verksamheten inte kommer till stånd.

Nollalternativet innebär att brytningen och länshållningen av de tre täkterna (File hajdar-täkten, Västra brottet och Östra brottet) upphör när nu gällande tillstånd upphör att gälla. I den kommande MKB:n kommer utgångspunkten för utredningarna såvitt avser *täkternas utbredning* att vara den utbredning som är säkerställd när utredningarna måste påbörjas. Om Högsta förvaltningsdomstolen före denna tidpunkt skulle förklara att regeringens tillståndsbeslut ska stå fast, kommer utgångspunkten således att vara den nu tillståndsgivna utbredningen (maximalt utnyttjat tillstånd). I annat fall kommer utgångspunkten att vara täkternas utbredning sommaren 2022 (Figur 6.2). I det senare fallet kan täkterna i realiteten alltså vara något större när ansökan ges in än vad de antas vara i MKB. Skillnaden blir dock obetydlig.

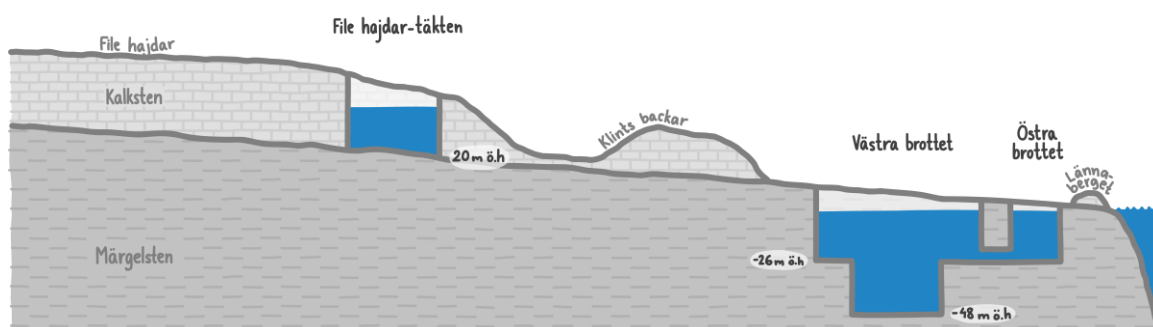
Cementa ansökte i april 2022 om tillstånd att bryta ut cirka 9 hektar vid File hajdar-täkten och cirka 6 hektar vid Västra brottet, utöver den yta som är tillståndsgiven genom regeringstillståndet, inom ramen för ett *kortvarigt tillstånd*. Det är idag inte känt om tillstånd kommer att meddelas och hur stor del av den ansökta ytan som kommer att vara utbruten när den nu planerade verksamheten inleds inom ramen för det *långvariga tillståndet*. Ytorna i ansökan om *kortvarigt tillstånd* kommer därför att ingå även i ansökan om det *långsiktiga tillståndet*. I MKB:n kommer ytorna att betraktas som obrutna i nollalternativet.

Med utgångspunkten i täkternas utbredning sommaren 2022 blir *skillnaden* mellan nollalternativet och ansökt alternativ större än om utgångspunkten vore täkternas utformning när regeringstillståndet eller det ansökta kortvariga tillståndet har utnyttjats fullt ut. Jämförelsen blir därför konservativ.

Figur 6.2. Täktområdenas utbredning sommaren 2022 (för jämförelsens skull visar figuren även utredningsområdet kring File hajdar-täkten.).

I nollalternativet upphör länshållningen och de tre täkterna börjar vattenfyllas. Figur 6.3 är en schematisk bild av täkterna i genomskärning cirka 30–40 år efter avslutad länshållning, när täkterna är vattenfyllda.

Figur 6.3 Nollalternativet cirka 30–40 år efter att länshållningen upphört. Täckterna är vattenfyllda.

6.3 Alternativ lokalisering

Cementa har låtit utreda alternativa lokaliseringar för kalkstensbrytning i samband med ansökan om det *kortvariga tillståndet*, som för närvarande handläggs av mark- och miljödomstolen. Av utredningen framgick sammanfattningsvis följande.

För att det ska vara lämpligt och möjligt att på en viss plats utvinna kalksten för cementtillverkning behöver ett antal olika förutsättningar vara uppfyllda:

- Kalkstensförekomsten måste ha en **specifik mineralisk sammansättning** och vara av **en viss storlek**.
- Verksamhetsutövaren måste kunna **skaffa sig rådighet över marken**.
- Det bör inte finnas några **motstående intressen** (t.ex. närliggande bostäder eller höga naturvärden) som väger tyngre än intresset av kalkstensbrytning.
- Verksamhetsutövaren måste ansöka om och beviljas **ett antal olika tillstånd**, vilket typiskt sett är en tidskrävande process.
- Det är i regel fördelaktigt om **täktverksamheten lokaliseras så nära cementfabriken som möjligt**, eftersom långväga transporter leder till bl.a. en ökad miljöbelastning, högre priser för slutkunderna samt betydande risker för störningar i leveranskedjan.

Cementa har låtit utreda ett stort antal alternativa lokaliseringar för kalkstensbrytning på Gotland och Öland, samt i Skåne, Halland och Västra Götaland. Utredningen omfattar information om kalkstensförekomsternas kemiska sammansättning och storlek, och huruvida de lämpar sig för cementtillverkning. Utredningen omfattar också information om övriga förhållanden (t.ex. naturvärden, grundvattenförhållanden och bostäder) på respektive plats.

Cementa bedömer sammanfattningsvis att fortsatt kalkstensbrytning i Västra brottet och File hajdar-täkten är ett bättre alternativ än att inleda kalkstensbrytning på någon av de andra platserna. Kalkstenen är väl lämpad för cementtillverkning och täkterna ligger i nära anslutning till både fabriken och hamnen, vilket medför korta transporter. Täktverksamhet har bedrivits i området under mycket lång tid och angränsande bebyggelse har anpassats efter denna.

Det finns flera olika skäl till att kalkstensbrytning på de alternativa lokaliseringarna inte bedöms vara ett lika fördelaktigt alternativ. *För det första*, är vissa kalkstensförekomster alltför små för att de ska lämpa sig för storskalig cementtillverkning. *För det andra*, bedöms det finnas stora motstående intressen på de flesta platserna. Som exempel kan nämnas att många kalkstensförekomster är belägna inom eller i mycket nära anslutning till Natura 2000-områden eller naturreservat, som riskerar att skadas av täktverksamhet. På flera platser har det också byggts bostäder. *För det tredje*, är många kalkstensförekomster belägna på ett alltför stort avstånd från cementfabriken i Slite.

Alternativ lokalisering kommer att beskrivas närmare i MKB:n.

7 Miljöpåverkan

7.1 Inledning

I detta avsnitt redogörs för hur den verksamhet som kommer att ingå i tillståndsansökan, bedöms påverka miljön. Den påverkan som preliminärt bedöms medföra betydande miljöeffekter berör grundvatten, ytvatten, Natura 2000-områden samt lokal naturmiljö.

7.2 Grundvatten

Verksamheten innebär både en direkt och en indirekt påverkan på grundvatten. Den *direkta* påverkan består i att täkterna utgör stora hål i marken, där jord och berg avlägsnas. Verksamhetens *indirekta* påverkan på grundvatten uppstår genom läns hållning av inläckande vatten till brytningsområdet, vilken är nödvändig för att verksamheten ska kunna bedrivas i torrhet. Detta medför en påverkan på grundvattnet i täkternas omgivning i form av sänkta grundvattennivåer. Till följd av den hittillsvarande brytningen och läns hållningen är grundvattnet kring täkterna redan avsänkt. I planerad verksamhet utökas täktområdena i File hajdar-täkten och Västra brottet (Västra brottet kan dock vara utbrutet redan innan verksamheten inleds), vilket innebär fortsatt läns hållning och avsänkning av grundvattennivåerna i täkternas omgivning. Efter en tid kommer läns hållningen av Västra brottet att upphöra, även om ytvattenbortledning kan komma att ske därefter.

Huvuddelen av det grundvatten som når täkterna kommer från berggrunden varför det främst är grundvattennivåerna i berggrunden som påverkas av läns hållningen. Fältundersökningar har visat på liten hydraulisk kontakt mellan jord och berg, vilket innebär att påverkan i de ytliga magasinen blir liten.

Det finns ingen direkt korrelation mellan den *totala mängden bortlett vatten* och *mängden bortlett grundvatten*. Detta eftersom det inrinnande vattnet består av både grundvatten, tillrinnande ytvatten och fallande nederbörd. Mängden vatten som behöver bortledas beror på nettonederbörden (d.v.s. den totala nederbörden minus avdunstningen) över dagbrotten.

Täkterna kommer att börja vattenfyllas när läns hållningen upphör, vilket för Västra brottet i nuläget planeras till inom 10 år efter att tillståndet har tagits i anspråk, och för File hajdar-täkten och Östra brottet efter ca 30 år. Täkterna beräknas vara maximalt vattenfyllda ca 30–40 år efter att läns hållningen upphört. Uppfyllnadstakten kan bli lägre i Västra brottet om ytvatten bortleds därifrån, och högre om brottet fylls på med läns hållningsvatten från File hajdar-täkten. När täkterna är vattenfyllda, kommer grundvattenförhållandena stabiliseras. Den framtida grundvattensituationen, då täkterna är vattenfyllda, är inte jämförbar med historiska, så kallat opåverkade, grundvattenförhållanden. Skälet till detta är att de vattenfyllda täkterna fungerar som reservoarer för grund- och ytvatten, vilket i sig innebär en tydlig påverkan på grundvattnet i omgivningarna, i synnerhet under lågvattenssäsongen. Under lågvattenssäsongen, när grundvattennivåerna i berg (men även i jord) sjunker kraftigt i täktsjöarnas omgivning, kommer vatten från täktsjöarna att strömma ut ur täkterna och fylla på grundvattensystemet. Grundvattennivåerna kommer att höjas tydligt inom ett stort område, i synnerhet under lågvattenssituationen.

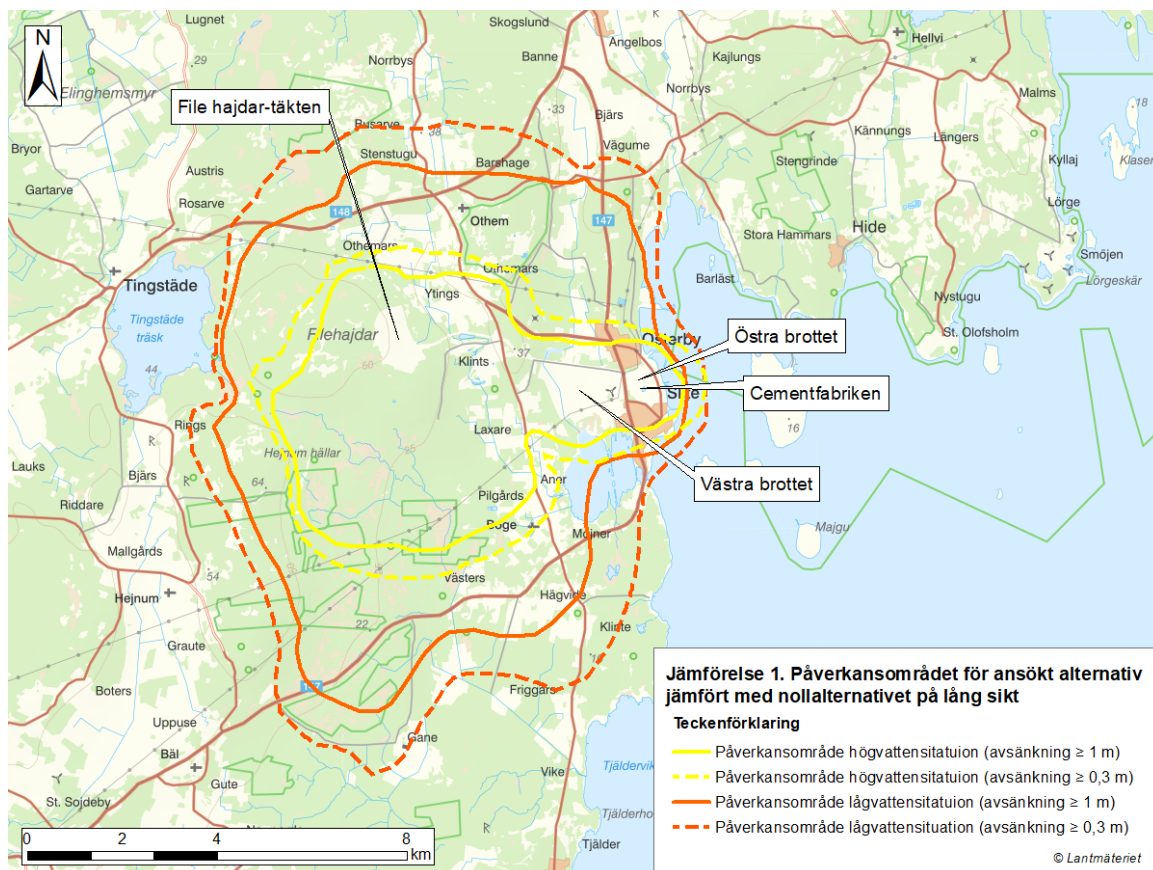
För att illustrera påverkan på grundvattennivåer i omgivningen framställs så kallade *påverkansområden* med hjälp av en grundvattenmodell. Ett påverkansområde är det område inom vilket grundvattennivåerna sänks eller höjs i en viss situation jämfört med de grundvattennivåer som råder i en annan situation.

Nedan visas beräknade preliminära påverkansområden vid två olika jämförelser. I fråga om det ansökta alternativet, har i stort sett hela det utredningsområde som visas för File hajdar-täkten i detta samrådsunderlag antagits motsvara File hajdar-täktens täktområde. Detta innebär alltså att täktområdet i File hajdar-täkten har överdrivits vid beräkningarna, vilket medför konservativa påverkansområden. Påverkansområdena kan därför komma att avvika något i den kommande MKB:n. Påverkansområde i figurerna nedan är det modellerade område inom vilket

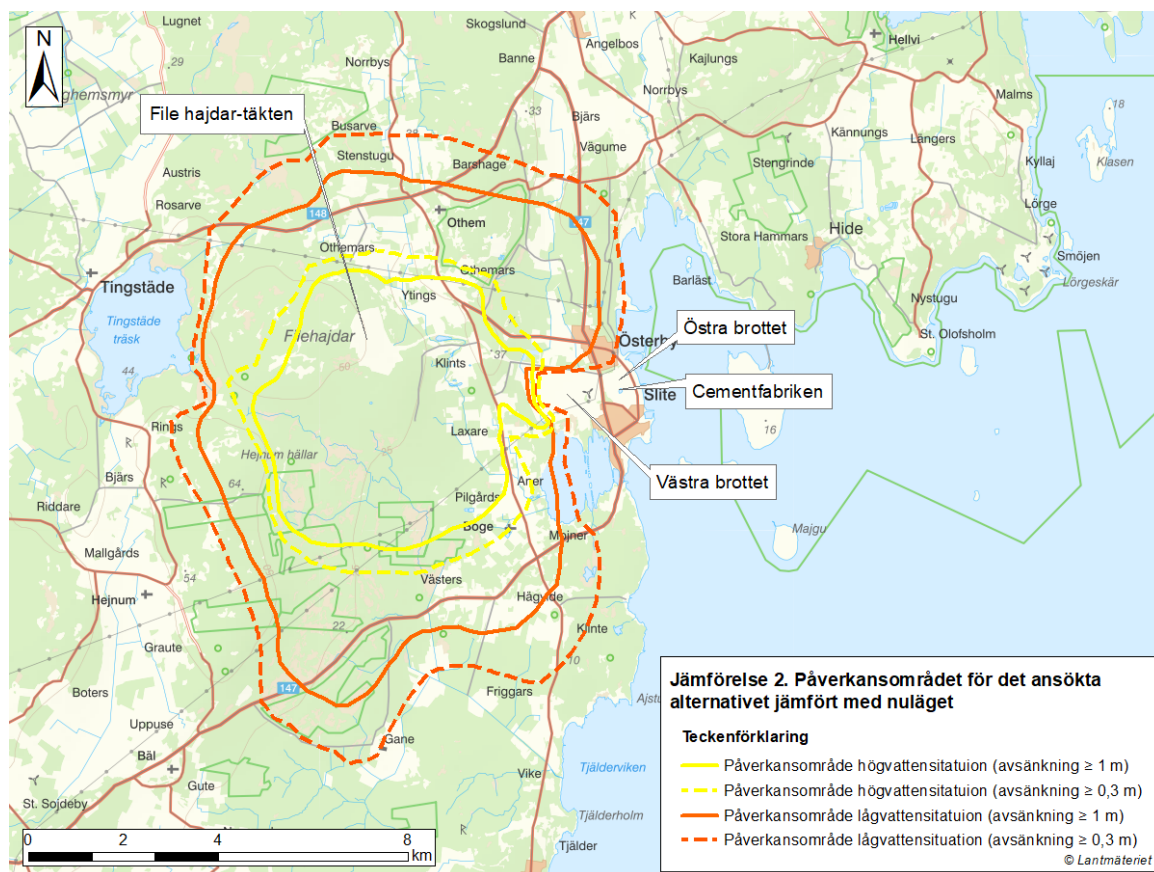
grundvattennivåer i berggrunden kan komma att *avsänkas* alternativt *höjas* med minst 0,3 meter. Eftersom det finns en kraftig naturlig variation i grundvattennivåer över året i det aktuella området, redovisas påverkansområden dels för *högvattensituationen* (vinterhalvåret), dels för *lägvattensituationen* (sommарhalvåret). I nollalternativet antas täkterna ha den utbredning som de har sommaren 2022.

Jämförelse 1 (Figur 7.1) Påverkansområdet vid en jämförelse av grundvattennivåerna i nollalternativet på lång sikt (alla täkter är vattenfyllda) och grundvattennivåerna i det ansökta alternativet, när File hajdar-täkten är som störst och ger störst avtryck på grundvattennivåer i omgivningen. Hänsyn tas *inte* till den planerade vattenfyllnaden av Västra brottet i det ansökta alternativet, utan alla tre täkter antas vara länshållna.

Jämförelse 2 (Figur 7.2) Påverkansområdet vid en jämförelse av grundvattennivåerna i nuläget (täckernas omfattning och utformning motsvarar faktiska förhållanden sommaren 2022) och grundvattennivåerna i det ansökta alternativet, när File hajdar-täkten är som störst och ger störst avtryck på grundvattennivåer i omgivningen. Hänsyn tas *inte* till den planerade vattenfyllnaden av Västra brottet i det ansökta alternativet, utan alla tre täkter antas vara länshållna.

Figur 7.1 Jämförelse 1. Påverkansområdet för ansökt alternativ jämfört med nollalternativet på lång sikt.

Figur 7.2 Jämförelse 2. Påverkansområdet för det ansökta alternativet (Västra brottet länshålls) jämfört med nuläget.

Runt Västra brottet är grundvattnet naturligt saltpåverkat till en relativt ytnära nivå, som en följd av naturlig inströmning från havet. Den långvariga dräneringen av Västra brottet har sannolikt bidragit till ytterligare inströmning av salt havsvatten. Fortsatt länshållning av täckerna för den planerade verksamheten bedöms inte påverka kloridhalterna vid Västra brottet jämfört med nuläget. Den planerade verksamheten innebär dock ett upprätthållande av något förhöjda kloridhalter, under den del av tillståndstiden som Västra brottet länshålls. På lång sikt, då täckerna är vattenfyllda, kommer salthalterna i det omgivande grundvattnet kring Västra brottet vara lägre än i nuläget.

Uttagskapaciteten i regionens vattentäkt Tingståde träsk bedöms inte påverkas av den planerade verksamheten. De kommunala produktionsbrunnarna vid Dyhagen bedöms däremot få en påverkad uttagskapacitet, särskilt under sommaren. Det är bland annat av denna anledning som CEMENTA avser att tillhandahålla råvatten för dricksvattenproduktion (se även avsnitt 5.3).

Vad gäller Dyhagen har konduktivitet och kloridhalt i borrhål omkring vattentäkten mätts i samband med hydrogeologiska undersökningar kring täckerna. Salt grundvatten bedöms ligga på en nivå cirka 45 meter under markytan vid läget för vattentäkten. Det krävs en markant nivåsenkning för att det ska uppstå en risk för förändrade kloridhalter i vattentäkten. Det föreligger därför inte någon risk för påverkan på kloridhalterna i vattentäkten.

7.3 Ytvatten

Det utökade täktområdet medför påverkan på ytvattenförhållandena på två olika sätt. Det ena är påverkan på vattenföringen inom berörda avrinningsområden och det andra är påverkan på ytvattenkvaliteten.

Den planerade verksamheten påverkar ytvattnets vattenföring till följd av att nya delar av avrinningsområden ianspråk tas av utökat täktområde. Vatten som skulle ha avrunnit naturligt via

de utökade täktområdena kommer istället att rinna ner i täkten och skapar därmed ett ökat inflöde till täkterna. De avrinningsområden som påverkas av den planerade verksamheten är avrinningsområdena för Spillingsån, Anerån och Vikeån (Figur 4.6). Täktområdet i Västra brottet ligger inom Spillingsåns avrinningsområde, medan större delen av utredningsområdet vid File hajdar-täkten är belägen inom Aneråns avrinningsområde. En mindre del av utredningsområdet ligger inom Vikeåns avrinningsområde. Länshållning av täkterna kan även medföra en indirekt påverkan på vattenföringen. Den indirekta påverkan uppstår då länshållningen skapar sänkta grundvattennivåer, som i sin tur kan leda till minskat utflöde av grundvatten och/eller ökad infiltration av ytvatten.

Täktverksamheten kan även ge upphov till vattenkemisk påverkan på ytvatten. Detta uppstår när länshållnings- och dagvatten med annat kemiskt innehåll släpps ut till recipienter. De tre vattenförekomster som berörs av den ansökta verksamheten utgörs av Östra Gotlands norra kustvatten, Anerån samt Bogeviden (Figur 4.6). Nuvarande status och gällande miljö kvalitetsnormer för dessa vattenförekomster framgår av avsnitt 4.5.

Vattenkvaliteten i länshållningsvattnet från täkterna bedöms inte förändras till följd av den planerade verksamheten, eftersom täktverksamheten kommer att bedrivas på ett liknande sätt som den befintliga verksamheten. Länshållningsvattnet innehåller främst förhöjda halter av kväve, suspenderat material, uran och klorid. Kvävet härrör huvudsakligen från ofullständig detonation av kvävebaserade sprängämnen. För att minska halten suspenderat material genomgår länshållningsvattnet sedimentation i sedimentationsdammar innan det leds vidare till recipient. Det finns en sedimentationsdamm inom vardera täkt vid Slite.

Västra brottet börjar vattenfyllas inom 10 år från det att tillståndet tas i anspråk och bedöms vara vattenfyllt inom 30–40 år efter att länshållningen upphör. Täktsjön kommer då ha en naturlig avbördning till Spillingsån. Det avbördande flödet bedöms bli litet och vattnet från täktsjön kommer sannolikt att innehålla visst inslag av olika kvävefraktioner och suspenderat material, men i betydligt lägre halter än i det avledda länshållningsvattnet från verksamheten.

Olika sätt att hantera länshållningsvattnet från File hajdar-täkten kommer utredas inför ansökan. Utöver den befintliga lösningen, där länshållningsvattnet avleds till Anerån, är ett av alternativen att leda länshållningsvattnet till Västra brottet, och – under i vart fall en del av tillståndstiden – vidare till Östersjön. Täktverksamhetens påverkan på Anerån och Bogeviden kommer i princip att upphöra vid denna åtgärd. Aneråns flödesregim kommer även att minska då utsläpp av länshållningsvattnet upphör och vattenföringen kommer att återgå till en mer naturlig flödesregim, dock med lägre flödesförhållanden.

Ett annat alternativ är att släppa vattnet från File hajdar-täkten på flera ställen längs slutningen ner mot Anerån och låta det rinna diffust över ett större område. En diffus avrinning genom naturmark kan ge rening genom avskiljning av partikelbundna ämnen samt fastläggning och nedbrytning av olika ämnen. En diffus avrinning kan även ge upphov till en viss fördröjande effekt när flödena inte är höga, samt ge bättre förutsättningar för grundvattenbildning jämfört med nuvarande nyttjat dike mellan File hajdar-täkten och Anerån.

Andra möjligheter är att vattnet från File hajdar-täkten används för ytlig eller djup infiltration, dricksvattenproduktion eller som processvatten i fabriken. Det skulle då kunna ledas till Spillingsmagasinet före vidare användning.

Tingstade träsk bedöms inte beröras av någon direkt ytvattenpåverkan från den ansökta täktverksamheten, eftersom sjön är belägen i ett annat avrinningsområde.

7.4 Natura 2000

Verksamheten i den kommande ansökan medför en indirekt påverkan på vissa närliggande Natura 2000-områden genom förändrade hydrogeologiska och hydrologiska förutsättningar. Hydrogeologisk och hydrologisk påverkan kan ske på följande sätt:

- Länshållningen av täkterna ger upphov till *sänkta grundvattennivåer* i berg. Sänkta grundvattennivåer i berg kan även medföra *minskad grundvattenutträning* inom delar

av vissa Natura 2000-områden. På lång sikt, när brytning och länshållning har upphört och täkterna vattenfylls, kommer grundvattennivåerna i berg att höjas igen.

- lanspråktagandet av ett utökat täktområde innebär viss *påverkan på avrinningsområden* för ytvatten som berör Natura 2000-områden. Minskade ytor för avrinning inom ett avrinningsområde kan innebära minskad ytvattentillgång och grundvattenbildning inom avrinningsområdet.

Hejnum Kallgate, Kallgatburg, Bojsvätar, Hejnum hällar och Grodvät utgör de Natura 2000-områden i täkternas omgivning där hydrologiska förhållanden spelar en viktig roll för de bevarandevärda naturtyperna och arternas bevarandestatus.

De Natura 2000-naturtyper inom dessa områden som är *hydrologiskt känsliga* är mindre vattendrag, fuktängar med blåtåtel eller starr, kalkkärr med gotlandsag, källor med tuffbildning/kalktuffkällor, rikkärr och västlig taiga. Kalktuffkällor och rikkärr är de naturtyper som är mest beroende av grundvattenutträngning, medan kalkkärr med gotlandsag är mer beroende av grundvattennivåer, men generellt sett har grundvattennivåer och grundvattenutträngning från berg liten betydelse för naturtyperna i Natura 2000-områdena.

Utpekade bevarandevärda arter som är hydrologiskt känsliga är smalgrynsnäcka, väddnätfjäril samt guckusko.

7.5 Riksintressen och skyddade områden

Den planerade verksamheten innebär en utökning av täktverksamheten inom riksintresse för naturvård, friluftsliv samt för värdefulla ämnen och material. Den planerade verksamheten kan också medföra en hydrologisk påverkan på andra skyddade områden. Med "skyddade områden" avses här skyddade områden som inte utgör Natura 2000-områden samt områdesskydd som inte överlappas av Natura 2000-områden.

Cementa har infört en tidigare tillståndsansökan, som gavs in till mark- och miljödomstolen år 2017, låtit utreda den då aktuella verksamhetens påverkan på riksintresse för naturvård *File hajdar, Hejnum hällar och Kallgatburg* (3 kap. 6 § MB), riksintresse för friluftsliv *Hejnum hällar med omnejd* (3 kap. 6 § MB) samt riksintresse för turism och rörligt friluftsliv *Gotland* (4 kap. 2 § MB) (Enetjärn, 2017).

Riksintresse för naturvård *File hajdar, Hejnum hällar och Kallgatburg* omfattar såväl Gotlands största sammanhängande hållmarkskomplex som Gotlands största våtmarksområde. Det utökade täktområdet vid File hajdar-täkten ligger inom det stora sammanhängande hållmarkskomplexet File hajdar som är en av grunderna till riksintresseutpekandet. Närområdet kring täkten omfattar flera riksvärden i form av bland annat frostmark, hållmark, rikkärr, fukthet och kalktallskog. En viss direkt påverkan på en del av de naturvärden som utgör grunden för riksintresset kommer därmed aktualiseras genom att mark med höga naturvärden tas i anspråk. Närområdet vid täkten bedöms dock inte utgöra en specifik värdekärna inom riksintresset, utan har kvaliteter som motsvarar stora delar av File hajdar. Den utökade täkten kan även medföra en viss indirekt, hydrologisk påverkan längre nedströms genom sänkta grundvattennivåer och genom att flöden inom berörda avrinningsområden för ytvatten förändras. Den planerade verksamheten kan därmed förväntas medföra en minskad avrinning till angränsande fukthedar och fuktängar inom riksintresse för naturvård, där bland annat väddnätfjäril och flera orkidéer förekommer. Även detta kommer att klargöras inom ramen för pågående utredningar, men den preliminära bedömningen är att den planerade verksamheten har små effekter på närliggande våtmarksmiljöer och deras arter.

De tre naturreservaten File hajdar (delen som utgör föreslagen utökning), Storhagen samt Hajdhagskogen (Figur 4.10) innehar våtmarksområden som kan komma att påverkas av hydrologiska förändringar från planerad verksamhet.

Vad gäller riksintresse för friluftsliv, kommer verksamheten ta mark i anspråk som idag är tillgänglig för friluftsliv i form av högkvalitativa naturupplevelser. Då riksintresset för turism och rörligt friluftsliv (4 kap. 2 § MB) omfattar hela Gotland är det en jämförelsevis mycket liten andel av riksintresset som tas i anspråk. För riksintresset *Hejnum hällar med omnejd* (3 kap. 6 § MB)

innebär det utökade täktområdet vid File hajdar-täkten att mark tas i anspråk. Området kring File hajdar-täkten har dock inte pekats ut som en värdekärna och bedöms därmed inte ha några värden som skiljer sig från andra delar av riksintresset.

Verksamheten bedöms ligga i linje med riksintresset för värdefulla ämnen och material. Utbruten kalksten används till materialförsörjning för vilken fyndigheten utpekats som riksintressant. Likväl innebär kalkbrytningen att naturtillgången som sådan minskar motsvarande den utbrutna mängden.

7.6 Lokal naturmiljö

Det utökade täktområdet i Västra brottet utgörs av mark som redan idag är starkt påverkad av kalkstensindustrin och har ett lågt naturvärde. Kalkstensbrytning bedöms inte medföra någon mätbar påverkan på naturmiljöer eller biologisk mångfald i detta område. De miljöer som håller ett visst naturvärde inom det aktuella området är några tillfälliga vattensamlingar som enkelt kan ersättas på andra platser, både inom aktivt täktområde och på efterbehandlad mark.

Den planerade verksamheten innebär att arealer av nuvarande naturmark vid File hajdar-täkten tas i anspråk. Inom det utökade täktområdet kommer naturmarken att försvinna då marken avbanas och sedan bryts. Verksamhetens negativa påverkan kommer i huvudsak begränsas till själva verksamhetsområdet då inga betydande kanteffekter förväntas uppstå på omgivande frisk och torr mark (med höga naturvärden). Exempel på kanteffekter är ökad exponering av sol och vind samt påverkan av buller och vibrationer. Erfarenheten från den pågående verksamheten är att kanteffekter (*diffus påverkan*) hittills har haft mycket begränsad effekt väster och norr om File hajdar-täkten.

Markerna kring täkten utgör livsmiljö för ett stort antal fridlysta arter, samt även ett stort antal rödlistade arter varav några är mycket ovanliga. En påverkan på sådana livsmiljöer går inte att undvika vid en utvidgning av täkten. Därför pågår under våren och sommaren 2022 fördjupade utredningar och inventeringar rörande artförekomster, vilka utgör underlag för beslut kring hur täktområdet kommer att utformas, vilka skyddsåtgärder som kan vidtas samt vilka restaurerande och kompensatoriska åtgärder som kan utföras för att begränsa eller kompensera för påverkan på biologisk mångfald.

7.7 Rekreation och friluftsliv

Gotland är ett av Sveriges mest populära turistmål och även området runt Slite och Cementas verksamhet används för rekreation och friluftsliv. I omgivningarna kring verksamhetsområdet förekommer olika rekreativa aktiviteter, främst i form av promenader och cykling. File hajdar genomkorsas av ett flertal vägar av olika storlekar, och är tillgängligt från i stort sett alla väderstreck.

Vid Västra brottet utgör det utökade täktområdet huvudsakligen avbanad mark och är av liknande karaktär som övriga delar av verksamhetsområdet. Marken har inget värde för friluftslivet i dagsläget. När verksamheten avslutas kommer verksamhetsområdet att efterbehandlas och efter ca 30–40 år kommer täkten vara maximalt vattenfylld och utgöra en täktsjö. Efterbehandling av täkten omfattar även åtgärder för att stärka rekreation och friluftsliv. Exempelvis avses täktsjön att tillgängliggöras för allmänheten där aktiviteter som bad och skridskoåkning ska kunna utföras.

Vid File hajdar-täkten kommer naturmark som idag är möjlig att nyttja för friluftsliv att övergå till verksamhets- och täktområde. Verksamhetsområdet bedöms dock utgöra en liten andel av tillgänglig mark med liknande karaktär vid File hajdar och närområdet kring täkten bedöms under stora delar av året nyttjas relativt sparsamt. Påverkan på tillgängligheten bedöms som försumbar då det finns ett flertal brukningsvägar och stigar i området kring File hajdar-täkten som inte påverkas av den planerade verksamheten. Pilgrimsleden kommer inte att påverkas av det planerade verksamhetsområdet.

Den planerade verksamheten innebär även viss påverkan i form av buller som kommer att prägla närområdet. Verksamhetsbuller från täkten blir av samma art och karaktär som i nuläget. Tåktverksamheten bedrivs under helgfria vardagar.

7.8 Utsläpp till luft

Arbetsmaskiner och transporter inom verksamhetsområdet orsakar utsläpp till luft. Utsläppen består av koldioxid, kväveoxider, svaveldioxid och stoft/partiklar som bildas vid förbränning av bränsle samt damning i samband med transporter. Eftersom verksamhetstiden i den kommande ansökan är lång (upp till cirka 30 år) bedöms dock åtminstone huvuddelen av arbetsmaskiner och transportfordon, som används i verksamheten, att efter en tid vara elektrifierade.

Brytning och krossning av material kan även ge upphov till damm (partiklar) vid torrt väder.

Avseende utsläpp till luft som kan påverka människors hälsa, är det framför allt partiklar som är relevanta för Cementas verksamhet. Det är i synnerhet transporter på truckvägen, mellan File hajdar-täkten och Västra brottet, som orsakar damning med potential att spridas till omgivningarna. Tidigare mätresultat av partiklar (PM10 och PM2,5) för den pågående täktverksamheten visar att halterna ligger väl under gränsvärdena i de miljö kvalitetsnormer (MKN) som gäller för utomhusluft⁸. Mätningarna visar även att halterna var lägre än målvärdet för partiklar i det svenska miljömålet för frisk luft.

Cementa vidtar redan idag åtgärder för att begränsa damning vid transporter genom vattenbegjutning av truckvägen och avser fortsätta med dessa åtgärder även under nästa tillståndsperiod.

I nuläget är krossanläggningen belägen i Västra brottet där den är nedsänkt i berget och inbyggd i en betongbyggnad. Den kommande ansökan kommer att omfatta en omlokalisering av krossanläggningen. Cementa kommer inom ramen för MKB:n att utreda hur krossanläggningens framtida lokalisering, inklusive ändrade transportmönster, påverkar verksamhetens utsläpp till luft. Om krossanläggningen exempelvis placeras i File hajdar-täkten kan transporterna på truckvägen eventuellt ersättas med transportband till Östra brottet.

Då den planerade verksamheten kommer att bedrivas på ett liknande sätt som den pågående verksamheten bedöms risken för att gränsvärdena, enligt miljö kvalitetsnormerna eller miljö kvalitetsmålet Frisk luft, skulle överskridas som liten. Vid en situation då transporter av sten på truckvägen ersätts med ett transportband till Östra brottet kommer verksamhetens utsläpp till luft till stor del att upphöra.

7.9 Buller

De huvudsakliga bullerkällorna inom verksamhetsområdet är transportfordon (truckar), lastmaskiner, borrhingsaggregat och skutknackning. Lastning och urlastning av sten ger också upphov till buller. (Sprängning är däremot snarast förknippat med vibrationer och luftstöt vågor och redovisas i avsnitt 7.10). Buller kan medföra konsekvenser för människors hälsa i form av sömnstörningar, koncentrations svårigheter, högt blodtryck med mera.

Bullerutredningar har genomförts för den befintliga verksamheten, där brytningen sker både i File hajdar-täkten och Västra brottet. Resultaten visar att bullernivåerna inte överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för verksamhetsbuller vid närmaste bostäder (Naturvårdsverket, 2015). För att minimera verksamhetsbullret finns bullerskydd i form av en bullervall utmed transportvägen mellan File hajdar-täkten och Västra brottet samt vid infartsvägen för lastbilar från riksväg 147.

Cementa kommer att utreda hur de nya förutsättningarna, i form av det utökade täktområdet vid File hajdar-täkten, omplacering av krossanläggningen samt ändrade transportmönster kommer att påverka bullersituationen vid bostäder.

⁸ De svenska MKN för utomhusluft återfinns i luftkvalitetsförordningen (2014:477).

7.10 Vibrationer, luftstöt vågor och stenkast

Losstagning av kalksten görs med hjälp av sprängning. Sprängning kan medföra omgivningspåverkan i form av vibrationer, luftstöt vågor och stenkast. Stenkast är en oönskad effekt av sprängning och innebär att stenmaterial kastas iväg i samband med detonationen.

Markvibrationer avtar med avståndet från sprängningsplatsen. Människor upplever obehag av vibrationer långt innan det finns risk för att byggnader kan komma till skada. Ett snittvärde för känseltröskeln, det vill säga den nivå där man kan känna en vibration, är cirka 0,1–0,3 mm/s (Naturvårdsverket, 2016).

Luftstöt vågor utgörs av tryckvågor som breder ut sig i luften i samband med att en sprängladdning detonerar. Trycket beror bland annat på laddningens storlek och graden av inneslutning, men även väderförhållanden under sprängningen. Luftstötsvågorna kan medföra omgivningspåverkan i form av ljud då fönster, dörrar, porslin och så vidare skallrar.

Enligt I praxis beslutas för svenska bergtäkter ofta ett begränsningsvärde för vibrationer på 4 mm/s och ett maxvärde för luftstöt vågor på 150 Pa frifältstryck vid närliggande bostäder. Värdena ska typiskt sett uppfyllas vid en viss andel av mätningarna. För stenkast finns särskilda rekommendationer om skyddsavstånd, beroende på dimensionen på hålen där sprängladdningen avtar.

Omgivningspåverkan vid sprängning i den befintliga verksamheten har utretts vid ett flertal tillfällen. Resultaten visar att verksamheten innehåller de sedvanliga begränsningsvärdena som beskrevs ovan.

7.11 Kulturmiljö

Täktverksamheten bedöms stärka den tradition av kalkbrytning som har skett i området sedan början av 1700-talet, vilket i sig har ett kulturhistoriskt värde. Täkterna bedöms bevara de kulturhistoriska sambanden i landskapet som finns från tidigare skeenden i stenindustrins historia fram till dagens kalkproduktion.

Det utökade verksamhetsområdet kan komma att beröra kulturhistoriska lämningar vid File hajdar. De kulturhistoriska lämningarna i området utgörs bland annat av historiska vägar som passerar File hajdar, gravfält längs de äldre vägarna samt lämningar från den tidigare stenbrytningen så som stenbrott och gruvhål. CEMENTA kommer inom ramen för MKB:n närmare undersöka verksamhetens eventuella påverkan på kulturhistoriska lämningar. Om den planerade verksamheten kan leda till ingrepp i fornlämningar krävs tillstånd enligt kulturmiljölagen (1988:950), vilket CEMENTA i så fall kommer att ansöka om separat hos länsstyrelsen.

8 Utredningar inför tillståndsansökan

8.1 Grundvatten

Grundvattenförhållandena vid Cementas verksamhet på Gotland har undersökts genom ett flertal geologiska, hydrologiska och hydrogeologiska utredningar under årens lopp. Utredningarna omfattar bland annat mätningar av grundvattennivåer i observationsrör och brunnar, geofysiska mätningar, fältundersökningar, provpumpningar och modelleringar.

För att simulera den planerade verksamhetens (och nollalternativets) inverkan på grundvattenförhållanden används en grundvattenmodell. Grundvattenmodellen tas fram genom att man först skapar en konceptuell modell av systemets egenskaper. Den konceptuella modellen baseras på känd information om det studerade systemets egenskaper, till exempel topografi, utbredning på olika jordarter, strukturgeologisk tolkning, värden på konduktivitet med mera. Den konceptuella modellen innehåller dessutom en beskrivning av de fysikaliska processer som styr det studerade systemet. Baserat på den konceptuella modellen upprättas en formell modell. Den formella modellen är en matematisk beskrivning av den konceptuella modellen och upprättas med hjälp av ett datorprogram (i detta fall Geoan) för att kunna genomföra simuleringar. Den konceptuella och formella modellen utgör tillsammans det som kallas för en *grundvattenmodell*.

Grundvattenmodellen har använts inom ramen för ansökan om det kortvariga täktillståndet, som nu handläggs av mark- och miljödomstolen, och kommer inför den kommande ansökan att förfinas och utvecklas ytterligare, bland annat med hjälp av nya fältundersökningar.

Inför den kommande tillståndsansökan kommer huvudsakligen följande utredningar genomföras:

- anläggning av observationsrör (undersökningsborrhål) i och i anslutning till föreslaget täktområde samt i anslutning till omgivande naturvärden (djupt i berget, i bergets översta metrar samt i ovanpåliggande jordlager)
- hydrauliska tester och nivåövervakning i nya observationsrör
- en eller flera provpumpningar i anslutning till det utökade täktområdet vid File hajdar-takten
- strukturgeologisk kartering
- utredning av inverkan på berörda grundvattenförekomster och eventuella skyddsåtgärder, exempelvis infiltration
- undersökning av berget mellan Västra och Östra brottet
- säkerhetsutredning avseende risken för dammbrott inför vattenfyllnaden av Västra brottet
- analys av möjligheten att dämna ytvatten och/eller infiltrera länshållningsvatten vid strandvallar
- undersökning av sambandet mellan grundvattennivåer i berg och jord uppströms ytterligare källmiljöer.

8.2 Ytvatten

Den ytvattenpåverkan som verksamheten medför har utretts i samband med tidigare tillståndsprövningar. Den planerade verksamheten omfattar en vattenhantering som sannolikt kommer skilja sig jämfört med nuvarande verksamhet. Utredningar kommer därmed att uppdateras baserat på förutsättningarna i den planerade verksamheten. Kompletterande karteringar av avrinningsområden och flödesvägar kommer utföras. Precis som tidigare omfattar utredningen en analys av verksamhetens inverkan på möjligheten att uppfylla gällande miljö kvalitetsnormer för ytvatten.

8.3 Natura 2000

Cementa har under flera års tid låtit genomföra omfattande studier av täktverksamhetens påverkan på närliggande Natura 2000-områden. Studierna innefattar bland annat hydrogeologiska undersökningar, vattenkemiska analyser, inventering av mossor, kärlväxter och landsnäckor, kartering av vegetation, jordlager och avrinningsområden samt flygbildstolkningar.

Undersökningarna har gett en detaljerad bild av förhållandena inom Natura 2000-områdena och hur täktverksamheten inverkar på områdenas bevarandevärden. Resultatet av undersökningarna används dels för att kartlägga sambanden mellan Natura 2000-områdenas bevarandevärden och hydrologiska förhållanden, dels för att bedöma den planerade verksamhetens påverkan på de hydrologiska förhållandena samt effekterna på bevarandevärden.

Inför den kommande ansökan avses följande utredningar genomföras:

- kompletterande inventeringar och undersökningar av exempelvis rikkärr samt Tingstäde träsk
- ekologiska studier av habitat för vädndätfjäril med hjälp av nya metoder såsom drönarflygningar och värmekartor.

Cementa kommer därtill att utreda skyddsåtgärder för att säkerställa oförändrade hydrologiska förhållanden i Natura 2000-områden (se även avsnitt 8.1).

8.4 Riksintressen och skyddade områden

Den planerade verksamhetens påverkan på relevanta riksintressen och skyddade områden (som inte är utpekade som Natura 2000-områden) kommer att utredas.

8.5 Lokal naturmiljö och skyddade arter

Den lokala naturmiljön närmast täkterna har kartlagts genom en rad olika inventeringar:

- År 2016 genomfördes naturvärdesinventering av det planerade utvidgningsområdet vid Västra brottet.
- Under perioden 2015–2021 har det genomförts åtskilliga inventeringar av naturmiljöer och *fridlysta eller på andra sätt naturvårdsintressanta arter* inom området närmast File hajdar-täkten och i ett stort referensområde runtomkring täkten. Samtliga fågelarter samt naturvårdsarter ur artgrupperna kärlväxter, mossor, lavar, svampar, grod- och kräldjur, bin, blomflugor, fjärilar, skalbaggar samt en del andra insekter inventerades i detalj främst under 2015 av några av Sveriges främsta experter inom flera av dessa artgrupper. Därefter har kunskapen kompletterats genom åtskilliga besök i området de följande åren.

Sedan år 2017 pågår separata utredningar avseende de fridlysta arterna *vädndätfjäril*, *apollofjäril* och *svartfläckig blåvinge*. Utredningarna är mycket omfattande och innefattar bland annat habitatkartering, fångst- och återfångststudier, grid- och transektinventering samt inventering av larver, värdväxter, nektarkällor och värdmyror.

Utöver kartläggningar av befintliga värden har även flera studier och utredningar gjorts kring metoder för att restaurera eller nyskapa naturmiljöer och livsmiljöer för arter som berörs av täktverksamheten:

- Sedan år 2007 har specialstudier kring nipsippa, dess ekologi och förutsättningar för spridning och fortlevnad, bedrivits. Studierna har omfattat bland annat utprovande av metoder för förökning, förflyttning och åtgärder för att förbättra artens livsmiljö.
- Sedan år 2017 har studier bedrivits kring metoder för att restaurera livsmiljöer för vädndätfjäril, apollofjäril och svartfläckig blåvinge.
- Sedan år 2019 pågår försök med att återetablera alvarvegetation på olika typer av avbaningsmassor nere i Västra brottet.
- I samband med tidigare täktansökningar har planer för ekologisk kompensation tagits fram, vilka har innehållit frivilliga åtaganden för att återskapa fungerande naturmiljöer på degraderad mark eller att höja naturvärdet i befintliga naturområden.

Syftet med studierna är att ta fram metoder för att motverka eller kompensera för den skada som oundvikligen uppstår på naturområden som omvandlas till täkter.

Utöver de löpande studierna kring väddnätfjäril, apollofjäril, svartfläckig blåvinge och nipsippa så pågår det sedan hösten 2021 en förnyad inventering av naturvårdsarter ur samtliga artgrupper i ett stort område kring File hajdar-täkten som ska resultera i en uppdaterad naturvärdesbedömning för området.

Inför den kommande ansökan görs en fördjupad analys av påverkan på naturvärden utifrån samtliga inventeringsresultat, med särskild fokus på eventuell påverkan på skyddade arter.

Utöver de fördjupade inventeringarna och utredningarna fortgår också ett arbete med att restaurera fjärilshabitat och våtmarksmiljöer i syfte att erhålla kontinuerlig ekologisk funktion för habitat och arter, samt försök med vegetationsetablering på avbaningsmassor i Västra brottet.

8.6 Buller och sprängning

Cementa kommer att låta genomföra en bullerutredning samt en utredning av omgivningspåverkan vid sprängning.

9 Innehåll i MKB:n

Miljökonsekvenser av det ansökta alternativet kommer att beskrivas vid olika tidpunkter under verksamhetstiden, bland annat för att fånga upp förändringen som inträffar då Västra brottet börjar vattenfyllas. Konsekvenserna vid tidpunkten när täkterna så småningom är maximalt vattenfyllda kommer att beskrivas i möjligaste mån. Tidpunkten då täkterna är maximalt vattenfyllda ligger cirka 60–70 år framåt i tiden från det att tillståndet tagits i anspråk.

Utvecklingen i nollalternativet kommer att beskrivas fram till dess att täkterna är maximalt vattenfyllda. Tidpunkten då täkterna är maximalt vattenfyllda ligger cirka 30–40 år framåt i tiden.

Utvecklingen av de hydrologiska processerna, både för ansökt verksamhet och nollalternativet, utgår från SMHI:s klimatmodell som sträcker sig fram till år 2100 (SMHI, 2022).

En preliminär innehållsförteckning för kommande MKB kan ses nedan:

- 1 Administrativa uppgifter
- 2 Inledning och bakgrund
 - 2.1 Planerad verksamhet
- 3 Avgränsningar och metodik
 - 3.1 Geografisk avgränsning
 - 3.2 Avgränsning i tid
 - 3.3 Avgränsning av påverkan
 - 3.4 Bedömningsmetod
 - 3.5 Jämförelse med nollalternativet
 - 3.6 Länshänvisning
- 4 Behovet av ansökt verksamhet
- 5 Samrådsredogörelse
- 6 Lokalisering och omgivningsbeskrivning
 - 6.1 Verksamhetsområdet och dess omgivningar
 - 6.2 Planförhållanden
 - 6.3 Berggrund och jordarter
 - 6.4 Grundvatten
 - 6.5 Ytvatten
 - 6.6 Riksintressen och skyddade områden
 - 6.8 Lokal naturmiljö
- 7 Miljökvalitetsnormer
 - 7.1 Miljökvalitetsnormer för grundvatten
 - 7.2 Miljökvalitetsnormer för ytvatten
 - 7.3 Utomhusluft
- 8 Verksamhetsbeskrivning
 - 8.2 Brytning

- 8.3 Krossning och lagring
- 8.4 Vattenhantering
- 8.4 Kemiska produkter och avfall
- 8.5 Avfall
- 8.5 Transporter
- 8.6 Efterbehandling
- 9 Alternativ
 - 9.1 Ansökt alternativ
 - 9.2 Nollalternativ
 - 9.3 Alternativ lokalisering
 - 9.4 Alternativa sätt att uppnå syftet med verksamheten
 - 9.5 Alternativ utformning
- 10 Miljöeffekter och konsekvenser
 - 10.1 Grundvatten
 - 10.2 Ytvatten
 - 10.3 Natura 2000
 - 10.4 Riksintressen och skyddade områden
 - 10.5 Lokal naturmiljö, skyddade arter och naturvårdsarter
 - 10.6 Rekreation och friluftsliv
 - 10.7 Kulturmiljö
 - 10.8 Landskapsbild
 - 10.9 Utsläpp till luft
 - 10.10 Buller
 - 10.11 Vibrationer, luftstötstångar och stenkast
 - 10.11 Hushållning med naturresurser
- 11 Risk och säkerhet
 - 11.1 Risker med täktverksamheten
 - 11.2 Klimatets påverkan på verksamheten
 - 11.3 Yttre händelsers inverkan
- 12 Egenkontroll
- 13 Samlad bedömning
- 14 Referenser
- 15 Sakkunskap

10 Referenser

- Arendus. (2017). *Arkeologisk utredning Othem Österby 1:229*.
- ArtDatabanken. (2015). *Rödlistade arter i Sverige 2015*. Uppsala: ArtDatabanken SLU.
- Enebjörn. (2017). *Riksintresseutredning File hajdar - ett kunskapsunderlag om riksintressen enligt miljöbalkens kapitel 3 och 4 inför utökad kalkbrytning*.
- Länsstyrelsen Gotland. (2022). *Underlag till uppdrag att bedöma marina IBA-områden och vid behov lämna förslag på nya SPA-områden enligt EU:s fågeldirektiv*.
- Naturvårdsverket. (2015). *Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller*.
- Naturvårdsverket. (2016). *Nationell samordning av omgivningsbuller. Redovisning av arbetsgruppen "Gemensamma definitioner och begrepp"*.
- Region Gotland. (2022). *Översiktsplan Gotland 2040. Samrådsförslag till översiktsplan för Region Gotland*. drnr RS 2019/1237.
- SMHI. (2022). *SMHI*. Hämtat från Fördjupad klimatscenariotjänst.: <https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/fordjupade-klimatscenarioer/met/sverige/medeltemperatur/rcp45/2071-2100/year/anom>

S

2022-08-15

Cementa bjuder in till samråd enligt miljöbalken samt öppet hus den 6 september

Cementa AB avser att **ansöka om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken** till

- fortsatt och utökad täktverksamhet i de två befintliga kalkstenstäkterna Västra brottet och File hajdar-täkten
- fortsatt läns hållning av dessa två täkter och den äldre täkten Östra brottet
- tätning av de vägtunnlar som förbinder Västra och Östra brottet, så att Västra brottet sedermera ska kunna vattenfyllas
- restaurering av upp till tre strandvallar norr om Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate och Bojstvåtar samt eventuell höjning av ett befintligt dämme vid Killingmyr, strax öster om Natura 2000-området Grodvät, i syfte att förbättra Natura 2000-områdenas hydrologiska förhållanden.

Eftersom verksamheten ska bedrivas i närheten av ett antal Natura 2000-områden omfattar den kommande ansökan även ett så kallat Natura 2000-tillstånd enligt **7 kap. 28 a § miljöbalken**. Ansökan kan även komma att omfatta en dispens enligt **15–16 §§ artskyddsförordningen** och ett undantag från reglerna om miljö kvalitetsnormer för grundvatten enligt **4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen**.

Täktverksamheten avses bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite. Ansökan avses omfatta verksamhet under cirka 20-30 år.

Verksamheten kan ge upphov till störningar i form av påverkan på ytvatten, grundvatten, naturmiljö och friluftsliv samt buller, vibrationer och luftstövågor. Risken för störningar kommer att utredas och beskrivas inom ramen för en miljökonsekvensbeskrivning, som sedan kommer att ges in till domstolen tillsammans med tillståndsansökan.

Cementa bjuder in boende, fastighetsägare och föreningar i närområdet till samråd enligt 6 kap. miljöbalken. Syftet med samrådet är att fånga upp synpunkter på den planerade verksamheten, så att den kommande miljökonsekvensbeskrivningen ska få en lämplig omfattning och detaljeringsgrad.

Detta brev skickas till dels fastighetsägare, dels folkbokförda inom samrådsområdet. Om du både äger och bor på din fastighet, kan du komma att få detta utskick mer än en gång. Vi ber om överseende med detta.

- Samrådet pågår **till och med den 6 oktober 2022**.
- Synpunkter lämnas skriftligen **senast 6 oktober 2022**.
- Synpunkter skickas via e-post till samradcementa@sweco.se eller via brev till: Sweco Sverige AB, Box 286, 201 22 Malmö.
Vänligen märk e-post respektive brev och kuvert med *“Samråd Cementa Slite”*.

Öppet hus

Som en del av samrådsprocessen bjuder Cementa in till öppet hus för att informera och ge möjlighet att ställa frågor om den planerade verksamheten. **Välkommen till öppet hus, tisdag den 6 september, kl. 11–14 och kl. 16–19, som sker utomhus vid Cementa Arena (tält på parkeringen), Solklintsvägen 19 i Slite.** Tänk på att hålla avstånd och bara delta om du är symptomfri.

Samrådsunderlag

Ett samrådsunderlag finns tillgängligt på Cementas hemsida:

<https://www.cementa.se/sv/taktansokanslite>

Samrådsunderlaget kan även

- beställas genom en förfrågan via e-post till: samradcementa@sweco.se
- beställas genom att ringa 08-625 68 00
- hämtas på öppet hus den 6 september

Viktig information till dig som äger eller nyttjar en brunn

Om du som får det här brevet äger eller nyttjar en brunn (exempelvis dricksvatten eller energibrunn), vill vi göra dig uppmärksam på att brunnen eventuellt kan komma att påverkas av Cementas planerade verksamhet. I så fall kan du ha rätt till ekonomisk kompensation.

Detta innebär att du som äger eller nyttjar en brunn kan komma att vara en så kallad **vattenrättslig sakägare** i det kommande tillståndsärendet. Cementa kommer i tillståndsansökan upplysa mark- och miljödomstolen om potentiella vattenrättsliga sakägare, för att deras intressen ska kunna bevakas. Vi behöver därför veta vilka brunnar som finns i området.

Du som får det här brevet kan även ha fått en motsvarande förfrågan i slutet av 2021, i samband med Cementas tidigare samrådsprocess inför en ansökan om ett kortvarigt tillstånd, som lämnades in till mark- och miljödomstolen i april 2022. Inför den nu aktuella tillståndsansökan, behöver uppgifter om brunnar i Cementas närområde skickas in på nytt. Vi ber om ursäkt för besväret.

Brunnsinventeringsprotokoll

Genom att skanna QR-koden nedan i kameran på mobiltelefonen kommer du till ett **brunnsinventeringsprotokoll** där vi ber dig fylla i de uppgifter du känner till om din/a brunn/brunnar.

Tryck på *popupfönstret* Öppna "forms.office.com", så kommer du till protokollet.

Du kan även fylla i det bifogade brunnsinventeringsprotokollet och skicka det via post till:

Sweco Sverige AB, Box 286, 201 22 Malmö alternativt fotografera ditt ifyllda protokoll och skicka bilden via e-post till samradcementa@sweco.se.

Vänligen märk e-post respektive brev och kuvert med "*Samråd Cementa Slite*".

Välkommen till öppet hus och samråd!

Med vänlig hälsning,

Matilda Hoffstedt
Fabrikschef Cementa Slite

Dataskyddsförordningen (GDPR)

Inskickande av synpunkter medger samtycke till att uppgifterna får lagras och hanteras fortsatt i ärendet. Uppgifterna kommer sammanställas och vara en del i den kommande tillståndsansökan till mark- och miljödomstolen. Uppgifterna kommer hanteras förenligt med dataskyddsförordningen.

Annonsering om samråd och öppet hus

Allmänheten bjöds in till samrådet genom annonsering i Gotlands Tidningar och Gotlands Allehanda den 15 och 29 augusti 2022.

Cementa bjuder in till samråd enligt miljöbalken samt öppet hus den 6 september 2022

Cementa AB avser att ansöka om tillstånd enligt **9 och 11 kap. miljöbalken** till

- fortsatt och utökad täktverksamhet i de två befintliga kalkstenstäkterna Västra brottet och File hajdar-täkten
- fortsatt länshållning av dessa två täkter och den äldre täkten Östra brottet
- tätning av de vägtunnlar som förbinder Västra och Östra brottet, så att Västra brottet sedermera ska kunna vattenfyllas
- restaurering av upp till tre strandvallar norr om Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate och Bojsvätar samt eventuell höjning av ett befintligt dämme vid Killingmyr, strax öster om Natura 2000-området Grodvät, i syfte att förbättra Natura 2000-områdenas hydrologiska förhållanden.

Eftersom verksamheten ska bedrivas i närheten av ett antal Natura 2000-områden omfattar den kommande ansökan även ett så kallat Natura 2000-tillstånd enligt **7 kap. 28 a § miljöbalken**. Ansökan kan även komma att omfatta en dispens enligt **15–16 §§ artskyddsförordningen** och ett undantag från reglerna om miljö kvalitetsnormer för grundvatten enligt **4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen**.

Täktverksamheten avses bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite. Ansökan avses omfatta verksamhet under cirka 20-30 år.

Verksamheten kan ge upphov till störningar i form av påverkan på ytvatten, grundvatten, naturmiljö och friluftsliv samt buller, vibrationer och luftstöt vågor. Risken för störningar kommer att utredas och beskrivas inom ramen för en miljökonsekvensbeskrivning, som sedan kommer att ges in till domstolen tillsammans med tillståndsansökan.

Cementa bjuder in boende, fastighetsägare och föreningar i närområdet till samråd enligt 6 kap. miljöbalken. Syftet med samrådet är att fånga upp synpunkter på den planerade verksamheten, så att den kommande miljökonsekvensbeskrivningen ska få en lämplig omfattning och detaljeringsgrad. Samrådet pågår fram till den **6 oktober 2022**.

Öppet hus

Som en del av samrådsprocessen bjuder Cementa in till öppet hus för att informera och ge möjlighet att ställa frågor om den planerade verksamheten. **Välkommen till öppet hus, tisdag den 6 september, kl. 11–14 och kl. 16–19, som sker utomhus vid Cementa Arena (tält på parkeringen), Solklintsvägen 19 i Slite.**

Samrådsunderlag

Ett samrådsunderlag finns tillgängligt på Cementas hemsida: www.cementa.se/sv/taktansokanslite
Samrådsunderlaget kan även

- beställas genom en förfrågan via e-post till: samradcementa@sweco.se
- beställas genom att ringa 08-625 68 00
- hämtas på öppet hus den 6 september.

Synpunkter lämnas **skriftligen senast 6 oktober 2022** via e-post till: samradcementa@sweco.se eller via brev till: Sweco Sverige AB, Box 286, 201 22 Malmö.

Vänligen märk e-post respektive brev och kuvert med "Samråd Cementa Slite".

Cementa bjuder in till samråd enligt miljöbalken samt öppet hus den 6 september

15. augusti 2022

Cementa AB avser att ansöka om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken till:

- Fortsatt och utökad täktverksamhet i de två befintliga kalkstenstäkterna Västra brottet och File hajdar-täkten.
- Fortsatt länshållning av dessa två täkter och den äldre täkten Östra brottet.
- Tätning av de vägtunnlar som förbinder Västra och Östra brottet, så att Västra brottet sedermera ska kunna vattenfyllas.
- Restaurering av upp till tre strandvallar norr om Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate och Bojsvätar samt eventuell höjning av ett befintligt dämme vid Killingmyr, strax öster om Natura 2000-området Grodvät, i syfte att förbättra Natura 2000-områdenas hydrologiska förhållanden.

EN

Eftersom verksamheten ska bedrivas i närheten av ett antal Natura 2000-områden omfattar den kommande ansökan även ett så kallat Natura 2000-tillstånd enligt **7 kap. 28 a § miljöbalken**. Ansökan kan även komma att omfatta en dispens enligt **15–16 §§ artskyddsförordningen** och ett undantag från reglerna om miljökvalitetsnormer för grundvatten enligt **4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen**.

Täktverksamheten avses bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite. Ansökan avses omfatta verksamhet under cirka 20-30 år.

Verksamheten kan ge upphov till störningar i form av påverkan på ytvatten, grundvatten, naturmiljö och friluftsliv samt buller, vibrationer och luftstöt vågor. Risken

🔍 **Sök** ☰ **Meny**

verksamheten, så att miljökonsekvensbeskrivningen ska få en lämplig omfattning och detaljeringsgrad. Samrådet pågår till den 6 oktober 2022.

Öppet hus

Cementa bjuder in till öppet hus för att informera och ge möjlighet att ställa frågor om den planerade verksamheten. Välkommen tisdag den 6 september, kl. 11–14 och kl. 16–19, utanför Cementa Arena (tält på parkeringen), Solklintsvägen 19 i Slite. Vänligen delta endast om du är symptomfri och tänk på att hålla avstånd för att undvika smittspridning.

Samrådsunderlag

Finns tillgängligt här:

📄 Underlag för samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

PDF, 9.38 MB

Det kan även beställas genom:

förfrågan via e-post till: → samradcementa@sweco.se

ringa 08-625 68 00

eller hämtas på öppet hus den 6 september.

EN

Synpunkter lämnas skriftligen via e-post till: → samradcementa@sweco.se eller via brev till: Sweco Sverige AB, Box 286, 201 22 Malmö senast 6 oktober 2022. Vänligen märk e-

Underlag för samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

PDF, 9.38 MB

Här kan du ta del av uppdateringar, bakgrundsinformation och dokument kring täktansökan Slite.

Samlingssida om täktansökan Slite

Hem

Slite CCS

Faktureringsadress

Produkter

Om vår nollvision

Avtalsbilagor

Produktion

Färdplan Cement för ett klimatneutralt byggande

Hantering av personuppgifter

**Om Heidelberg
Materials Cement
Sverige**

Press & media

Cookie policy

Jobba hos oss

ISO certifikat

**Uppförandekod för
Heidelberg Materials
leverantörer**

Hållbarhet

Öppettider depåer

Kontakt

 Worldwide

EN

Följ oss

Minnesanteckningar

Plats	Visborgsallén 11, Visby		
Datum	2022-09-19	Tid	kl. 13-16
Närvarande	Jon Hallgren		Cementa
	Matilda Hoffstedt		Cementa
	Kerstin Nyberg		Cementa
	Karin Comstedt Webb		HeidelbergCement
	Björn Sommarström		HeidelbergCement
	Anna Bryngelsson		Mannheimer Swartling
	Fanny Aronsson		Mannheimer Swartling
	Anna Bokenstrand		Sweco
	Cornelia Hartman		Sweco
	Johan Larsson		Bergab
	Jakob Eng		WSP
	Johan Holmén		WSP
	Kaj Svahn		Ecogain
	John Askling		Calluna
	Marlene Andersson		Länsstyrelsen
	Magnus Martinsson		Länsstyrelsen
	Peter Landergren		Länsstyrelsen
	Ulf Lavergren		Länsstyrelsen
	Daniel Langhammer		Länsstyrelsen
	Frans Lundberg		Länsstyrelsen

Samrådsmöte med Länsstyrelsen i Gotlands län inför Cementas ansökan om långvarigt tillstånd

Läsinstruktioner: Uttalanden från Länsstyrelsen markeras med understruket namn. Uttalanden från övriga mötesdeltagare har inte understruket namn.

Inledning

Matilda Hoffstedt inleder mötet med att hälsa alla välkomna.

Matilda presenterar tillståndsprocessen och tidplanen översiktligt.

Just nu sker kalkstensbrytningen, krossningen och vattenbortledningen med stöd av regeringstillståndet. Det kortare tillståndet, som Cementa ansökte om i april 2022, är tänkt att fungera som en brygga mellan regeringstillståndet och ett långsiktigt tillstånd. Det långsiktiga tillståndet är viktigt med tanke på Cementas satsningar på att skapa en klimatneutral cementfabrik (med hjälp av CCS) som kan drifvas år 2030. Investeringsbeslut för CCS kommer att tas år 2026–2027.

Preliminärt avser Cementa lämna in sin ansökan om ett långvarigt tillstånd till mark- och miljödomstolen i februari–april 2023.

Presentation av samrådsunderlaget

Anna Bokenstrand presenterar samrådsunderlaget.

Miljöfarlig verksamhet

Länsstyrelsen: Det vore intressant att veta den totala mängden sten som ni avser inkludera i ansökan.

Cementa: Det kommer inte överstiga 3,8 miljoner ton om året. Om man multiplicerar det med 30 år får man den volym kalksten som fabriken förväntas behöva under motsvarande period.

Utredningsområdet vid File hajdar-täkten är mycket större (cirka dubbelt så stort) än det område som slutligen kommer att inkluderas i ansökan. Miljökonsekvenserna och påverkansområdet beror till stor del på förhållandet mellan djup och bredd för File hajdar-täkten, vilket fortfarande är föremål för utredning.

Länsstyrelsen: Lokaliseringen av krossverksamheten kommer påverka i vilken omfattning transporterna stör kringboende, samt lämpliga försiktighetsåtgärder. I samrådet bör därmed en eller flera alternativa platser för krossverksamheten och konsekvenserna av att krossen står på olika platser redovisas.

Mannheimer Swartling: Alternativa platser för krossverksamheten nämns i samrådsunderlaget. Detta kommer att beskrivas närmare i ansökan.

Vattenverksamhet

Länsstyrelsen: Om ni avser ändra syftet med användningen av Spillingsmagasinet bör ni ta reda på om befintliga vattendomar behöver omprövas.

Mannheimer Swartling: Det är ännu inte bestämt hur Spillingsmagasinet ska användas. Den framtida användningen av Spillingsmagasinet och hur detta förhåller sig till de tidigare vattendomarna kommer att undersökas närmare.

Länsstyrelsen: Vi anser att det krävs en omprövning om Spillingsmagasinet ska utnyttjas för fler ändamål än idag, exempelvis om en delmängd ska användas för dricksvatten. Det är inte tydligt i samrådsunderlaget om Cementa avser pröva om vattendomarna.

Mannheimer Swartling: Vi ser i nuläget inget behov av en omprövning. Länsstyrelsen får gärna utveckla det här i skrift.

Samråd

Länsstyrelsen: Om ni avser söka om undantag från icke-försämringskravet för ytterligare en vattenförekomst behöver ni samråda om detta med Vattenmyndigheten.

Sweco: Vattenmyndigheten ingår i samrådsretsen.

Natura 2000

Länsstyrelsen: Ska grundvattenmodellen användas för att bedöma omgivningspåverkan i Natura 2000-områdena?

Sweco: Grundvattenmodellen är ett av flera verktyg som används för att bedöma påverkan.

Länsstyrelsen: I tidigare tillståndsprövningar har det framförts att modellen i första hand är till för att bedöma den vattenrättsliga sakägarkretsen. Det behöver vara tydligt på vilket sätt Cementa avser använda modellen för att bedöma påverkan på Natura 2000-områden. Vi rekommenderar även att Natura 2000-området File hajdar inkluderas i bedömningen, bland annat med tanke på områdets lösa jordlager och risken för torra somrar.

Calluna: Vi bedömer i nuläget att det inte krävs något Natura 2000-tillstånd för påverkan på File hajdar Natura 2000-område, eftersom ingen utpekad naturtyp i det området bedöms påverkas av den planerade verksamheten.

Länsstyrelsen: Vi ser det som en riskminimering, för det fall ni i ett senare skede inser att risk för påverkan ändå kan föreligga.

Ytvatten

Länsstyrelsen: Ytterligare utvidgning av verksamhetsområdet och brytning påverkar Anerån och dess avrinningsområde. Hur mycket kommer försvinna och vilka åtgärder avser Cementa vidta för att minska påverkan? Mindre grundvattenflöden kan ge ganska stora försämringar.

Hur ser Cementa på återställning och restaurering av Spillingsån så att det kan likna ett naturligt vattendrag? Det är delvis kopplat till vattentillförsel och domarna som finns idag. Tar ni vatten från Spillingsån finns ett ännu större behov av att vidta åtgärder.

Ni bör även undersöka om sedimentationsdammen vid File hajdar-täkten är tillräckligt stor med avseende på omfattningen av planerad utökning av brytområdet i File hajdar-täkten. Framförallt med avseende på suspenderat material.

Intressant att veta vilka ytterligare utredningar Cementa avser genomföra avseende ytvatten.

Angående höjningen av dämnet vid Killingmyr, som tas upp som en tänkbar skyddsåtgärd i samrådsunderlaget, påpekar Länsstyrelsen att de är tillsynsmyndighet i ett pågående tillsynsärende gällande det befintliga dämnet vid Killingmyr. En höjning av dämnet skulle kunna påverka möjligheten att ta ut vatten ur Tingstäde träsk. De har förelagt dammägaren att söka tillstånd.

Grundvatten

Länsstyrelsen: Vi vill upplysa om ytterligare två grundvattenförekomster (i jord) i området, Tingstädeåsen och Lärbro, vilka bör tas i beaktande.

Calluna: Finns det någon typ av data som saknas i nuläget och som länsstyrelsen skulle önska att Cementa inkluderar i ansökan?

Länsstyrelsen: Att göra en modell är särskilt vanskligt i denna typ av miljö där vi har förekomst av karst. En stor andel av vattnet leds genom en liten del av bergmassan. Vid tidigare provningar har det gjorts försök att se vart vattnet tar vägen i karstsystemet. Det är något Cementa kommer få bedöma. Hela markytan i File hajdar är påverkad av karstvittring, lösa jordlager m.m. men under detta finns en mycket stor karst kropp. Detta ställer höga krav på bedömningarna av hur naturen påverkas.

WSP: I somras gjorde vi två hydrauliska undersökningar som gav information inom ca 1,5 km radie från respektive borrhål. Ytterligare geofysiska undersökningar kommer att genomföras. Geofysiska undersökningar är dock en indirekt mätmetod. Vi ser inte att användning av spårämnen (som tidigare varit på tal) ger de konkreta svar som behövs, utan resultaten kan lätt feltolkas.

Under sommaren har det genomförts infiltrationsförsök i mörgelstenen, vilka visar på en jämn och fin påverkan. Det är en effekt av att vattnet kan sprida sig lika mycket i alla riktningar, vilket inte hade varit fallet om vattnet hade följt olika karstkanaler. Det tyder på långa, stora vattenförande zoner. Den grundläggande hydrogeologiska tolkningen bekräftas väl av infiltrationsförsöket.

Artskydd

Länsstyrelsen: Det kan finnas ett behov av nya inventeringar av en del fridlysta arter, t ex nipsippa, inom området. 2004 års inventering av nipsippa börjar bli inaktuell.

Ecogain: Har länsstyrelsen planer på att inventera nipsippa?

Länsstyrelsen: Vi har för tillfället inga planer på att genomföra en sådan inventering. Den förra gjordes till stor del av Gotlands Botaniska Förening.

Länsstyrelsen: Vi anser att resonemanget kring artskyddsförordningen och utvecklingen i nollalternativet behöver utvecklas.

Mannheimer Swartling: Detta kommer beskrivas i MKB. Det är endast existerande livsmiljöer och existerande populationer/individer man behöver ta hänsyn till enligt artskyddsförordningen. Bedömningen enligt artskyddsförordningen utgår således från vilka arter och habitat som finns på platsen idag – inte vad som möjligen skulle kunna utvecklas på platsen om Cementa inte beviljas något nytt täktillstånd.

Calluna: Hur ser länsstyrelsen på kriterier för uppföljning av restaurerade fjärrilshabitat? Populationerna varierar mycket, vilket kan innebära att det vissa år inte finns några fjärrilar av en viss art inom de restaurerade ytorna. Kan man inkludera ett resonemang kring t.ex. förekomst av värdväxter?

Länsstyrelsen: Problemet är att det finns ganska många naturområden på Gotland som har god population av värdväxt men inte själva fjärilen. Därmed är en stor förekomst av värdväxter inte synonymt med en stor förekomst av fjärilar.

Arkeologi

Länsstyrelsen: Det finns fornlämningar inom utredningsområdet vid File hajdar-täkten, vilka inte redovisas i samrådsunderlaget. Dessa behöver ingå i MKBn. Det finns också fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som kan beröras av skyddsåtgärderna vid strandvallarna. Utöver detta finns det unika lämningar vid Tingstäde träsk, t ex Bulverket.

En övrig synpunkt är att vi kommer att begära en arkeologisk utredning inom utredningsområdet. Samrådet enligt KML kommer ej vara avslutat förrän det gjorts en sådan utredning. Det är en separat process.

Alternativ

Länsstyrelsen: Vi vill påtala att Cementa i MKB ska redovisa alternativa sätt att uppnå syftet med verksamheten. Länsstyrelsen uppfattar att syftet med täktverksamheten dels är att tillgodose behovet av kalksten vid cementfabriken i Slite, dels förse Cementas depåer runt om i Sverige med cement. Länsstyrelsen anser att Cementa ska redovisa alternativa sätt att uppnå just dessa syften. Detta redovisades inte tillräckligt tydligt i MKBn som hörde till ansökan om det kortvariga täktillståndet.

Cementa: Hur resonerar länsstyrelsen kring frågan om landets beredskap och försörjning av kalksten och cement, och alternativ för detta?

Länsstyrelsen: På det här mötet är vår roll att stötta er i arbetet med att ta fram en komplett ansökan. Detta bör ingå som en del i det.

Efterbehandling

Länsstyrelsen: Vi vill betona vikten av att ha en väl preciserad efterbehandlingsplan i ansökan, där det tydligt framgår hur och när efterbehandlingsåtgärder avses utföras. Hur man efterbehandlar verksamheten kommer ha en stor inverkan på övrig samhällsplanering och vattenförsörjningen på Gotland, samt på Natura 2000-områdena. Det krävs en mer utförlig beskrivning jämfört med den beskrivning som hör till ansökan om det kortvariga täktillståndet.

Utredningar

Mannheimer Swartling: Har länsstyrelsen synpunkter på listan med utförda och pågående utredningar? Saknas något?

Länsstyrelsen: Vi återkommer skriftligen.

Mötet avslutas

Minnesanteckningarna upprättade av
Cornelia Hartman

Minnesanteckningar

Plats	Visborgsallén 11, Visby		
Datum	2022-09-20	Tid	kl. 09-12
Närvarande	Jon Hallgren		Cementa
	Matilda Hoffstedt		Cementa
	Kerstin Nyberg		Cementa
	Björn Sommarström		HeidelbergCement
	Anna Bryngelsson		Mannheimer Swartling
	Fanny Aronsson		Mannheimer Swartling
	Anna Bokenstrand		Sweco
	Cornelia Hartman		Sweco
	Johan Larsson		Bergab
	Jakob Eng		WSP
	Johan Holmén		WSP
	Kaj Svahn		Ecogain
	John Askling		Calluna
	Susanne Pettersson		Region Gotland
	Anders Lindholm		Region Gotland
	Mattias Edsbagge		Region Gotland
	Karin Hernvall		Region Gotland

Samrådsmöte med Region Gotland inför Cementas ansökan om långvarigt tillstånd

Läsinstruktioner: Uttalanden från Region Gotland markeras med understruket namn. Uttalanden från övriga mötesdeltagare har inte understruket namn.

Inledning

Matilda Hoffstedt inleder mötet med att hälsa alla välkomna.

Matilda presenterar tillståndsprocessen och tidplanen översiktligt.

Just nu sker kalkstensbrytningen, krossningen och vattenbortledningen med stöd av regeringstillståndet. Det kortare tillståndet, som Cementa ansökte om i april 2022, är tänkt att fungera som en brygga mellan regeringstillståndet och ett långsiktigt tillstånd. Det långsiktiga tillståndet är viktigt med tanke på Cementas satsningar på att skapa en klimatneutral cementfabrik (med hjälp av CCS) som kan driftsättas år 2030. Investeringsbeslut för CCS kommer att tas år 2026–2027.

Preliminärt avser Cementa lämna in sin ansökan om ett långvarigt tillstånd till mark- och miljödomstolen i februari–april 2023.

Presentation av samrådsunderlaget

Anna Bokenstrand presenterar samrådsunderlaget.

Grundvatten

Region Gotland: Är vattnet som ska ledas bort rent dräneringsvatten?

Cementa: Det utgörs av vattnet som förekommer i täkterna. Vattenkvaliteten utreds, det kan finnas innehåll av t ex sprängämnen.

Region Gotland: Varför blir det mindre påverkan på ytligt grundvatten?

WSP: Det beror till stor del på förekomsten av tätskikt. De stora påverkansområdena beror på påverkan på grundvattennivåer och grundvattentryck i berget, där brytningen bedrivs. Då grundvattnet i berg respektive jord utgörs av två separata system, med begränsad kontakt, medför förändringar av grundvattentrycket i berg inte några betydande förändringar på grundvattnet i jord.

Region Gotland: Hur långt sträcker sig dessa förutsättningar för grundvattnet? Det finns lokala förutsättningar med källflöden m.m.

Calluna: Det är inte enbart tätskiktet som påverkar, utan även jordarterna, som är mycket vattenhållande.

Region Gotland: En del av tätkanten vid Västra brottet är injekterad idag. Hur kommer injekteringen att påverka grundvattnet? Hur förhåller sig detta till den planerade vattenfyllnaden av tåkten?

WSP: Vattenfyllnad och ridåinjektering är två olika lösningar. Injektering gör det inte helt tätt, men inflödet i täktgropen minskar. Injektering vid den västra delen av Västra brottet ger omedelbar och direkt effekt, det blir dock viss strömning runt omkring. Vi har konstaterat att berget blir tätare av injektering vid mätningar i borrhål. Det tar cirka 30–40 år innan en vattenfyllnad ger större effekt.

Region Gotland: Är det aktuellt med injektering vid File hajdar-tåkten?

Cementa: Det är en möjlig skyddsåtgärd som utreds.

Region Gotland: Vi önskar att ni i MKBn även redovisar en jämförelse mellan den nu aktuella verksamheten respektive den verksamhet som omfattades av 2017 års ansökan.

Region Gotland: I samrådsunderlaget skrivs det kortfattat om överuttag ur grundvattenförekomsten Mellersta Gotland – Roma. Vi önskar att ni utvecklar frågan om överuttag. Det är ett stort område på Gotland som berörs.

Mannheimer Swartling: Regeringen har i regeringstillståndet slagit fast hur man ska se på frågan om miljö kvalitetsnormen för grundvatten och överuttag i förhållande till just Cementas verksamhet, och det är denna bedömning som vi har valt att utgå ifrån.

Sweco: Vi har ingen färdig beskrivning av detta ännu.

Dricksvattenförsörjning

Region Gotland: Kommer påverkan på allmänna dricksvattenbrunnar beskrivas i ansökan? Påverkan behöver kvantifieras.

Cementa: Ja, vi kommer att beskriva detta på samma sätt som i ansökan om det korta täktillståndet. Det ska vara kvantifierbart.

WSP: Det kommer bli en tydlig påverkan på längre sikt.

Region Gotland: Vi förutsätter att det fortfarande ska skrivas ett avtal rörande dricksvattenförsörjning mellan regionen och Cementa.

Mannheimer Swartling: Ja, ett avtal är fortfarande aktuellt, men vi kan i nuläget inte svara på hur mycket vatten som kan användas för dricksvattenproduktion. Det kan komma att krävas infiltration av länshållningsvatten söder om File hajdar-tåkten, mot Natura 2000-områdena, och det kommer i så fall leda till att det finns mindre vatten att använda för dricksvattenproduktion.

Mannheimer Swartling/Cementa: Hur mycket vatten har ni avsättning för? Vi behöver veta ert behov, förutsatt att brunnarnas nivå är konstant. Vi behöver också veta om regionen har begränsningar i VA-ledningar och dylikt.

Bergab: Avser regionen använda allt vatten som blir tillgängligt eller behöver vi undersöka andra möjliga mottagare?

Region Gotland: Dialog om dessa punkter kan påbörjas redan idag. Om ni vill ha siffror kan vi börja räkna på det.

Cementa: Ja, det vill vi.

Region Gotland: Vi behöver även diskutera kompensationsvolymen.

Cementa: Vi strävar efter att vatten som renas ska gå till dricksvattenförsörjning. Men kompromisser kan behöva göras för att skydda Natura 2000-områden, t ex i form av vatten som måste avsättas för infiltration med mera.

Region Gotland: Det behöver framgå tydligt i ansökan att Cementa avser bidra till vattenförsörjningen.

Cementa: Ja, detta kommer att framgå av ansökan.

Region Gotland: Vi behöver också diskutera dimensioneringen av vattenverket.

Mannheimer Swartling: Cementa har redan inom ramen för ansökan om det korta täktillståndet (som gavs in till mark- och miljödomstolen i april 2022) åtagit sig att bygga vattenverket. Vattenverket är en U-verksamhet och är därmed inte tillstånds- eller anmälningspliktig.

Cementa: Verket ska preliminärt vara byggt och klart år 2026/27. Det görs alltså parallellt med prövningen av det långa tillståndet. Vi avser bygga verket, men inte driva det.

Region Gotland: Kommer det framgå av ansökan att ni avser försörja verket med tillräckligt med vatten?

Cementa: Ja, det kommer framgå av ansökan att verket ska försörjas med vatten. Även cementfabriken ska försörjas med vatten, bland annat till kylvatten och rökgasrening.

Region Gotland: Kommer bortledning av vatten till vattenverket att omfattas av den kommande ansökan?

Mannheimer Swartling: Vattenbortledningen till vattenverket är tillståndspliktig och kommer att omfattas av den kommande täktansökan. Vi kan i nuläget inte specificera var vattnet som ska försörja verket ska komma ifrån.

Region Gotland: Kommer magasinering av vatten att omfattas av den kommande ansökan?

Cementa: Ja, det kommer att ingå i ansökan. Det pågår utredningar av olika magasineringsmöjligheter.

Region Gotland: Vi behöver ha en dialog kring dessa frågor innan vi kan ingå ett avtal. Ska det skrivas något avtal innan det att tillståndsansökan ges in?

Cementa: Vi avser bygga vattenverket så fort som möjligt, så snart det korta täktillståndet (som handläggs av mark- och miljödomstolen just nu) har vunnit laga kraft. Eftersom vi i nuläget inte vet hur mycket vatten som kan användas för dricksvattenproduktion kan vi inte heller i ett avtal definiera vilken kapacitet som vattenverket ska ha. Vi kan eventuellt göra detta i två steg – att vi redan nu ingår ett avtal rörande de delar av samarbetet som är kända redan nu, men att slutgiltiga siffror rörande mängden vatten som kan användas för dricksvattenproduktion respektive vattenverkets kapacitet får vänta tills det att nödvändiga utredningar har färdigställts eller att det långsiktiga täktillståndet har meddelats.

Cementa: Vår ambition är att skriva avtal och vi tar på oss att driva diskussionen vidare.

Region Gotland: Ni behöver beakta att det behövs relativt lång tid att få till ett avtal, det kan krävas cirka 12 månader.

Region Gotland: Ni skriver att ni eventuellt vill höja dämnet vid Killingmyr. Regionen är inte positivt inställda till detta.

Cementa: Detta utreds som en tänkbar skyddsåtgärd för Natura 2000-området Grodvät.

Calluna: Vi vill öka strandvallarnas förmåga att magasinera grundvatten i jordlagren i syfte att öka vattentillförseln till Natura 2000-områden. Det berör framförallt Grodvät.

WSP: Dämnet kan potentiellt öka vattentillgången.

Region Gotland: Man kan tänka sig att dämnet är positivt för Tingstäde träsk.

Bergab: Syftet är att uppnå en ökad uppehållstid för vattnet.

Mannheimer Swartling: Är vattendomarna för Tingstäde träsk föremål för förändring?

Region Gotland: Nej, det finns inga planer på det.

Region Gotland: Bild 16 i presentationen önskar vi illustreras med brunnar samt djup i ansökan.

Övrigt

Region Gotland: Vi har en fråga om buller kopplat till den nya översiktsplanen. I planen finns förslag att möjliggöra högre bostadsbebyggelse i Slite. Planeras för förändringar i verksamheten som leder till ökat buller, t ex flytt av krossverksamheten?

Cementa: Det är endast fabriksverksamheten som kan generera högre bullernivåer, inte täktverksamheten.

Mötet avslutas

Minnesanteckningarna upprättade av
Cornelia Hartman

Minnesanteckningar

Plats	Gjörwellsgatan 22, Stockholm/via Teams		
Datum	2022-09-12	Tid	kl. 13-16
Närvarande	Jon Hallgren		Cementa
	Matilda Hoffstedt		Cementa
	Karin Comstedt Webb		HeidelbergCement
	Anna Bryngelsson		Mannheimer Swartling
	Fanny Aronsson		Mannheimer Swartling
	Teresia Skönström		Sweco
	Adrienne Bergh		Sweco
	Johan Larsson		Bergab
	Jakob Eng		WSP
	Johan Holmén		WSP
	Kaj Svahn		Ecogain
	John Askling		Calluna
	Maria Ed		Naturvårdsverket
	Christoffer Lundqvist		Naturvårdsverket
	Mattias Gustafsson		SGU
	Peter Åkerhammar		SGU
	Mikael Eriksson		MSB
	Kristina Grandin		MSB
	Emma Lindgren		MSB

Samrådsmöte med Naturvårdsverket, SGU och MSB inför Cementas ansökan om långvarigt tillstånd

Läsinstruktioner: Uttalanden från SGU, MSB och Naturvårdsverket markeras med understruket namn. Uttalanden från övriga mötesdeltagare har inte understruket namn.

Inledning

Karin Comstedt Webb inleder mötet med att hälsa alla välkomna.

Presentation av samrådsunderlaget

Adrienne Bergh presenterar samrådsunderlaget.

Rättelse av uppgifter som anges i samrådsunderlaget och presentationen av samrådsunderlaget: ansökan kan komma att innefatta en artskyddsdispens enligt 14–15 §§ artskyddsförordningen, inte 15–16 §§ artskyddsförordningen.

Miljöfarlig verksamhet

MSB: Ska fabriksverksamheten prövas i samband med denna ansökan?

Mannheimer Swartling: Det finns ett separat fabrikstillstånd från år 2007 som kommer att omprövas i samband med CCS-ansökan. CCS-ansökan kommer att ges in till MMD om cirka ett och ett halvt år.

MSB: Kommer det vara någon skillnad på sprängningarna inom ramen för det nya tillståndet? Kommer det tas fram någon riskutredning (risk för kast)?

Cementa: Det kommer inte ske någon förändring av sprängningarna jämfört med idag och en utredning av omgivningspåverkan vid sprängning, inklusive risk för kast, kommer att tas fram. Det

kommer också tas fram en säkerhetsutredning angående anläggande av en dammvägg mellan Östra och Västra brottet.

Vattenverksamhet

SGU: Förtydliga påverkansområdets yttre gränser, är det revkalksten eller Tingstäde träsk som påverkar? SGU undrade också varför gränsen för påverkansområdet går under Bogeviden, men inte under Tingstäde träsk.

WSP: Det är en konservativ bedömning som gjorts och både revkalkstenen och randvillkoret för Tingstäde träsk vattenyta påverkar påverkansområdet för grundvattennivån i berg. Det finns i modellen inte något villkor som direkt förhindrar påverkansområdet från att sträcka sig in under Tingstäde träsk – men den erhållna lösningen visar att påverkansområdet inte gör det.

SGU: Länshållningsvatten från File hajdar-täkten behöver kvantifieras (volym). Cementa behöver också beskriva var länshållningsvattnet kommer ifrån (grundvatten eller regnvatten).

WSP: Detta kommer att redovisas i ansökan. Dock bör det påpekas att det inte är möjligt att exakt bestämma andelen grundvatten i länshållningsvattnet.

Naturvårdsverket: Krossanläggningen i Västra brottet ska flyttas. Cementa bör i ansökan föreslå ny placering och vilka alternativa placeringar som har utretts.

Cementa: Detta kommer att redovisas i ansökan.

NV: Planerad vattenavledning för respektive täkt bör redovisas tydligt i ansökan. Var ska länshållningsvattnet från Västra brottet avledas? Kommer det att användas till processvatten eller andra ändamål? Ska länshållningsvattnet från File hajdar-täkten avledas till Anerån eller användas för andra ändamål?

Cementa: Detta är föremål för utredning och kommer att redovisas i ansökan.

NV: Hur förhåller sig en eventuell vattenbortledning från Spillingsmagasinet till befintliga vattendomar?

Mannheimer Swartling: Det finns ett separat tillstånd avseende uttag av vatten från Spillingsmagasinet för processändamål. Om den kommande täktansökan ska omfatta vattenbortledning från t ex Västra brottet för detta ändamål så kommer Cementa utreda behovet av att t.ex. villkorsvis säkerställa att det inte sker dubbla uttag.

Kumulativa effekter

Naturvårdsverket: Kumulativ påverkan/effekter på grundvattennivåer bör beskrivas i ansökan, då flera verksamheter påverkat nivåerna under längre tid. Ni behöver inte gå tillbaka till år 1919, då verksamheten startade, utan det kan vara tillräckligt att utgå från data de senaste decennierna och föra ett resonemang runt detta.

Mannheimer Swartling: Den historiska påverkan har redan varit föremål för prövning och ska därför inte prövas på nytt. Den kommande prövningen ska endast avse framtida påverkan. Menar ni att historiken har betydelse för prövningen som en tillåtlighetsfråga eller som ett underlag för att förstå nuläget i naturmiljön och framtida utveckling?

Naturvårdsverket: Cementa bör i ansökan redovisa verksamhetens historiska påverkan på Natura 2000-områdena och hur nära man ligger den gräns vid vilken skada på naturvärden uppstår. Att frågan om verksamhetens tidigare och nu pågående påverkan på Natura 2000-områdena är rättskraftigt avgjort betyder inte att frågan inte kan prövas igen. En sådan redovisning fordras enligt 6 kap. 35 § 3 och 4 p. miljöbalken.

Calluna: Naturvårdsverket behöver förtydliga hur långt tillbaka i tiden en sådan redogörelse ska sträcka sig. De kommunala brunnarna samt Natura 2000-områdena har bildats efter det att täktverksamheten påbörjades.

Mannheimer Swartling: Naturvårdsverket bör utveckla i skrift vilken relevans en redovisning av verksamhetens historiska påverkan har vid den kommande tillståndsprövningen.

Naturvårdsverket: Vi återkommer med ett skriftligt svar.

Utredningar

Naturvårdsverket: Är det möjligt att genomföra en inversmodellering eller double mass-modellering för att beräkna verksamhetens historiska påverkan?

WSP: Vi förstår inte vad som menas – en inversmodellering hänger inte direkt samman med historisk påverkan, och vi förstår inte vad en double mass-modellering i en grundvattenmodell skulle gå till. Naturvårdsverket bör utveckla i skrift vad som avses.

Naturvårdsverket: Naturvårdsverket önskar en redovisning av vilka hydrogeologiska kompletteringar samt geofysiska undersökningar som har gjorts sedan den senaste ansökan. För att dra slutsatser om påverkan bör man inom påverkansområdet göra geofysiska undersökningar för att se den hydrauliska kopplingen, dvs få helheten. Geofysiska undersökningar kan ge information om anomalier och på så sätt skapa en förståelse för hur flödesvägar ser ut.

För att skapa en god transparens bör val av undersökningar och undersökningsmetod tydligt motiveras.

WSP: Det har borrats ett antal nya rör inom och strax utanför Natura 2000-områdena. Cementa har även utfört infiltrationsförsök (djupinfiltration) i borrhål på File hajdar. Vad gäller önskemålet om geofysiska undersökningar, får Naturvårdsverket gärna förtydliga varför man ska utreda geologiska strukturer långt ifrån tälten – att hitta strukturer i anslutning till tälterna samt förstå deras hydrauliska koppling till Natura 2000-områdena borde vara det viktigaste.

Undersökningsmetoder väljs för att hitta/utesluta anomalier. Cementa arbetar också med en kombination av olika metoder. Hydrauliska tester ger ett direkt svar medan geofysiska undersökningar ger ett indirekt svar som sedan vidare måste undersökas.

SGU: Geofysiska metoder kan användas som ett komplement och stöd till bedömningen av var det är intressant att genomföra andra typer av undersökningar, men geofysiken ger sällan egna, tydliga svar.

WSP: Det har genomförts hydrauliska tester (storskaliga infiltrationsförsök) på File hajdar SW om File hajdar-tälten. Det kommer också att genomföras geofysiska undersökningar med t-TEM.

Naturvårdsverket: Hur kommer Tingstäde träsk att påverkas om man bryter djupare i File hajdar-tälten (-4 m)? Cementa behöver genomföra kompletterande utredningar i detta avseende.

WSP: WSP: Under sommaren har ytterligare hål borrats i närområdet. Inget i de utförda undersökningarna och analyserna indikerar att File hajdar-tälten skulle påverka vattennivåerna i Tingstäde träsk. Grundvattennivåerna varierar kraftigt uppe på File hajdar men sjöns vattennivå ändras inte.

Calluna: Cementa ska genomföra undersökningar av sedimentet i Tingstäde träsk. En 100 år gammal studie av sedimentproppar ska upprepas.

Naturvårdsverket: Cementa bör redovisa osäkerhetsanalyser kopplade till artskyddutredningens och grundvattenmodellens robusthet. Det bör tydliggöras om man baserar bedömningen av påverkan på arter på grundvattenmodellen eller andra underlag.

NV: Förfiningar av grundvattenmodellen bör beskrivas systematiskt och tydligt.

Naturvårdsverket: Det krävs även en systematisk redogörelse för vad som är skydds- respektive kompensationsåtgärder för Natura 2000-områdena och fridlysta arter. Det är även viktigt att beskriva motiven till skydds- och kompensationsåtgärderna samt ange förslag på uppföljning.

Naturvårdsverket: Varför ser ni ett behov av Natura 2000-tillstånd för Hejnum hällar och Grodvät? Beror det på påverkan från täktverksamheten eller påverkan från eventuella skyddsåtgärder?

Calluna: Vi vet inte exakt vilka Natura 2000-områden som kan komma att påverkas av täktverksamheten, och därför har vi räknat upp flera tänkbara områden i samrådsunderlaget. Den eventuella påverkan får vi sedan utreda närmare inför ansökans ingivande.

Naturvårdsverket: Har ni studerat hur fjärilspopulationerna påverkades av den varma sommaren 2022?

Calluna: Vi har under de senaste sex åren genomfört studier av fjärilspopulationerna i detta område, för att bl.a. följa upp effekterna av de restaurerade fjärilshabitat. Resultaten från årets inventering har ännu inte analyserats, men vi kan redan nu konstatera att svartfläckig blåvinge har ökat, att väddnätfjäril har minskat och att apollofjäril har en stor population.

Efterbehandling

Naturvårdsverket: Kommer ni att redovisa en efterbehandlingsplan samt dess påverkan på Natura 2000-områdena? Efterbehandlingen och eventuella skyddsåtgärder bör beskrivas efter bästa förmåga och så detaljerat som möjligt.

Mannheimer Swartling: Efterbehandlingen ligger långt fram i tiden (ca 60 år) och det är svårt att förutse hur förhållandena på platsen kommer att utveckla sig under de kommande decennierna, men vi kommer att beskriva förutsedda konsekvenser på naturvärden så gott det går. Det går inte heller att ansöka om åtgärder som ska genomföras så lång tid framåt utan fokus kommer att vara på att det finns åtgärder som kan vidtas.

Calluna: Vi måste också säkerställa att efterbehandlingen är genomförbar och att den inte medför en skada på Natura 2000-områdena.

Naturvårdsverket: Vilka vattennivåer kommer täkterna ha då de är vattenfyllda?

WSP: I File hajdar-täkten kommer vattennivån ligga på cirka + 28 m. I Västra och Östra brottet kommer vattennivån ligga på cirka + 1 m.

Påverkansområde

Naturvårdsverket: Varför är figurerna som visar påverkansområdet för grundvattennivåerna i berg, med utgångspunkt i nuläget respektive nollalternativet, nästan desamma?

WSP: Gränsvärdena (0,3 och 1 m) är små med avseende på det studerade systemets egenskaper, vilket leder till att påverkansområdet för ansökt verksamhet blir förhållandevis stort. I jämförelse med täkternas utbredning sommaren 2022 så påverkar ansökt verksamhet ett mycket stort område som aldrig tidigare har varit påverkat av täkterna. Detta förhållande gäller oavsett om jämförelsen görs mot mindre täkter som är vattenfyllda (nollalternativet) eller mindre täkter som inte är vattenfyllda (nuläget).

Tillståndspliktiga skyddsåtgärder

SGU: Konsekvenserna av tillståndspliktiga skyddsåtgärder bör beskrivas. På vilket sätt kommer exempelvis grundvattennivån och vattenkemin att påverkas av en djupinfiltration av länshållningsvatten?

WSP: Grundvattennivåerna i berget kommer att höjas vid djupinfiltration. Vattenkemin kommer också att påverkas beroende på kemin för det vatten som infiltreras.

SGU: Vilken effekt skulle en injektering vid File hajdar-täkten ha på grundvattenförhållandena på ömsom sidor av täkten? Hur mycket mindre skulle grundvatteninflödet till täkten bli? Vad skulle hända på "baksidan"? Vad får det för påverkan på den senare vattenfyllnaden?

WSP: En injektering vid File hajdar dagbrott skulle inte ha någon egentlig effekt i dagsläget (för lågvattensituationen), eftersom brytnivån ligger över grundvattenytan sommartid. Om ansökan kommer att omfatta en lägre brytnivå än idag, då kan en injektering ge effekt. Injekteringen bör ske i riktningen mot N2000 områdena, eftersom syftet rimligtvis borde vara att minska grundvatteninströmningen till dagbrottet och höja grundvattennivåerna i denna riktning. Tiden som åtgår för att naturligt vattenfylla dagbrottet kommer att förlängas om en injektering av berget vid dagbrottet utförs. Det är dock möjligt att öppna en utförd injektering genom att man i efterhand borrar genom injekteringen vid identifierade vattenförande sektioner.

WSP: Fråga till SGU: Vilka vattenkemiska krav bör gälla för länshållningsvatten som används för djupinfiltration?

SGU/ Naturvårdsverket: SGU skickar över frågan till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket tar med sig frågan och återkommer skriftligen.

Naturvårdsverket: Vilka skyddsåtgärder planeras för Hejnum hållar?

Calluna: I dagsläget finns inga planer på särskilda skyddsåtgärder för Hejnum hållar.

Uppföljning av restaurering

Calluna: Fråga till Naturvårdsverket: vilka kriterier ska vi utgå ifrån vid uppföljningen av restaurerade fjärrilshabitat?

Naturvårdsverket: Tar med sig frågan och svarar skriftligt.

Mannheimer Swartling: Kriterier för uppföljning av restaurerade fjärrilshabitat föreslogs i samband med den förra prövningen i MÖD.

Minnesanteckningarna upprättade av
Adrienne Bergh

Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken

Cementa AB, samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

2022-11-25

1. Bakgrund

Cementa AB (Cementa) har för avsikt att ansöka om ett *långvarigt tillstånd* för bolagets täkt- och vattenverksamhet vid Slite. Den kommande ansökan kommer att omfatta ett större täktområde och en längre tillståndstid jämfört med den ansökan om ett *kortvarigt tillstånd*, som Cementa gav in i april 2022.

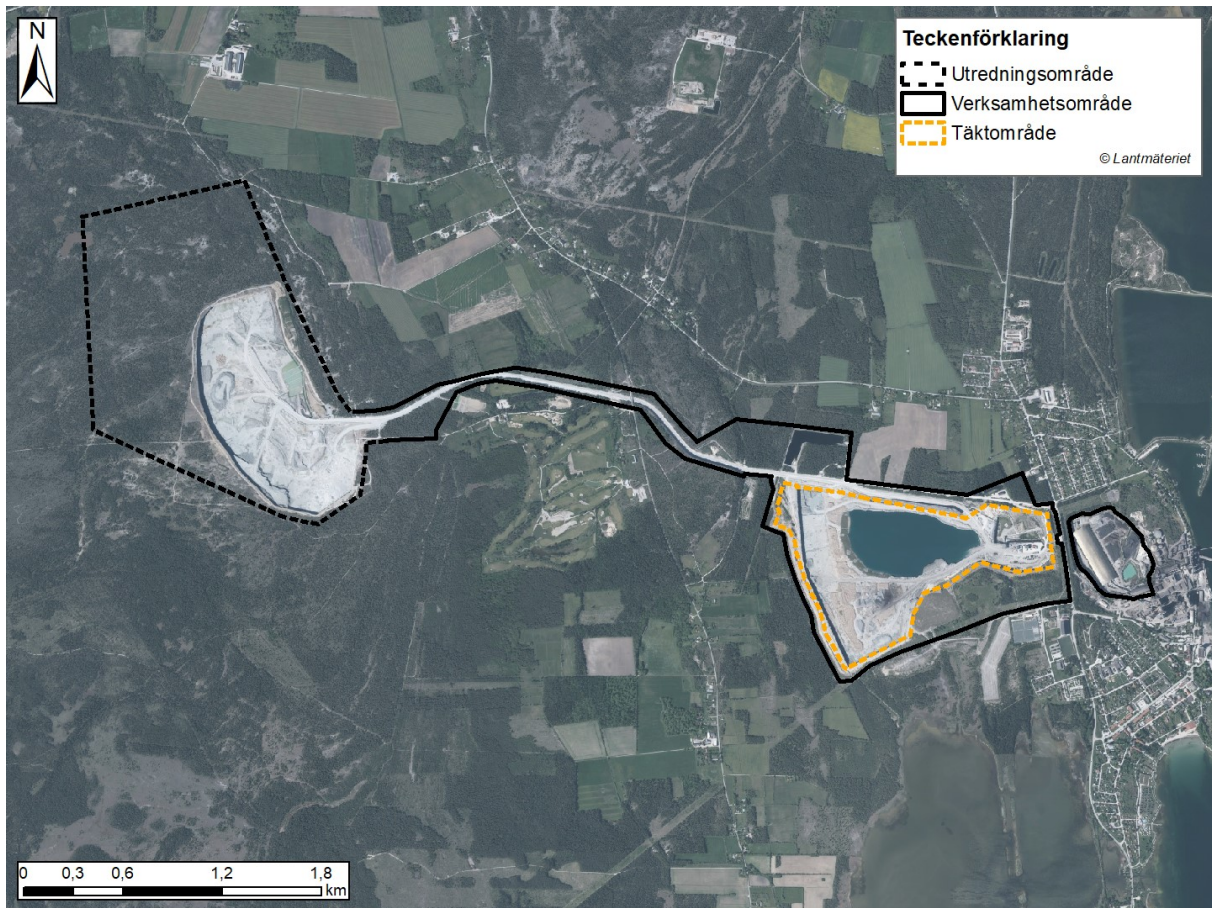
I juni 2022 inledde Cementa en samrådsprocess enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om det långvariga tillståndet. I samband med detta gjordes ett samrådsunderlag, daterat 2022-06-29, tillgängligt för samrådsparterna.

Genom nu föreliggande PM kompletterar Cementa den information som har lämnats i det tidigare samrådsunderlaget. Kompletteringen beror *de/s* på att ny information framkommit under Cementas pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas, *de/s* på att Länsstyrelsen i Gotlands län under samrådet har framfört synpunkter på att samrådsunderlaget bör kompletteras i vissa avseenden.

2. Justerat verksamhetsområde

Cementa har justerat det planerade verksamhetsområdet. Det justerade verksamhetsområdet samt utredningsområdet vid File hajdar-täkten framgår av Figur 1. Verksamhets- och utredningsområdet innefattar områden för brytning, krossning, interna transporter av kalksten, pumpar för vattenbortledning från täkterna med mera. Vissa åtgärder kan komma att vidtas utanför detta område, exempelvis skyddsåtgärder för grundvatten.

Justeringen består i att verksamhetsområdet utökats utmed truckvägen (bland annat norr om Västra brottets nordvästra hörn) samt i någon mån norr om Västra brottets nordöstra hörn. Justeringen utmed truckvägen beror på att krossanläggningen, som i nuläget är placerad i Västra brottet, kan komma att omplaceras till en plats utmed truckvägen alternativt – som redovisats i det ursprungliga samrådsunderlaget – i File hajdar-täkten eller Östra brottet. Justeringen norr om Västra brottets nordöstra hörn avser en liten yta som kan behöva tas i anspråk av logistiska skäl när Västra brottet så småningom vattenfylls.

Figur 1. Verksamhetsområde (justerat), utredningsområde samt täktområde.

3. Justerad tillståndstid för vattenverksamhet

I kapitel 9 nedan beskrivs ytterligare skyddsåtgärder – utöver de som redan beskrivits i det ursprungliga samrådsunderlaget – med avseende på grundvatten kring File hajdar-täkten. Det är tänkbart att sådana skyddsåtgärder kan behöva fasas ut successivt efter det att brytningen upphört, för att säkerställa att skyddseffekten bibehålls så länge den behövs, medan File hajdar-täkten vattenfylls. Cementa kan därmed komma att behöva bedriva vattenverksamhet under en längre tid än den planerade tiden för *brytningen* (30 år). Cementa kommer inför ansökan att utreda hur lång tid det kan behöva pågå.

4. Lokalisering av krossanläggningen

Krossanläggningen är i nuläget belägen centralt i Västra brottet. Krossanläggningen kommer att flyttas under den ansökta tillståndstiden och Cementa utreder lämplig ny lokalisering. Krossanläggningen kan komma att omplaceras till Östra brottet, File hajdar-täkten eller området utmed truckvägen.

Cementa kommer inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) att utreda hur krossanläggningens framtida lokalisering påverkar verksamhetens transporter, utsläpp till luft samt buller. Nedan finns en redogörelse för de huvudsakliga förändringarna i verksamhetens miljöpåverkan, som relaterar till den nya lokaliseringen för krossanläggningen.

4.1 Lokalisering i Östra brottet

Om krossanläggningen flyttas till Östra brottet, medför detta något längre transporter av det material som ska krossas jämfört med den nuvarande lokaliseringen i Västra brottet. Längre transporter medför en ökning av verksamhetens utsläpp till luft samt buller.

Krossanläggningen kommer att ligga på en något högre nivå än i nuläget, vilket möjligen kan innebära en ökad bullerpåverkan vid bostäder.

4.2 Lokalisering i File hajdar-täkten

Om krossanläggningen flyttas till File hajdar-täkten, medför detta kortare transporter av det material som ska krossas jämfört med den nuvarande lokaliseringen i Västra brottet, eftersom brytningen inom ramen för det planerade tillståndet huvudsakligen kommer att ske i File hajdar-täkten.

Krossanläggningen kommer således att vara placerad nära det material som ska krossas.

Merparten av transportererna längs truckvägen mellan File hajdar-täkten och Västra brottet utgörs av transporter av material som ska krossas. Om krossanläggningen placeras i File hajdar-täkten, upphör fordonstransporterna av okrossat material på truckvägen. Krossat material kan transporteras till Östra brottet med hjälp av fordon eller transportband. Transportband skulle innebära en väsentlig minskning av transportererna på truckvägen jämfört med nuläget, vilket i sin tur medför en minskning av utsläpp till luft samt buller.

Krossanläggningen kan komma att placeras i antingen den norra eller södra delen av File hajdar-täkten. Oavsett var krossanläggningen placeras inom File hajdar-täkten, kommer den att vara placerad på betydligt längre avstånd från bostäder än nuvarande placering. Detta innebär att krossanläggningens bidrag till buller vid bostäder minskar jämfört med den nuvarande lokaliseringen. En placering i File hajdar-täkten innebär dock att *andra* bostäder kan påverkas av buller från krossanläggningen, jämfört med nuläget. Den norra placeringen innebär att krossanläggningen hamnar något närmare bostäder än den södra placeringen.

4.3 Lokalisering utmed truckvägen/vid infarten till File hajdar-täkten

Krossanläggningen kan komma att placeras någonstans utmed truckvägen eller vid infarten till File hajdar-täkten. Det skulle innebära att de nuvarande fordonstransporterna av okrossat material minskar i större eller mindre utsträckning, beroende på den exakta lokaliseringen. Krossat material kan transporteras till Östra brottet med hjälp av fordon eller transportband. Transportband skulle innebära en minskning av fordonsrörelserna på truckvägen jämfört med nuläget, vilket i sin tur medför en minskning av utsläpp till luft samt buller. Ju närmare File hajdar-täkten krossanläggningen placeras, desto större blir minskningen av fordonstransporter på truckvägen.

Detta lokaliseringsalternativ innebär att krossanläggningen kommer att vara belägen på en högre marknivå än vad som är fallet i nuläget, vilket kan innebära en ökad bullerpåverkan på bostäder.

5. Vattenledningar

Den planerade verksamheten kommer att medföra att nya vattenledningar behöver anläggas. Det är huvudsakligen följande ledningsdragningar som bedöms kunna bli aktuella:

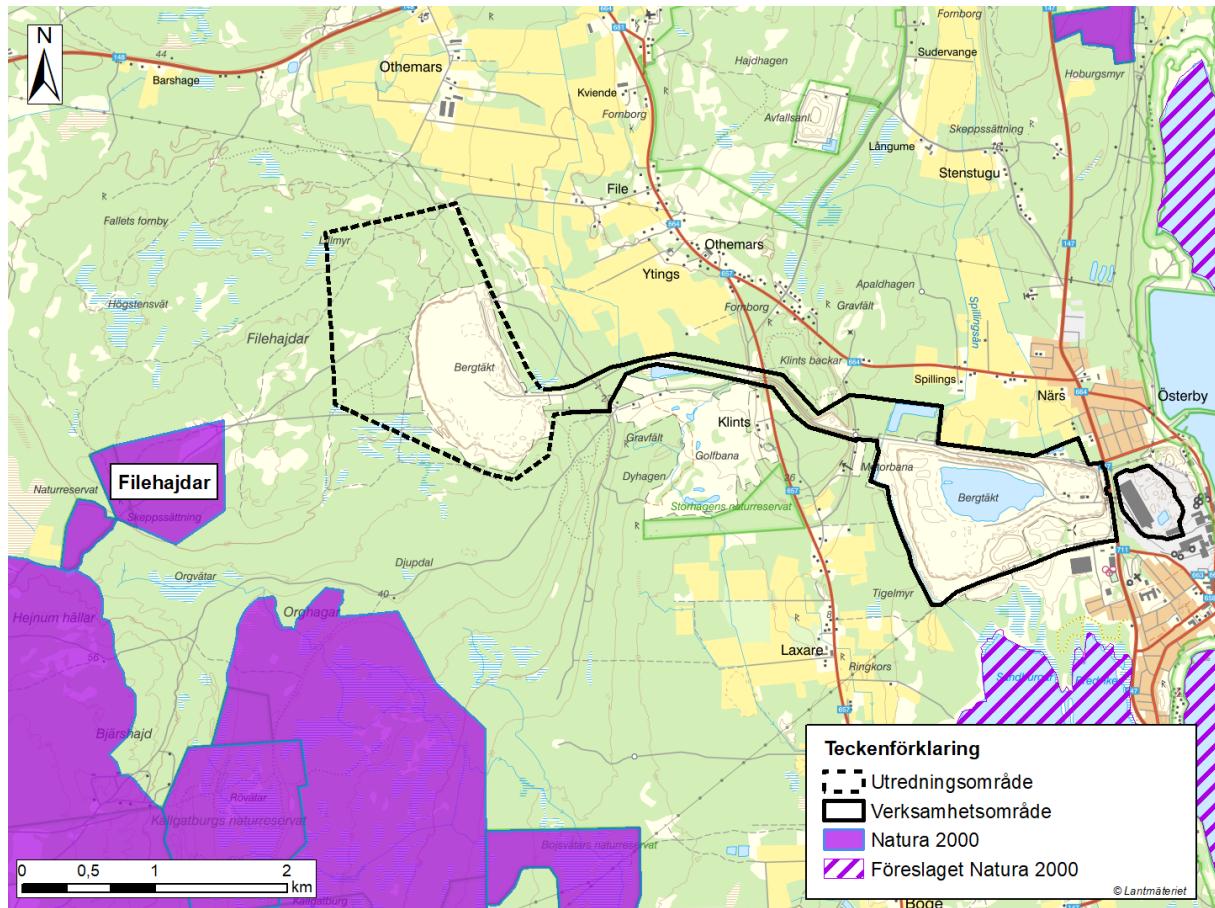
- ledningar från File hajdar-täkten och/eller Västra brottet till det befintliga kommunala vattenverket norr om täckerna alternativt ett nytt vattenverk som sannolikt anläggs i närheten av det befintliga
- ledningar från File hajdar-täkten och/eller Västra brottet mot området för eventuell djupinfiltration av grundvatten
- ledningar från File hajdar-täkten till Västra brottet, för det fall att vatten av någon anledning behöver ledas dit.

Nya ledningar för vatten bedöms medföra små och i huvudsak övergående ingrepp i naturmiljön.

6. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) avseende Natura 2000-området Filehajdar

Länsstyrelsen har framfört att det inte går att utesluta att verksamheten kommer att ha en indirekt, hydrologisk påverkan på Natura 2000-området Filehajdar (Figur 2) och att detta ska framgå av samrådsunderlaget.

Cementa bedömer i nuläget att Filehajdar Natura 2000-område inte kommer att påverkas av den planerade verksamheten och att det således inte krävs något tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken med avseende på detta område. Cementa kommer dock att utreda detta närmare inför ansökans ingivande.

Figur 2. Natura 2000-området Filehajdar m.fl.

7. Omprövning av befintliga vattendomar

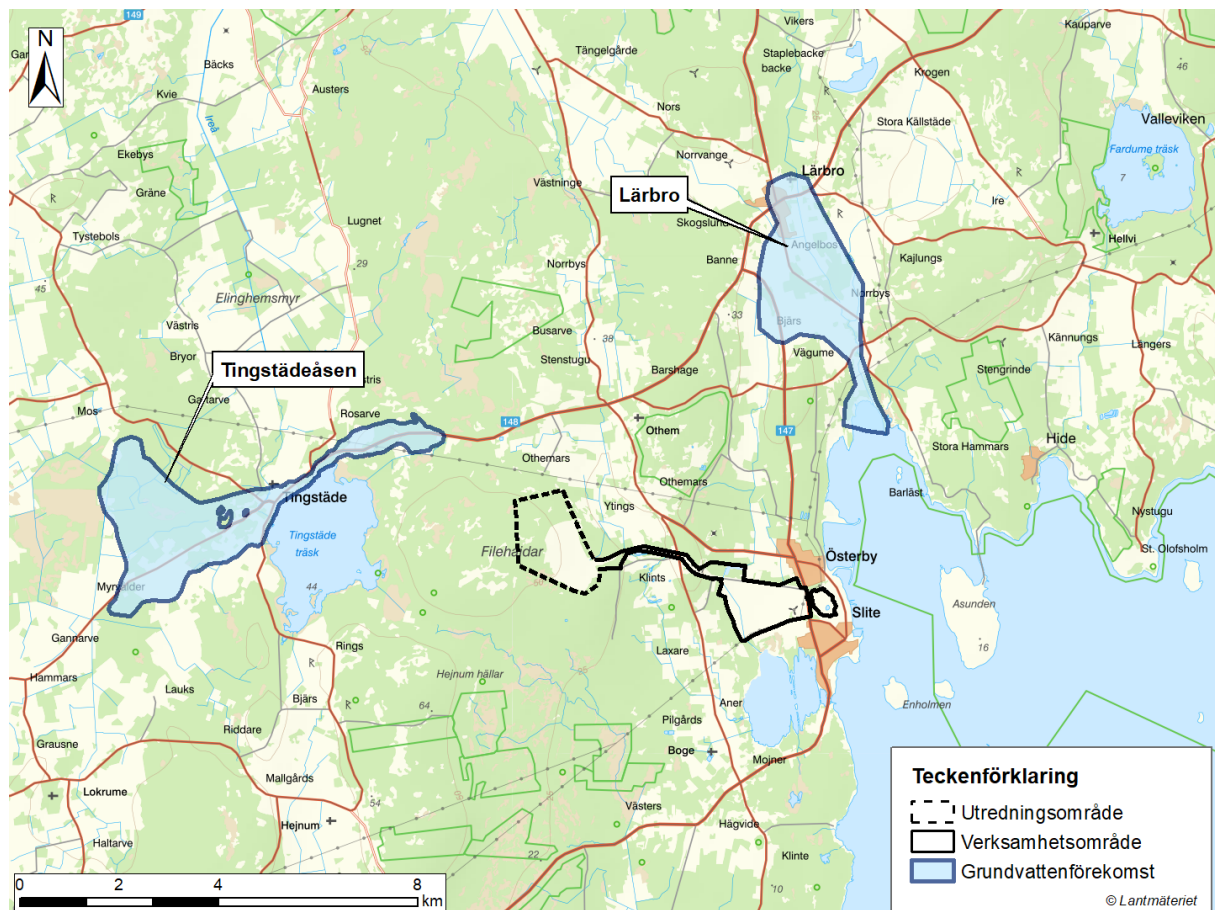
Länsstyrelsen bedömer att de två äldre vattendomarna för Spillingsån, Närsbäcken och Spillingsmagasinet kan behöva bli föremål för omprövning och att detta ska framgå av samrådsunderlaget. Den första vattendomen meddelades av Vattendomstolen vid Stockholms tingsrätt den 28 juli 1977 i mål VA 8/77, och avser huvudsakligen en omledning av Spillingsån och Närsbäcken samt bortledning av processvatten till bolagets fabrik i Slite. Den andra vattendomen meddelades av Miljödomstolen vid Stockholms tingsrätt den 25 april 2006 i mål M 27311-05, och rör utvidgning av Spillingsmagasinet samt rätt att bortleda vatten för processändamål.

Länsstyrelsen bedömer att de ovan nämnda vattendomarna kan behöva omprövas i det fall Spillingsån och Närsbäcken behöver ledas om för att förse det planerade vattenverket med vatten (vattenverket som sådant kommer inte att omfattas av den kommande ansökan), och/eller om syftet med vattenuttaget från Spillingsmagasinet ska förändras, från uttag av vatten för processändamål till

uttag av vatten för den allmänna vattenförsörjningen. Cementa kommer att utreda behovet av omprövning av de äldre vattendomarna.

8. Undantag från försämrings- eller äventyrandeförbudet med avseende på grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen och Lärbro

Länsstyrelsen har framfört att den planerade verksamheten riskerar att påverka grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen (VISS-ID WA34871176) och Lärbro (VISS-ID WA36406441) (Figur 3) och att detta ska framgå av samrådsunderlaget. Dessa grundvattenförekomster är båda grundvattenförekomster i jordlagren.

Figur 3. Grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen och Lärbro.

Enligt den senaste statusklassificeringen uppnår båda grundvattenförekomsterna god kemisk och kvantitativ status. Miljökvalitetsnormerna för dem är god kemisk och kvantitativ status. För båda grundvattenförekomsterna bedöms det finnas risk att god kemisk status, med avseende på nitrat, inte längre uppnås år 2027. Det bedöms vidare finnas en risk att grundvattenförekomsterna inte uppnår god kvantitativ status år 2027, eftersom det inte är säkerställt att det föreligger en god balans mellan vattenuttag och grundvattenbildning i dessa områden. (Vatteninformationssystem Sverige, VISS)

Cementa bedömer i nuläget att de två grundvattenförekomsterna inte kommer att påverkas av den planerade verksamheten, men kommer att utreda detta närmare inför ansökans ingivande. Om den fortsatta utredningen skulle visa att den planerade verksamheten trots allt kan medföra en negativ påverkan på dessa vattenförekomster, kommer Cementa också att ta ställning till behovet av en

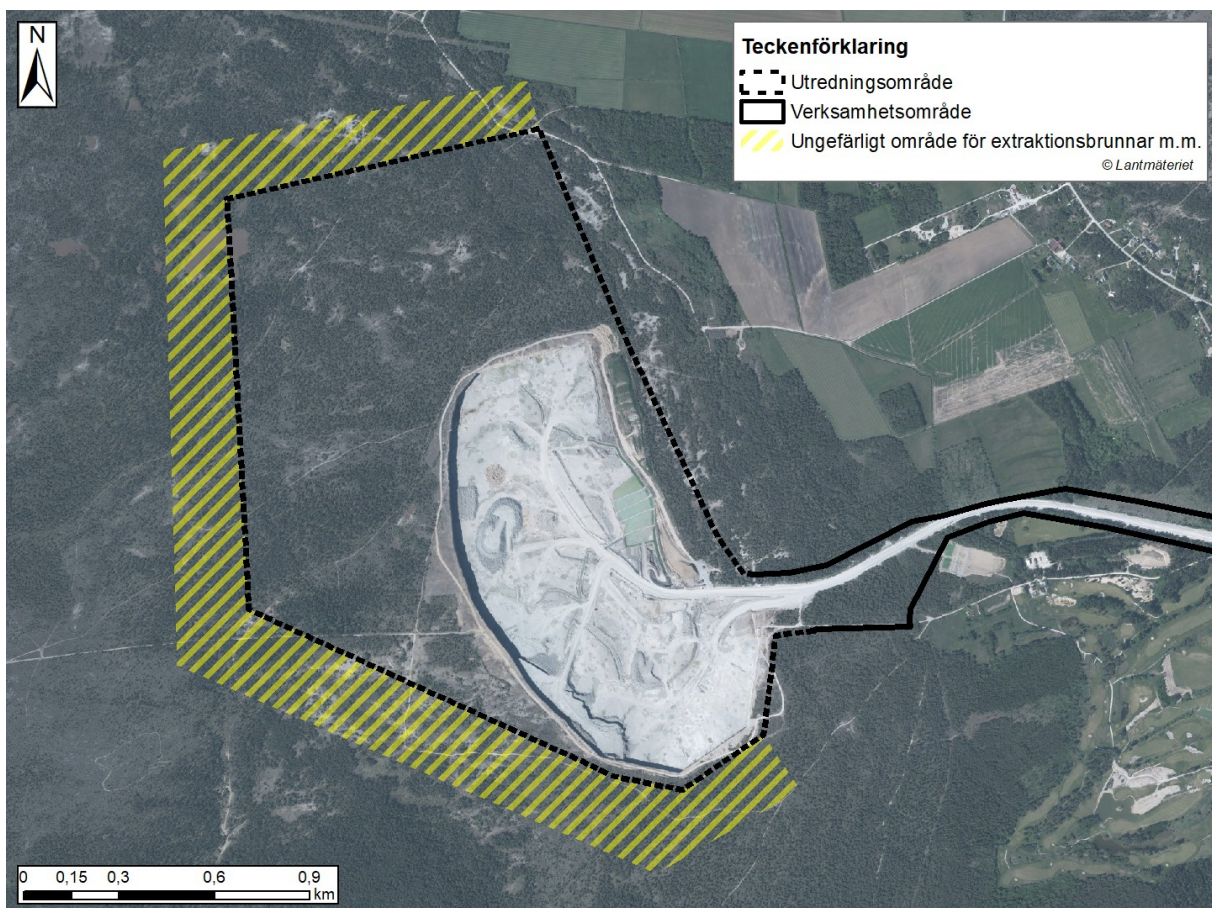
dispens från försämringsförbudet eller förbudet mot äventyrande med avseende på dessa vattenförekomster (4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen).

9. Ytterligare skyddsåtgärder avseende grundvatten vid File hajdar-täkten

Cementa har i det ursprungliga samrådsunderlaget redovisat ett antal skyddsåtgärder, som eventuellt kan komma att vidtas i syfte att minimera den planerade verksamhetens påverkan på grundvattenförhållandena vid File hajdar-täkten. Cementa har därefter initierat en utredning av ytterligare eventuella skyddsåtgärder med samma syfte. De ytterligare skyddsåtgärderna beskrivs nedan.

9.1 Brunnar utanför täktområdet

Åtgärden innebär att ett antal extraktionsbrunnar anläggs utanför täktområdet (Figur 4). Brunnarna kan behöva göras djupare än den planerade lägstanivån för täktbotten. Från brunnarna pumpas grundvatten upp och avbördas på olika sätt – exempelvis som råvara till det planerade, nya vattenverket eller för djupinfiltration någonstans mellan File hajdar-täkten och Natura 2000-områdena söder om täkten. Merparten av det grundvatten som skulle rinna in i File hajdar-täkten *om brunnarna inte fanns* skulle på så sätt istället pumpas upp innan grundvattnet når täkten. Fördelen med åtgärden är att vattnet inte kommer i kontakt med själva täkten, vilket förebygger att vattnet förorenas av exempelvis suspenderat material.

Figur 4. Principiell skiss av område för skyddsåtgärder såsom extraktionsbrunnar eller schakt utanför File hajdar-täkten.

Det är tänkbart att en sådan åtgärd skulle kunna utföras etappvis, allt eftersom täkten utvidgas.

9.2 Smalt schakt utanför täktområdet

Åtgärden innebär att ett smalt schakt för uppsamling av grundvatten anläggs från markytan och ner i berggrunden utanför täktområdet i File hajdar-täkten (Figur 4). Ett sådant schakt kan typiskt sett vara ca 0,5 m brett och kan behöva göras djupare än den planerade lägstanivån för täktbotten. Schaktet kommer att övertäckas på lämpligt sätt för att inte utgöra någon säkerhetsrisk.

Merparten av det grundvatten som skulle rinna in i File hajdar-täkten *om schaktet inte fanns* skulle på så sätt samlas upp i schaktet och avledas via detta. Från schaktet kan vattnet avbördas på olika sätt – exempelvis som råvara till det planerade, nya vattenverket eller för djupinfiltration någonstans mellan File hajdar-täkten och Natura 2000-områdena söder om täkten. Fördelen med denna åtgärd är att vattnet inte kommer i kontakt med själva täkten, vilket förebygger att vattnet förorenas av exempelvis suspenderat material.

Schaktet skulle även kunna gjutas igen. På detta sätt åstadkoms en avskärmande ridå som skulle hindra grundvatten från att nå täktområdet. Denna åtgärd innebär att mindre mängder grundvatten kan örväntas nå File hajdar-täkten.

Det är tänkbart att en sådan åtgärd skulle kunna utföras etappvis, allt eftersom täkten utvidgas.

Upprättat av: Cornelia Hartman

Granskat av: Anna Bokenstrand

2022-11-25

Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett långvarigt tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

(Detta brev skickas till dels fastighetsägare, dels folkbokförda inom samrådsområdet. Om du både äger och bor på din fastighet, kan du komma att få detta utskick mer än en gång. Vi ber om överseende med detta.)

Cementa AB (Cementa) genomför just nu samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland. Ett samrådsunderlag har skickats ut under sommaren 2022. Det finns även tillgängligt på Cementas hemsida: <https://www.cementa.se/sv/taktansokanslite> (under rubriken "Dokument som rör långa ansökan").

Cementa kompletterar nu den information som har lämnats i samrådsunderlaget. Kompletteringen beror dels på att ny information framkommit under Cementas pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas, dels på att Länsstyrelsen Gotland framfört synpunkter på samrådets omfattning. Den tillkommande informationen finns sammanställd i ett kompletterade samrådsunderlag, "Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken". Detta underlag finns tillgängligt på Cementas hemsida (se länken ovan).

Det kompletterande samrådsunderlaget kan även beställas via

- e-post till samradcementa@sweco.se
- telefonsamtal till Cementas växel, telnr 08-625 68 00.

Det kompletterande samrådsunderlaget innehåller information om några olika aspekter av den planerade verksamheten. För boende i närheten av Cementas täkter, kan det vara av särskilt intresse att läsa om och lämna synpunkter på de möjliga lokaliseringalternativen för den nya krossanläggningen. Lokaliseringen av den nya krossanläggningen kommer att ha en inverkan på exempelvis damningen och bullerpåverkan från den framtida verksamheten.

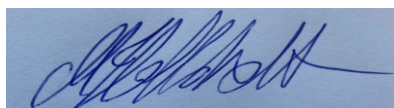
Synpunkter med anledning av innehållet i det kompletterande samrådsunderlaget kan lämnas skriftligen senast den **9 januari 2023**. Redan inlämnade synpunkter behöver inte lämnas på nytt.

Synpunkter skickas via e-post till samradcementa@sweco.se eller via brev till:

Sweco Sverige AB, Box 286, 201 22 Malmö

Vänligen märk e-post respektive brev och kuvert med "Samråd Cementa Slite".

Med vänlig hälsning,

Matilda Hoffstedt
Fabrikschef Cementa Slite

Annonsering om kompletterande samrådsunderlag I

Det kompletterande samrådsunderlaget och den förlängda samrådsperioden annonserades i Gotlands Allehanda och Gotlands Tidningar den 29 november 2022

Cementa AB – kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett långvarigt tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

Cementa AB (Cementa) genomför just nu samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland. Samrådsunderlaget finns tillgängligt på Cementas hemsida: <https://www.cementa.se/sv/taktansokanslite> (under rubriken "Dokument som rör långa ansökan").

Cementa kompletterar nu samrådsunderlaget. Kompletteringen beror dels på att ny information framkommit under Cementas pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas, dels på att Länsstyrelsen Gotland framfört synpunkter på samrådets omfattning. Den tillkommande informationen finns sammanställd i ett kompletterande samrådsunderlag, "Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken". Detta underlag finns tillgängligt på Cementas hemsida (se länken ovan).

Det kompletterande samrådsunderlaget kan även beställas

- via e-post till samradcementa@sweco.se
- via telefonsamtal till Cementas växel, telnr 08-625 68 00.

Den tillkommande informationen består i korthet av följande:

- Verksamhetsområdet justeras något.
- Tillståndstiden för vattenverksamheten förlängs.
- Informationen om möjliga lokaliseringalternativ för krossanläggningen, samt den miljöpåverkan som kan förväntas i respektive alternativ, preciseras.
- Den planerade verksamheten kommer att medföra att nya vattenledningar behöver anläggas utanför verksamhetsområdet.
- Cementa kommer att utreda om det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) med avseende på Natura 2000-området File hajdar.
- Cementa kommer att utreda om någon av bolagets befintliga vattendomar vattendomar behöver omprövas med anledning av eventuell omledning av Spillingsån och Närsbäcken och/eller uttag av vatten för dricksvattenändamål från Spillingsmagasinet
- Cementa kommer att utreda om grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen (VISS-ID WA34871176) och Lärbro (VISS-ID WA36406441) kommer att påverkas av den planerade verksamheten.
- Ytterligare skyddsåtgärder avseende grundvatten vid File hajdar-täkten redovisas.

Synpunkter med anledning av det kompletterande samrådsunderlaget kan lämnas skriftligen senast **den 9 januari 2023. Redan inlämnade synpunkter behöver inte lämnas på nytt.**

Synpunkter skickas via epost till samradcementa@sweco.se eller via brev till:
Sweco Sverige AB, Box 286, 201 22 Malmö

Vänligen märk e-post respektive brev och kuvert med "*Samråd Cementa Slite*".

Fördjupat samråd enligt 6 kap. miljöbalken

Cementa AB, fördjupat samråd om undersökningar avseende grundvatten inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

2022-12-16

1. Inledning och bakgrund

Cementa AB (Cementa) har för avsikt att ansöka om ett *långvarigt tillstånd* för bolagets täkt- och vattenverksamhet vid Slite. Den kommande ansökan kommer att omfatta ett större täktområde och en längre tillståndstid jämfört med det kortvariga tillstånd som mark- och miljödomstolen meddelade Cementa den 13 december 2022.

I juni 2022 inledde Cementa en samrådsprocess enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om det långvariga tillståndet, baserat på ett samrådsunderlag daterat 2022-06-29. Ett kompletterande samrådsunderlag, daterat 2022-11-25, gjordes tillgängligt för samrådsparterna i slutet av november 2022. I både det ursprungliga och kompletterande samrådsunderlaget finns en beskrivning av tänkbara skyddsåtgärder med avseende på grundvatten.

Cementa avser genomföra olika undersökningar för att närmare studera effekten av dessa skyddsåtgärder och bjuder med denna promemoria in Naturvårdsverket, SGU, Länsstyrelsen Gotland och Region Gotland till fördjupat samråd om hur undersökningarna ska utföras. Cementa välkomnar eventuella synpunkter på undersökningarnas utformning.

2. Injekteringsförsök

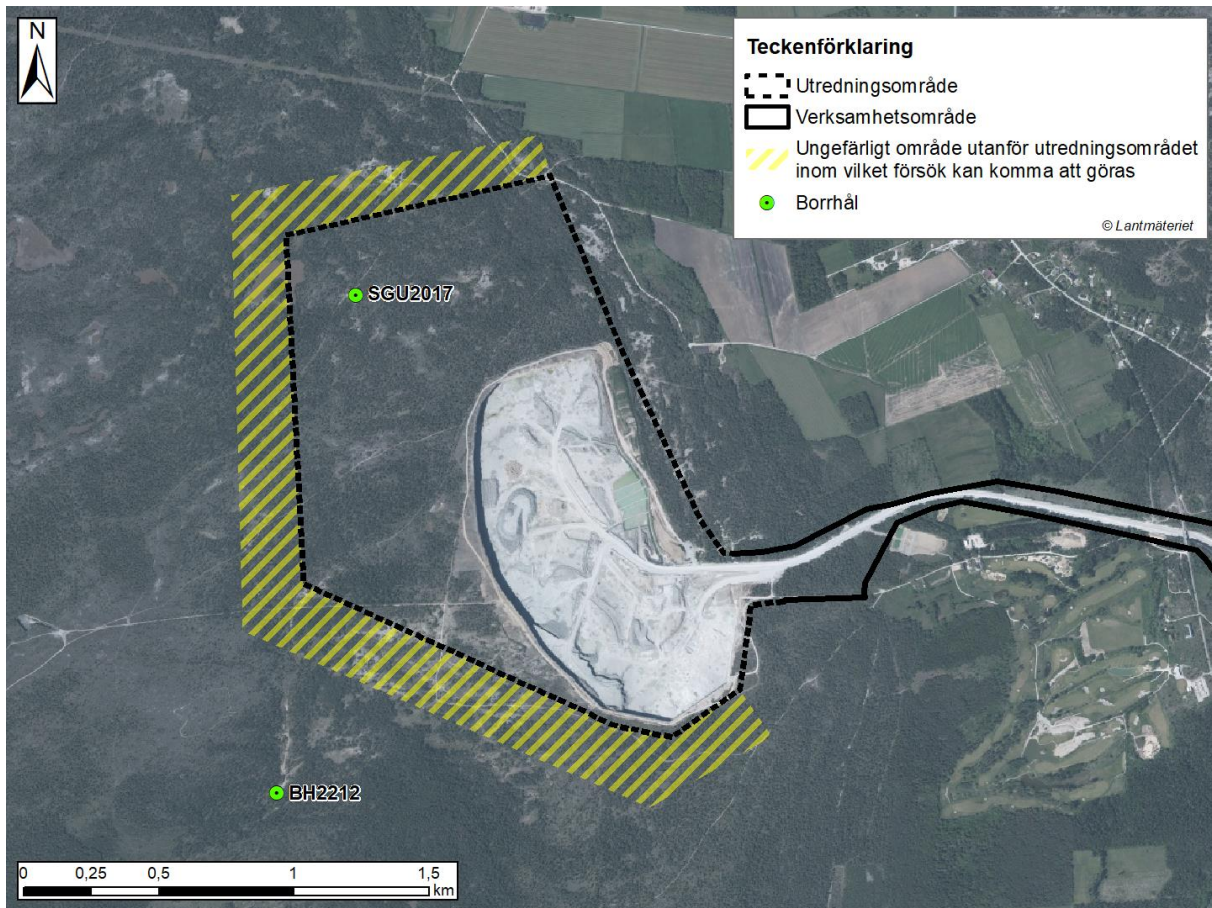
Cementa kan i den förestående ansökan komma att föreslå en ridåinjektering vid File hajdar-täkten. Ridåinjekteringen syftar till att minska inströmningen av grundvatten till täkten, vilket motverkar grundvattenavsänkning i taktens närområde.

Cementa har i enlighet med det tillstånd som meddelades av regeringen i november 2021 genomfört en ridåinjektering vid Västra brottet. Denna ridåinjektering har gett goda resultat på bergets genomsläpplighet och effekter på vattennivåer har börjat uppkomma. De geologiska förhållandena vid Västra brottet (märgelsten) skiljer sig dock något från de geologiska förhållandena vid File hajdar-täkten (kalksten). Cementa avser därför genomföra nya injekteringsförsök i kalksten vid File hajdar-täkten.

Injekteringsförsöken avses genomföras på följande sätt, vilket i huvudsak motsvarar den sedan tidigare genomförda, inledande försökssträckan vid Västra brottet. Försöken kommer att göras dels i lagrad kalksten, dels i revkalksten. För att kunna genomföra försöken anläggs dels borrhål där injekteringen ska göras, dels närliggande uppföljningsborrhål som används för att mäta effekten av injekteringen. Borrhålen anläggs inom eller strax utanför utredningsområdet för File hajdar-täkten (Figur 1).

Under försöken undersöks hur mycket tätare berget blir till följd av injekteringen. Den ökade tätheten studeras genom vattenförlustmätningar, vilket innebär att vatten tillförs borrhål under tryck *före* injektering respektive nyborrade, mellanliggande kontrollhål *efter* injektering. Med hjälp av skillnaden i mängden vatten som tränger ut *efter* injektering jämfört med *före* injektering, kan bergets ökade täthet beräknas. Härutöver studeras mängden bruk som behöver användas för injektering.

Skyddsåtgärden injektering har framförallt effekt under högvattenssäsongen. Försöken kommer därför att genomföras vintertid (januari–februari 2023).

Figur 1. Försök med injektering och pumptest avses genomföras inom utredningsområdet eller strax utanför (gulrastrerat område). Försök med djupinfiltration görs exempelvis i brunn BH2212 och SGU2017.

3. Pumptest

Cementa kan komma att föreslå en skyddsåtgärd som kortfattat består av att ett antal extraktionsbrunnar anläggs på visst avstånd från File hajdar-täkten, varefter vatten pumpas upp (extraheras) från dessa brunnar och används för olika ändamål, exempelvis djupinfiltration i berget. Merparten av det grundvatten som skulle rinna in i File hajdar-täkten om *brunnarna inte fanns* skulle på så sätt istället pumpas upp innan grundvattnet når täkten. Fördelen med åtgärden är att vattnet inte kommer i kontakt med själva täktområdet, vilket förhindrar att vattnet förorenas av exempelvis suspenderat material.

Cementa avser genomföra pumptest för att få information om uttagkapaciteten i extraktionsbrunnar och extraktionens hydrogeologiska påverkan i omgivningarna. Försöken genomförs under senhösten 2022/vintern 2023 och utformas på i huvudsak följande sätt.

Pumptest görs i ett antal brunnar inom eller strax utanför utredningsområdet för File hajdar-täkten (Figur 1). Pumpningen pågår under ca en vecka i vardera brunn. Avsikten är att nyttja befintliga brunnar, som kan behöva fördjupas. Det kan inte uteslutas att någon ytterligare brunn behöver anläggas. Uppumpat vatten avleds till lämplig närliggande lågpunkt. Under extraktionsförsöket mäts grundvattennivåer i lämpliga omkringliggande observationspunkter.

Pumptesten är av ringa omfattning och görs dessutom under högvattenssäsong, varför försöken inte bedöms medföra någon negativ omgivningspåverkan.

4. Infiltrationsförsök

Cementa kan komma att föreslå en skyddsåtgärd som består i att grundvatten, som har pumpats upp från bolagets täkter eller extraherats från särskilda brunnar i närheten av File hajdar-täkten,

djupinfiltreras i berg utanför täktområdet. Djupinfiltration genomförs under lågvattenperioden och innebär att grundvattennivåerna i berg höjs.

Cementa genomförde sommaren 2022 infiltrationsförsök på File hajdar, för att bland annat undersöka vilken effekt djupinfiltration har på grundvattenförhållandena i området. Infiltrationsförsöket varade under 12 timmar och gav positiva resultat. Cementa avser nu genomföra ytterligare infiltrationsförsök, för att komplettera resultaten av det tidigare försöket.

Försöket kommer att utformas på i huvudsak följande sätt. Infiltrationen görs i två olika brunnar och pågår i ca en veckas tid i respektive brunn. Avsikten är att nyttja två befintliga brunnar, men det kan även bli fråga om nya brunnar. Cementa avser preliminärt att använda brunn BH2212 (som användes även i försöket sommaren 2022) samt någon brunn nordväst om det nuvarande täktområdet, t.ex. SGU2017 (Figur 1), men detta kan komma att ändras.

Infiltrationsförsöket avses utföras under april–maj 2023, under en period då väderleksprognosen anger liten eller ingen nederbörd. Infiltrationsflödet avses uppgå till ca 3 l/s i vardera brunn. Det infiltrerade vattnet kommer att utgöras av externt tillfört vatten av dricksvattenkvalitet.

Infiltrationsförsöket ger upphov till en viss höjning av grundvattennivåer i berg i brunnarnas närområde. Detta medför ingen negativ omgivningspåverkan. Höjningen av grundvattennivåer görs från de låga nivåer som råder under lågvattenperioden och nivåerna kommer inte att höjas till de nivåer som uppträder under högvattenperioden. Under försöket mäts grundvattennivåer i lämpliga omkringliggande observationspunkter för grundvatten.

Vattnet som ska infiltreras avses märkas med ett spårämne för att transporthastighet m.m. ska kunna studeras. Denna typ av spårämneshöjning är vanligt förekommande i exempelvis vattenförsörjningsprojekt. Cementa har ännu inte bestämt vilken typ av spårämne som kommer att användas, men det kommer sannolikt att bestå av något fluorescerande ämne eller någon form av salt. Spårämnet behöver vara spårbart i de låga koncentrationer som så småningom kan komma att nå den kommunala vattentäkten vid Dyhagen. Ämnet får inte vara giftigt eller kunna orsaka annan skada ens i låga koncentrationer.

5. Miljöpåverkan

De ovan beskrivna försöken utgör vanligt förekommande undersökningar i samband med tillståndsprövningar av verksamheter som kan ha en påverkan på grundvattnet. Försöken har utformats så att deras omgivningspåverkan minimeras samtidigt som de ska kunna ge relevant information om de möjliga skyddsåtgärdernas effekter. Mot bakgrund av försökens utformning och kortvarighet, bedöms det vara uppenbart att försöken inte kommer att ha någon sådan påverkan på grundvattenförhållandena att det riskerar leda till skada på allmänna eller enskilda intressen. Försöken innebär inte heller någon annan typ av miljöpåverkan av betydelse. Cementa bedömer mot denna bakgrund att försöken inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga, jfr 11 kap. 12 § miljöbalken.

Upprättat av: Anna Bokenstrand

Granskat av: Teresia Skönström

Förtydligande avseende fördjupat samråd enligt 6 kap. miljöbalken

Cementa AB, fördjupat samråd om undersökningar avseende grundvatten inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun – nu fråga om förtydligande avseende försök med ridåinjektering

2023-01-12

1. Inledning och bakgrund

Cementa AB (Cementa) har bjudit in Naturvårdsverket, SGU, Länsstyrelsen Gotland och Region Gotland till fördjupat samråd rörande olika undersökningar som ska utföras i syfte att studera effekten av skyddsåtgärder för grundvatten, som kan komma ifråga i samband med Cementas kommande ansökan om ett *långvarigt tillstånd* för bolagets täkt- och vattenverksamhet vid Slite. En av undersökningarna består i försök med *ridåinjektering* vid File hajdar-täkten.

Med denna promemoria avser Cementa att förtydliga vad försök med ridåinjektering innebär ur teknisk och miljömässig synvinkel.

2. Teknisk beskrivning av injekteringsförsök

Injekteringsförsöken vid File hajdar-täkten avses genomföras enligt nedanstående beskrivning. Försöken motsvarar i huvudsak den sedan tidigare genomförda, inledande injekteringen på en försökssträcka om 50 m vid Västra brottets sydvästra del.

2.1 Placering av försökssträckor

Försöken kommer att göras utmed två 50 m försökssträckor – en i lagrad kalksten och en i revkalksten. Försökssträckorna placeras strax inom det befintliga verksamhetsområdet, ca 30–40 m från befintligt täktområde (Figur 1). Försökssträckan för revkalksten placeras vid den södra tätkanten och försökssträckan för lagrad kalksten placeras längs den sydvästra tätkanten.

Figur 1. Försökssträckornas lägen.

2.2 Vertikala borrhål

De (mest) vattenförande strukturerna är centrala för tätningsarbetet. För att kunna undersöka och tätta sådana strukturer behöver borrhålen i ridån träffa dessa (direkt eller via annan struktur). Figur 2 illustrerar betydelsen av horisontella sprickplan på platsen. Figuren visar den korta väggen i söder i Västra brottet, där berggrunden liknar den lagrade kalkstenen på File hajdar. Figuren visar även att de horisontella sprickplanen är vattenförande. Med detta som bakgrund är det rimligt att välja en ridå med vertikala borrhål som kan träffa dessa strukturer (regelbundet och systematiskt).

Vid injektering i Västra brottet utfördes arbetet i två delsteg genom att borrhålens anlades i två omgångar. Tillvägagångssättet vid File hajdar-täkten blir detsamma. Två omgångar borrhål (totalt 11 st) avses anläggas utmed var och en av de två försökssträckorna. Inledningsvis borras en första omgång borrhål längs och innanför täktväggen, se Figur 2, blå linjer. Borrhålen placeras ut ungefär var femte meter. De blå, heldragna linjerna i Figur 2 representerar denna första omgång borrhål. Borrhålen är vertikala och korsar då den vita streckade linjen som representerar en vattenförande struktur. Dessa borrhål vattenförlustmätts för att deras genomsläpplighet ska kunna bedömas.

Figur 2. Blå, heldragna linjer representerar första omgångens borrhål. Borrhålen är vertikala och korsar då den vita streckade linjen som representerar en vattenförande struktur. Dessa borrhål vattenförlustmäts för att kunna bedöma hur genomsläppliga de är. Detta följs av injektering (grå färg representerar injekteringsmaterial). I nästa steg borrar mellanliggande borrhål (streckade orange linjer). Även dessa vattenförlustmäts och en jämförelse görs av genomsläppligheten, Q/dh , före och efter injektering (av omgång 1).

Vattenförlustmätningen följs sedan av injektering med syftet att injekteringsmaterialet ska gå ut i de vattenförande delarna av sprickan. Under detta skede dokumenteras volymen injekteringsmaterial (hålfyllnad och den volym som går ut i spricksystemet). Resultat från vattenförlustmätning tillsammans med dokumenterad åtgång av injekteringsmaterial ger information om huruvida den/de vattenförande sprickan/sprickorna är lämpliga att injektera med ett cementbaserat injekteringsmaterial.

I nästa steg borrar mellanliggande borrhål (streckade orange linjer i Figur 2). Även dessa vattenförlustmäts och en jämförelse görs av genomsläppligheten, Q/dh , före och efter injektering.

Beroende på utfallet av omgång 2 kan det bli aktuellt att borra och vattenförlustmäta även enstaka borrhål mellan blå och orange borrhål för ytterligare uppföljning.

2.3 Borrhålens djup

Borrhålen borrar till ca 60–70 meters djup under markytan. Detta något djupare borrhåldjup än vid Västra brottet (60 m) är en anpassning för att säkerställa att tester görs även vid revkroppens underyta, vilken har identifierats med geofysiska undersökningar.

Området är till övervägande del avbanat. För de delar längs sträckan där det finns jordlager på berg behöver foderrör installeras. Detta innebär att ett rör borrar ner i berget genom jorden och att fortsatt borrhållning ner i berg sker innanför detta rör.

2.4 Vattenförlustmätningar och injektering i tre sektioner

Den ökade tätheten studeras genom vattenförlustmätningar, vilket innebär att vatten tillförs borrhål under tryck *före* injektering respektive i mellanliggande kontrollhål *efter* injektering. Med hjälp av skillnaden i mängden vatten som tränger ut *efter* injektering jämfört med *före* injektering, kan bergets ökade täthet beräknas. Härutöver studeras mängden bruk som behöver användas för injektering. Till skillnad från injektering och vattenförlustmätningar vid Västra brottet, som utfördes som två sektioner i vertikalled, planeras arbetet vid dessa teststräckor vid File hajdar utföras i tre vertikala

sektioner. Detta medför mer detaljerad data än vid Västra brottet, vilket är fördelaktigt i den något heterogena geologin i revkroppens närhet.

En begränsad inträngning av injekteringsmaterial i berget är en målsättning för dessa försök, liksom för tidigare försök, och därför är både injekteringsstryck och maximal injekterad volym begränsade.

Tillfört vatten för vattenförlustmätningar och spolning ska hålla dricksvattenkvalitet.

2.5 Cementbaserat injekteringsmaterial

Ett cementbaserat injekteringsmaterial har en begränsad förmåga att tränga in i sprickor med liten vidd. Som principiell, förenklad, riktlinje bör vidden vara större än tre gånger materialets kornstorlek för d_{95} , dvs $3 \cdot 30 = 90 \mu\text{m}$ för injekteringsmaterial av typen "Injektering 30". Förväntan (och det som vi avser undersöka) är alltså att det finns större, öppna, horisontella sprickor som kan vara injekterbara med ett cementbaserat injekteringsmaterial.

3. Miljöpåverkan

De ovan beskrivna försöken utgör undersökningar för att i liten skala studera effekten av verksamheter som kan ha en påverkan på grundvattnet. Försöken har utformats så att deras omgivningspåverkan minimeras samtidigt som de ska kunna ge relevant information om de möjliga skyddsåtgärdernas effekter. Injekteringsförsöken har förlagts inom verksamhetsområdet för att minimera markskador i områden med mycket höga naturvärden.

En preliminär slutsats från försöket vid Västra brottet är att injekteringen generellt sänker bergets genomsläpplighet inom den injekterade sträckan och ca 10 meter ut från borrhålen, men även att detta inte har någon bestående påverkan på grundvattennivåer i området kring injekteringen när teststräckorna är korta.

Det injekteringsbruk och vatten (vid vattenförlustmätningar) som tillsätts under försöket ger en lokal och kortvarig nivåhöjning, men påverkar inte de naturliga grundvattennivåerna när försöket avslutats.

Vid Västra brottet har injekteringsbrukets inträngning i berg normalt sett skett upp till 10 m från injekteringsstället. Endast i enstaka fall har inträngningen skett på längre sträcka än så och då på 20–50 m från injekteringsstället. Inträngningen vid försöken vid File hajdar-takten bedöms bli i paritet med inträngningen vid Västra brottet.

Även om teststräckorna är belägna utanför vattenskyddsområdet kommer vatten av dricksvattenkvalitet användas för spolning och vattenförlustmätningar. Vatten som är i kontakt med cementbruk får ett lågt pH. I denna geologiska miljö bedöms dock inte denna effekt bli märkbar mer än mycket lokalt runt arbetsområdet. Arbetet förväntas därmed inte innebära någon kemisk påverkan på grundvattenkvaliteten.

Försöken bedöms inte innebära någon negativ påverkan på några allmänna eller enskilda intressen.

Vid kontakt mellan Cementa och Länsstyrelsen har Länsstyrelsen lyft frågan om huruvida försöken kan stå i konflikt med planerade skyddsåtgärder för fjärilar, som Cementa ska vidta inom ramen för det fyraåriga tillstånd som Cementa erhöll i slutet av år 2022. Det ska därför förtydligas i denna promemoria att så inte är fallet.

Upprättat av: Anna Bokenstrand (Sweco) och Jakob Eng (WSP)

H

Sök **Meny**[Hem](#) [Aktuellt](#) [Nyheter](#)

Cementa komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett långvarigt tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

25. november 2022

Cementa AB (Cementa) genomför just nu samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland. Samrådsunderlaget finns tillgängligt på → [Cementas hemsida](#) (under rubriken ”Dokument som rör långa ansökan”).

Samt här:

Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken (2022-11-25)

PDF, 2.8 MB

Cementa kompletterar nu samrådsunderlaget. Kompletteringen beror dels på att ny information framkommit under Cementas pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas, dels på att Länsstyrelsen Gotland framfört synpunkter på samrådets omfattning. Den tillkommande informationen finns sammanställd i ett kompletterande samrådsunderlag, ”Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken”. Detta underlag finns tillgängligt på Cementas hemsida (se länken ovan).

Det kompletterande samrådsunderlaget kan även beställas:

via e-post till → samradcementa@sweco.se

🔍 Sök ☰ Meny

- Verksamhetsområdet justeras något.
- Tillståndstiden för vattenverksamheten förlängs.
- Informationen om möjliga lokaliseringalternativ för krossanläggningen, samt den miljöpåverkan som kan förväntas i respektive alternativ, preciseras.
- Den planerade verksamheten kommer att medföra att nya vattenledningar behöver anläggas utanför verksamhetsområdet.
- Cementa kommer att utreda om det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) med avseende på Natura 2000-området File hajdar.
- Cementa kommer att utreda om någon av bolagets befintliga vattendomar behöver omprövas med anledning av eventuell omledning av Spillingsån och Närsbäcken och/eller uttag av vatten för dricksvattenändamål från Spillingsmagasinet.
- Cementa kommer att utreda om grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen (VISS-ID WA34871176) och Lärbro (VISS-ID WA36406441) kommer att påverkas av den planerade verksamheten.
- Ytterligare skyddsåtgärder avseende grundvatten vid File hajdar-täkten redovisas.

Synpunkter med anledning av det kompletterande samrådsunderlaget kan lämnas skriftligen **senast den 9 januari 2023. Redan inlämnade synpunkter behöver inte lämnas på nytt.**

Synpunkter skickas via epost till → samradcementa@sweco.se eller via brev till: Sweco Sverige AB, Box 286, 201 22 Malmö

Vänligen märk e-post respektive brev och kuvert med "Samråd Cementa Slite".

Ladda ner

📄 Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken (2022-11-25)

PDF, 2.8 MB

EN

Hem

Slite CCS

Faktureringsadress

Produkter

Om vår nollvision

Avtalsbilagor

🔍 **Sök**

☰ **Meny**

leverantörer

Hållbarhet

Öppettider depåer

Kontakt

🌐 **Worldwide**

Följ oss

EN

Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken

Heidelberg Materials Cement Sverige AB, samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

2023-07-03

1. Bakgrund

Heidelberg Materials Cement Sverige AB (tidigare "Cementa AB" och hädanefter benämnt "Heidelberg Materials") har för avsikt att ansöka om tillstånd för bolagets täkt- och vattenverksamhet vid Slite. Ansökan kommer att omfatta ett större täktområde och en längre tillståndstid jämfört med det tillstånd som mark- och miljödomstolen meddelade bolaget den 13 december 2022.

I juni 2022 inledde Heidelberg Materials en samrådsprocess enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om det nya tillståndet. I samband med detta gjordes ett samrådsunderlag, daterat 2022-06-29, tillgängligt för samrådsparterna.

Heidelberg Materials har därefter genomfört dels ett *kompletterande samråd* avseende den planerade verksamheten (se PM daterad 2022-11-25), dels ett *fördjupat samråd* med vissa myndigheter avseende utformningen av vissa hydrogeologiska undersökningar (se PM daterade 2022-12-16 respektive 2023-01-12).

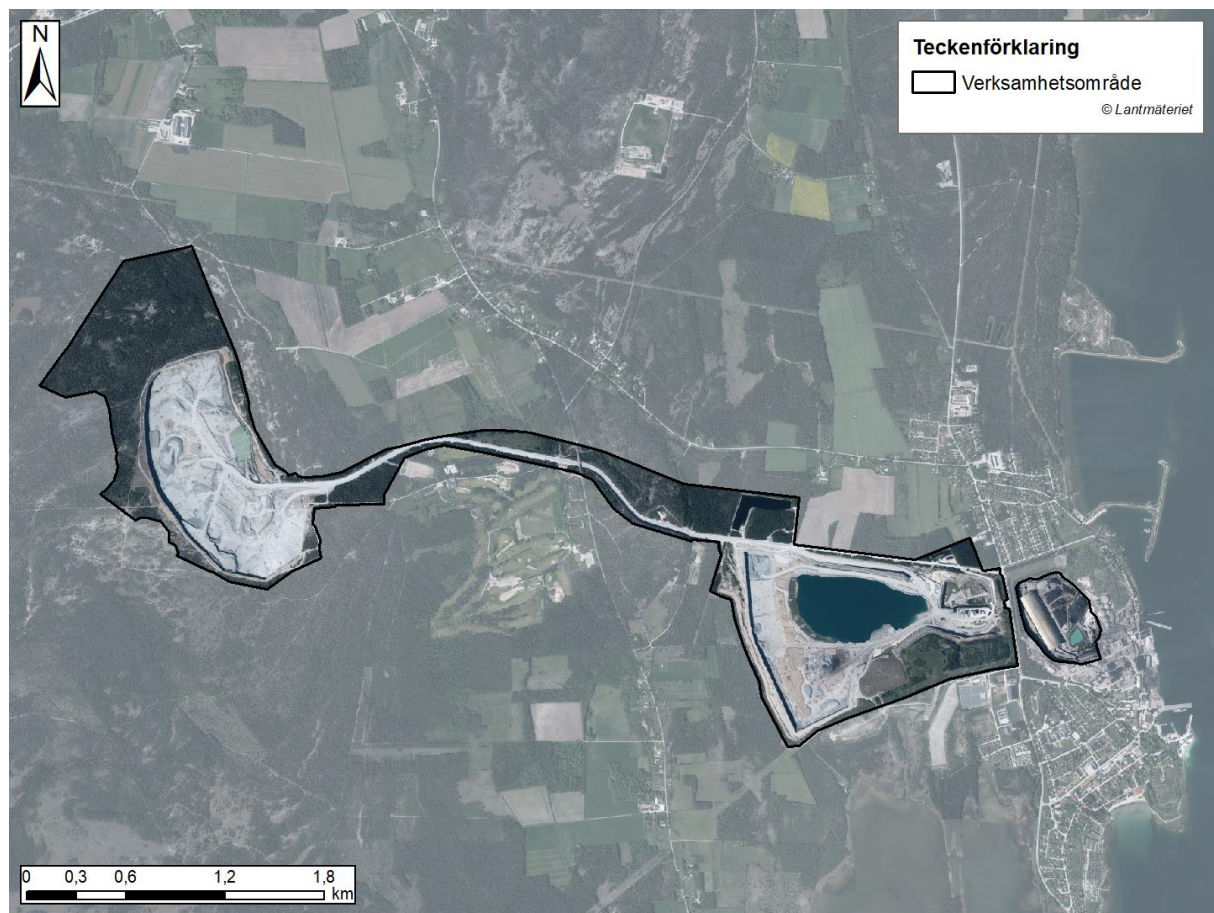
Genom nu föreliggande PM kompletterar Heidelberg Materials den information som har lämnats tidigare under samrådet. Kompletteringen beror på att ny information framkommit under bolagets pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas.

2. Justerat verksamhetsområde

Verksamhetsområdet (Figur 1) har utökats något jämfört med det utrednings- och verksamhetsområde som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget. Utökningen har gjorts i den sydöstra delen av File hajdar-täkten samt längs truckvägen. Justeringen beror i huvudsak på bolagets behov av något större ytor för anläggande av ett transportband för krossad kalksten mellan File hajdar-täkten och Östra brottet.

Det justerade verksamhetsområdet berör vissa fornlämningar vid Klints backar.

Utredningsområdet vid File hajdar-täkten, som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget, är inte längre aktuellt.

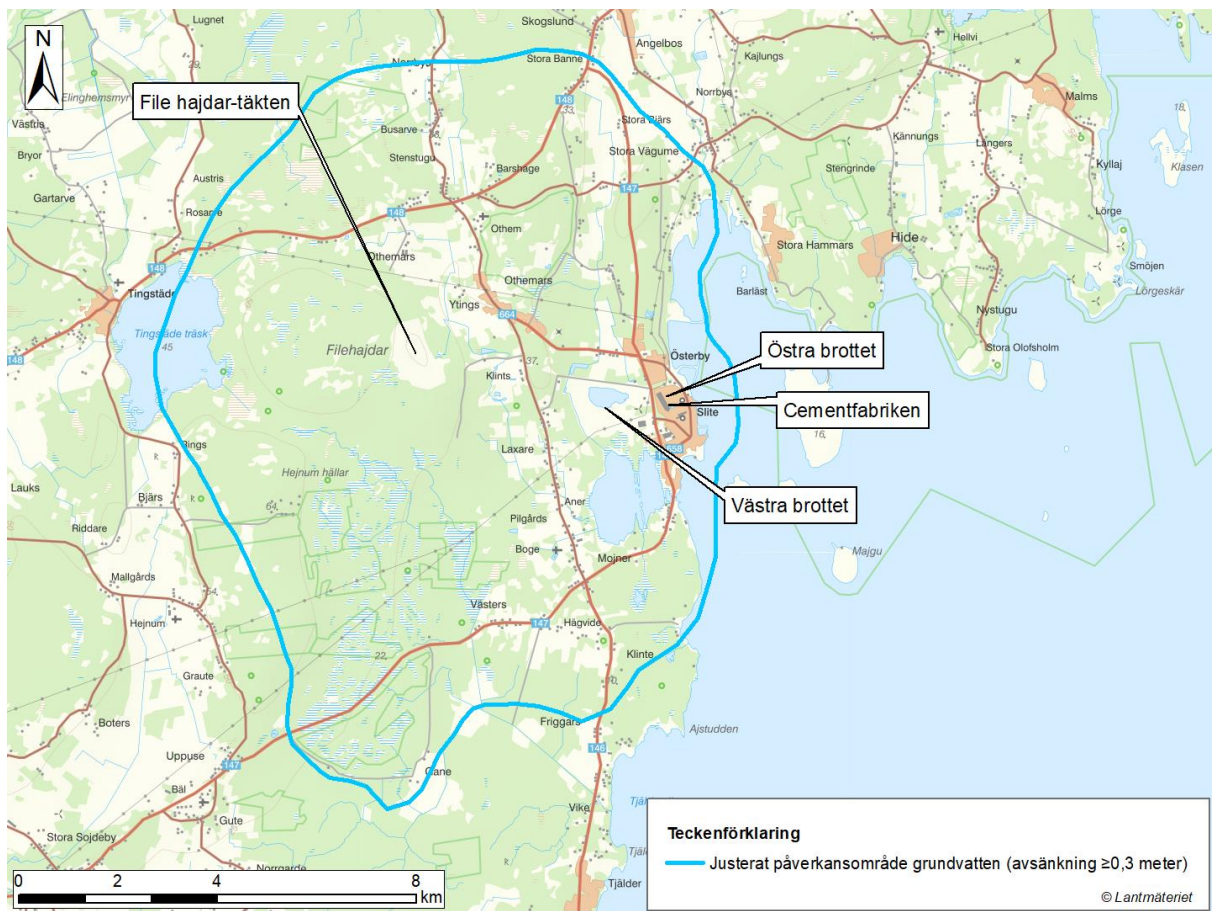
Figur 1 Planerat verksamhetsområde.

3. Justerat preliminärt påverkansområde för grundvatten

Heidelberg Materials håller på att utreda den planerade verksamhetens påverkan på grundvatten. Inom ramen för denna utredning beräknas inom vilket område grundvattennivåerna kan komma att påverkas.

I Figur 2 visas det beräknade preliminära påverkansområdet (blå linje). Påverkansområdet utgår från en jämförelse mellan grundvattennivåerna i *ansökt alternativ* (då File hajdar-täkten är som störst och ger störst avtryck på grundvattennivåer i omgivningen) respektive *nollalternativet* (om verksamheten skulle avslutas när det befintliga tillståndet löper ut och täkterna efter flera decennier har fyllts med vatten). I det ansökta alternativet tas ingen hänsyn till den planerade vattenfyllnaden av Västra brottet, utan alla tre täkter antas vara länshållna. I nollalternativet antas täkterna ha den utbredning som de maximalt kan uppnå enligt bolagets nuvarande tillstånd, som gäller t.o.m. 2026-12-31.

Påverkansområdet är nu något justerat jämfört med det påverkansområde som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget. Vid modelleringen av påverkansområdet har hänsyn tagits till att det kan bli aktuellt att jämna ut markytan inom Östra brottet, inom ramen för en kommande ansökan om nytt tillstånd för *fabriksverksamheten*.

Figur 2 Preliminärt beräknat påverkansområde för grundvatten.

4. Spillingsån och Närsbäcken

Som tidigare redovisats, kan Heidelberg Materials behöva leda om Spillingsån och Närsbäcken för att Spillingsmagasinet ska kunna nyttjas för uttag av vatten för dricksvattenproduktion.

Spillingsån avses ledas förbi Spillingsmagasinet. Bolaget har även för avsikt att pumpa vatten från Spillingsån till Västra brottet, i syfte att tillse att det i Västra brottet finns vatten för *fabrikens* behov. Tack vare pumpningen till Västra brottet, minimeras den påverkan som uttaget av processvatten medför på tiden det tar att fylla Västra brottet med vatten.

Närsbäcken avses ledas om så att bäcken mynnar i Västra brottet. Även detta kommer att påskynda vattenfyllnaden av täkten.

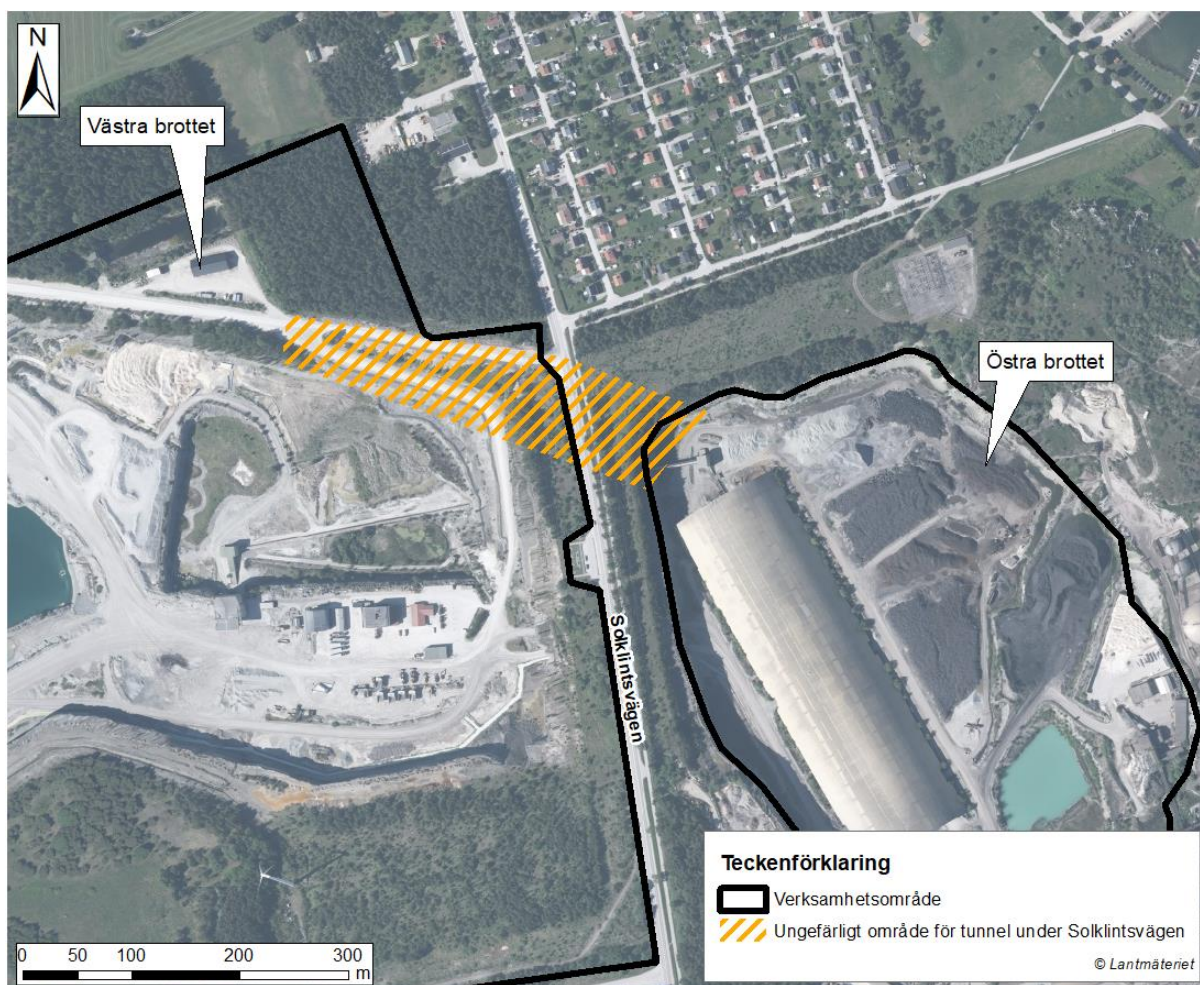
Ansökan kommer att innefatta en närmare redovisning av planerade omledningar och hur stora volymer som avses pumpas från Spillingsån till Västra brottet. Ansökan kommer också innefatta en bedömning av påverkan till följd av omledningen och vattenbortledningen.

5. Ny tunnel ner i Östra brottet

I nuläget finns det två tunnlar för trafik mellan Västra och Östra brottet samt en mindre tunnel för ett befintligt transportband. Som nämnts i det ursprungliga samrådsunderlaget, kommer dessa tunnlar behöva tätas för att möjliggöra en vattenfyllnad av Västra brottet.

Heidelberg Materials avser anlägga en ny tunnel under Solklintsvägen med en ungefärlig placering enligt Figur 3. Den nya tunneln anläggs för att möjliggöra transporter mellan täktområdet och

fabriksområdet. Den nya tunneln kommer att sluta nedåt från väst till öst. Inrinnande vatten kommer att ledas bort genom självfall eller med hjälp av pumpning.

Figur 3 Ungefärlig placering av tunnel under Solklintsvägen.

6. Justerad tillståndstid för vattenverksamhet

Som redovisats i det ursprungliga samrådsunderlaget, kommer ansökan omfatta fortsatt länshållning av Västra brottet under cirka 10 års tid och därefter bortledning av ytvatten från den framtida täktsjön i Västra brottet för användning som processvatten i bolagets cementfabrik. Ansökan kommer också omfatta fortsatt länshållning av Östra brottet.

Som framgår av avsnitt 5–6 ovan, kan Heidelberg Materials komma att pumpa vatten från Spillingsån till Västra brottet samt länshålla den nya tunneln för transportband.

Tillståndet till fabriken, inklusive fabriken verksamhet i Östra brottet, är obegränsat i tid. Även tillståndet till uttag av processvatten från Spillingsmagasinet¹ är obegränsat i tid. Därför måste också ett nytt tillstånd till vattenhantering som berör cementfabriken vara obegränsat i tid. Heidelberg Materials avser därför ansöka om ett tillstånd som är tidsobegränsat i dessa delar.

¹ Uttaget av processvatten regleras genom två vattendomar; mål VA 8/77 (beslut från Vattendomstolen vid Stockholms tingsrätt den 28 juli 1977) samt mål M 27311-05 (beslut från Miljödömsstolen vid Stockholms tingsrätt den 25 april 2006).

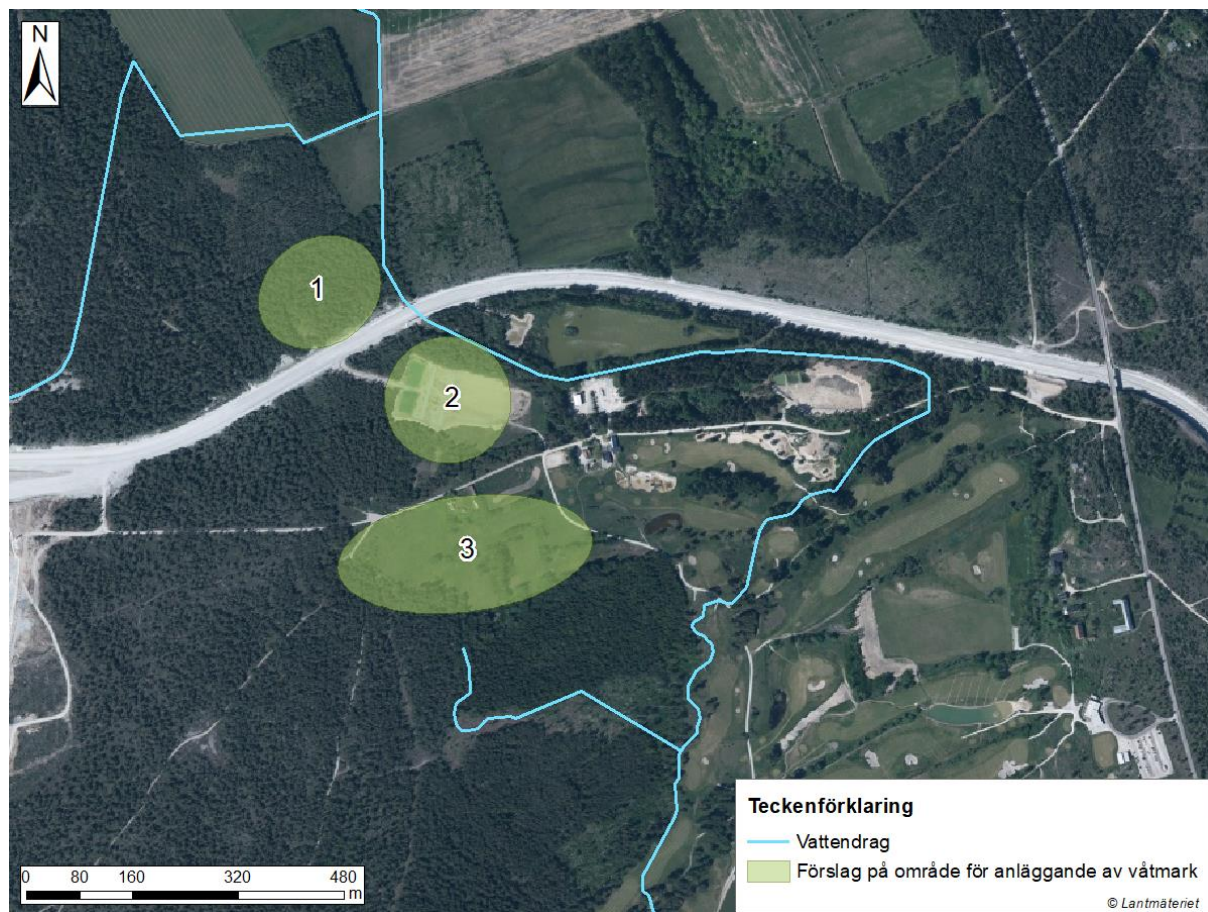
7. Vattenmagasin vid File hajdar-täkten

Bolaget avser anlägga ett eller flera vattenmagasin inom verksamhetsområdet vid File hajdar-täkten. Det huvudsakliga syftet med sådana magasin är att samla in regn-, yt- och grundvatten under högvattenssäsongen, magasinera det och sedan använda det under lågvattenssäsongen. Magasinen avses anläggas i berget och kan eventuellt behöva tätas. Magasinens botten kommer som lägst att ligga på den nivå till vilken brytning avses bedrivas. Det är även tänkbart att magasinerna läggs på täktbotten.

8. Anläggande av våtmarker

Heidelberg Materials utreder möjligheten att anlägga en eller flera våtmarker öster om File hajdar-täkten, norr eller söder om truckvägen. Möjliga placeringar framgår av Figur 4. Syftet med våtmarken är att ta emot och rena en delström av länshållningsvattnet från File hajdar-täkten, innan det avleds till Anerån. Länshållningsvattnet från File hajdar-täkten kommer att ledas i ledning eller dike från File hajdar-täkten till våtmarken och därefter via ett nytt utlopp till ett dike som mynnar i Anerån.

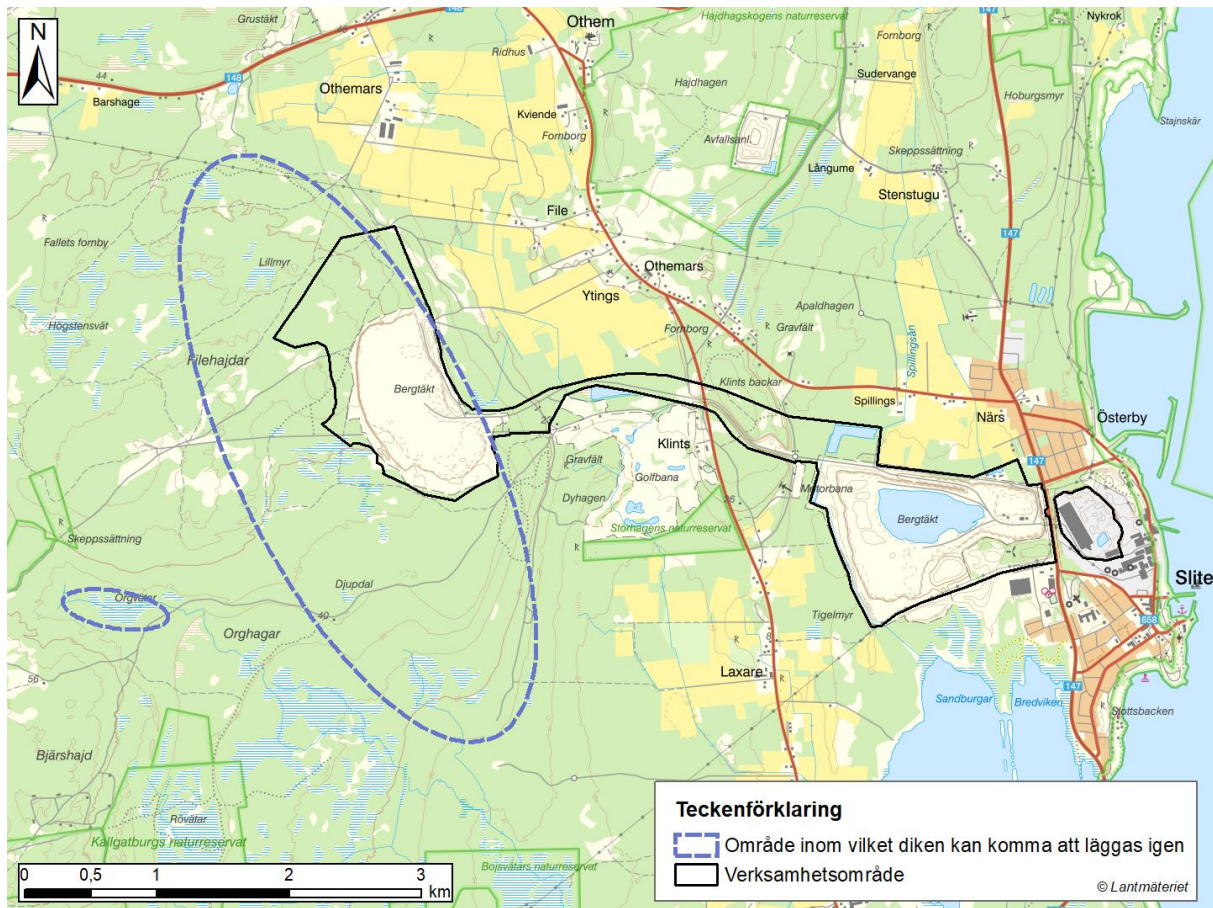
De föreslagna områdena för våtmarker ligger inom Heidelberg Materials fastigheter (Othem Österby 1:229 samt Othem Ytings 1:27).

Figur 4 Tankbara placeringar av ny våtmark. Vattendraget i figuren utgörs av Anerån. Till vänster i figuren skymtar File hajdar-täkten.

9. Igenläggning av diken

Bolaget utreder ytterligare en skyddsåtgärd, som primärt syftar till att stärka den lokala hydrologin inom värdefulla och vattenberoende naturområden, bland andra Natura 2000-området Bojsvåtar. Skyddsåtgärden innebär att diken i våtmarker inom de markerade områdena i Figur 5 läggs igen. Syftet med åtgärden är att öka våtmarkernas vattenhållande förmåga.

Figur 5 Områden med diken som eventuellt kan komma att läggas igen.

Dokumentet upprättat av Anna Bokenstrand (Sweco) samt granskat av Adrienne Bergh (Sweco).

II

Heidelberg Materials Cement Sverige AB

Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

2023-07-03

(Detta brev skickas till dels fastighetsägare, dels adressater inom samrådsområdet. Om du både äger och bor på din fastighet, kan du komma att få detta utskick mer än en gång. Vi ber om överseende med detta.)

Heidelberg Materials Cement Sverige AB (tidigare "Cementa") inledde i juni 2022 en samrådsprocess enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett nytt tillstånd till att bryta kalksten vid Slite.

- I samband med detta gjordes ett samrådsunderlag tillgängligt för samrådsparterna (samrådsunderlag daterat 2022-06-29).
- Bolaget har därefter genomfört ett *kompletterande samråd* avseende den planerade verksamheten (se PM daterad 2022-11-25).
- Bolaget genomför nu ytterligare ett *kompletterande samråd*. Kompletteringen beror på att ny information framkommit under bolagets pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas. Den tillkommande informationen finns sammanställd i ett kompletterande samrådsunderlag, "Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken" (se PM daterad 2023-07-03).

Samtliga dokument finns tillgängliga på bolagets hemsida:

<https://www.cement.heidelbergmaterials.se/sv/taktansokanslite>

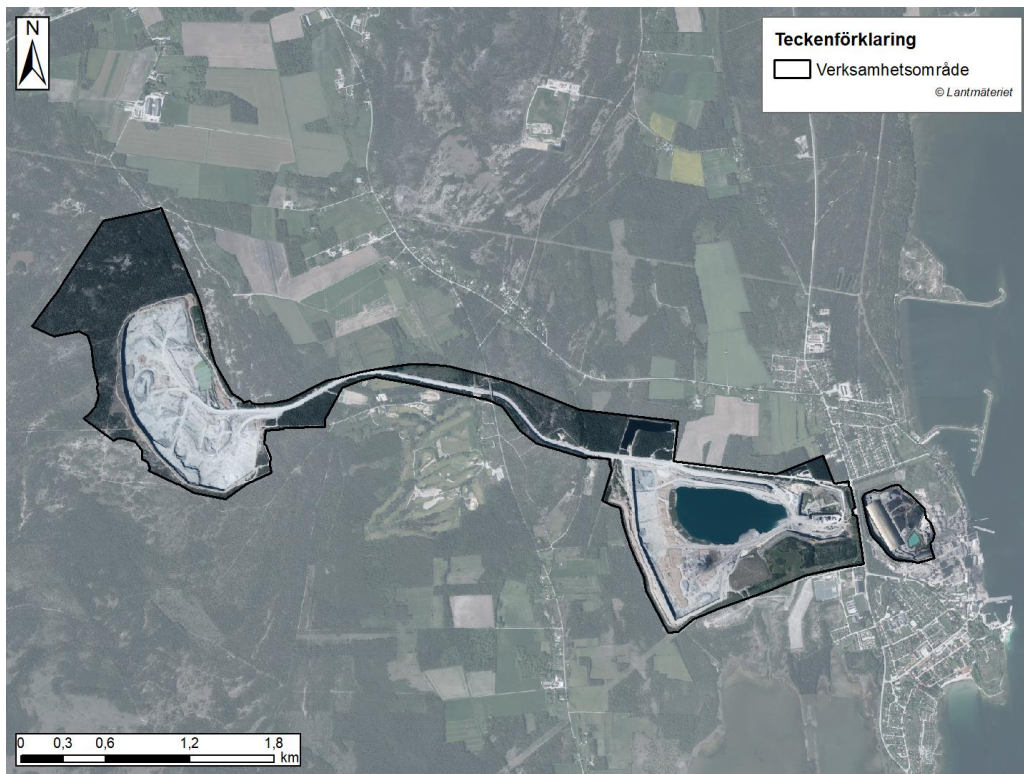
Underlagen finns under rubriken "Dokument som rör ansökan om nytt täkttillstånd". Det kompletterande samrådsunderlaget finner du genom att klicka på "2023". Om du klickar på "2022" finner du den tidigare kompletteringen och det ursprungliga samrådsunderlaget.

Det kompletterande underlaget (liksom det ursprungliga samrådsunderlaget och tidigare komplettering) kan även beställas via

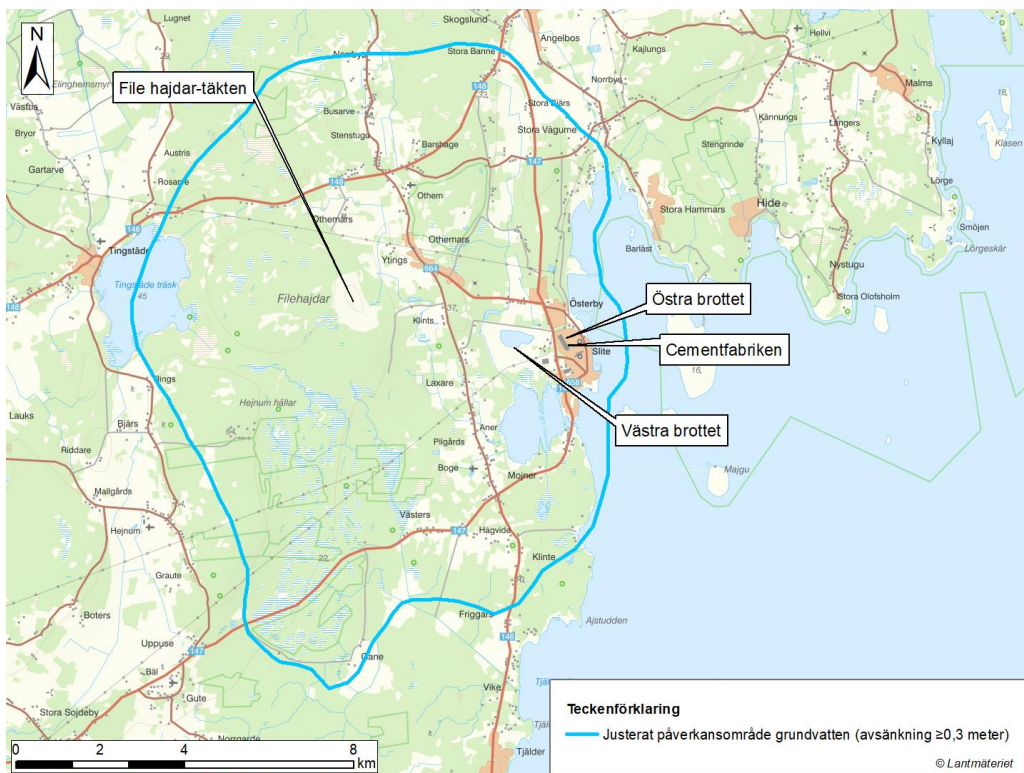
- **e-post till samradcementa@sweco.se** (17 juli–4 augusti besvaras ingen e-post p.g.a. semesteruppehåll)
- **telefonsamtal till bolagets växel, telnr 08-625 68 00.**

Underlaget innehåller ny information om det planerade verksamhetsområdet (se Figur 1), som har utvidgats något jämfört med det preliminära verksamhetsområdet som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget.

Underlaget innehåller även ett uppdaterat påverkansområde för grundvatten (se Figur 2), som skiljer sig något från det påverkansområde som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget.

Figur 1 Planerat verksamhetsområde.

Figur 2 Preliminärt beräknat påverkansområde för grundvatten.

I det kompletterande samrådsunderlaget finns också information om andra planerade åtgärder, exempelvis:

- att vattendragen Spillingsån och Närsbäcken eventuellt kommer att ledas om, och att vatten kan komma att pumpas från Spillingsån till Västra brottet
- att en ny tunnel kommer att anläggas under Solklintsvägen
- att delar av verksamheten, t.ex. länshållningen av Östra brottet, kommer att pågå under obegränsad tid
- att ett eller flera vattenmagasin avses anläggas vid File hajdar-täkten
- att våtmarker kan komma att anläggas öster om File hajdar-täkten
- att ett antal diken i området kring File hajdar-täkten kan komma att läggas igen.

Det utökade påverkansområdet för grundvatten innebär att kretsen med enskilda som kan anses vara särskilt berörda av verksamheten har blivit något större. Det betyder att vissa mottagare av detta brev inte har fått de tidigare utskicken om samråd, utan bara fått del av informationen genom annonsering i tidningen. Om du inte har fått de tidigare utskicken om samråd, ges du nu tillfälle att ta del av hela samrådsmaterialet (se ovan) och lämna synpunkter med anledning av den samlade informationen.

Synpunkter kan lämnas skriftligen senast den **1 september 2023**. Redan inlämnade synpunkter behöver inte lämnas på nytt.

Synpunkter skickas via e-post till samradcementa@sweco.se eller via brev till:

Sweco Sverige AB, Box 340 44, 100 26 Stockholm
Vänligen märk brev och kuvert med "Samråd täkter Slite".

Viktig information till dig som äger eller nyttjar en brunn

Om du som får det här brevet äger eller nyttjar en brunn (exempelvis dricksvatten eller energibrunn), vill vi göra dig uppmärksam på att brunnen eventuellt kan komma att påverkas av den planerade verksamheten. I så fall kan du ha rätt till ekonomisk kompensation.

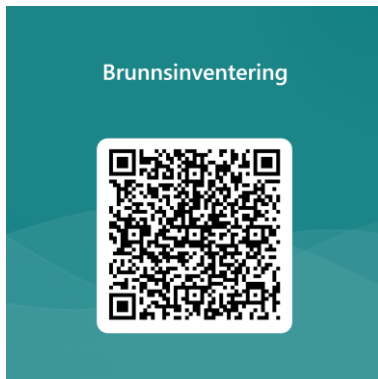
Detta innebär att du som äger eller nyttjar en brunn kan komma att vara en så kallad vattenrättslig sakägare i det kommande tillståndsärendet. Bolaget kommer i tillståndsansökan upplysa mark- och miljödomstolen om potentiella vattenrättsliga sakägare, för att deras intressen ska kunna bevakas. Vi behöver därför veta vilka brunnar som finns i området.

Nedan finner du ett **brunnsinventeringsprotokoll** där vi ber dig fylla i de uppgifter du känner till om din/a brunn/brunnar.

Du som redan skickat in uppgifter om din brunn under sommaren/hösten år 2022, behöver inte göra det igen.

Brunnsinventering

Genom att skanna QR-koden nedan i kameran på mobiltelefonen kommer du till ett **brunnsinventeringsprotokoll** där vi ber dig fylla i de uppgifter du känner till om din/a brunn/brunnar.

Tryck på *popupfönstret* Öppna "forms.office.com", så kommer du till protokollet.

Du kan även fylla i det bifogade brunnsinventeringsprotokollet och skicka det via post till: **Sweco Sverige AB, Box 340 44, 100 26 Stockholm** (märk kuvertet med "Samråd tärker Slite") alternativt fotografera ditt ifyllda protokoll och skicka bilden via e-post till samradcementa@sweco.se.

Med vänlig hälsning, Matilda Hoffstedt
Fabrikschef i Slite

Dataskyddsförordningen (GDPR)

Inskickande av synpunkter/uppgifter om brunn medger samtycke till att uppgifterna får lagras och hanteras fortsatt i ärendet. Uppgifterna kommer sammanställas och vara en del i den kommande tillståndsansökan till mark- och miljödomstolen. Uppgifterna kommer hanteras förenligt med dataskyddsförordningen.

Annonsering av kompletterande samrådsunderlag II

Det kompletterande samrådet annonserades i Gotlands Allehanda och Gotlands Tidningar den 8 juli 2023

Heidelberg Materials Cement Sverige AB – kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett nytt tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

Heidelberg Materials Cement Sverige AB (tidigare CEMENTA) genomför just nu samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland. Samrådsunderlaget finns tillgängligt på Cementas hemsida:

<https://www.cement.heidelbergmaterials.se/sv/taktansokanslite> (under rubriken "Dokument som rör ansökan om nytt täkttillstånd", välj år 2022).

Bolaget kompletterar nu samrådsunderlaget. Kompletteringen beror på att ny information framkommit under bolagets pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas. Den tillkommande informationen finns sammanställd i ett kompletterande samrådsunderlag, "Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken", daterat 2023-07-03. Detta underlag finns tillgängligt på bolagets hemsida (se länken ovan, välj år 2023).

Det kompletterande samrådsunderlaget kan även beställas via:

- e-post till samradcementa@sweco.se (*17 juli–4 augusti besvaras ingen e-post pga semesteruppehåll*)
- telefonsamtal till bolagets växel, telnr 08-625 68 00.

Den tillkommande informationen består i korthet av följande:

- Verksamhetsområdet justeras något.
- Det preliminära påverkansområdet för grundvatten justeras något.
- Vattendragen Spillingsån och Närsbäcken kommer eventuellt ledas om. Bolaget avser pumpa vatten från Spillingsån till Västra brottet.
- En ny tunnel för transportband avses anläggas under Solklintsvägen.
- Bolaget avser söka ett tidsobegränsat tillstånd för delar av vattenverksamheten, bl.a. länshållningen av Östra brottet.
- Ett eller flera vattenmagasin planeras vid File hajdar-täkten.
- En eller flera våtmarker kan komma att anläggas öster om File hajdar-täkten, för att uppnå en rening av länshållningsvattnet innan det leds vidare till Anerån.
- Ett antal diken i området kring File hajdar-täkten kan komma att läggas igen, i syfte att öka vissa våtmarkers vattenhållande förmåga.

Synpunkter med anledning av det kompletterande samrådsunderlaget kan lämnas skriftligen senast den **1 september 2023**. **Redan inlämnade synpunkter behöver inte lämnas på nytt.**

Synpunkter skickas via epost till samradcementa@sweco.se eller via brev till:
Sweco Sverige AB, Box 340 44, 100 26 Stockholm

Vänligen märk brev och kuvert med "Samråd täkter Slite".

🔍 Sök ☰ Meny

Hem > Aktuellt > Nyheter

Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett nytt tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

5. juli 2023

Heidelberg Materials Cement Sverige AB (tidigare Cementsa) genomför just nu samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland.

Samrådsunderlaget finns tillgängligt här:

📄 Underlag för samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

PDF, 9.4 MB

EN

Bolaget *kompletterar* nu samrådsunderlaget. Kompletteringen beror på att ny information framkommit under bolagets pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas.

Den tillkommande informationen finns sammanställd i ett kompletterande samrådsunderlag, "Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken", daterat 2023-07-03. Detta underlag finns tillgängligt här:

🔍 **Sök** ≡ **Meny**

— post om — samrad@cementa.com (27 jan 2023) Bolaget bevakas ingen e-post p g a semesteruppehåll) alt. telefonsamtal till bolagets växel, telefonnummer 08-625 68 00.

Den tillkommande informationen består i korthet av följande:

- Verksamhetsområdet justeras något.
- Det preliminära påverkansområdet för grundvatten justeras något.
- Vattendragen Spillingsån och Närsbäcken kommer eventuellt ledas om. Bolaget avser pumpa vatten från Spillingsån till Västra brottet.
- En ny tunnel för transportband avses anläggas under Solklintsvägen.
- Bolaget avser söka ett tidsobegränsat tillstånd för delar av vattenverksamheten, bl a länshållningen av Östra brottet.
- Ett eller flera vattenmagasin planeras vid File hajdar-täkten.
- En eller flera våtmarker kan komma att anläggas öster om File hajdar-täkten, för att uppnå en rening av länshållningsvattnet innan det leds vidare till Anerån.
- Ett antal diken i området kring File hajdar-täkten kan komma att läggas igen, i syfte att öka vissa våtmarkers vattenhållande förmåga.

EN

 Sök **Meny**

Sweco Sverige AB
Box 340 44
100 26 Stockholm

Vänligen märk brev och kuvert med “Samråd täkter Slite”.

Ladda ner

 Underlag för samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

PDF, 9.38 MB

 Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken (2023-07-03)

PDF, 1.22 MB

 Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken (2022-11-25)

PDF, 2.8 MB

EN

Om täktansökan Slite

[Hem](#)[Produkter](#)[Produktion](#)[Om Heidelberg
Materials Cement
Sverige](#)[Jobba hos oss](#)[Hållbarhet](#)[Kontakt](#)[Slite CCS](#)[Om vår nollvision](#)[Färdplan Cement
för ett
klimatneutralt
byggande](#)[Press & media](#)[ISO certifikat](#)[Öppettider depåer](#)[Faktureringsadress](#)[Avtalsbilagor](#)[Hantering av
personuppgifter](#)[Cookie policy](#)[Uppförandekod för
Heidelberg](#)[Materials
leverantörer](#)

EN

 Worldwide

 Sök **Meny**

EN

2023-09-04

Upprättad av: Sarah Ryderheim

Uppdragsnummer: 30031436

Uppdrag: MKB för tillståndsansökan för kalkbrytning i Slite

Kund: Heidelberg Materials Cement

Uppdragsledare: Anna Bokenstrand

Minnesanteckningar

Plats	Microsoft Teams		
Datum	2023-09-04	Tid	14:00
Närvarande	Jon Hallgren	Heidelberg Materials (HM)	
	Anna Bryngelsson	Mannheimer Swartling (MSA)	
	Anna Bokenstrand	Sweco	
	Sarah Ryderheim	Sweco	
	Ulf Lavergren	Länsstyrelsen Gotland	
	Betty Hines	Länsstyrelsen Gotland	
	Ingrid Thomasson	Länsstyrelsen Gotland	
	Frans Lundberg	Länsstyrelsen Gotland	
	Lena Kulander	Länsstyrelsen Gotland	
	Susanne Storm	Länsstyrelsen Gotland	
	Stefan Persson	Länsstyrelsen Gotland	
	Daniel Langhammer	Länsstyrelsen Gotland	
	Peter Landergren	Länsstyrelsen Gotland	

Kompletterande samrådsmöte med länsstyrelsen

Inledning

Samtliga deltagare presenterar sig.

Samrådsunderlag

Anna Bokenstrand presenterar samrådsunderlaget. Powerpointpresentationen som visades under mötet finns som bilaga till denna minnesanteckning.

Länsstyrelsen: Innebär den planerade nya tunneln mellan Västra och Östra brottet att det ska göras en dammkonstruktion vid Västra brottet, för att möjliggöra vattenfyllnaden av Västra brottet?

Sweco: Tunneln börjar ovanför den högsta beräknade nivån för den framtida täktsjön i Västra brottet och fortsätter sedan snett neråt i berget.

Naturvärdesinventeringar

Länsstyrelsen: Finns det befintliga naturvärdesinventeringar för sträckan längs truckvägen som ni nu kan komplettera p.g.a. utökat verksamhetsområde?

HM: Det har gjorts lite undersökningar tidigare, men nu när vi tittar på möjligheten att lägga transportbandet längs truckvägen, ser vi över vad vi behöva göra kopplat till detta.

Länsstyrelsen: Bra att ni utökar med naturvärdesinventeringar längs med truckvägen.

Länsstyrelsen: Gällande naturvärdesinventeringarna; ingår även de områden där Heidelberg planerar att anlägga nya våtmarker?

HM: Ja, de ska ingå.

Buller

Länsstyrelsen: Hur är det med buller från transportbandet och omgivningspåverkan från sprängningar?

Sweco: Det kommer göras en bullerutredning för hela den ansökta verksamheten inkl. buller från transportbandet. Omgivningspåverkan vid sprängning är en separat utredning.

Transportband längs truckvägen

Länsstyrelsen: Var ska transportbandet gå? Får det plats längs truckvägen? Kan transportbandet följa vägen på ett ungefär trots att vägen inte är rak?

HM: Lokaliseringen av transportbandet är beroende av var krossen ska ligga. Det pågår en utredning gällande detta. Anledningen till breddningen av verksamhetsområdet längs med truckvägen är att transportbandet inte kan följa truckvägen exakt utan eventuellt måste gå lite längre ut. Vår ambition är att transportbandet ska ha en så liten påverkan på omgivningen som möjligt.

Länsstyrelsen: Kommer det ske stenbrytning för att kunna lägga transportbandet längs truckvägen?

HM: Nej, det är inget alternativ som vi tittar på.

Länsstyrelsen: Vet ni hur mycket energi ni sparar genom att ha ett transportband i stället för fordonstransporter?

HM: Inga siffror på rak arm men det blir definitivt en energibesparing.

Skyddsåtgärder

Länsstyrelsen: Är samtliga skyddsåtgärder för grundvattenförekomsten fortfarande under utredning eller har ni avfärdat något alternativ?

HM: Vi avser att lämna in ansökan snart så vissa åtgärder är mer eller mindre avfärdade.

Länsstyrelsen: Hur har det gått med spårämnesförsöken? Vi antar att det kommer redovisas i ansökan?

HM: Det har gått bra, uppföljning och bearbetning av data pågår. Resultatet kommer att redovisas i ansökan.

Länsstyrelsen: Har det gjorts injekteringsförsök vid File hajdar-täkten?

HM: Ja, enligt vad som tidigare har kommunicerats med länsstyrelsen. Injekteringsförsök gjordes i vintras för 2 sträckor à ca 50 m i olika delar av File hajdar.

Länsstyrelsen: Känner ni till att länsstyrelsen beställt en utredning gällande restaurering av strandvallar? Ekologigruppen har gjort en utredning som vi kan skicka över. Länsstyrelsen kommer att genomföra en restaurerande åtgärd i höst, dock inte i de områden som HM föreslår men det är ändå bra för er att känna till.

HM: Tack för informationen, vi tar gärna del av rapporten.

Länsstyrelsen: Varför är de föreslagna våtmarkerna inte med i verksamhetsområdet?

MSA: Det har ingen juridisk betydelse, men vi anser att det ger ett mer ändamålsenligt verksamhetsområde om vi håller skyddsåtgärder som våtmarker utanför. Det blir så stort annars.

Länsstyrelsen: Gällande skyddsåtgärden att lägga igen diken; vi antar att ni utreder vilka diken och att ni kommer beskriva i ansökan vilka naturvärden som påverkas positivt och negativt av åtgärden?

HM: Ja, absolut.

Utvinningsavfall

Länsstyrelsen: Hur har ni tänkt kring utvinningsavfall? Blir det något sådant och hur ska det hanteras?

HM: Det blir ingen skillnad mot nuvarande verksamhet, vi använder allt som vi bryter. Gällande avbaningsmassor finns det mer sådana i Västra brottet, materialet används i processen, primärt som kiselråvara. Mängden material från File hajdar-täkten är mindre och hyser en biologiskt attraktiv fröbank, detta kommer användas i arbete enligt kompensationsplanen.

Tätning av tunnlar

Länsstyrelsen: Hur ska tunnarna mellan Västra och Östra brottet tätas?

HM: Det är inte helt bestämt än, det handlar dels om en betongkonstruktion, dels injektering (dvs. inte ridåinjektering, utan injektering för tunnelkonstruktion).

Kopplingar mellan täkt- och fabriksverksamheter

Länsstyrelsen: Finns det någon plan på att fylla igen Östra brottet?

Sweco: Nej, det finns inga planer på det. Verksamheten i Östra brottet, med undantag för länshållningen, tillhör fabriksverksamheten som har ett icke-tidsbegränsat tillstånd. Länshållningen av Östra brottet ingår i täktansökan, men till skillnad från resten av verksamheten i ansökan kommer den inte vara tidsbegränsad för att kunna följa fabrikstillståndet.

Länsstyrelsen: Varför ingår inte länshållningen av Östra brottet i fabrikstillståndet?

MSA: Vi resonerar som så att den viktigaste miljökonsekvensen av HM:s alla verksamheter i Slite är grundvattenpåverkan, och då ville vi samla den i en och samma prövning.

Natura 2000-områden

Länsstyrelsen: Ni har uppgett att påverkan ska undersökas för ett antal Natura 2000-områden. Det finns ju fler Natura 2000-områden som har grundvattenberoende ekosystem inom påverkansområdet för grundvatten, varför är inte dessa med?

MSA: Avgränsningen har gjorts utifrån utpekade värden i respektive Natura 2000-område och om dessa värden är grundvattenberoende.

Länsstyrelsen: Natura 2000-områdena Bälsalvret och Forsviden har habitat som är grundvattenberoende.

MSA: Vi får undersöka detta och återkomma.

Länsstyrelsen: Ni gör mycket utredningar om naturmiljöer i Natura 2000-områdena, men vi saknar en tydlig koppling till gynnsamt bevarandetillstånd i de olika naturmiljöerna. För att kunna göra det uppföljningsbart är det bra att

definiera vid vilka scenarier som åtgärder behöver sättas in. Formulering gällande detta har skickats till Johan Larsson på Heidelberg.

HM: Vi tar med oss detta.

Vattenhantering

Länsstyrelsen: I det ursprungliga samrådsunderlaget stod det att diffusa flöden av länshållningsvatten kunde avledas ner mot Anerån, är det fortfarande något som utreds?

HM: Ja, det är fortfarande aktuellt och utredning pågår.

Länsstyrelsen: Dagvattnet kommer påverkas positivt om det blir ett transportband längs truckvägen eftersom transporterna minskar, vilket i sin tur minskar påverkan på Anerån.

HM: Ja, det blir en annan situation med mindre sediment i dagvattnet.

Länsstyrelsen: Vi antar att ni kommer beskriva hur mycket vatten som kommer avledas från Spillingsån.

Deponier

Länsstyrelsen: Har ni funderat på hur ni ska göra med de tre deponierna om ni vattenfyller Västra brottet?

HM: Det kommer en specifik utredning gällande detta som kommer biläggas ansökan.

Länsstyrelsen: Vi vill att ansökan inkluderar information kring hur mycket vatten som ska släppas ut i Östersjön, hur mycket som ska användas till dricksvattenproduktion etc. Ni behöver även beskriva konkret hur ni ska använda vatten för dricksvattenproduktion om det fortfarande är aktuellt.

MSA: Ja, det är fortfarande ambitionen att en del av vattnet ska användas för dricksvattenproduktion. Detta kommer att beskrivas i ansökan.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen: Eftersom verksamheter ska försöka undvika att skada kulturmiljön ser vi gärna att fornlämningar inte ingår i verksamhetsområdet. Gällande våtmarkerna ser cirklarna på kartorna i samrådsunderlaget ut att vara schablonmässigt utritade. Det verkar ingå två gravfält i de utpekade cirklarna, ni behöver därför beskriva mer specifikt hur ni ska anlägga våtmarkerna och hur detta förhåller sig till gravfältens lokaliseringar. Avseende restaurering av strandvallar kan det finnas fornlämningar där som ni behöver samråda om.

Sweco: Tack för informationen, vi tar med oss den.

Länsstyrelsen: Vid Tingstäde träsk ligger en av Sveriges mest unika fornlämningar i trä (Bulverket). Om ni inte bedömer att ansökt verksamhet påverkar Bulverket vill vi att ni motiverar varför ni gör den bedömningen.

Sweco: Vi tar med oss det.

Klimatanpassning

Länsstyrelsen: Vi vill påminna om att ni behöver beskriva hur ni ska klimatanpassa verksamheten samt hur verksamheten påverkas av t.ex. skyfall och torka. Det är även önskvärt att ni beskriver hur ni förhåller er till resurshushållningsprincipen. Vi vill även att ni beskriver hur ni kommer

kontrollera den miljöpåverkan som uppstår, det behöver inte vara ett fullständigt kontrollprogram, men ge exempel.

Efterbehandling

Länsstyrelsen: Det är bra att en efterbehandlingsplan ingår i ansökan. Om ni har någon ambition gällande hur området ska användas sen ser vi gärna att ni beskriver exempel på det.

Övrigt

Länsstyrelsen: Har ni någon tidplan för när ansökan ska skickas in?

HM: Planen just nu är slutet av oktober.

Länsstyrelsen: Kommer vi få ta del av protokollet?

Sweco: Ja, om ni vill ha det. Annars kommer det att lämnas in med ansökan som en del av samrådsredogörelsen.

Länsstyrelsen: Skicka det till Ulf Lavergren. Vi läser igenom och återkommer så snabbt som möjligt med eventuell skriftlig komplettering.

Länsstyrelsen: Kommer ni att samråda med fler?

Sweco: Det kompletterande samrådsunderlaget från i somras skickades till samtliga särskilt berörda och annonsering har skett i tidning.

Mötet avslutas.

Från: Hallgren, Jon (Slite) SWE

Skickat: den 6 november 2023 14:37

Till:

Ämne: Heidelberg Materials samråd

Hej

Heidelberg Materials Cement Sverige AB har för avsikt att ansöka om tillstånd för utökad täktverksamhet i Västra brottet och File hajdar-täkten. Verksamheten kommer främst att bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229, men även andra fastigheter kan beröras. Vi har redan varit i kontakt med dig i fråga om att få möjlighet att vidta vissa åtgärder inom fastigheten som du äger. Inom fastigheten planerar Heidelberg Materials att vidta följande åtgärder:

- nedläggning av vattenledningar
- infiltration av vatten i borrhål
- dämning av strandvall

Åtgärderna syftar till att minska täktverksamhetens påverkan på naturmiljön.

Det är ännu inte bestämt exakt var inom fastigheten som åtgärderna skulle behöva vidtas. Som en del i samrådsprocessen inför den kommande tillståndsansökan, genomför vi nu ett kompletterande samråd gällande ovan nämnda åtgärder och tar tacksamt emot ev. synpunkter från dig senast 2023-11-27.

Jon Hallgren

Environmental Permitting Specialist

Heidelberg Materials Sweden

Skolgatan 6, Box 102

SE-642 22 Slite

Direct +46 (0)498 28 10 55

Mobile +46 (0)734 23 00 11

E-mail: jon.hallgren@heidelbergmaterials.com

Information about how we process personal data may be found on our website.

This e-mail may contain confidential and/or legally privileged information. If you are not the intended recipient (or have received this e-mail in error) please notify the sender immediately and delete this e-mail. Any unauthorized copying, disclosure or distribution of the material in this e-mail is strictly forbidden.

Från: Hallgren, Jon (Slite) SWE

Skickat: den 6 november 2023 14:48

Till:

Ämne: Heidelberg Materials samråd

Hej

Heidelberg Materials Cement Sverige AB har för avsikt att ansöka om tillstånd för utökad täktverksamhet i Västra brottet och File hajdar-täkten. Verksamheten kommer främst att bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229, men även andra fastigheter kan beröras. Vi har redan varit i kontakt med dig i fråga om att få möjlighet att vidta vissa åtgärder inom fastigheten som du äger. Inom fastigheten planerar Heidelberg Materials att vidta följande åtgärder:

- nedläggning av vattenledningar
- infiltration av vatten i borrhål
- pumpning av vatten till ett dike på fastigheten för att kompensera för det bortfall av ytvatten som den planerade täktverksamheten ger upphov till.

Åtgärderna syftar till att minska täktverksamhetens påverkan på naturmiljön.

Det är ännu inte bestämt exakt var inom fastigheten som åtgärderna skulle behöva vidtas. Som en del i samrådsprocessen inför den kommande tillståndsansökan, genomför vi nu ett kompletterande samråd gällande ovan nämnda åtgärder och tar tacksamt emot ev. synpunkter från dig senast 2023-11-27.

Med vänliga hälsningar

Jon Hallgren
Environmental Permitting Specialist

Heidelberg Materials Sweden
Skolgatan 6, Box 102
SE-642 22 Slite
Direct +46 (0)498 28 10 55
Mobile +46 (0)734 23 00 11
E-mail: jon.hallgren@heidelbergmaterials.com

Information about how we process personal data may be found on our website.

This e-mail may contain confidential and/or legally privileged information. If you are not the intended recipient (or have received this e-mail in error) please notify the sender immediately and delete this e-mail. Any unauthorized copying, disclosure or distribution of the material in this e-mail is strictly forbidden.

Från: Hallgren, Jon (Slite) SWE

Skickat: den 6 november 2023 14:34

Till: Arvid Mickelåker <arvid.mickelaker@svenskakyrkan.se>; visby.egendom@svenskakyrkan.se

Ämne: Heidelberg Materials samråd

Hej Arvid!

Heidelberg Materials Cement Sverige AB har för avsikt att ansöka om tillstånd för utökad täktverksamhet i Västra brottet och File hajdar-täkten. Verksamheten kommer främst att bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229, men även andra fastigheter kan beröras. Vi har redan varit i kontakt med dig i fråga om att få möjlighet att vidta vissa åtgärder inom fastigheten Prästgården 1:1 som ni äger. Inom fastigheten Prästgården 1:1 planerar Heidelberg Materials att vidta följande åtgärder:

- nedläggning av vattenledningar
- infiltration av vatten i borrhål
- dämning av Orgvåtar.

Åtgärderna syftar till att minska täktverksamhetens påverkan på naturmiljön.

Det är ännu inte bestämt exakt var inom fastigheten som åtgärderna skulle behöva vidtas. Som en del i samrådsprocessen inför den kommande tillståndsansökan, genomför vi nu ett kompletterande samråd gällande ovan nämnda åtgärder och tar tacksamt emot ev. synpunkter från er senast 2023-11-27.

Med vänliga hälsningar

Jon Hallgren
Environmental Permitting Specialist

Heidelberg Materials Sweden
Skolgatan 6, Box 102
SE-642 22 Slite
Direct +46 (0)498 28 10 55
Mobile +46 (0)734 23 00 11
E-mail: jon.hallgren@heidelbergmaterials.com

Information about how we process personal data may be found on our website.

This e-mail may contain confidential and/or legally privileged information. If you are not the intended recipient (or have received this e-mail in error) please notify the sender immediately and delete this e-mail. Any unauthorized copying, disclosure or distribution of the material in this e-mail is strictly forbidden.

Från: Bokenstrand, Anna
Skickat: den 14 september 2023 14:50

Till: gotland@lansstyrelsen.se; regiongotland@gotland.se; registrator@naturvardsverket.se; sgu@sgu.se

Ämne: Heidelberg Materials Cement Sverige AB: Ytterligare information inom ramen för samråd inför ansökan om tillstånd till täkt- och vattenverksamhet m.m.

Heidelberg Materials Cement Sverige AB: Ytterligare information inom ramen för samrådet inför ansökan om tillstånd till täkt- och vattenverksamhet m.m.

Heidelberg Materials Cement Sverige AB (tidigare Cementa) genomför just nu samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland. Ett samrådsunderlag skickades ut sommaren 2022. Bolaget har därefter genomfört dels två *kompletterande samråd* avseende den planerade verksamheten (se PM daterade 2022-11-25 respektive 2023-07-03), dels ett *fördjupat samråd* med vissa myndigheter avseende utformningen av vissa hydrogeologiska undersökningar (se PM daterade 2022-12-16 respektive 2023-01-12).

Nedan lämnar bolaget ytterligare information inom ramen för samrådet. Informationen lämnas enbart till Länsstyrelsen Gotland, Naturvårdsverket, Region Gotland samt SGU. Informationen bedöms inte beröra några ytterligare samrådsparter såsom exempelvis enskilda eller allmänheten.

Information:

1. Bolaget kan komma att infiltrera vatten norr, väster och öster om File hajdar-täkten. I den information som hittills lämnats i samrådet har endast infiltration *söder om* File hajdar-täkten beskrivits.
2. Bolaget upplyser om att Natura 2000-områdena Forsviden och Bälsalvret kommer att ingå i analysen av verksamhetens eventuella påverkan på Natura 2000-områden. Forsviden och Bälsalvret har nämnts i den hittills lämnade informationen i samrådet och bolaget vill nu tydliggöra att dessa två Natura 2000-områden omfattas av analysen.

Vi ber er att lämna eventuella synpunkter med anledning av ovanstående information per epost till samradcementa@sweco.se senast den 29 september 2023.

Med vänlig hälsning,

Anna Bokenstrand
på uppdrag av Heidelberg Materials Cement Sverige AB

Anna Bokenstrand
Senior Consultant

Sweco Sverige AB | Malmö
Mobile +46 734128243
anna.bokenstrand@sweco.se
www.sweco.se

Facebook | LinkedIn | Instagram
Reg. No.: 556767-9849 | Reg. Office: Stockholm

[For more information on how Sweco processes your personal data, please read here.](#)

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SAMRÅDSYTTRANDE

2022-10-06

Ärendenr:

NV-06834-22

Cementa AB

Skolgatan 1

624 22 Slite

samradcementa@sweco.se

Yttrande över Cementa AB:s samrådsunderlag

Cementa AB (bolaget) har bjudit in Naturvårdsverket till samråd för kommande ansökan om ett långvarigt tillstånd för fortsatt och utvidgad täktverksamhet i Slite. Naturvårdsverket vill med anledning därav anföra följande.

1. Inledning

Bolagets täktverksamhet i Filehajdar-täkten samt i Västra och Östra brottet omges av ett flertal skyddade områden såsom riksintresse för naturmiljö, Natura 2000-områden, vattenskyddsområden och ett område skyddat av Ramsarkonventionen. Kalkberggrunden i området, med dränerande spricksystem och med in- och utströmningsområden som varierar beroende på grundvattennivå under året, gör att området karaktäriseras av en komplex hydrogeologi och exklusiva ekosystem med sällsynt höga naturvärden. Mot bakgrund av dessa förutsättningar och förhållanden på den aktuella platsen ställs mycket höga krav på ett gediget prövningsunderlag.

2. Generella synpunkter om samrådsunderlaget

Av 8 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) framgår att samrådsunderlaget ska innehålla uppgifter om bl.a. verksamhetens utformning, omfattning, och lokalisering, miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade, vad i miljön som kan antas bli betydligt påverkat, de betydande miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter.

Av föreliggande samrådsunderlag framgår att ett flertal utredningar fortfarande pågår. Några av dessa utredningar kommer enligt bolaget att ligga till grund för

den slutliga omfattningen och utformningen av verksamheten. Ett flertal utredningar kommer också att utgöra underlag för vilka skyddsåtgärder som kommer att vara aktuella samt när och hur dessa skyddsåtgärder ska genomföras. Sammantaget konstaterar Naturvårdsverket att omfattningen av den planerade verksamheten och beskrivningen av dess miljöeffekter redovisas mycket övergripande i samrådsunderlaget. Detta innebär att det inte finns möjlighet för Naturvårdsverket, eller övriga samrådsparter, att lämna mer detaljerade synpunkter med anledning av planerad verksamhet. Synpunkterna blir således av mer övergripande karaktär.

3. Beskrivningen av verksamheten

Naturvårdsverket anser att prövningen av bolagets ansökta verksamhet, som utgångspunkt, ska göras separat för de respektive verksamheterna i File hajdär-täkten, Västra brottet och Östra brottet. Bolaget måste därför för respektive täkt ge detaljerad information om vilken mängd och typ av cementråvara (kalksten och/eller mörgelsten) som ska brytas och hur länge brytningsverksamheten kommer att pågå. Bolaget måste också på ett tydligt sätt beskriva vilka mängder råvara som är nödvändig för att tillverka önskad mängd cement och möjligheterna att köpa sådan råvara från extern leverantör.

Bolaget måste i ansökan tydligt ange när brytnings- och krossningsverksamheten i Västra brottet kommer att upphöra och var krossningsanläggningen ska placeras. Bolaget bör också tydligt redogöra för möjligheterna att bedriva de verksamheter som bedrivs i Östra brottet på annan plats och den eventuella miljönyttan med att Östra brottet kan börja vattenfyllas. Dessa uppgifter är nödvändiga för bedömningen avseende behovet av verksamheterna, om verksamheterna tjänar ett sådant allmänintresse som avses i artskyddsförordningen och vattenförvaltningsförordningen samt om det finnas alternativa lösningar (se vidare nedan under alternativredovisning).

I den kommande ansökan behöver bolaget även redogöra för samtliga nödvändiga vattenverksamheter för täktverksamheten och vilka vattenanläggningar som omfattas av prövningen. Bolaget behöver också tydliggöra hur de ansökta vattenverksamheterna förhåller sig till bolagets befintliga vattendomar¹.

4. Riksintressen

Naturvårdsverket anser att bolagets redovisning i MKB:n ska vara så pass detaljerad att den möjliggör en nyanserad bedömning av verksamhetens påverkan på berörda riksintressen och kan ligga till grund för en eventuell tillämpning av 3 kap. 10 § miljöbalken.

¹ Vattendomstolens vid Stockholms tingsrätt dom den 1977-07-28 i mål VA 8/77; Miljödömsstolens vid Stockholms tingsrätt dom den 2006-04-25 i mål M 27311-05; samt Miljödömsstolens vid Stockholms tingsrätt dom 2007-02-01 i mål M 26737-05.

5. Nollalternativ och kumulativa effekter

Bolaget anger att nollalternativet innebär att brytning och länshållning av de tre täkterna upphör när nu gällande tillstånd upphör att gälla. Bolaget anger vidare att nollalternativet ska beskriva hur miljöförhållandena på den aktuella platsen förväntas utveckla sig om den planerade verksamheten inte kommer till stånd. Nollalternativet framstår som korrekt angivet. Naturvårdsverket konstaterar vidare med utgångspunkt från detta att beskrivningen av nollalternativet omfattar en tidsperiod om minst 30–40 år, dvs. till dess att slutlig vattenbalans har uppnåtts i täkterna. Den kommande ansökan behöver således innehålla en redovisning av dels hur exempelvis naturmiljön och de hydrogeologiska förhållandena kring de nedlagda täkterna kan komma att utveckla sig med anledning av de stigande vattennivåerna, dels en beskrivning av hur naturmiljön kan komma att se ut när den slutliga vattenbalansen är uppnådd. Det är detta nollalternativ som bolaget sedan ska jämföra med den miljöpåverkan som den ansökta verksamheten förväntas ge.

Bolaget måste också på ett tydligt sätt beskriva verksamhetens och andra verksamheters kumulativa miljöpåverkan. Detta innefattar inte bara en beskrivning av den kumulativa påverkan från planerade och nyligen genomförda projekt, utan också från verksamheter som haft en miljöpåverkan under en längre tid. Vad gäller det historiska perspektivet bör bolaget undersöka vilka historiska uppgifter som finns tillgängliga och genomföra en analys av relevant data. Bolaget bör motivera val av analysmetod och varför en viss tidsperiod har valts. Vad gäller Natura 2000-områden är bedömningen av den miljöpåverkan inte heller begränsad till kumulativa effekter som uppstått efter det att de aktuella områdena blev Natura 2000-områden, utan även tidigare påverkan ska beaktas. Att verksamheten tidigare varit föremål för tillståndsprövningar begränsar inte heller bolagets skyldighet att beskriva den hittillsvarande påverkan.

6. Alternativredovisning

Naturvårdsverket anser att kommande alternativredovisning ska beskriva andra lokaliseringar av kalkstenstäkter inom Sverige och EU samt att Cementa i denna del även bör redogöra för om bolaget har tillstånd för andra kalkstenstäkter som fortfarande är giltiga. Redovisningen av alternativa platser ska inte vara begränsad till fastigheter som bolaget redan i dagsläget har rådighet över.

Av samrådsunderlaget framgår att såväl lagerverksamheten i Östra brottet som krossverksamheten i Västra brottet är beroende av att länshållning fortsätter. Bolaget anger att utredning pågår vad gäller flytt av krossverksamheten från Västra brottet. Bolaget bör redovisa var krossanläggningen ska placeras samt alternativa lokaliseringar. Naturvårdsverket anser att bolaget även bör redovisa alternativa lokaliseringar av lagerverksamheten i Östra brottet och den eventuella miljönyttan med att Östra brottet kan börja vattenfyllas.

7. Generellt om underlagets vetenskapliga kvaliteter

I den kommande ansökan är det viktigt att bolagets undersökningsstrategi presenteras på ett systematiskt, strukturerat och transparent sätt. Respektive undersökningsrapport behöver därför innehålla uppgifter om varför en viss metod används, metodens för- och nackdelar, hur undersökningen är avgränsad samt hur bedömningar och litteraturuppgifter använts. Bolaget behöver också anpassa figurer, grafer och illustrationer till en utifrån syftet lämplig skala. I redovisningsdelen behöver osäkerheter rapporteras i enlighet med försiktighetsprincipen och, i förekommande fall, behöver även känslighets- och osäkerhetsanalyser redovisas.

Det är också nödvändigt att bolaget tydligt redovisar vad som är egna undersökningar, vad som är referenser till annan forskning eller litteratur samt vad som är bolagets egna bedömningar. Såväl artskyddsförordningen som Natura 2000-lagstiftningen är exempel på skydds-/förbudslagstiftning som kräver bedömningar med rimlig vetenskaplig säkerhet.

Naturvårdsverket vill även understryka vikten av att de borrhål, från vilka bolaget inhämtar och använder data, har en relevant geografisk fördelning utifrån såväl undersökningens syfte som för de frågor som undersökningen avser besvara. Exempelvis behöver antal borrhål och borrhålens lokalisering spegla de skyddade områdenas skiftande geologiska, hydrologiska och topografiska förhållanden.

8. Grundvattenmodellen

I den kommande ansökan anser Naturvårdsverket att bolaget behöver vara tydlig med när och varför bolaget finner det lämpligt respektive olämpligt att använda grundvattenmodellen som underlag för att bedöma den hydrologiska påverkan. Detta behöver bolaget bl.a. beskriva utifrån gjorda antaganden och förenklingar vid upprättandet av modellen, modellens upplösning, genomförd kalibrering och verifiering av modellen samt den osäkerhet som avspeglas i modellparametrarna och resultaten.

Bolaget behöver redogöra för varför påverkansområdena för olika scenarier skiljer sig åt alternativt inte skiljer sig åt. Det är viktigt att det av redogörelsen framgår vad som kopplar till exempelvis randvillkor i modellen och valt gränsvärde. Skillnaden mellan de olika påverkansområdena behöver även redovisas i en för syftet lämplig skala.

För det fall bolaget använder sig av resultat från simuleringarna i modellen för bedömning av påverkan på naturtyper och arter, är det viktigt att det tydligt framgår varför bolaget anser att detta är lämpligt och hur bolaget hanterar osäkerheterna i konsekvensbedömningarna.

I den kommande ansökan behöver det vidare framgå tydligt vilket nytt underlag som använts vid uppdateringen av modellen, på vilket sätt detta underlag har implementerats och varför det nya underlaget är mer lämpligt för bedömning av hydrologisk påverkan.

9. Bolagets utredningar avseende påverkan på yt- och grundvatten

För Naturvårdsverket är huvudsyftet med Natura 2000-prövningen att på vetenskaplig grund bedöma om verksamheten riskerar att skada omgivande Natura 2000-områden. För att kunna bedöma risken för påverkan på framför allt de unika och känsliga våtmarksmiljöerna inom Natura 2000-områdena blir det hydrogeologiska underlagets kvalitet avgörande. Bolaget behöver bl.a. redogöra för vilken hydraulisk kontakt som råder mellan täktområden och skyddade områden och betydelsen av att kontakten är mer eller mindre god.

Undersökningsmetoder, såsom kartering av karst och geofysiska undersökningar, är lämpliga för att kunna göra mer platsspecifika bedömningar. Dessa undersökningar behöver göras i de områden som riskerar att påverkas och undersökningarna behöver anpassas utifrån de naturgivna förutsättningarna som råder på platsen. Undersökningsområdena bör enligt Naturvårdsverket väljas för att ge platsspecifik kunskap om Natura 2000-områdenas våtmarker. Vidare behöver undersökningar ske utanför Natura 2000-områdena, där förekomsten av geologiska och hydrogeologiska anomalier förekommer eller förväntas vara som störst.

Naturvårdsverket anser att det finns andra metoder som möjliggör platsspecifika vetenskapliga riskbedömningar, exempelvis kartläggning av blekeförekomster i syfte att studera våtmarkernas vattenförsörjning. Spårämnesförsök/kemisk ”fingerprinting” av grundvatten är ett annat exempel på möjliga undersökningar. Bolaget bör också redovisa jordartskarteringar för berörda områden, exempelvis fördelningen av bleke och kalklera i Natura 2000-områdenas våtmarker.

Det är viktigt att bolaget systematiskt redovisar osäkerheter. En sådan redovisning är en förutsättning för att kunna visa på att underlaget är tillräckligt vetenskapligt robust för en Natura 2000-bedömning, dvs. i vilken omfattning det krävs tillkommande undersökningar för att uppfylla Natura 2000-regelverkets krav på vetenskaplig säkerhet.

Naturvårdsverket vill sammanfattningsvis särskilt understryka behovet av följande undersökningar:

- Ytterligare geofysiska undersökningar eller motsvarande för kartläggning av dränerande strukturer såväl mellan täktområdena och de skyddsvärda områdena som inom Natura 2000-områdena. Det behöver framgå vilka områden som har valts ut för undersökningar och varför dessa valts ut. Det är också av vikt att det går att förstå och enkelt följa hur resultaten från undersökningarna sedan används i efterföljande undersökningar och miljöbedömningar. Det behövs även en redovisning av om genomförda geofysiska undersökningar ger erforderligt underlag för att på ett adekvat sätt kunna beskriva de hydrogeologiska förhållandena eller om ytterligare undersökningsmetoder kan behövas.
- Utökad redovisning av dränerande strukturer med andra metoder än med geofysik. Exempelvis strukturgeologisk kartering av karstsprickor på bara hållar, samt flygbildstolkning av karstsprickor (i form av träd-

/vegetationslineament) där jordarter och vegetation döljer berggrunden. Resultaten behöver analyseras tillsammans de uppgifter som framkommer vid de geofysiska undersökningar som efterfrågas ovan.

- Redogörelse för hur förekomsten av karstsprickor i området passar in i dels bolagets hydrogeologiska modeller, dels i bolagets beskrivning av de lokala våtmarkernas hydrologi.
- Utökad redogörelse av in- och utströmningsområden för grundvatten i ett relevant landskapsutsnitt runt täkterna.
- Mätningar av yt- och grundvattennivåer samt flöden i fler mätpunkter i berggrunden, särskilt inom Natura 2000-områdena. Mätningarna syftar till att ge ytterligare underlag gällande de hydrogeologiska förhållandena och därmed förbättra riskbedömningarna.
- En redogörelse för varför mätningarna är placerade på de aktuella platserna och om platserna är representativa för att bedöma påverkan på Natura 2000-områdena.
- En ny beskrivning av jordarternas förekomst i området baserad på undersökningar på plats och med relevant täthet i provtagningspunkterna. Jordarternas förekomst, mäktighet och hydrologiskt tätande förmåga är avgörande för att kunna bedöma bolagets teori om en huvudsaklig ytavrinning av regnvatten samt att våtmarker är belägna i fördjupningar i berggrunden med tätande jordarter i botten.
- Redovisning av använd terminologi för beskrivning av jordartsförekomst och dess betydelse för områdets hydrologi. Bolaget behöver redovisa vad som avses med termerna moränlera, leriga vittringsjordar och bleke. Vidare behöver bolaget beskriva de leriga jordarternas genes, förekomst och tätande förmåga – givet bolagets kommande redovisning av ytavrinning, förekomst av våtmarker samt vattenmagasin i lokala moränförekomster.
- Utökad redovisning av källförekomster i relevant landskapsutsnitt med exempelvis kemiska analyser och andra bedömningar av vattnets härkomst. En väl designad vetenskaplig studie med hjälp av kemisk ”fingerprinting”, och som täcker in yt- och grundvattnets årstidsvisa variation, kan ge svar på avgörande frågor om ursprunget av inläckande grundvatten i täkterna samt hydrologin i områdets våtmarker.
- Redogörelse för vilka undersökningar och mätningar som ligger till grund för bedömning av kumulativ påverkan på omgivningen från exempelvis täktverksamheten och regionens grundvattentäkt.
- Redogörelse för hur den ekologiska karaktären av det berörda Ramsarområdet Kallgate-Hejnum ska säkerställas.
- Beskrivning av hur efterbehandlingen ska genomföras, inklusive vad som ska göras när och hur lång tid det bedöms ta tills målet med efterbehandlingen är uppnått.

10. Påverkan på Natura 2000-områden

Enligt bolaget kräver den ansökta verksamheten Natura 2000-tillstånd. För att kunna ta ställning till om tillstånd kan meddelas behöver bolaget visa att verksamheten inte skadar skyddade arter och habitat.

För att bedöma risken för påverkan från verksamheten, som på kort eller lång sikt kan leda till skada på utpekade arter och habitat i omgivande Natura 2000-områden, behöver bolaget redovisa platsspecifika undersökningar i respektive område. Ett flertal sådana undersökningar listas i avsnittet ovan.

Enligt Naturvårdsverkets bedömning behöver efterbehandlingen ingå i en samlad Natura 2000-prövning för att verksamhetens ackumulerade påverkan på Natura 2000-områdena ska kunna bedömas av den prövande myndigheten vid ett och samma tillfälle. Bolaget behöver därför, med tillräcklig vetenskaplig säkerhet, redovisa hur efterbehandlingen kommer att gå till samt vilken påverkan som det blir i Natura 2000-områdena. En konceptuell efterbehandlingsplan uppfyller generellt inte kraven på en samlad, slutlig och exakt Natura 2000-prövning. Av samma skäl kan efterbehandlingen heller inte hänskjutas till tillsynsmyndigheten för beslut i samband med verksamhetens upphörande.

Av samrådsunderlaget framgår att grundvattenytan kommer att ligga högre i omgivande områden när brotten är slutligt vattenfyllda jämfört med när Natura 2000-områdena bildades. En effekt kan därför, enligt bolagets uppgift, bli att Natura 2000-områdenas hydrologi förändras och att förhållandena blir blötare än vid tidpunkten för Natura 2000-områdenas bildande. Det är av stor vikt att bolaget redogör för detta i relevant detalj och med vetenskaplig säkerhet.

Bolaget redogör för flertalet skyddsåtgärder inom flera Natura 2000-områden. I den kommande ansökan behöver bolaget redogöra för vad som utgör skyddsåtgärder respektive kompensationsåtgärder. Vidare behöver motiv till respektive åtgärd redovisas tillsammans med önskat utfall och förslag till uppföljning av åtgärden. Bolaget måste också förtydliga om det menar att eventuella skyddsåtgärder är nödvändiga för att verksamheten inte ska påverka Natura 2000-områdena på ett otillåtet sätt.

11. Artskydd

I den kommande ansökan behöver bolaget redogöra för vilka arter som omfattas av artskyddsförordningens (2007:845) fridlysningsregler som förekommer i brytområdet och i området runt det verksamhetsområde som den kommande ansökan omfattar samt på vilket sätt arterna kommer påverkas av verksamheten. Vidare måste det framgå vilka försiktighetsmått och skyddsåtgärder som avses vidtas för att minska verksamhetens påverkan på arterna.

Om verksamheten står i strid med förordningens förbudsregler behövs en artskyddsdispens för att verksamheten ska vara tillåtlig. Bolaget behöver då redogöra för hur man uppfyller dispensrekvisiten, inklusive hur arternas lokala och regionala bevarandestatus kan komma att påverkas. Bolaget behöver också analysera hur de återkommande torrperioderna påverkar arternas bevarandestatus. Bolaget behöver också beskriva skyddsåtgärdernas kort- och långsiktiga funktionalitet. Naturvårdsverket anser att det är av vikt att bolaget tydligt redovisar vilka uppgifter som härrör från egna undersökningar och vad som är litteraturuppgifter eller bedömningar.

Bolaget behöver tydligt redogöra för vilka eventuella åtgärder som är skyddsåtgärder och vilka som är generella kompensationsåtgärder samt förtydliga hur man i så fall gjort en sådan åtskillnad. När det gäller eventuella skyddsåtgärder behöver bolaget redovisa vid vilken tidpunkt dessa bedöms funktionella.

Bolaget utreder möjligheten att restaurera naturmiljöer för fjärilarna svartfläckig blåvinge, apollofjäril och väddnätsfjäril. Under samrådsmötet hänvisade bolaget till vissa av bolaget angivna kriterier för bedömningen av områdenas funktionalitet (se bilaga 1 till bolagets överklagande av mark- och miljödomstolens dom den 2020-01-17 i mål nr M 7575) och efterfrågade Naturvårdsverkets syn på om kriterierna är användbara.

Naturvårdsverket anser att det i allmänhet inte går att ange exakt vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att ett område ska anses funktionellt, utan det måste bedömas i det enskilda fallet. De av bolaget hänvisade kriterierna (gränsvärdena) utgör dock en bra utgångspunkt för bedömningen. Om ett restaurerat område uppfyller de angivna gränsvärdena är det en indikation på områdets funktionalitet. Enligt Naturvårdsverket är dock gränsvärdena ensamt inte tillräckliga för att påvisa funktionalitet. Bolaget behöver därutöver genom undersökningar visa att det sker en regelbunden förnygring i områdena.

12. Övriga frågor

- Naturvårdsverket kan inte på befintligt material ta ställning till om några ytterligare åtgärder bör föreslås avseende påverkan på yt- och grundvattenförekomster.
- Naturvårdsverket anser att bolaget bör beskriva vilka massor som uppstår vid utvinningen och vilka av dessa massor som utgör produkt, biprodukt respektive avfall. Om utvinningsavfall uppkommer behöver bolaget upprätta en avfallshanteringsplan, vilken, enligt Naturvårdsverket, även ska ingå i tillståndsansökan (artikel 7.2 c i utvinningsavfallsdirektivet och 28 § och 64 § 3 utvinningsavfallsförordningen). Numera har det införts ett uttryckligt krav i 22 kap. 1 § miljöbalken om att en tillståndsansökan ska innehålla en avfallshanteringsplan. Lagändringar träder i kraft den 1 juli 2023 (prop. 2021/22:219).
- Naturvårdsverket anser att bolaget i kommande ansökan bör redovisa hur den ansökta verksamheten kan komma att inverka på bl.a. de grundvattenbrunnar som konkurrerar om grundvattnet (se 11 kap. 7 § miljöbalken).

13. Kontrollprogram

Det förslag till kontrollprogram som bolaget ska redovisa i den kommande ansökan behöver omfatta pågående verksamhet, tiden för efterbehandlingen då täkterna successivt vattenfylls och en relevant tidslängd efter att täkterna är fullt vattenfyllda. Av kontrollprogrammet behöver det tydligt framgå vad som ska övervakas och varför. Givet Natura 2000-regelverkets stränga rekvisit om förbud mot skada är det även relevant att valda hydrologiska mätpunkter samt platser för kartering/kontroll av vegetationen framgår av programmet.

14. Avslutande synpunkter

Naturvårdsverket har i detta yttrande lyft frågeställningar och behov av underlag för den kommande ansökan i ett tidigt skede av processen. Naturvårdsverket vill dock understryka att synpunkterna är lämnade utifrån ett befintligt och översiktligt samrådsunderlag. Naturvårdsverket kan således under processens gång både återkomma med andra synpunkter eller förändra sin inställning utifrån tillkommande underlagsmaterial och information.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Karolina Ardesjö Lundén.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit miljöjurist Christoffer Lundqvist, ekologen Krister Mild och den tekniske handläggaren Maria Ed Sundelin, den siste föredragande.

För Naturvårdsverket

Karolina Ardesjö Lundén

Maria Ed Sundelin

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till:
(Endast externa kopior på den utgående skrivelsen)

Vårt datum: 2022-10-06

Ert datum: 2022-06-30

Vårt diarienummer: 33-1654/2022 Er beteckning: Fyll i beteckn.

Handläggare

Mattias Gustafsson

samradcementa@sweco.se

Samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 30 juni 2022 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande inom sitt ansvarsområde.

Cementa AB (Cementa) avser att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad täktverksamhet i de två befintliga kalkstenstäkterna Västra brottet och File hajdar, samt fortsatt länshållning av dessa två täkter och den äldre täkten Östra brottet, allt inom fastigheten Othem Österby 1:229 i Gotlands kommun. Brytningen och länshållningen planeras att omfatta omkring 30 års brytning i File hajdartaekten. Om tillstånd medges till verksamhet i Västra brottet planeras den att avvecklas inom 10 år och täkten planeras då att vattenfyllas. Brytningen av både kalk- och mägersten planeras då att enbart ske i File hajdartaekten, vilken då kommer att fördjupas.

Cementa bedriver nu täktverksamheten med ett tillstånd från regeringen (M2021/01774), och har till Mark- och miljödomstolen i Nacka (M 2754-22) lämnat in en ansökan om ett kortvarigt tillstånd till täktverksamhet vid File hajdar respektive Västra brottet, med en ansökt verksamhetstid på fyra år. Ansökan omfattar även mottagning och hantering av kalksten från Nordkalk. Avseende det kortvariga tillståndet har inte huvudförhandling ägt rum ännu.

Det utvunna materialet ska användas för cementtillverkning vid bolagets anläggning i Slite. Cementtillverkningen i Slite är av stor vikt för den svenska cementförsörjningen eftersom den står för den absolut största delen av den cement som används i Sverige. Samhället har ett stort behov av cement för ett flertal verksamheter så som infrastruktur, husbyggen, gruvbrytning med mera. Ur ett försörjningsperspektiv är det också viktigt, särskilt i dessa tider då krig pågår i Europa, att det finns en nationell råvaruproduktion av cement.

SGU anser det som viktigt att i kommande underlag tydligt beskriva och redovisa:

- Vattenbalans och påverkan på grundvatten samt grundvattenberoende ekosystem för den ansökta verksamheten
- Åtgärder som kan mildra eller förhindra negativa miljökonsekvenser av verksamheten på grundvatten samt vilken effekt på både kort och lång sikt som dessa åtgärder bedöms medföra
- Risk för grundvattenpåverkan på skyddade områden inom täkternas influensområden
- Risk för påverkan på den kommunala vattenförsörjningen i Slite
- Undersökningar som utförts i samband med framtagande av underlaget, inklusive resultat
- En tydlig tidplan för när verksamheter och åtgärder kommer att utföras över tid

Vid de nollalternativ som presenteras är antingen alla täkter länsdumpade eller inga täkter länsdumpade. En beskrivning av nuvarande och framtida förhållanden med och utan planerad ansökt verksamhet behöver beskrivas, där även konsekvenser med respektive utan föreslagna skyddsåtgärder bör ingå. Även effekter av redan utförda skyddsåtgärder som beslutats i tidigare tillstånd ska beaktas.

Verksamheten kommer att bedrivas inom grundvattenförekomsten Mellersta Gotland – Roma (WA96690582), vilken idag har otillfredsställande kvantitativ och kemisk status. De beslutade miljökvalitetsnormerna är god kvantitativ status senast 2027 och god kemisk grundvattenstatus med undantag av trikloreten och tetrakloreten samt klorid som har tidsundantag till 2027 (VISS). Det är viktigt att utreda vilka konsekvenser som verksamheten kommer att ha på grundvattenförekomstens status samt på möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna. För det fall att verksamheten inte är tillåtlig enligt 5 kap. 4 § miljöbalken behöver Cementa motivera varför ett undantag enligt 4 kap. 11 och 12 §§ vattenförvaltningsförordningen anses möjligt.

SGU anser att de genomförbara åtgärder som föreslagits i samrådsunderlaget för att mildra negativa miljökonsekvenser för grundvattenförekomsten behöver utvecklas i det fortsatta underlaget. Cementa behöver även utveckla och beskriva var de föreslagna åtgärderna bedöms ge effekt både på kort och lång sikt samt om åtgärderna bedöms påverka de naturliga återhämtningsförloppen när täktverksamheten upphör. Cementa bör även förtydliga vilka av de föreslagna åtgärderna som bolaget ser som skyddsåtgärder och vilka som anses vara kompensationsåtgärder.

Cementa lyfter i handlingarna även att en påverkan kan uppkomma inom grundvattenförekomsten Norra Gotland – Stenkyrka. SGU anser att Cementa i kommande underlag ska beskriva närmare i vilken grad påverkan på grundvattenförekomsten Norra Gotland – Stenkyrka bedöms ske.

Det är av vikt att både hög- och lågvattensituationer beaktas och beskrivs i ansökan, inklusive situationen som uppkommer när Västra brottet vattenfylls. Detta medför att även sakägare som kan få höjda grundvattennivåer i sina brunnar eller andra undermarksinstallationer bör omfattas av samrådet.

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. avdelningschefen Jennie Abellsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetscheferna Mats Wallin och Erika Ingvald, statsgeologen Carola Lindeberg samt utredaren Peter Åkerhammar deltagit. Statsgeologen Mattias Gustafsson har varit föredragande.

Jennie Abellsson

Mattias Gustafsson

Katrin Herrlin Sjöberg

Tel. 010-223 87 10

E-post: katrin.herrlin.sjoberg@lansstyrelsen.se

Cementa AB

Sweco

samradcementa@sweco.se

Avgränsningssamråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite Gotlands kommun. Cementa AB

Länsstyrelsen Kalmar län, tillika Vattenmyndighet för Södra Östersjöns vattendistrikt, (Vattenmyndigheten) har mottagit samrådsunderlag angående Cementa AB:s samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland.

Cementa informerar däri att ansökan kan komma att omfatta ett undantag från reglerna om miljö kvalitetsnormer för grundvatten enligt 4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen.

Vattenmyndigheten yttrar sig i prövningsärenden på begäran från prövningsmyndigheter enligt 22 kap. 13 § och 19 kap. 5 § miljöbalken (MB) samt enligt 4 kap. 13 § vattenförvaltningsförordningen (VFF). Vattenmyndigheten deltar normalt sett inte i verksamhetsutövares samråd.

Vattenmyndigheten uppfattar samrådsunderlaget som så att ansökan kan innehålla ett konstaterande att **verksamheten inte är tillätlig enligt 5 kap 4 § MB samt ett yrkande på tillåtlighet enligt 4 kap. 11-12 §§ VFF** som kräver ett yttrande från Vattenmyndigheten enligt 4 kap. 13 § VFF.

Vattenmyndigheten väljer därför att i detta yttrande informera Cementa om sin bedömning av vad ansökan bör innehålla för att kunna lämna ett sådant yttrande vid begäran från prövningsmyndigheten som avses i 4 kap. 13 §§ VFF.

Sammanfattning

Ansökan bör innehålla en beskrivning av på vilket sätt bestämmelsen i 5 kap. 4 § MB utgör hinder att tillåta den sökta verksamheten.

Ansökan bör innehålla en beskrivning av på vilket sätt verksamheten omfattas av bestämmelsen i 4 kap. 11 § VFF.

Vid ett yrkande på tillåtlighet enligt 4 kap. 11 VFF bör det i ansökan finnas en beskrivning hur bestämmelsen i 4 kap. 12 § VFF uppfylls.

Enligt Vattenmyndigheten behöver särskilt följande beaktas:

- Bedömningar ska förhålla sig till föreskrifter, bedömningsgrunder och mätdata som underlag.

- Redovisning av en osäkerhetsanalys av grundvattenmodellen. Vattenmyndigheten vill här framföra att en känslighetsanalys inte är en osäkerhetsanalys.
- Påverkan på anslutna akvatiska system och grundvattenberoende ekosystem. Detta behöver göras genom redovisning av vattenbalanser för anslutna akvatiska system och terrestra grundvattenberoende ekosystem inom påverkansområdet.
- Hur försämringsförbudet ska efterlevas och miljökvalitetsnormer inte äventyras för vattenförekomster för kvalitetsfaktorer och ämnen som inte kan omfattas av tillåtlighet enligt 4 kap. 11 § VFF.
- Villkor och skyddsåtgärder samt de kvantitativa effekter som dessa uppnår i yt- och grundvattenförekomster.

Motivering

1. Ansökan bör innehålla en beskrivning, per vattenförekomst, för vilka kvalitetsfaktorer och/eller ämnen där verksamheten leder till försämring av status eller äventyrar uppnående av miljökvalitetsnormen. Denna beskrivning bör ha sin utgångspunkt i aktuell statusklassificering och riskbedömning, planerade och beslutade åtgärder samt beslutade miljökvalitetsnormer. Redovisningen bör även innehålla en bedömning av verksamhetens bidrag till den samlade påverkan på varje vattenförekomst där möjligheten att följa miljökvalitetsnormer äventyras av verksamheten.

Vattenmyndigheten bedömer att en stor del av den i samrådet beskrivna verksamhetens påverkan kommer bestå av länshållningen av täkterna som kommer förändra grundvattennivåer och strömningsriktningar. Verksamhetens påverkan på möjligheten att följa miljökvalitetsnormer för vatten kommer med andra ord bero på vilket genomslag förändrade grundvattennivåer och strömningsriktningar, till följd av länshållningen av täkterna, får på relevanta kvalitetsfaktorer. En korrekt beskrivning av verksamhetens påverkan, vilket är en förutsättning för att bedöma försämring av status eller äventyrande av miljökvalitetsnormer (se ovan), består därför av en jämförelse mellan:

- en beskrivning av relevanta kvalitetsfaktorer då täkter är fullt utbrutna och länshållna så som de beskrivs i samrådsmaterialet och,
- en beskrivning av relevanta kvalitetsfaktorer då grundvattennivåer och strömningsriktningar är opåverkade av verksamheten.

2. Ansökan bör innehålla beskrivning av verksamhetens påverkan på ytvattenförekomsters fysiska karaktär eller på ändring av nivån på en grundvattenförekomst och av hur status försämras för relevanta kvalitetsfaktorer eller ämnen och/eller äventyrar att miljökvalitetsnormen för vattenförekomsterna uppnås.

Vattenmyndigheten bedömer att för verksamheter eller åtgärder som exempelvis medför påverkan i form av utsläpp av föroreningar från punktkällor eller diffusa källor till en ytvattenförekomst får statusen endast ändras från hög till god för att prövningsmyndigheten ska kunna tillåta den med stöd av 4 kap. 11 § VFF. Om det är en grundvattenförekomst som påverkas av utsläpp kan undantag med stöd av denna bestämmelse däremot inte tillämpas eftersom grundvattenförekomster inte kan ha hög status utan endast god status. Samma sak gäller för kemisk ytvattenstatus och särskilda förorenande ämnen (SFÄ), där statusen också bara kan förändras från god till uppnår ej god/måttlig status.

3. Bestämmelsen i 4 kap 12 § VFF har tre punkter och samtliga måste vara uppfyllda för att prövningsmyndigheten ska kunna tillåta verksamheten i strid med 5 kap. 4 § MB.

Punkt 1. verksamheten eller åtgärden

a) behöver vidtas för att tillgodose ett allmänintresse av större vikt, eller

b) innebär att dess fördelar för människors hälsa och säkerhet eller för hållbar utveckling uppväger nackdelarna med en sådan ändring eller försämring som avses i 11 §,

EU-domstolen har slagit fast att medlemsstaterna har ett visst handlingsutrymme att göra en skönsmässig bedömning av om ett specifikt projekt omfattas av ett allmänintresse av större vikt. Det kan dock konstateras att alla "allmänintressen" inte per automatik är "allmänintressen av större vikt". "Större vikt" innebär i praktiken att den nya verksamheten bedöms ha ett större allmänintresse än allmänintresset av att uppfylla målen i vattendirektivet. I EU:s vägledning anges att begreppet "allmänintresse av större vikt" innebär förändringar av utomordentligt stor betydelse från allmän synpunkt och slutsatsen har dragits att det är rimligt att anta att de skäl som avses med "allmänintresse av större vikt" är situationer där planer eller projekt som planeras visar sig vara nödvändiga inom ramen för:

- åtgärder eller politik som syftar till att skydda grundläggande värden i medborgarnas liv (hälsa, säkerhet, miljö)
- grundläggande principer för staten och samhället samt
- ekonomisk eller social verksamhet som följer av särskilda offentliga skyldigheter

Även om verksamheten/åtgärden inte kan anses utgöra ett allmänintresse av större vikt kan den ändå falla in under förutsättningarna enligt 4 kap. 12 § 1 p VFF om det kan konstateras att dess fördelar för människors hälsa och säkerhet eller för hållbar utveckling uppväger nackdelarna med en sådan ändring eller försämring som avses i 11 §. Denna bedömning avser om verksamheten är förenlig med, alternativt bidrar till, en långsiktigt hållbar utveckling.

Ansökan bör innehålla en beskrivning av hur verksamheten kan anses omfattas av punkt 1 a) eller b).

Punkt 2. det av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader inte är möjligt att uppfylla syftet med verksamheten eller åtgärden på något annat sätt som är väsentligt bättre för miljön, och

En bedömning ska göras om syftet med verksamheten går att uppnå på ett annat sätt, rent tekniskt eller utan att det innebär orimliga kostnader, som är väsentligt bättre för miljön. Här ska man alltså bedöma om det finns alternativa sätt att genomföra den föreslagna nya modifieringen eller den hållbara mänskliga utvecklingsverksamheten, exempelvis genom alternativ placering, annorlunda omfattning eller utformning på verksamheten eller alternativa processer. Att hänvisa till tekniska skäl är försvarbart om ingen teknisk lösning finns tillgänglig.

När det gäller orimliga kostnader anges i EU:s vägledning att orimlighet är ett omdöme med en politisk, teknisk och social aspekt, som beror på ekonomisk information och analys av kostnader och nyttor. Som underlag för att bedöma om kostnaderna av alternativa lösningar är orimliga, så behövs en uppskattning av det mervärde som den alternativa lösningen ger i form av ökad miljönytta (i relation till den föreslagna verksamheten) samt en uppskattning av

vilka merkostnader den alternativa lösningen skulle medföra jämfört med den föreslagna verksamheten.

Ansökan bör innehålla en beskrivning om syftet med verksamheten går att uppnå på ett annat sätt, rent tekniskt eller utan att det innebär orimliga kostnader, som är väsentligt bättre för miljön.

Punkt 3. alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status.

Det krävs att sökande vidtar "alla genomförbara åtgärder för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status". Begreppet åtgärder, så som det beskrivs i vattendirektivet, är inriktat på ett stort antal åtgärder i projektets alla utvecklingsfaser, däribland utformning av anläggningar, underhålls- och driftförhållanden, återställning och skapande av livsmiljöer. Mildrande åtgärder syftar till att minimera eller upphäva de negativa effekterna på en vattenförekomst status, och bör vara en integrerad del i projektet. Dessa åtgärder skulle också kunna vidtas i andra vattenförekomster så länge deras effekter inträffar i den vattenförekomst som undantagsbestämmelserna tillämpas för. Beroende på omfattning kan vissa mildrande åtgärder i vissa fall även möjliggöra förbättrad status. Om alla genomförbara mildrande åtgärder som vidtas skulle leda till att det inte kommer att ske någon försämring av statusen eller att man inte äventyrar miljö kvalitetsnormen finns det inget behov av att tillämpa undantagsbestämmelsen.

Det är sökanden som har bevisbördan för att projektet uppfyller de krav som anges i 4 kap. 12 §§ VFF. Ansökan bör innehålla en detaljerad lista över åtgärdsalternativ, tekniska lösningar, alternativa lösningar med mera samt effekterna av dessa i berörda vattenförekomster. De nyttor som bör uppnås är, bland annat, nyttiggörande av vattenresursen som pumpas ut i Östersjön, förstärkning av grundvattenmagasin och grundvattenbildningen samt rening av förhöjda halter i utgående länshållningsvatten avseende Särskilda Förorenande Ämnen och prioriterade ämnen.

Ansökan bör slutligen innehålla de åtaganden och villkor verksamhetsutövaren avser att vidta för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status samt effekterna av dessa i vattenförekomsterna.

Beslut om detta yttrande har fattats av vattenvårdsdirektören för Södra Östersjöns vattendistrikt. Föredragande var Katrin Herrlin Sjöberg, samordnare och i handläggningen av ärendet deltog också Anna Karlsson, samordnare.

Irene Bohman

Katrin Herrlin Sjöberg

Vattenvårdsdirektör

Samordnare

Denna handling har godkänts elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Stockholm den 6 oktober 2022

Cementa AB

samradcementa@sweco.se

Ang. Samråd Cementa Slite

Region Gotland inkommer härmed med yttrande över samrådsunderlaget, daterat den 29 juni 2022. Förvarande yttrande innehåller synpunkter m.m. som regionen i huvudsak presenterade vid samrådsmötet den 20 september 2022.

1. Det av Cementa i samrådsunderlaget omnämnda vattenverket

Region Gotland hade innan samrådsmötet till Cementa skickat nedanstående frågor rörande vattenverket. Cementa lämnade inte en helt fullständig redovisning vid samrådsmötet. Region Gotland ser positivt på att den arbetsgrupp inom Cementa som arbetar med vattenverksfrågor redan skickat mötesinbjudan till regionen, i enlighet med vad Cementa åtog sig vid samrådsmötet, för att bl.a. nedanstående frågor ska klaras ut.

Med hänsyn till den påverkan på regionens brunnar som Cementa redan i samrådsunderlaget flaggar upp för är frågorna om vattenverket helt avgörande för regionens förhållningssätt i den kommande prövningen av Cementas ansökan rörande det långa tillståndet.

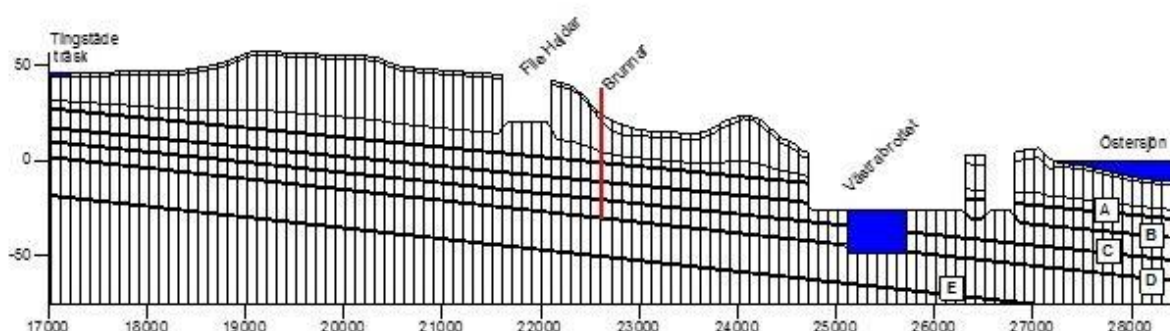
1. Tidplanen för anläggande av vattenverket.
2. Bedömd driftstart.
3. Kostnadsansvar för anläggande.
4. Risk för att vattenverket inte får avsedd funktion.
5. Kostnadsansvar för den rättsliga prövningen, vem är sökande, regionens insyn, parternas arbetsformer m.m.

6. Prövningsinstans, skäl för att inte ta med prövningen i prövningen av det långa tillståndet, övriga rättsliga gränsdragningsfrågor.

7. Bedömd minimivolym i vattenverket (in och ut).

2. Synpunkter m.m. på samrådsunderlaget

1. Regionen önskar att det i ansökan finns med figurer/kartor innehållande lägena för regionens brunnar, förslagsvis i stil med nedanstående. Det är viktigt att klarlägga lägena i förhållande till kalkstenstäckerna. Cementa behöver ha med något motsvarande figuren nedan. (Figur 6.1 i samrådsunderlaget kan med fördel kompletteras med brunnarnas lägen.)

Figur 9. Illustration av de djupa vattenförande lagren. Profilen ligger i rak-öst-västlig riktning. Kalkstenstäckernas form illustrerar en situation då vattenfyllning av de lägre delarna i Västra brottet genomförs. Det röda strecket "Brunnar" illustrerar läget för regionens uttagsbrunnar.

2. Regionen önskar information om effekterna/konsekvenserna av utförd injektering.

3. Cementa anger att påfyllnad av Västra brottet påverkar brunnarna positivt. Det leder till följande frågor.

- Ska eller ska inte Västra brottet vattenfyllas?
- När i tid ska sådan vattenfyllnad genomföras?
- Om sidan av brottet mot regionens brunnar är injekterad med cement, hur påverkar det täkten positivt?

4. Regionen önskar en karta/illustration där det framgår täktytan i den förra tillståndsprövningen (MÖD:s avgörande juli 2021) och täktytan i den kommande tillståndsansökan. I samrådsunderlaget redovisas endast ett utredningsområde. Det är värdefullt att se och förstå skillnaderna mellan den gamla och den nya täktytan.

5. Det bör redovisas på vilket sätt som risken för klorid i grundvattnet kommer att omhändertas. På vilka andra sätt föreligger risk för att kvaliteten på grundvattnet påverkas?

6. Regionen önskar redovisning gällande effekterna/konsekvenserna av genomförda infiltrationsförsök.

7. Av samrådsunderlaget framgår att Cementa avser att huvudsakligen bryta Filehajdar-täkten och då fördjupa den till -4 möh (mot dagens +26 möh). Tillståndet i den dom som upphävdes av MÖD i juli förra året medgav brytning till ett djup av +20 möh samt, inom det fördjupade brytområde som framgår av domsbilaga 6, intill ett djup av +5 möh. Regionen utgår från att Cementa i kommande ansökan kommer att redovisa vad denna utökning i yta och djup betyder för påverkan på regionens brunnar. Regionen emotser redovisning i kommande ansökan vad gäller påverkan (kvantitet och kvalitet) på regionens brunnar.

Med vänlig hälsning

Karin Hernvall

MEDDELANDE

1(15)

Datum
2022-10-06Dnr
551-3121-2022Cementa AB
Att: Teresia Skönström, Sweco Sverige AB
samradcementa@sweco.se

Avgränsningssamråd om planerad täktverksamhet och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229, Gotlands kommun

Meddelande

Länsstyrelsen konstaterar att den av Cementa AB (bolaget) planerade täktverksamheten ingår bland de kategorier av verksamheter som i enlighet med 6 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) alltid ska antas medföra betydande miljöpåverkan. Av detta följer att bolagets samlade ansökan omfattas av reglerna om specifik miljöbedömning i 6 kap. 28 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att det kan ifrågasättas om det samråd som hittills genomförts av bolaget i alla delar tillgodoser de krav som kan komma att ställas vid en kommande samordnad miljöbalksprövning av den i samrådsunderlaget beskrivna verksamheten. Kompletteringar av samrådet bör enligt länsstyrelsens mening övervägas vad avser lokalisering av krossverksamheten, tillstånd till påverkan på Natura 2000-området Filehajdar (SE0340111), samt den eventuella omprövningen av befintliga vattendomar.

Länsstyrelsen begär med hänvisning till 17 § 4 pt miljöbedömningsförordningen att miljökonsekvensbeskrivningen till bolagets planerade tillståndsansökan även ska innehålla en jämförande redovisning av möjligheterna att distribuera cement till bolagets 16 hamnbaserade svenska cementdepåer från någon eller några av HeidelbergCement-koncernens andra cementfabriker än den i Slite.

Beskrivning av ärendet

Bolaget planerar att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken för täktverksamhet och vattenverksamhet under omkring 30 år på fastigheten Othem Österby 1:229 i Gotlands kommun.

Bolaget avser även att ansöka om tillstånd för betydande påverkan av miljön i Natura 2000-områden, om undantag från regler om miljö kvalitetsnormer för grundvatten, samt eventuellt även om artskyddsdispens.

Den planerade verksamheten avses att ske genom utökningar av två befintliga bergtäkter (Filehajdar-brottet och Västra Brottet), med eventuellt utnyttjande av ytterligare ett befintligt avslutat täktområde (Östra brottet), inom ett angivet utredningsområde om 240 ha. Inom 10 år från att det ansökta tillståndet tagits i anspråk avses täktverksamheten i Västra brottet avvecklas och brottet vattenfyllas. I den tillståndssökta täktverksamheten ingående delverksamheter som krossverksamhet och verkstadsanläggningar avses därvid att flyttas till annan plats, vilket även kommer att påverka hur materialtransporter kan genomföras inom det slutligen avgränsade verksamhetsområdet.

Bolaget har med hänvisning till 6 kap. 23 § andra stycket miljöbalken valt att inte genomföra något undersökningssamråd.

Samråd har skett med länsstyrelsen enligt 6 kap. 29 och 30 §§ miljöbalken genom att bolaget;

- den 30 juni 2022 översänt ett skriftligt samrådsunderlag, och
- den 19 september 2022 genomfört ett samrådsmöte med länsstyrelsen.

Länsstyrelsens bedömning i frågan om betydande miljöpåverkan

Under samrådet ska bedömas om en verksamhet eller åtgärd ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen delar bolagets bedömning att den planerade täktverksamheten omfattas av tillståndsplikt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken, samt 4 kap. 2 § miljöprövningsförordningen (2013:251) med verksamhetskod 10.11. Därmed kan konstateras att verksamheten finns med i den uppräknade som görs i 6 § första stycket miljöbedömningsförordningen (2017:966) och att den följaktligen alltid ska anses medföra betydande miljöpåverkan. Av detta följer att bolagets samlade ansökan omfattas av reglerna om specifik miljöbedömning i 6 kap. 28 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer därtill att även den vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken som planeras av bolaget, samt den planerade täkt- och vattenverksamhetens inverkan på skyddsvärden inom närliggande Natura 2000-områden, var för sig kan antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 20 § första stycket miljöbalken.

Länsstyrelsens synpunkter på prövningens omfattning, samrådsprocessen, förutsättningar vid den kommande prövningsprocessen, och miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Prövningens omfattning

Av samrådshandlingarna och vad som angivits vid möte med länsstyrelsen framgår att bolaget har för avsikt att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för tillstånd till fortsatt täktverksamhet under omkring 30 år i bolagets två befintliga bergtäkter vid Slite, Västra brottet och Filehajdar-brottet. Ansökan avser även att omfatta tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för till täktverksamheten anknuten verksamhet i Västra brottet, såsom eventuellt mottagande av externa stenleveranser och omlastning och krossning av eget och externt levererat stenmaterial, samt drivmedelhantering och verkstadsverksamhet. Verksamheten i Västra brottet avses dock att upphöra inom 10 år och då flyttas till annan ännu ej fastställd plats inom det angivna utredningsområdet.

Länsstyrelsen bedömer att förtydligande yrkanden behöver göras i bolagets kommande ansökan vad gäller framtida lokalisering av de verksamheter som planeras att avvecklas i Västra brottet, och hur transporter och materialflöden därefter kommer att genomföras inom, samt till och från, det slutligen avgränsade verksamhetsområdet.

Bolaget avser vidare att ansöka om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för vattenverksamhet i form av länshållning av de bägge bergtäkterna, vattenåterfyllnad av Västra brottet inom 10 år, samt eventuellt även för överledning av länshållningsvatten från den ena till den andra bergtäkten. Bolaget avser även, som det får förstås, att söka tillstånd för byggande i vatten inför planerade åtgärder i form av restaurering av strandvallar och dämningar i anslutning till Natura 2000-områden.

Bolaget avser även att söka tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för betydande påverkan på miljön inom Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate, Kallgatburg, Hejnum hällar, Bojsvätar och Grodvät.

Vidare avser bolaget ansöka om undantag enligt 4 kap. 11 och 12 §§ vattenförvaltningsförordningen (2004:660) från icke-försämringskravet i 5 kap. 4 § miljöbalken för grundvattenförekomsterna Mellersta Gotland – Roma och Norra Gotland - Stenkyrka, samt eventuellt även om dispens från fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen (2007:845).

Länsstyrelsen bedömer utifrån det samrådsunderlag som lämnats från bolaget att en samordnad prövning enligt miljöbalken kommer att behöva innehålla samtliga

de av bolaget ovan uppräknade delprovningarna. Länsstyrelsen bedömer att en sådan samordnad tillståndsprövning hos mark- och miljödomstolen även kan behöva innefatta en tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 § a miljöbalken av påverkan på Natura 2000-området Filehajdar (SE0340111), en omprovning av befintliga domar enligt 11 kap. miljöbalken angående omledningen av Spillingsån och Närsbäcken, respektive vattenuttag från Spillingsmagasinet, samt en provning av möjligheterna för undantag från icke-försämringskravet i 5 kap. 4 § miljöbalken vad gäller grundvattenförekomsten Tingstädeåsen (WA34871176) om denna bedöms påverkas av verksamheten.

Vad gäller frågan om artskyddsdispens bedömer länsstyrelsen att den planerade verksamheten kan kräva dispens från fridlysningsbestämmelserna för flera arter. Länsstyrelsen bedömer att bolaget behöver utreda och beskriva vilka arter som kan komma att påverkas av den sökta verksamheten.

Samrådets utformning och avgränsningar

Länsstyrelsen bedömer att det kan ifrågasättas om bolaget i tillräcklig utsträckning samrått kring lokaliseringen av den verkstads- och krossverksamhet som inom 10 år kommer att behöva omlokaliseras till följd av den planerade vattenfyllnaden av Västra brottet. Länsstyrelsen konstaterar att krossverksamheten och därtill kopplade transportrörelser kommer att orsaka huvuddelen av bullerutbredningen från bolagets planerade täktverksamhet. Att inte redovisa konkret lokalisering eller några utredda alternativa placeringar för dessa delverksamheter inom det mycket omfattande utredningsområdet, medför enligt länsstyrelsens bedömning en betydande osäkerhet för kringboende vad gäller förväntad miljöpåverkan från den tillståndssökta verksamheten.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att samråd, såvitt känt av länsstyrelsen, varken genomförts inför en eventuell ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § för miljöpåverkan inom Natura 2000-området Filehajdar (SE0340111), eller den ovan diskuterade eventuella omprovningen av befintliga vattendomar.

Övergripande förutsättningar för den kommande provningsprocessen

Behov av redovisning av alternativ till den planerade verksamheten

Länsstyrelsen konstaterar att syftet med bolagets planerade täktverksamhet är att anskaffa stenråvara till den cementproduktion som bedrivs i bolagets cementfabrik i Slite, och att genom denna cementproduktion säkerställa leveranser för det konsumtionsbehov av cement i Sverige som förnärvarande tillgodoses av Slite-fabriken via bolagets 16 hamnbaserade svenska cementdepåer.

I samrådsunderlaget hänvisas till en lokaliseringsutredning som inlämnats till mark- och miljödomstolen i en parallellt pågående tillståndsprövning av en ansökan från bolaget om 4 års tillstånd i de aktuella bergtäkterna. Länsstyrelsen konstaterar att det i bolagets tillståndsansökan även kommer att närmare behöva

utredas vilka alternativa lokaliseringar som skulle vara möjliga för den nu aviserade 30-åriga täktverksamheten i bolagets regi.

Av underlaget framgår att utöver egen utbruten sten kan även stenråvara komma att köpas in från externa leverantörer för krossning i Västra brottet och vidare hantering i bolagets cementproduktion. Ansökan behöver redovisa hur och i vilken omfattning verksamheten kan bedrivas med olika andelar inköpt externt levererad stenråvara, samt alternativet att all stenråvara som behövs för bolagets cementproduktion inköps av externa leverantörer, och hur dessa stenleveranser i så fall kommer att genomföras.

Vidare behöver ansökningshandlingarna redovisa möjliga alternativ för utformningen av de planerade förändringar av lokaliseringen av den krossnings-, materiallagrings- och verkstadsverksamheten som planeras att avvecklas i Västra inom 10 år från det att det ansökta tillståndet tagits i anspråk.

Det framgår av bolagets samrådsunderlag att den planerade täktverksamheten i Slite dels är av stor betydelse för den svenska cementförsörjningen, dels medför omfattande miljöpåverkan och förutsätter undantag och dispenser från gällande regelverk inom miljöområdet. Länsstyrelsen hemställer därför om att bolaget i sina ansökningshandlingar ska redogöra för det alternativa sättet att uppnå syftet med den planerade verksamheten, genom att istället distribuera cement till bolagets 16 hamnbaserade svenska cementdepåer från någon eller några av HeidelbergCement-koncernens andra cementfabriker än den i Slite.

Redovisningen av alternativ ska utformas på ett sådant sätt att beskrivningen av de samlade miljökonsekvenserna för de olika alternativen som lämnas i miljökonsekvensbeskrivningen går att jämföras och vägas mot varandra.

Vattenhushållnings- och samhällsplaneringsfrågor

Som framgår av 11 kap. 7 § miljöbalken ska en vattenverksamhet utföras så att den inte försvårar annan verksamhet som i framtiden kan antas beröra samma vattentillgång som främjar allmänna och enskilda ändamål av vikt.

Avvägningar behöver göras mellan å ena sidan värden kopplade till den planerade stenbrytningen och den därmed nödvändiga avsänkningen och bortledningen av grundvatten, och å andra sidan det långsiktiga värdet av enskilt och allmänt nyttjande av dessa vattentillgångar och de skyddsvärden som är beroende av dem.

Den berörda grundvattenresursen är begränsad, och det finns många intressenter med anspråk på denna vattenresurs. Region Gotland har tillstånd enligt 11 kap miljöbalken, som medger uttag av grundvatten för den allmänna vattenförsörjningen i Slite. När tillstånd till bolagets täktverksamhet i Slite medgavs 2010 yrkade bolaget ett tillstånd för 20 år. Miljödomstolen fann då (miljödomstolen vid Nacka tingsrätts avgörande av den 1 oktober 2010 i mål nr M

2334-09) att tillstånd enbart kunde ges för en tid av högst 10 år. Skälen till det var bl.a. täktverksamhetens påverkan på kommunens grundvattentäkt och behovet av att skydda den kommunala vattenförsörjningen. Miljödomstolen påtalade betydelsen av att säkerställa en långsiktigt hållbar vattenförsörjning på Gotland och att sådana skyddsvärden ska ges företräde framför enskilda intressen. Domstolen anförde också att bolaget inför en kommande ansökan om fortsatt eller utökad täktverksamhet behöver genomföra och redovisa de utredningar som krävs för att utröna vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att säkerställa kommunens vattenförsörjning.

Under senare år har låga grundvattennivåer och långa torrperioder medfört negativa konsekvenser för dricksvattenförsörjningen. Åtgärder som har genomförts för att motverka dessa konsekvenser är restriktioner för vattenuttag, sänkt ledningstryck i det allmänna vattenförsörjningsnätet, översyn av VA-taxan, uppförande av avsaltningsverk och stopp för nybebyggelse av bostäder inom delar av Gotland på grund av vattenbrist. Region Gotland lägger också stora resurser på att finna nya platser för dricksvattenuttag. För att tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet ska kunna komma ifråga är det därför, enligt länsstyrelsens uppfattning, avgörande att Gotlands begränsade grundvattenresurser värnas och att frågorna om dricksvattenförsörjning blir lösta på ett långsiktigt hållbart sätt.

Bolaget behöver därför i sina ansökningshandlingar utreda och redovisa alternativa och kompletterande åtgärder för att hantera den fortsatta och ökande bortledning av yt- och grundvatten som kan förväntas bli följderna av den planerade utökningen av bolagets täktverksamhet. I sammanhanget kan nämnas att SGU genomfört en utredning om möjligheterna för ökad grundvattenbildning genom återföring av vatten och anläggande av våtmarker i närheten av befintliga kommunala vattentäkter på Gotland för Region Gotlands räkning. I utredningen ingår bl.a. Filehajdarområdet.

Vid den kommande tillståndsprövningen behöver det säkerställas att bolagets planerade täktverksamhet inte riskerar att motverka annan önskad positiv samhällsutveckling på Gotland, eller allmänna och enskilda ändamål av vikt såsom möjligheterna till allmän dricksvattenförsörjning genom nyttjande av ytvattentäkten Tingstäde träsk och de kommunala grundvattentäkterna vid Slite.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Av regeringens beslut den 18 november 2021 om täkttillstånd för bolagets täktverksamhet vid Slite, M 2021/01774, framgår att redan en förlängning under 13 månader av den år 2010 medgivna verksamheten var oförenlig med icke-försämringskravet i 5 kap. 4 § miljöbalken, och att ett undantag enligt 4 kap. 11 och 12 §§ vattenförvaltningsförordningen (2004:660) vad avser grundvattenförekomsten Mellersta Gotland - Roma behövdes för att tillstånd skulle kunna medges för verksamheten. Av samrådsunderlaget framgår att bolaget nu även avser att ansöka om undantag från icke-försämringskravet vad gäller

grundvattenförekomsten Norra Gotland – Stenkyrka. Länsstyrelsen konstaterar vidare att även delar av grundvattenförekomsten Tingstädeåsen ligger inom beräknat påverkansområde från verksamheten och kan komma att beröras av icke-försämringskravet i 5 kap. 4 § miljöbalken. Vid randen av beräknat påverkansområde ligger även grundvattenförekomsten Lärbro (WA36406441). Av detta följer att stor vikt behöver läggas vid prövningen av hur bolagets planerade utökning av sin verksamhet riskerar att påverka kemisk och kvantitativ status för de berörda grundvattenförekomsterna och huruvida undantag är möjliga att meddela för en sådan utökning av verksamheten i bolagets befintliga bergtäkter vid Slite. Det är därför avgörande att bolagets genom sin ansökan kan visa att samtliga kriterier i 4 kap. 12 § vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda för den tillståndssökta verksamheten.

På motsvarande sätt behöver i prövningen granskas om det finns risker för att den planerade verksamheten försämrar status för miljö kvalitetsnormerna för berörda ytvattenförekomster. Av särskild vikt är att visa att relevanta riktvärden för prioriterade och särskilt förorenande ämnen inte överskrids och att uppnående av miljö kvalitetsnormerna för ekologisk och kemisk status inte äventyras.

Verksamhetens påverkan på Natura 2000-områden

Länsstyrelsen noterar att regeringen i meddelat täktillstånd, M 2021/01774, konstaterat att den nu pågående verksamheten kräver tillstånd för påverkan på Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate, Bojsvätar och Kallgatburg. Dessa Natura 2000-områden har bildats för att skydda de höga naturvärden som är knutna till områdenas våtmarker.

Tillstånd till åtgärder som riskerar att påverka något av dessa områden förutsätter enligt länsstyrelsens bedömning en noggrann utredning av vattenbalanserna för de ingående våtmarkerna med tillhörande källflöden, samt utredningar av inom vilka landområden grundvattenbildning för utströmning i dessa våtmarker sker. Länsstyrelsen bedömer vidare att tillstånd dessutom behöver sökas för påverkan av Natura 2000-områdena Grodvät, Hejnum hållar och Filehajdar.

Natura 2000-området Grodvät ligger invid östra kanten av Tingstäde träsk, på ett avstånd av omkring 3300 meter från Filehajdartäkten, som utgörs av soligena (sluttande) kärr vilka är grundvattenmatade och uppvisar blekeutfällning. Tillrinningsområdet för Grodvät omfattar bland annat höglänta karstifierade hållmarker på File hajdar vilka är belägna på ett betydligt kortare avstånd till täktverksamheten.

Natura 2000-området Hejnum hållar (SE0340211) ligger på ett avstånd av omkring 2300 meter från bolagets planerade verksamhet. Större delen av området ligger på en höjd överstigande 60 meter över havet. Länsstyrelsen bedömer att det finns risk för att den planerade utvidgade verksamheten kan medföra att

vattenhållande spricksystem dräneras. Sådana effekter kan få negativa effekter på livsmiljön för träd och andra växter inom Natura 2000-området.

Natura 2000-området Filehajdar (SE0340111) ligger på en höjd av omkring 60 meter över havet och på ett avstånd understigande 1000 meter från det angivna utredningsområdet. Bolaget anger i samrådsunderlaget att brytning planeras till en nivå 4 meter under havsytan. Länsstyrelsen gör bedömningen att för träd och andra växter tillgängligt vatten beläget i ytnära spricksystem kan riskera att dräneras till följd av bolagets planerade verksamhet, vilket kan orsaka försämrad livsmiljö i området.

Frågor om artskyddsdispens

Länsstyrelsen bedömer att den planerade verksamheten förutsätter dispens enligt artskyddsförordningen (2007:845). Vilka arter som omfattas är ännu inte klarlagt. Som exempel har den till ängsvädd knutna väddnätfjärilen under de senaste 30 åren minskat i mycket snabb takt i hela Västeuropa. På Gotland har arten gått kraftigt tillbaka och endast en större förekomst finns kvar, den i det nu aktuella riksintresseområdet för naturvård Filehajdar, Hejnum hällar och Kallgatburg. Bolaget behöver också utreda och redovisa hur nu ansökt verksamhet påverkar arter såsom exempelvis svartfläckig blåvinge, apollofjäril och nipsippa. Länsstyrelsen efterfrågar vidare en redovisning av hur bolaget enligt skadelindringshierarkin avser att undvika skada, föreslå skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för de arter som kan behöva omfattas av artskyddsdispens.

Efterbehandling

Länsstyrelsen bedömer att det i ansökningshandlingarna behöver redovisas en utredning av efterbehandlingsfrågor som utmynnar i konkreta och tidsatta planer för efterbehandlingen av brytningsområdena. Utredningen behöver bl.a. innehålla uppgifter om förväntade framtida miljöförutsättningar i täktområdet vad avser t.ex. förändrade grund- och ytvattennivåer och förändring av salthalter över tid, hur de kommunala grundvattentäkterna och enskilda vattentäkter kommer att påverkas, långsiktig påverkan på Natura 2000-områden och andra naturvärden kring täktområdena, bedömning av risker för föroreningspåverkan från nedlagda deponier inom området, redovisning av möjliga alternativa efterbehandlingsåtgärder, samt en tidsplan för genomförande av de åtgärder som förordas av bolaget.

Som framgår av nu gällande regeringstillstånd för den befintliga verksamheten, M 2021/01774, behöver en efterbehandlingsplan även innehålla efterbehandlings- och återställningsåtgärder i de ytvattenförekomster som påverkats och förändrats av bolagets verksamhet.

Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll

Av bolagets och länsstyrelsens gemensamma bedömning i frågan om betydande miljöpåverkan följer att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla uppgifter enligt 6 kap. 35 § miljöbalken, och 16 – 19 §§ miljöbedömningsförordningen.

Länsstyrelsen konstaterar att den tidigare domstolsprövning av en utökning av bolagets täktverksamhet vid Slite som genomfördes mellan åren 2017 – 2021 avslutades med att Mark- och miljööverdomstolen avvisade bolagets ansökan med hänvisning till att den miljökonsekvensbeskrivning som presenterats var behäftad med så väsentliga brister att den inte kunde utgöra grund för ställningstagande till verksamhetens inverkan på miljön. Länsstyrelsen önskar därför betona den sökandes ansvar att tillhandahålla ett tillräckligt prövningsunderlag, och att kunna leda i bevis att den tillståndssökta verksamheten kan medges enligt miljöbalken.

Med anledning av vad som framkommit vid tidigare domstolsprövningar av bolagets verksamhet, och med utgångspunkt från vad som anges i bolagets nu redovisade samrådsunderlag vill länsstyrelsen särskilt uppmärksamma följande sakområden inför upprättandet av bolagets miljökonsekvensbeskrivning.

Nollalternativ och kumulativa effekter av den tillståndssökta verksamheten

Ett nollalternativ i en miljökonsekvensbeskrivning ska utifrån de rådande förhållandena innan en planerad verksamhet påbörjas redovisa hur dessa förhållanden kan förväntas utveckla sig om den planerade verksamheten inte kommer till stånd.

Länsstyrelsen har inför och under den tidigare domstolsprövning av bolagets verksamhet som genomfördes under åren 2017 - 2021, argumenterat för betydelsen av att använda ett korrekt nollalternativ.

Eftersom bolagets hittillsvarande tillstånd för länshållningen av de befintliga bergtäkterna varit tidsbegränsade innebär nollalternativet att länshållningen ska upphöra, och bergtäkterna därefter succesivt återfyllas tills ett jämviktsläge inträder för nivåer och flöden av yt- och grundvatten. På motsvarande sätt inträder även successivt jämviktslägen för t.ex. halter av olika förekommande ämnen i dessa grund- och ytvatten, och för naturtillstånden i omgivande naturmiljöer.

I värderingen av de samlade miljöeffekterna av den tillståndssökta verksamhet som ska redovisas i miljökonsekvensbeskrivning till bolagets ansökan ska därvid jämförelser göras mellan ett sådant korrekt nollalternativ och de förväntade effekterna av den tillståndssökta verksamheten. Genom ett sådant angreppssätt kan även de kumulativa miljöeffekterna av bolagets tidigare länshållning av sina befintliga bergtäkter uppskattas, och den samlade miljöpåverkan värderas och bedömas.

Länsstyrelsen bedömer utifrån den redovisning som lämnas i samrådsunderlaget att bolaget nu i huvudsak delar länsstyrelsens bedömning i dessa avseenden.

Riksintresseavvägning

I enlighet med 3 kap. 10 § miljöbalken ska företräde ges åt det ändamål som på lämpligast sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Länsstyrelsen bedömer att det behöver göras en grundlig värdering av hur den materialutvinning som beskrivs i bolagets samrådshandlingar kan och bör vägas mot övriga förekommande riksintressen i området. Miljökonsekvensbeskrivningen behöver därvid särskilt redovisa hur riksintresset för Visby dricksvattenanläggningar och riksintresseområdet för naturvård Filehajdar, Hejnum hällar och Kallgatburg riskerar att påverkas av den planerade täkt- och vattenverksamheten, samt vilka jämkningar som bedöms vara rimliga att göra med dessa riksintresseanspråk.

Vattenhushållning och påverkan på grund- och ytvatten

Ansökningshandlingarna behöver innehålla en redogörelse för den tillståndssökta vattenverksamhetens fördelar från allmän och enskild synpunkt i förhållande till kostnader, skador och olägenheter av verksamheten. Utgångspunkten för redogörelsen bör vara verksamhetens påverkan ur ett långsiktigt och brett perspektiv med hänsyn till bl.a. enskild och allmän dricksvattenförsörjning.

Länsstyrelsen ser det som positivt att bolaget i samrådsmaterialet anger detaljeringsgraden i beskrivningen av påverkansområdet så att det motsvarar praxis vid miljöbalksprövningar och alltså omfattar 0,3 meters sänkning av grundvattennivån i berggrunden. För att tydliggöra bolagets samlade påverkan på skyddsobjekten gör länsstyrelsen bedömningen att förfinade lokala analyser och modeller tillsammans med fältmätningar behöver användas för att få reda på vilken betydelse som en eventuell sänkning av grundvattennivån har vid olika skyddsobjekt. Större uppmärksamhet behöver också fästas vid betydelsen av förändrade säsongsvariationer, mellanårsvariationer och risker för förlängda torrperioder. I Mark- och miljööverdomstolens dom, mål nr M 1579-20, anges att det framstår som osäkert i vilken utsträckning som modellen kan förutsäga vilken påverkan som den sökta verksamheten vid File hajdar-täkten skulle ha på omgivningen. Vidare anges att kritik från flera håll har framförts när det gäller modellens lämplighet för de mer lokala förhållanden som nu är aktuella.

Inträngning av saltvatten eller andra föroreningar i en grundvattenförekomst visar att grundvattenresursen inte nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt, utan istället överutnyttjas. I Mark- och miljööverdomstolens dom, mål nr M 1579-20, anges att det i Västra brottet och det närliggande området har skett betydande saltvatteninträngningar som i tiden sammanfaller med täktverksamheten, och att det framstår som ett rimligt antagande att detta till stor del har sin orsak i täktverksamheten. Mark- och miljööverdomstolen anger vidare att den utredning

som Cementa har förebringat i frågan om hur kloridhalterna har förändrats under den nu relevanta tiden är begränsad och den kan inte heller sägas vara robust. Regeringen gör i tillståndsbeslut M 2021/01774 bedömningen att en fortsatt länshållning kommer leda till fortsatt saltvatteninträngning i påverkansområdet. Länsstyrelsen anser därför att i bolagets planerade tillståndsansökan måste påverkan i form av saltvatteninträngning i grundvattenförekomsten och dess inverkan på miljö kvalitetsnormerna utredas grundligare.

Av samrådshandlingarna framgår som konstaterats ovan att undantag även ansöks för grundvattenförekomsten Norra Gotland – Stenkyrka men länsstyrelsen konstaterar att även grundvattenförekomsten Tingstädeåsen kan komma att beröras.

I miljökonsekvensbeskrivningen bör redovisas en utredning av förutsättningarna för att minimera eller helt stoppa nuvarande överledning till havet av det grund- och ytvatten som pumpas bort vid länshållningen av täktområdena. Utredningen behöver bl.a. innehålla en redogörelse för

- möjligheterna till återinfiltration av bortlett grundvatten för att motverka eller begränsa avsänkningen av grundvattennivåerna i området kring brytningsområdena.
- möjligheterna till återinfiltration i syfte att öka grundvattenbildningen i närheten av de kommunala grundvattentäkterna.
- möjligheterna till återinfiltration eller anläggande av våtmarker i syfte att under året jämna ut tillflödet samt öka vattenmängderna till den kommunala dricksvattentäkten i Tingstäde träsk
- hur länshållningsvattnet kan renas för att användas vid infiltration och/eller avledning mot våtmarksområden

I prövningsunderlaget behöver även utredas och redovisas vilka vattenvolymer som historiskt pumpats bort för att länshålla bolagets täktområden, och vilka vattenvolymer som för närvarande pumpas från Filehajdar-täkten till Anerån respektive från Östra och Västra brotten direkt till havet. Säsongvariationerna bör beskrivas genom att utpumpade volymer redovisas per kalendermånad.

I samrådsunderlaget beskrivs att bortledning av yt- och/eller grundvatten kan komma att göras för dricksvattenproduktion. I ansökan bör framgå vilka vattenvolymer som avses, varifrån bortledning ska göras och vilka anläggningar som krävs.

Av samrådsunderlaget framgår att det länshållningsvattnet som avleds från Filehajdar och Västra och Östra brotten kan innehålla förhöjda halter av prioriterade ämnen och särskilt förorenande ämnen (SFÄ). Bolaget behöver därför visa att de skyddsåtgärder som kommer att vidtas säkerställer att relevanta riktvärden inte kommer att överskridas i det utgående länshållningsvattnet från respektive täktområde. För länshållningsvattnet från Filehajdar gäller detta oavsett om vattnet avleds till Anerån, Västra brottet eller infiltreras i omgivande mark.

Även åtgärder för att minska mängden suspenderat material i utgående läns hållningsvatten behöver beskrivas och särskilt hur sedimentationsdammen i Filehajdar-täkten kommer att anpassas för att ta emot en större vattenmängd i och med att dagbrottet ska utökas. Bolaget behöver även beskriva hur egenkontrollen kommer att ske för relevanta ämnen.

För Anerån behöver konsekvenserna utredas och beskrivas eftersom avrinningsområdet påverkas ytterligare. Av miljökonsekvensbeskrivningen behöver det framgå hur mycket av åns ursprungliga vattenföring som försvinner och vilka skyddsåtgärder som kommer att vidtas för att tillgodose att miljö kvalitetsnormerna inte äventyras eller att otillåten försämring sker av någon kvalitetsfaktor. Pågående klimatförändringar med risk för längre perioder med torka bör beaktas i samband med beskrivningen av konsekvenserna vid en utökning Filehajdar-täkten.

I samband med de transporter som sker på truckvägen mellan Filehajdar-täkten och Västra brottet frigörs finfördelat kalkmaterial som ger upphov till grumling i Anerån. Bolaget behöver därför beskriva de åtgärder som vidtagits och som kommer att vidtas för att förhindra att framtida grumling uppstår och hur kontrollen av åtgärdernas effekt följs upp.

För ytvattenförekomsten Tingstäde träsk är det av särskild vikt att beskriva hur tillrinningsområdet påverkas av den utvidgade horisontella och vertikala utbredningen av Filehajdar-täkten och vilka följder det får för yt- och grundvattentillrinningen till sjön. Länsstyrelsen bedömer därvid att yt- och grundvattenförekomster kan komma att påverkas även väster om Tingstäde träsk. Länsstyrelsen anser att utredningar behöver göras som visar varifrån vattnet som tillrinner Filehajdar-täkten har sitt ursprung. Detta kan exempelvis göras via spårämnesförsök eller så kallad fingerprinting-analys.

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver även innehålla de skyddsåtgärder som ska vidtas för att motverka försämring av ytvattenförekomsterna Tingstäde träsk, Anerån, Östra Gotlands norra kustvatten, Boge Viken, samt övriga vatten som Vikeån och Spillingsån.

Naturmiljöpåverkan och artskydd

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver innehålla en allmän beskrivning av hur den planerade verksamheten påverkar naturlandskapet och den gröna infrastrukturen i stort, med uppgifter av vilka naturtyper enligt art- och habitatdirektivets bilaga 1 inom och kring bolagets täktområden som kan komma att påverkas. Redovisningen ska innehålla uppgifter om utbredning och omfattning av förekommande naturtyper förtecknade enligt den terminologi som används i art- och habitatdirektivet. Bolaget behöver redovisa uppgifter om hur större sammanhängande områden av dessa naturtyper kan komma att påverkas av den planerade verksamheten, förslag till hur sådan påverkan kan minimeras, samt

möjligheterna till kompensationsåtgärder för påverkan som inte bedöms kunna undvikas.

Bolaget behöver särskilt utreda hur vattenbalansen ser ut för de våtmarker med tillhörande källflöden som finns i de berörda Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate, Kallgatburg, Bojsvätar, Hejnum Höllar, Filehajdar och Grodvät. En sådan utredning ska omfatta bl.a. förekomst av källflöden, bäckbildning, områden med blekeutfällning och de grundvattenströmmar som är av betydelse för försörjningen av våtmarkerna inom berörda Natura 2000-områden.

Bolaget behöver redovisa de arter som omfattas av skydd enligt artskyddsförordningen och som kan komma att påverkas av den planerade verksamheten, samt i vilken omfattning skada kan ske till följd av den planerade verksamheten. Bolaget behöver t.ex. redogöra för hur stora ytor av livsmiljöer för väddnätfjäril som ligger inom det sökta täkt- och verksamhetsområdet. Det ska också redovisas vilka försiktighetsmått eller kompensationsåtgärder som behövs för varje art var för sig, inför prövningen av dispens från artskyddsförordningen. Särskild utredning krävs av förutsättningar för långsiktigt gynnsam bevarandestatus för nipsippa. Förekomsten av nipsippa på Filehajdar utgör 98 % av den totala förekomsten av nipsippor på Gotland och Gotland hyser i sin tur 98 % av arten i Sverige. Bolaget behöver utreda på vilket sätt förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus för nipsippan på lång sikt påverkas av tänkt täktverksamhet, avseende frilevande populationer som av egen kraft har gynnsam bevarandestatus i naturmiljön.

Artdatabanken använder begreppet naturvårdsarter som samlingsterm för arter som är extra skyddsvärda. Begreppet omfattar bl.a. typiska arter, rödlistade arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. Typiska arter är arter vars förekomst indikerar s.k. gynnsam bevarandestatus hos aktuell naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Syftet med att kartlägga naturvårdsarter är att ge en indikation om ett områdes naturvärden och betydelse för biologisk mångfald. Länsstyrelsen bedömer att en utredning av förekomsten av naturvårdsarter inom och kring det planerade verksamhetsområdet kan vara till hjälp i arbetet med att värdera områdets naturvärden för att en planerad verksamhet ska kunna utformas på ett sätt som skyddar, bevarar och vårdar natur och t.ex. för att bedöma var en exploatering gör minst skada. Redovisningen av naturvårdsarter bör innehålla en uppräkningslista av förekommande arter med uppgifter om deras utbredning i området, uppgifter om hur de olika arterna kan komma att påverkas av den planerade verksamheten, förslag till hur sådan påverkan kan minimeras, samt möjligheter till kompensationsåtgärder för påverkan som inte kan undvikas.

Kulturmiljö

I samrådsunderlaget redovisas ett utredningsområde som anges bli mindre eller lika med ett kommande verksamhetsområde. Länsstyrelsen vill här informera om att det finns kända fornlämningar inom utredningsområdet. Eftersom kulturmiljön

ska undvikas vid planering, ett ansvar som både vilar på myndigheter och enskilda, bör fornlämningarna redan i tidigt skede om möjligt undantas från ett planerat verksamhetsområde. Påverkan på fornlämningar och deras fornlämningsområden omfattas av tillståndsplikt enligt 2 kap. 12 § Kulturmiljölagen (1988:950), KML.

Bland annat handlar det om en färdväg och en stensättning (förhistorisk grav). Det kan inte uteslutas att flera i dag ej kända fornlämningar finns i utredningsområdet, särskilt då de äldre vägarna på Filehajdar och Hejnum Kallgate kännetecknas av vägnära gravar från förhistorisk tid. Kulturhistoriska lämningar finns också i området, bland annat ett offerkast, en plats med tradition. Det är framöver också viktigt att kumulativ påverkan beskrivs på samtliga kulturvärden (där fornlämningarna är en delmängd).

Länsstyrelsen noterar också att det finns ett par fornlämningar (L2019:4462 och L2019:4461) och en övrig kulturhistorisk lämning (L1976:3567) i områdena som är utmärkta för restaurering av strandvallar i samrådsunderlaget. Fornlämningarna ser ut att vara direkt berörda om man tittar på kartan, här gäller tillståndsplikt i enlighet med 2 kap. 12 § KML och bolaget behöver samråda vidare om dessa i ett särskilt samråd enligt KML. Såglämningen kan också vara fornlämning, här behöver man titta närmare på antikvarisk bedömning eftersom ett åldersrekvisit infördes 2014 om tillkomsttid före 1850. Oavsett bör fornlämningarna om möjligt undvikas redan vid planeringen.

Länsstyrelsen vill även informera om att en av Gotlands mest unika fornlämningar finns på ringa djup i Tingstäde träsk, en till ytan stor träanläggning från 1130-talet (Bulverket). Om miljökonsekvensbeskrivningen konstaterar minsta påverkan på vattennivåerna i sjön behöver påverkan på Bulverket också bedömas.

Övriga upplysningar

Markingrepp i eller invid en fornlämning kräver tillstånd enligt kulturmiljölagen (1988:950). Om fornlämning riskerar att beröras av ett arbete bör Länsstyrelsens kulturmiljö samrådas särskilt om detta, i god tid innan arbetet. Ansökan om tillstånd för sådana ingrepp görs till länsstyrelsen.

Om den planerade verksamheten avsevärt förändras under samrådsprocessen eller om det dröjer lång tid innan ansökningshandlingar lämnas in till prövningsmyndigheten kan det krävas ett nytt samråd. Oberoende av att samråd har ägt rum mellan bolaget och länsstyrelsen om ansökan och miljökonsekvensbeskrivningens innehåll, kan mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt som beslutar i tillståndsärendet begära kompletteringar om man anser att ansökningshandlingarna inte uppfyller kraven i 6 och 22 kap. miljöbalken, samt kraven i Miljöbedömningsförordningen

I upprättandet av meddelandet har enhetschefer Karin Fager och Anna-Lena Fritz, miljöskyddshandläggare Åke Mauritzson, vattenhandläggare Peter Landergren och Ulf Lavergren, naturvårdshandläggare Magnus Martinsson, kulturmiljöhandläggare Daniel Langhammer, samt länsjurist Marlene Andersson deltagit.

Handlingen har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Ärendenummer
TRV 2022/113216
Motpartens ärendenummer

Dokumentdatum
2022-11-07

Konfidentialitetsnivå
1 – ej känslig

Mottagare
Sweco
samradcementa@sweco.se

Kopia till
Länsstyrelsen i Gotlands län
gotland@lansstyrelsen.se

Samråd enligt Miljöbalken gällande ansökan om tillstånd

Trafikverket Region Stockholm har granskat rubricerat ärende och yttrar sig i egenskap som ansvarig för trafikslagsövergripande och långsiktig planering av det samlade transportsystemet i regionen, samt som väghållare för väg 147, 657, 711 och 664.

Bolaget Cementa AB avser att ansöka om ett långvarigt tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken för fortsatt täkt- och vattenverksamhet.

- fortsatt och utökad täktverksamhet i de två befintliga kalkstenstäkterna Västra brottet och File hajdar-täkten.
- Fortsatt länshållning av dessa två täkter och den äldre täkten Östra brottet.
- Tätning av de vägtunnlar som förbinder Västra och Östra brottet, så att Västra brottet sedermera ska kunna vattenfyllas.
- Restaurering av tre strandvallar norr om Natura 2000-områdena Hejnum Kallgate och Bojsvätar samt höjning av ett befintligt dämme vid Killingmyr, strax öster om Natura 2000-området Grodvät, i syfte att förbättra Natura 2000-områdenas hydrologiska förhållanden.

Trafikverket vill framföra följande.

Vattenfyllnad av Västra brottet

All verksamhet i Västra brottet kommer att avvecklas inom 10 år efter det att det långvariga tillståndet tagits i anspråk och täkten börjar då vattenfyllas. Tunnlarna som förbinder Västra brottet med Östra brottet kommer inför vattenfyllnaden av Västra brottet att tätas, för att undvika att vattnet rinner in i Östra brottet. Vägtunneln går under väg 147. Lämpliga metoder för tätning kommer att utredas. Bergväggen mellan Västra och Östra brottet kommer därmed att utgöra en dammkonstruktion. Detta kan innebära geotekniska risker för vägkonstruktionen för väg 147. En utredning av säkerhetsaspekter på dammen, med avseende på risken för dammbrott, kommer att genomföras inför den kommande ansökan.

Ärendenummer
TRV 2022/113216
Motpartens ärendenummer
[Motpartens ärendenummer]

Dokumentdatum
2022-06-17

Trafikverket ser positivt på att säkerhetsaspekterna ska utredas vidare. Eventuella geotekniska och hydrologiska risker gentemot Trafikverkets intilliggande anläggningar bör kartläggas i utredningen. Riskutredningen ska även omfatta åtgärdsförslag som ämnar eliminera riskerna under och efter byggnation.

Transporter

Avveckling av verksamheten i Västra brottet innebär att den befintliga krossanläggningen kommer att flyttas, exempelvis till File hajdar-täkten eller Östra brottet. Cementa kommer inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen att utreda hur krossanläggningens framtida lokalisering, inklusive ändrade transportmönster, påverkar verksamhetens utsläpp till luft. Om krossanläggningen exempelvis placeras i File hajdar-täkten kan transporterna på Truckvägen eventuellt ersättas med transportband till Östra brottet.

Brytningen ska uppgå till 3,8 miljoner ton per år jmf med 3 miljoner de senaste åren så antalet fordon ökar med bortåt 30 %. Trafikverket anser att MKB:n bör redovisa antalet transporter och hur de fördelar sig över tid. Bolaget bör redovisa om transporterna kan innebära några kapacitet- eller trafiksäkerhetsproblem på det intilliggande statliga vägnätet.

För Trafikverket region Stockholm

Paula Kviman
Samhällsplanerare

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2022/113216, Motpartens ärendenummer [Motpartens ärendenummer], Dokumentdatum 2022-06-17, Dokumenttyp BREV.

Adrienne Bergh
Miljökonsult

SWECO AB

Datum 2022-11-07
SMHI Dnr 2022/1986/14.1
2022/2055/14.1
Er referens Orgvätar
Samråd Cementa Slite

adrienne.bergh@sweco.se
samradcementa@sweco.se

Samråd: tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

Samråd täkt- och vattenverksamhet Cementa

SMHI har tagit del av rubricerat samråd och har följande synpunkter. Yttrandet avgränsas till SMHIs kompetensområden hydrologi.

SMHIs mätstation vid Orgvätar

SMHI ska förvalta den svenska hydrologiska infrastrukturen och därigenom inhämta och förmedla kunskaper om landets hydrologiska förhållanden, se 3 §, förordning (2009:974) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, och en del av detta är att genomföra flödes- och vattenståndsmätningar i en stor mängd vattendrag i Sverige.

Vid Orgvätar, sydväst om tåkten, bedriver SMHI kontinuerliga vattenföringsmätningar sedan år 1979. Data från stationen används primärt för modellkalibrering och är viktig på grund av de tunna jordarna i området. I Sverige finns det i dagsläget endast tre hydrologiska grundnätstationer kvar med dessa markförutsättningar och stationen är därför av nationell betydelse och viktig för kalibrering av liknande områden i Sverige.

SMHI bedömer att stationen i Orgvätar är mycket viktig för att bland annat kunna göra framtida bedömningar av hur flödet påverkas av klimatförändringar. För att genomföra detta krävs att mätserierna är homogena och fria från mänsklig påverkan.

Flera av de åtgärder som beskrivs i samrådsunderlaget kommer att påverka förhållandena vid SMHIs mätstation Orgvätar. Framst gäller det restaureringen av strandvallar uppströms stationen och återpumpning/infiltration av länsvatten från täktområdet till markområden uppströms mätstationen. SMHI kan inte bedöma

SMHI – Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut

Postadress SMHI 601 76 • NORRKÖPING • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01

Huvudkontor SMHI

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 NORRKÖPING

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr
753 40 UPPSALA

SMHI

Besöksadress Sven Källfelts Gata 15
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA

omfattningen av påverkan med nuvarande information och beskrivningar av åtgärderna. För att den viktiga mätverksamheten ska kunna säkerställas förutsätter SMHI att den fortsatta planeringen och utformningen av föreslagna åtgärder med potentiell påverkan på yt- och grundvatten i avrinningsområdet sker i samråd med myndigheten.

Ytterligare information om planerade åtgärder i detta ärende skickas till SMHI, handläggare Anders Karlsson via registrator@smhi.se och ange referens 2022/1986/14.1

Avdelningschef Bodil Aarhus Andrae har beslutat i detta ärende som handlagts av Anders Karlsson, Lena Eriksson Bram, Maud Goltsis Nilsson, Karin Blomgren, Buban Sehalic och Anna Eklund.

För SMHI

Bodil Aarhus Andrae
Chef Avdelning Samhälle och säkerhet

Från: Eriksson Mikael <Mikael.Eriksson@msb.se>
Skickat: den 4 oktober 2022 15:40
Till: SM_SE_Samråd Cementa
Ämne: MSB:s synpunkter i samråd om långt tillstånd Cementa Slite

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

Hej, som komplement till de frågor och synpunkter som lämnades muntligt vid samrådsmötet i Stockholm den 12/9 kommer här skriftliga synpunkter i MSB:s sakfrågor om risker för olyckor (MSB Dnr. 2022-09063).

Kommande miljökonsekvensbeskrivning och ansökan behöver redovisa vilka konsekvenser som kan uppstå på människor och miljö till följd av de olycksscenarier som ni identifierar i verksamheten, samt de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ni planerar att vidta för att hantera dessa olycksrisker. Här ingår såväl olycksförebyggande, skadebegränsande och beredskapsåtgärder. Redovisa om verksamheten omfattas av den s.k. Sevesolagstiftningen eller inte (t.ex. till följd av lagring av kemiska produkter eller mängd explosiva ämnen som uppstår vid sprängning). Om verksamheten omfattas, se 22 kap. 1 § punkt 6 miljöbalken (innehåll i ansökan). Redovisa riskområden för stenkast vid sprängning. Redovisa hantering och skyddsåtgärder för drivmedel och kemikalier.

Vid samrådsmötet nämndes även att en "säkerhetsutredning" om dammbrott när Västra brottet är vattenfyllt, kopplat till förmåga för bergpelare och igenfyllda tunnlar att kvarhålla vattnet, kommer att genomföras. Här behöver ni redovisa vilka områden som kan påverkas och vilka konsekvenser som kan uppstå i händelse av "dammhaveri".

Med vänlig hälsning!

Mikael Eriksson

Mikael Eriksson
Handläggare

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Avdelningen för räddningstjänst och olycksförebyggande
Enheten för hantering av industriella risker
651 81 Karlstad
Växel: 0771-240 240
Telefon: 010-240 50 27
E-post: mikael.eriksson@msb.se
www.msb.se

Datum
2022-11-01Diariennr
2022/3696
Er referens
M2021/01774Sweco AB
filetransfer@filetransfer.swecogroup.com

Skogsstyrelsen yttrande ansökan om långvarigt tillstånd för fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet i närheten av Natura 2000-områden, Gotlands kommun

Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken, gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under skogsvårdslagen). Vidare ingår bland Skogsstyrelsens uppgifter att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.

Skogsstyrelsen har inga områdesskydd att förvalta i de områden som planen täcker.

Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken söks hos Länsstyrelsen. Ansökan kan även komma att omfatta en dispens enligt 15–16 §§ artskyddsförordningen och undantag från reglerna om miljö kvalitetsnormer för grundvatten enligt 4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen.

I ärendet har skogskonsulent Stefan Eklund beslutat. I handläggningen har även skogskonsulent Ida Ivanell deltagit.

Stefan Eklund
Skogskonsulent, handläggare av remisser region Mitt

Sweco Sverige AB
Box 286
201 22 Malmö

samradcementa@sweco.se

Samrådsyttrande inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite

Naturskyddsföreningen Gotland lämnar härmed följande samrådsyttrande.

Föreningen avstyrker i första hand den tilltänkta verksamheten i sin helhet med hänsyn till risken för negativ påverkan på främst vatten och naturvärden. I andra hand yrkar föreningen att verksamheten begränsas i tid, volym och geografisk utbredning för att minska riskerna och begränsa skadorna.

Tidigare yttranden

Föreningen lämnade 2017-01-18 ett samrådsyttrande över Cementas (bolagets) planerade täktverksamhet och yttrade sig 2018-10-31 över bolagets ansökan om täkttillstånd i december 2017. Föreningen överklagade 2020-02-05 Mark- och miljödomstolens tillståndsbeslut 2020-01-17 med hänvisning till bland annat betydande osäkerheter gällande risken för negativ påverkan på vatten och naturvärden. Mark- och Miljööverdomstolen avlog ansökan i juli 2021. Naturskyddsföreningens riksförening och Naturskyddsföreningen Gotland ansökte 2022-02-03 om rättsprövning av regeringens beslut i november 2021 om tillfälligt täkttillstånd till 2022-12-31.

Inställning

Föreningens inställning har hela tiden varit densamma och detta gäller även i nu föreliggande samrådsskede. Föreningen anser bland annat att:

- Den sökta täktverksamheten hotar att skada områdets höga naturvärden samt mark- och grundvatten.
- Ingreppen i naturen och riskerna för negativ påverkan och irreversibla skador på höga naturvärden och vatten innebär att tillstånd inte kan ges till verksamheten. Om tillstånd ändå ges måste detta begränsas till kortare tid än 20 år och gälla ett mera begränsat uttag av kalksten.

- Grundvattenmodellen som ansökan bygger på förmår inte med tillräcklig säkerhet beskriva hur täktverksamheten kommer att påverka vattnets strömning, speciellt med hänsyn till att Gotlands berggrund är erkänt komplex och svårbedömd.

- Grundvattenmodellen och tolkningen av resultaten är alltför osäkra och ifrågasatta av oberoende experter.

- Osäkerheten om riskerna för negativ påverkan och skador på naturvärden och vatten innebär att försiktighetsprincipen ska gälla.

Vi refererar till vad vi tidigare anfört gällande bolagets ansökan om långsiktigt tillstånd i december 2017 och kortsiktigt tillstånd i april 2022.

Skillnader mot tidigare sökt verksamhet

Föreningen noterar att bolaget nu planerar att bryta 9 m djupare i File hajdartaekten jämfört med föregående ansökan (- 4 m ö h mot tidigare + 5 m ö h) vilket ytterligare ökar riskerna för oförutsedd påverkan på grundvatten. Även med ett ökat antal borrhål jämfört med tidigare menar vi att det inte går att med tillräcklig säkerhet bedöma eventuell förekomst av större vattenförande sprickor eller skikt i kalkstenen belägna mellan borrhålen.

Föreningen noterar att ansökan avser 30 år, dvs 10 år mer än tidigare ansökan, och menar att det är en alltför lång tid med hänsyn till bland annat osäkerheterna om påverkan på natur och vatten och samhällets och teknikens utveckling under så lång tid.

Enligt punkt 2.1.4 utreder bolaget ett antal möjliga skyddsåtgärder men det inte är bestämt vilka som kommer att genomföras. Detta måste redovisas i kommande ansökan och MKB. Föreningen vill i sammanhanget påpeka att skydds- eller kompensationsåtgärder ofta misslyckas och inte förmår ersätta uppkomna skador på naturen. Föreningen är därför generellt kritisk till sådana åtgärder.

Föreningen noterar att bolaget enligt 2.1.5 kan komma att ansöka om undantag från miljökvalitetsnormer till följd av verksamhetens påverkan på bland annat grundvattenförekomsterna Mellersta Gotland - Roma och Norra Gotland - Stenkyrka. Föreningen motsätter sig detta.

Föreningen noterar liksom i förra ansökan att påverkansområdet för grundvattennivåerna i berggrunden omfattar mycket stora arealer, speciellt under en lågvattensituation (och även de för vissa växter och organismer viktiga skedena mellan hög- och lågvattensituationen). Föreningen betonar att även mycket små förändringar kan ha stor betydelse för överlevnaden av vissa hotade arter, inklusive värdväxter för hotade insekter.

Av samrådsunderlaget avsnitt 7.4 framgår också att verksamheten medför en påverkan på närliggande Natura 2000-områden genom förändrade hydrogeologiska och hydrologiska förutsättningar, vilket styrker våra bedömningar om riskerna.

Enligt 7.5 förväntas den planerade verksamheten medföra minskad avrinning till angränsande fukthedar och fuktängar inom riksintresse för naturvård där bland annat väddnätfjäril och flera orkidéer förekommer, men den preliminära bedömningen enligt bolaget är ändå att verksamheten har små effekter på närliggande våtmarksmiljöer och deras arter. Ingen grund anges för påståendet. Föreningen anser detta anmärkningsvärt med hänsyn till frågans stora betydelse. Som vi tidigare anfört menar vi att riskerna för irreversibla skador på populationen av väddnätfjäril är mycket stora, dels på grund av att delar av livsmiljön försvinner då File hajdartäkten utökas och dels på grund av riskerna för ändrad vattenregim i omgivande områden med habitat för fjärilen, och att kompensationsåtgärder inte med säkerhet kommer att lyckas.

Föreningen påminner om att beslutsunderlaget för en sökt verksamhet ska medge en fullständig, exakt och slutgiltig bedömning av verksamhetens påverkan på miljön i ett Natura 2000-område, så att det är möjligt att skingra varje vetenskapligt tvivel i fråga om dess effekter. Se Högsta Domstolens resonemang i mål T3158-12 samt avgörande i EU-domstolen som refereras däri. Föreningen anser inte att bolagets utredningar och mkb i tidigare ansökningar 2017 och 2022 uppfyller dessa krav.

Naturskyddsföreningen Gotland

Anncatrin Hjernquist, ordförande

styrelsen@naturskyddsforeningengotland.se

Gotlands Botaniska Förening

Ordförande: Jörgen Petersson
 Humlegårdsvägen 18
 621 46 Visby
 Mobil: 070 655 82 05
 Mejl: jorgen.petersson1945@mail.com

Till
 Sweco Sverige AB
 Box 286
 201 22 Malmö

Synpunkter från Gotlands Botaniska Förening på ”Samråd enligt miljöbalken vid Cementa i Slite, Gotlands kommun inför utökad täktverksamhet kommande cirka 30 år”

Förkortningar:

AHD = EU:s Art- och habitatdirektiv
 FD = EU:s Fågeldirektiv
 GBF = Gotlands Botaniska Förening
 MMD = Mark- och miljödomstolen
 MMÖD = Mark- och miljööverdomstolen

Gotlands Botaniska Förening (fortsättningsvis GBF) har varit engagerad i de tidigare ansökningarna från Cementa med samråd 2017 och processerna i miljödomstolarna följande år samt nytt samråd efter MMÖD:s avslag och regeringens ingripande och den nu pågående processen i MMD med täktansökan under fyra år från Cementa.

GBF har hela tiden hävdad att brytningen på Filehajdar utgör ett direkt hot mot en rad skyddsvärda arter, fridlysta, rödlistade och upptagna i EU:s FD och AHD, och habitat enligt AHD. Det område som brottverksamheten sker i är ett toppobjekt vad gäller naturvärden i Sverige, i EU och även ur ett världsperspektiv. Detta har de naturinventeringar visat som bolagets konsulter presenterat under senare år. GBF kan därför inte se att täkten ytterligare skall kunna utvidgas och att än mer skyddsvärda arter och miljöer därmed kommer att försvinna för alltid.

EU:s direktivarter måste få det skydd som direktiven avser och som åtminstone delvis framgår av Artskyddsförordningen. GBF anser att direktivarternas skydd gäller på individnivå och inte som varit praxis i miljödomstolar på populationsnivå (jfr EU-domstolens dom: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238465&pageIndex=0&doclang=sv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=8380473>).

Natura 2000

Cementas verksamhet på Filehajdar startade 1983 efter att regeringen godtog Cementas ansökan. Sedan dess har relativt kortvariga tillstånd (upp till 10 år) givits för bolagets verksamhet. Det senaste, innan regeringen ånyo ingrepp mot rättsprocessen i domstolarna år 2021, kom 2010 då MMD meddelade täkttillstånd. Då ansökte bolaget om ett tillstånd avseende 20 år, men MMD gav enbart tillstånd för 10 år. En märklighet i denna dom rör närliggande områden för Natura 2000, för vika Cementa yrkade tillstånd enligt miljöbalken att påverka, men där MMD inte gav Cementa något sådant tillstånd:

”Miljödomstolen avslår bolagets yrkande om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för de verksamheter och åtgärder som kan påverka Natura 2000-områdena File Hajdar, Hejnum Kallgate, Kallgatsburg och Bojsvätar.” – [Kallgatsburg skall vara Kallgateburg]
Senare i domen förklaras varför något tillstånd att påverka Natura 2000 inte gavs av MMD:
”Med hänsyn till miljödomstolens ställningstagande ovan har domstolen när det gäller dessa områden endast att ta ställning till hur de kommer att påverkas av bolagets verksamhet under de första tio åren. Utredning i målet visar att verksamheten i den form och omfattning som nu är aktuell inte kommer att påverka miljön i dessa områden på ett betydande sätt. Bolaget behöver därför inte söka tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till täktverksamheten. Något skäl att bevilja tillstånd enligt denna bestämmelse föreligger därför inte. Bolagets yrkande ska därför avslås.”

Vad GBF kan förstå finns det alltså inte i nuläget något giltigt Natura-2000-tillstånd, vilket har beslutats av någon miljödomstol (det tillstånd som gavs av MMD 2020 måste anses överspelat genom domen i MMÖD 2021). Detta trots att Cementa genom brottet på Filehajdar alltså sedan år 1983 har påverkat de områden som numera är avsatta till nätverket Natura 2000. Orsaken som MMD år 2010 helt öppet påpekar är att de enskilda tillstånden under åren med bolagets verksamhet rört kortare perioder (senast 10 år), där det varit svårt att fastställa påverkan för just denna enskilda kortare period. Ingen bedömning har alltså gjorts rörande den sammanlagda effekten på omgivande områden för Natura 2000 av bolagets mångåriga verksamhet på Filehajdar. Huruvida det nu sökta, också tillfälliga tillståndet om fyra år, kräver ett tillstånd för påverkan på Natura 2000 är osäkert enligt den praxis som varit gällande i miljödomstolarna tidigare.

Situationen för bedömning av påverkan på Natura 2000 ändrades enligt GBF:s mening i och med Högsta domstolens utslag den 18 juni 2013 i målet om Nordkalks etablering i Bunge på Gotland (Nordkalk, Bunge Ducker; Mål nr T 3158-12):

”En prövning svarar inte mot kraven enligt Art- och habitatdirektivet, om den innehåller brister eller saknar fullständiga, exakta och slutliga bedömningar och slutsatser. Det ska vara möjligt att skingra varje rimligt vetenskapligt tvivel i fråga om de planerade arbetenas påverkan på området.”

Som en följd av Högsta domstolens utslag ovan påverkades domen i Mark- och miljööverdomstolen nr M 10355-17 där det fastslås att ...

”Även om ordalydelsen i 7 kap. 28 a § miljöbalken inte helt återspeglar direktivets lydelse, är det enligt Mark- och miljööverdomstolen klart att bedömningen av en sökt verksamhets påverkan på ett Natura 2000-område ska göras tillsammans med andra pågående och planerade verksamheter och åtgärder som också påverkar området. Det innebär i detta fall att bedömningen av om den sökta ändringen kräver Natura 2000-tillstånd ska ske tillsammans med påverkan från den pågående verksamheten. Ett annat synsätt skulle kunna göra det möjligt att undgå en Natura 2000-prövning genom att successivt genomföra ändringar som var och en betraktad för sig inte når upp till kravet på tillstånd, men som sammantagna över tid kan påverka miljön på ett betydande sätt. Ett sådant förfarandesätt kan inte anses överensstämma med direktivets syfte och kan inte heller anses förenligt med innebörden av bestämmelsen i 7 kap. 28 b § som uttryckligen säger att pågående verksamhet ska vägas in i bedömningen av frågan om tillstånd kan lämnas.”

Principen i miljödomstolarna skall alltså enligt GBF:s mening vara att ett bolag inte kan ansöka om små återkommande tillstånd, vilka vart och ett kanske inte påverkar omgivningarna tillräckligt starkt för avslag, men som tillsammans får förödande negativ påverkan på omgivande natur inklusive Natura 2000. Detta framgår även av denna artikel på nätet från

www.metallerochgruvor.se:

”I kölvattnet av Bunge- domen – gruvbolags ansökan avvisas

Publicerad av

Simon Matthis - 03 okt 2018

Gruvbolaget LKAB ansökte i juli 2016 om ändringstillstånd för utökning av sin verksamhet i MalMBERGET som bedrivs inom industriområdet Vitåfors. I slutet av augusti 2018 avvisade Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) ansökan på grund av att miljökonsekvensbeskrivningen inte omfattade hela verksamheten utan endast den sökta ändringen. Enligt domstolen skulle utökningen sammantaget med den redan pågående verksamheten kunna påverka det närliggande Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem på ett betydande sätt vilket aktualiserar kravet på Natura 2000-tillstånd. Domstolen ansåg sig sakna en heltäckande miljökonsekvensbeskrivning för att kunna avgöra graden av påverkan.

MÖD:s avvisande går i linje med den praxis som vuxit fram i kölvattnet av Bunge-domen (NJA 2013 s.613). Det skriver Foyen Advokatfirma i ett pressmeddelande.

Enligt MÖD ska bedömningen av en verksamhets påverkan på skyddade livsmiljöer och arter göras tillsammans med andra pågående och planerade projekt. **Det är således den samlade påverkan från hela verksamheten samt planerade ändringar som ska ligga till grund för en Natura 2000-prövning i en tillståndsprocess, och inte enbart påverkan från den del som avser ändringsansökan. MÖD hänvisar i frågan till den uppmärksammade Bunge-domen.**

Sammanfattningsvis har det, enligt Foyen, i kölvattnet av Bunge-domen vuxit fram en klar och tydlig ståndpunkt i praxis. En verksamhets olika delar ska trots separata etapper och processer bedömas som en helhet för att möjliggöra en rättvisande bild av den framtida påverkan. Detta som ett resultat av unionsrättens krav på fullständighet, exakthet och slutlighet. Kraven på vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla har formats i samklang med denna utveckling. En heltäckande miljökonsekvensbeskrivning som avspeglar hela verksamheten är nödvändig för att kunna göra den samlade bedömning som krävs.”

Det som Cementa skall visa i MKB både i den nu pågående processen om fyra år samt i den kommande MKB:en om 20–30 år är alltså hur verksamheten på Filehajdar alltsedan år 1983, då pågående verksamhet startade, påverkat habitatet inklusive arterna i omgivande Natura 2000. GBF förväntar sig en sådan redovisning innan målet tas upp i MMD.

Åtgärder i områden för Natura 2000

I samrådet redovisas planer på åtgärder i de från Filehajdar söderut liggande områdena för Natura 2000. Planerna syftar till att återställa strandvallar i ursprungligt skick och vad GBF kan förstå bromsa avrinningens hastighet genom strandvallarna. GBF finner det ytterligt svårt att bedöma om detta skulle gynna arter och miljöer i Natura 2000. Detta eftersom de nuvarande förhållandena har förekommit under en längre tid, vilket arterna har anpassat sig till. En plötslig förändring kan därför i stället vara negativ åtminstone i ett kortare tidsperspektiv. Hur förändringarna kommer påverka omgivningarna måste utredas väl, tillstånd sökas och åtgärderna kan väl inte egentligen ingå i själva domskälen?

När det gäller genomgrävda strandvallar finns dessutom en under senare tid gjord genom-brytning längre mot sydost inom Kallgate Natura 2000 (Hejnum Graute 1:18 2; Sweref 99 ca 6401020 721090). Grävningen genom littorinagränsvallen (eller kanske en närliggande strandvall) här har på ett drastiskt sätt påverkat hur vattnet rör sig från Kallgate Natura 2000 mot Bojsvätars Natura 2000. Detta hål i gränsvallen har omdirigerat vatten som tidigare rann söderut längs vallen och anslöt till Bojsvätars centrala delar till att nu rinna österut och tömmas i ett tidigare mindre flöde, som mynnar i Bojsvätarbäcken, som kommer från källor norr-ut söder om Filehajdar, och därmed kommer in i Natura 2000-området norra delar. GBF anser att en bättre naturvårdsåtgärd vore att återställa detta nyligen utförda brott i vallen i stället för de längre mot nordväst i Kallgate.

Avsnitt 2.1.5

GBF anser att om Cementa får tillstånd av MMD så krävs samtliga de tillstånd som tas upp i denna punkt. Se ovan om förutsättningarna för Natura-2000-tillstånd.

Avsnitt 4.6.8

Här diskuteras vattenförsörjningen för boende på Gotland, dels i form av Tingstäde träsk för vatten till bl.a. Visby, dels i form av källorna i Dyhagen för Slite samhälle. Cementa skall redovisa vilken påverkan som redan har skett på dessa vattenförekomster samt vad som kommer att hända under brytperioden på 20–30 år och vid efterbehandlingen. I detta sammanhang bör vatten med spårämnen tillföras markerna runt täkten för att se hur vattnet rör sig i området innan ett eventuellt kommande tillstånd.

Avsnitt 4.7 Naturmiljö

Vid inventeringarna inför MKB skall de enskilda exemplaren av de skyddade arterna mätas in så noga som möjligt. Det gäller även påträffade rörliga arter som insekter, fåglar, kräddjur och groddjur. Detta gäller särskilt mindre rörliga stadier såsom ägg, larver, ungdjur m.fl.

Avsnitt 5.3 Vattenhantering

Om Cementa får tillstånd måste länshållningsvattnet på något sätt tas tillvara för att öka mängden vatten på ön. På sidan 33 anges att länshållningsvattnet planeras att släppas på flera ställen för att sedan rinna mot Anerån. Eftersom detta vatten innehåller kväverika föreningar i form av sprängämnesrester kan detta vara vanskelig utan att vattnet först renas från dessa när-salter. GBF anser också att de nu ofta näringsfattiga markerna i form av alvar och glesa kalk-tallskogar inte kan komma i fråga för denna hantering. Om vattnet fortfarande innehåller näringsämnen kan detta förändra konkurrenssituationen mellan större snabbväxande och näringskrävande arter och de som nu finns där som ofta är små, lågvuxna och anpassade för näringsfattiga förhållanden.

Även infiltrering av vattnet i jordlager eller djupare berglager föreslås. Även denna metod kräver renat vatten då detta infiltrerade vatten förmodligen kommer upp i källor nedströms de sluttande kalkbergslagren mot söder eller sydost. Ofta har rikkärr utbildats runt dessa kalkrika

källor, där vattnet i övrigt är näringsfattigt, vilket växter och andra arter är anpassade till. Om denna metod genomförs måste först infiltration av vatten med spårämnen företas för att utröna var detta vatten hamnar.

7.3 Ytvatten

Se under vattenhantering ovan.

När det gäller Visbys vattenförsörjning från Tingstäde träsk anges nu endast följande: ”Tingstäde träsk bedöms inte beröras av någon direkt ytvattenpåverkan från den ansökta täktverksamheten, eftersom sjön är belägen i ett annat avrinningsområde.”

Detta gäller endast ytvattnet, huruvida grundvatten mot träsket påverkas tycks vara okänt.

7.4 Natura 2000

Se ovan om Natura 2000-tillstånd. Inget beslut i denna fråga togs i MMÖD rörande denna del då domstolen bedömde att andra delar främst grundvattenmodeller och annat inte höll måttet.

8 Utredningar inför täktansökan

Det är självklart bra att bolaget undersöker vad som händer runt sin täkt. Tyvärr saknas äldre mätningar och inventeringar för att se vad som har hänt sedan starten år 1983.

När det gäller kompensationsåtgärder och andra idéer runt flytt av arter och annat kan GBF bara konstatera att orsaken till att så stor artrikedom finns just i detta område är att det har utvecklats här i anpassning till de lokala förutsättningarna. Om inget tillstånd ges kommer arterna att klara sig i sin rätta miljö.

För Gotlands Botaniska Förening
Visby den 6 oktober 2022

Jörgen Petersson, ordf.

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SAMRÅDSYTTRANDE
2023-01-10 Ärendenr:
NV-06834-22

Cementa AB
Skolgatan 1
624 22 Slite
samradcementa@sweco.se

Yttrande över Cementa AB:s kompletterande och fördjupade samrådsunderlag

Cementa AB (bolaget) har gett Naturvårdsverket tillfälle att yttra sig över bolagets kompletterande respektive fördjupade samrådsunderlag daterat den 25 november och 16 december 2022. Med anledning därav anför Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverkets synpunkter

Det är positivt att bolaget har preciserat de alternativa lokaliseringarna för krossanläggningen och att bolaget avser att utreda ytterligare skyddsåtgärder med anledning av verksamhetens grundvattenpåverkan. I övrigt är även det kompletterande samrådsunderlaget av övergripande karaktär och bolaget hänvisar i hög utsträckning till att de närmare förhållandena kommer att utredas inför ansökan. Naturvårdsverket vidhåller de synpunkter som framfördes i samrådsyttrandet den 6 oktober 2022.

Med anledning av bolagets fördjupade samråd om undersökningar avseende grundvatten anser Naturvårdsverket att bolaget i den kommande ansökan tydligt behöver motivera valda skyddsåtgärder och vilka effekter de valda åtgärderna förväntas medföra. Det ska tydligt gå att utläsa av ansökningshandlingarna att valda åtgärder är de mest lämpade utifrån syfte och ändamål. Det behöver också framgå inom vilket geografiskt område skyddsåtgärder kommer att vidtas och vilka effekter dessa kan komma att ha på befintlig naturmiljö. Bolaget behöver också redogöra för hur verksamheten använder sig av bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 § miljöbalken för respektive skyddsåtgärd.

Utöver Naturvårdsverkets tidigare framförda synpunkter är det av vikt att bolaget även redogör för möjligheterna att inom täktverksamheten övergå till fossilfria bränslen och effektivisera energianvändningen.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Karolina Ardesjö Lundén.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit miljöjuristen Stina Bagge, ekologen Krister Mild samt den tekniske handläggaren Maria Ed Sundelin, föredragande.

För Naturvårdsverket

Karolina Ardesjö Lundén

Maria Ed Sundelin

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter

Katrín Herrlin Sjöberg

Tel. 010-223 87 10

E-post: katrin.herrlin.sjoberg@lansstyrelsen.se

Cementa AB

Sweco Sverige AB

samradcementa@sweco.se

Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite Gotlands kommun, Cementa AB

Länsstyrelsen Kalmar län, tillika Vattenmyndighet för Södra Östersjöns vattendistrikt, (nedan Vattenmyndigheten) har mottagit komplettering av samrådsunderlag angående Cementa AB:s (nedan Bolaget) samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland.

Vattenmyndigheten har tidigare yttrat sig avseende avgränsningssamrådet (2022-11-07). Vattenmyndigheten vidhåller vad myndigheten framfört i tidigare yttrande. Vattenmyndigheten yttrar sig särskilt över följande i det kompletterande samrådsunderlaget.

2. Justerat verksamhetsområde

”Vissa åtgärder kan komma att vidtas utanför detta område, exempelvis skyddsåtgärder för grundvatten.”

Som Vattenmyndigheten tidigare framfört krävs det att sökande vidtar ”alla genomförbara åtgärder för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status”. Mildrande åtgärder syftar till att minimera eller upphäva de negativa effekterna på en vattenförekomsts status, och bör vara en integrerad del i projektet. Dessa åtgärder skulle också kunna vidtas i andra vattenförekomster så länge deras effekter inträffar i den vattenförekomst som undantagsbestämmelserna tillämpas för.

3. Justerad tillståndstid för vattenverksamhet

”Det är tänkbart att sådana skyddsåtgärder kan behöva fasas ut successivt efter det att brytningen upphört, för att säkerställa att skyddseffekten bibehålls så länge den behövs, medan File hajdar-täkten vattenfylls. Cementa kan därmed komma att behöva bedriva vattenverksamhet under en längre tid än den planerade tiden för brytningen (30 år). Cementa kommer inför ansökan att utreda hur lång tid det kan behöva pågå.”

Vattenmyndigheten bedömer att ansökan bör innehålla beskrivningar av hur succesiva borttagande av skyddsåtgärder påverkar anslutna akvatiska system och grundvattenberoende ekosystem. Detta behöver göras genom redovisning av vattenbalanser för anslutna akvatiska system och terrestra grundvattenberoende ekosystem inom påverkansområdet.

8. Undantag från försämrings- eller äventyrandeförbudet med avseende på grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen och Lärbo

”Länsstyrelsen har framfört att den planerade verksamheten riskerar att påverka grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen (VISS-ID WA34871176) och Lärbo (VISS-ID WA36406441) (Figur 3) och att detta ska framgå av samrådsunderlaget.”

”Cementa bedömer i nuläget att de två grundvattenförekomsterna inte kommer att påverkas av den planerade verksamheten, men kommer att utreda detta närmare inför ansökans ingivande. Om den fortsatta utredningen skulle visa att den planerade verksamheten trots allt kan medföra en negativ påverkan på dessa vattenförekomster, kommer Cementa också att ta ställning till behovet av en dispens från försämringsförbudet eller förbudet mot äventyrande med avseende på dessa vattenförekomster (4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen).”

Vattenmyndigheten uppfattar samrådsunderlaget som så att ansökan kan innehålla ett konstaterande att verksamheten inte är tillåtlig enligt 5 kap. 4 § MB samt ett yrkande på tillåtlighet enligt 4 kap. 11-12 §§ VFF för Tingstädeåsen och Lärbo. Detta kommer att kräva ett yttrande från Vattenmyndigheten enligt 4 kap. 13 § VFF till prövningsmyndigheten.

Vattenmyndigheten har i tidigare yttrande (2022-11-07) informerat Cementa om sin bedömning av vad ansökan bör innehålla för att kunna lämna ett sådant yttrande vid begäran från prövningsmyndigheten som avses i 4 kap. 13 §§ VFF.

9. Ytterligare skyddsåtgärder avseende grundvatten vid Filehajtärtäkten

”Cementa har därefter initierat en utredning av ytterligare eventuella skyddsåtgärder med samma syfte.”

Avseende skyddsåtgärder är det Vattenmyndighetens bedömning att det krävs att sökande vidtar ”alla genomförbara åtgärder för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status”. Begreppet åtgärder, så som det beskrivs i vattendirektivet, är inriktat på ett stort antal åtgärder i projektets alla utvecklingsfaser, däribland utformning av anläggningar, underhålls- och driftförhållanden, återställning och skapande av livsmiljöer.

Ansökan bör innehålla en detaljerad lista över åtgärdsalternativ, tekniska lösningar, alternativa lösningar med mera samt effekterna av dessa i berörda vattenförekomster.

Beslut om detta yttrande har fattats av vattenvårdsdirektören för Södra Östersjöns vattendistrikt. Föredragande var Katrin Herrlin Sjöberg, samordnare, och i handläggningen av ärendet deltog också Anna Karlsson, samordnare.

Irene Bohman

Katrin Herrlin Sjöberg

Vattenvårdsdirektör

Samordnare

Denna handling har godkänts elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

SLU Artdatabanken

SVAR PÅ SAMRÅD SLU ID: SLU.dha.2022.5.5-263

2022-12-22

SLU Artdatabankens synpunkter på kompletterande samråd inför Cementa AB:s ansökan om långvarigt tillstånd till täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

SLU Artdatabanken mottog den 25 november 2022 inbjudan att lämna synpunkter på kompletterande samrådsunderlag avseende Cementa AB:s kommande ansökan om fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite i Gotlands kommun. Handlingarna har sänts till oss av SWECO AB.

Den föreslagna utvidgningen av täktområdet omfattar ett mycket artrikt område varför verksamheten riskerar att ge betydande påverkan på biologisk mångfald. SLU Artdatabankens synpunkter fokuserar på dessa risker och ger förslag till vad underlaget till ansökan bör omfatta. Synpunkterna nedan avser hela samrådsunderlaget även det ursprungliga dokumentet: Underlag för samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun.

Gotlands natur är särpräglad och artrik bland annat just på grund av dess kalkrika berggrund. De glest tall- och enbevuxna alvarmarkerna med inslag av rikkärr och temporära våtmarker som förekommer vid File Hajdar är unika även ur ett internationellt perspektiv. Inom det område som utreds för täktverksamhet är 167 rödlistade arter, 43 fridlysta arter och fem arter som omfattas av EU:s habitatdirektiv (bilaga II och IV) funna och rapporterade (se bilaga). I bilagan listas endast rödlistade fåglar, men i princip är alla vilt förekommande fåglar fridlysta.

Underlaget om hur täktverksamheten förväntas påverka arter som förekommer i området är mycket kortfattat under punkterna *7.6 Lokal naturmiljö* samt *8.5 Lokal naturmiljö och skyddade arter*. Här nämns bland annat inventeringar av naturvårdsintressanta arter som genomförts 2015-2021 och utredningar av möjligheterna att göra olika kompensationsåtgärder för arter som påverkas. Vi ser det som positivt att Cementa genomfört dessa inventeringar och utredningar och vill understryka att det är viktigt att detta arbete fortsätter och att beskrivningarna utvecklas i miljökonsekvensbeskrivningen och andra underlag till ansökan. Det är viktigt att den negativa påverkan på hotade arter sätts i en nationell och global kontext, inte minst den tilltänkta täktens inverkan på nationella och internationella åtaganden för att stoppa förlusten av biologisk mångfald.

Som nämns i samrådet går det inte att genomföra den här typen av ingrepp i naturen utan att påverka de arter och livsmiljöer som finns i området.

Påverkan här är dessutom oåterkallelig. Det är därför av största vikt att verksamhetsutövaren tydligt redogör för hur fridlysta arter (bland annat ett flertal orkidéer, se bifogad lista) och arter i EU:s habitatdirektiv (nipsippa *Pulsatilla patens*, apollofjäril *Parnassius apollo*, svartfläckig blåvinge *Phengaris arion*, väddnätfjäril *Euphydryas aurinia* och pudrad kärrtrollslända *Leucorrhinia albifrons*) förväntas påverkas av planerad täktverksamhet.

Dessutom behöver verksamhetsutövaren förtydliga hur de planerar att övervaka påverkan på området och dess biologiska mångfald över tid. I området finns ett flertal särskilt hotade arter (hotkategori inom parentes) såsom: grå strimmätare *Horisme aemulata* (EN), blodtoppsblomvecklare *Eupoecilia sanguisorbana* (VU), fibblegökbi *Nomada facilis* (CR), sandjägerstekel *Methocha articulata* (EN), åttafläckig getingfluga *Chrysotoxum octomaculatum* (EN), rosettheppia *Heppia adglutinata* (EN), klenodspindling *Cortinarius spectabilis* (VU) och gråfingerört *Potentilla incana* (VU). Flera av dessa arter är i Sverige endast påträffade på Gotland eller har sina huvudsakliga förekomster här. För arter inom kategorierna EN (starkt hotad) och CR (akut hotad) har täkten därför potentiellt en betydande påverkan på de nationella populationernas status. En mer djupgående redogörelse för hur man minimerar risken för att öka utdöenderisken för dessa arter bör därför ges. Utöver de rödlistade arterna finns ytterligare ett par stekelarter som nyligen noterats i området; *Heinrichiella obscura* och *Barylypa pallida*. Båda dessa arter är sällsynta globalt och kommer att behandlas inför nästa rödlista där de kommer att kategoriseras som antingen EN eller CR. Några av arterna i området är också rödlistade globalt, där Sverige (och Gotland) har ett internationellt ansvar för arternas bevarande.

Det är inte enbart det område som direkt omfattas av täktverksamhet som påverkas. Kalkbrytningen kan även påverka livsmiljöer för arter i omgivande landskap. Denna påverkan behöver utredas för att besvara frågan om det omgivande landskapet kommer kunna bibehålla sina naturvärden även vid en utökad täktverksamhet. I närliggande område finns ytterligare ett flertal hotade arter t.ex. svartvit säckmal *Coleophora albella* (EN), öländsk tegellav *Psora vallesiaca* (EN), tallharticka *Pelloporus triqueter* (EN) och hasselsnok *Coronella austriaca* (VU).

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Lena Tranvik efter föredragning av miljöanalysspecialist Karin Ahrné. Innehållet har utarbetats av Karin Ahrné (ansvarig för fjärilar), Niklas Johansson (ansvarig för steklar), Jonas Sandström (ansvarig för övriga terrestra evertebrater och EU-rapportering av fjärilar), Michael Krikorev (ansvarig för svampar).

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign

Electronically signed by

Lena Tranvik

eduSign

Date and time of signature

2022-12-22 10:02 UTC

Authenticated by

Swedish University of Agricultural Sciences

Taxonid	Taxontyp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Grupperubrik1	RL2020	Kal/Art-	habitatdirektiv	Fridlyst	ÅGP	Globalt rödlistad
216016 Art		Kalkhallsfly	<i>Athetis gluteosa</i>	Fjärnlar	NT					
216017 Art		kärrängsfly	<i>Athetis pallustris</i>	Fjärnlar	NT					
102384 Art		krislesorsgrott	<i>Atrialata albofascialis</i>	Fjärnlar	NT				SANT	
100464 Art		vickerlagsvinge	<i>Bembečia ichneumoniformis</i>	Fjärnlar	NT					
100733 Art		blekgutt lavfly	<i>Bryophila domestica</i>	Fjärnlar	NT					
102489 Art		spåttstefsfädermott	<i>Calyciphora albofactyla</i>	Fjärnlar	VU					
102401 Art		större kintsäckmal	<i>Coleophora brevipalpella</i>	Fjärnlar	NT					
214498 Art		sikésäckmal	<i>Coleophora lixella</i>	Fjärnlar	NT					
100770 Art		mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	Fjärnlar	NT					
102413 Art		guldfläckspraktmal	<i>Decantha borckhauseni</i>	Fjärnlar	NT					
215321 Art		brunt timjansmott	<i>Delplanqueia diluteola</i>	Fjärnlar	VU					
6010501 Art		förväxlat timjansmott	<i>Delplanqueia inscriptella</i>	Fjärnlar	NT					
102416 Art		ljusryggad morotsplattmal	<i>Depressaria douglasella</i>	Fjärnlar	VU					
214915 Art		mindre gullfläcksgråvecklare	<i>Eana derivana</i>	Fjärnlar	NT					
201257 Art		gulpannad lavspinnare	<i>Eilema pygmaeolum</i>	Fjärnlar	NT					
215706 Art		bredbandad mårfåltmätare	<i>Epirrhoe galiata</i>	Fjärnlar	NT					
215701 Art		mindre mårfåltmätare	<i>Epirrhoe hastulata</i>	Fjärnlar	NT					
100942 Art		vaddnätfjäril	<i>Euphydryas aurinia</i>	Fjärnlar	VU		SANT		SANT	
215826 Art		timjannalmätare	<i>Eupithecia distinctaria</i>	Fjärnlar	VU					
100957 Art		blodtoppsblomvecklare	<i>Eupoecilia sanguisorbana</i>	Fjärnlar	VU				SANT	
216281 Art		störningat jordfly	<i>Euxoa recussa</i>	Fjärnlar	NT					
216287 Art		stjäppjordfly	<i>Euxoa vitta</i>	Fjärnlar	NT					
216165 Art		vittfläckt nejlikfly	<i>Hadena albimacula</i>	Fjärnlar	NT					
216161 Art		större vitblårefly	<i>Hadena bicurvis</i>	Fjärnlar	NT					
216169 Art		gulbrunt nejlikfly	<i>Hadena perplexa</i>	Fjärnlar	VU					
101057 Art		kardvädskrinfly	<i>Heliothis viripalca</i>	Fjärnlar	VU ^a					
101060 Art		svåvflugedagsvärmare	<i>Hemaris tityus</i>	Fjärnlar	NT					
101070 Art		silversmygare	<i>Hesperia comma</i>	Fjärnlar	NT					
101081 Art		grå strimmätare	<i>Horisme aemulata</i>	Fjärnlar	NT					
215755 Art		länsgbandad strimmätare	<i>Horisme vitabata</i>	Fjärnlar	EN					
102453 Art		jungfrulinspraktmal	<i>Hypercallia citrinalis</i>	Fjärnlar	NT					
101120 Art		gullfläckig igelkottsspinnare	<i>Hyphoraha aulica</i>	Fjärnlar	EN					
214019 Art		timjansäckmal	<i>Klimeschia transversella</i>	Fjärnlar	NT				SANT	
102922 Art		ängsnätfjäril	<i>Melitaea cinxia</i>	Fjärnlar	NT					
102488 Art		linspöröt timjanfjädermott	<i>Merrifieldia leucodactyla</i>	Fjärnlar	NT					
215300 Art		fläcksprötat timjanfjädermott	<i>Merrifieldia tridactyla</i>	Fjärnlar	NT					
214772 Art		solvänderpalpmal	<i>Mesophleps silacellus</i>	Fjärnlar	NT					
101509 Art		apollofjäril	<i>Parnassius apollo</i>	Fjärnlar	NT		SANT			
215092 Art		rödclintrrotvecklare	<i>Pelochrista caecinaulana</i>	Fjärnlar	NT					
215095 Art		månskärerotvecklare	<i>Pelochrista huebneriana</i>	Fjärnlar	NT					
215093 Art		krislerotvecklare	<i>Pelochrista mollitana</i>	Fjärnlar	NT					
215320 Art		brokigt timjansmott	<i>Pempellia ornata</i>	Fjärnlar	NT					
101260 Art		svartfädkig blåvinge	<i>Phengaris arion</i>	Fjärnlar	NT		SANT			
215768 Art		svartbrun kaffmätare	<i>Philereme transversata</i>	Fjärnlar	NT					
215767 Art		grå kaffmätare	<i>Philereme vetulata</i>	Fjärnlar	NT					
101555 Art		dvärgängsfly	<i>Photodes captivacula</i>	Fjärnlar	NT					
215930 Art		jungfrulinsfly	<i>Phytometra viridaria</i>	Fjärnlar	NT					
102482 Art		kattotsfjädermott	<i>Platypitilla tesseradactyla</i>	Fjärnlar	VU					
201145 Art		våpplingblåvinge	<i>Polyommatus dorvas</i>	Fjärnlar	NT					
102491 Art		gördelljussmott	<i>Pyrausta cingulata</i>	Fjärnlar	VU					
215482 Art		svart ljussmott	<i>Pyrausta nigrata</i>	Fjärnlar	NT					
215481 Art		dubbelbandat ljussmott	<i>Pyrausta ostrinalis</i>	Fjärnlar	NT					

215655 Art	blåfläckig lövmätare	Scopula decorata	Fjärilar	NT	
215656 Art	rödått lövmätare	Scopula rubiginata	Fjärilar	NT	
101751 Art	snedstreckad lövmätare	Scopula virgulata	Fjärilar	VU	SANT
215597 Art	hedmätare	Setina irrorata	Fjärilar	NT	
101774 Art	större bortsjinnare	Teledodes sequax	Fjärilar	NT	
214662 Art	solvändbladmal	Tyta luctuosa	Fjärilar	NT	
215920 Art	kalkfly	Xeronephasia rigana	Fjärilar	VU	
214907 Art	större vitbandsvecklare	Xestia ashworthii	Fjärilar	NT	
216262 Art	blågrått jordfly	Xestia castanea	Fjärilar	NT	
216265 Art	hedjordfly	Zelleria hepariella	Fjärilar	NT	
214136 Art	askrunnmal	Zygaena filipendulae	Fjärilar	NT	
201164 Art	sexfläckig bastardsvärmare	Apus apus	Fåglar	EN	
102976 Art	tonseglare	Aquila chrysaetos	Fåglar	NT	
100011 Art	kungsörn	Asio otus	Fåglar	NT	
102975 Art	horruggla	Bubo bubo	Fåglar	VU	SANT
100020 Art	berguv	Corvus corone	Fåglar	NT	
103035 Art	kräka	Corvus curruca	Fåglar	NT	
103008 Art	ärtsångare	Dryobates minor	Fåglar	NT	
100048 Art	mindre hackspett	Dryocopus martius	Fåglar	NT	
100049 Art	spillkräka	Emberiza citrinella	Fåglar	NT	
103055 Art	gulspår	Haliaeetus albicilla	Fåglar	NT	
100067 Art	havsörn	Sturnus vulgaris	Fåglar	VU	SANT
103037 Art	stare	Turdus iliacus	Fåglar	NT	
103001 Art	rödvingestrast	Turdus pilaris	Fåglar	NT	
102999 Art	björktrast	Vanelius vanellus	Fåglar	VU	
102952 Art	torfsvipa	Bufo bufo	Grod- och kräldjur	LC	
208245 Art	vanlig padda	Lissotriton vulgaris	Grod- och kräldjur	LC	SANT
208242 Art	mindre vattensalamander	Anacamptis pyramidalis	Kärlväxter	LC	
49 Art	salepsrot	Arenaria gothica	Kärlväxter	NT	
1857 Art	kalknarv	Carduus acanthoides	Kärlväxter	NT	
222322 Art	piggtistel	Carex hostiana	Kärlväxter	NT	
222361 Art	ängsstarr	Carex pulicaris	Kärlväxter	NT	
288 Art	loppstarr	Centaureum erythraea	Kärlväxter	NT	
219769 Art	bredarun	Cephalanthera longifolia	Kärlväxter	LC	SANT
219769 Art	vit skogsilja	Cirsium acule	Kärlväxter	NT	
220079 Art	jordtistel	Dactylorhiza incarnata	Kärlväxter	LC	SANT
219788 Art	ängsnnycklar	Dactylorhiza maculata	Kärlväxter	LC	SANT
219790 Art	fläcknycklar	Epipactis atrorubens	Kärlväxter	LC	SANT
219797 Art	purpurknipprot	Epipactis hellenorrhine	Kärlväxter	LC	SANT
219798 Art	skogsknipprot	Epipactis palustris	Kärlväxter	LC	SANT
219799 Art	kärriknipprot	Euphorbia exigua	Kärlväxter	NT	
625 Art	småtorrel	Galeopsis ladanum	Kärlväxter	NT	SANT
221647 Art	mjukdån	Gymnadenia conopsea	Kärlväxter	LC	SANT
219811 Art	brudsporre	Gymnadenia odoratissima	Kärlväxter	NT	SANT
742 Art	luktsporre	Helianthemum nummularium	Kärlväxter	NT	
220164 Art	solvända	Hepatica nobilis	Kärlväxter	LC	SANT
222498 Art	blåsippa	Hernium monorchis	Kärlväxter	VU	SANT
770 Art	honungsblomster	Hypericum montanum	Kärlväxter	NT	
221978 Art	berghjohannesört	Hypochaeris maculata	Kärlväxter	NT	
220204 Art	slätterfibbla	Neotinea ustulata	Kärlväxter	LC	SANT
221119 Art	krutbrännare	Neottia nidus-avis	Kärlväxter	LC	SANT
219862 Art	nästrot	Neottia ovata	Kärlväxter	LC	SANT
219847 Art	tvåblad				

222118 Art	flugblomster	<i>Ophrys insectifera</i>	Kärlväxter	LC		SANT	
219864 Art	Sankt Pers nycklar	<i>Orchis mascula</i>	Kärlväxter	LC		SANT	
219865 Art	Johannesnycklar	<i>Orchis militaris</i>	Kärlväxter	LC		SANT	
886 Art	svärdkrisla	<i>Pentanema ensifolium</i>	Kärlväxter	NT			
222617 Art	fentimotej	<i>Phleum phleoides</i>	Kärlväxter	NT			
219874 Art	nattviol	<i>Platanthera bifolia</i>	Kärlväxter	LC		SANT	
219875 Art	grönvit nattviol	<i>Platanthera chlorantha</i>	Kärlväxter	LC		SANT	
1262 Art	topplingfrulin	<i>Polygala comosa</i>	Kärlväxter	VU			
1282 Art	källhate	<i>Potamogeton coloratus</i>	Kärlväxter	VU			
2078 Art	gräffingerört	<i>Potentilla incana</i>	Kärlväxter	VU			
221137 Art	majviva	<i>Primula farinosa</i>	Kärlväxter	NT			
221141 Art	gullviva	<i>Primula veris</i>	Kärlväxter	LC		SANT	
1332 Art	njosippa	<i>Pulsatilla patens</i>	Kärlväxter	NT		SANT	
220299 Art	svinrot	<i>Scorzonera humilis</i>	Kärlväxter	NT			
221849 Art	backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	Kärlväxter	NT			
221903 Art	axveronika	<i>Veronica spicata</i>	Kärlväxter	NT			
637 Art	ringlav	<i>Evernia divaricata</i>	Lavar	VU			
228895 Art	rosettheppia	<i>Heppia adglutinata</i>	Lavar	EN			
927 Art	blå halmlav	<i>Lecanora sublivescens</i>	Lavar	VU			
963 Art	skrynklig skimlav	<i>Scytinium schraderi</i>	Lavar	VU			
1521 Art	älvar-placodlav	<i>Squamarina gypsacea</i>	Lavar	VU			
588 Art	kalkkoppmossa	<i>Entosthodon muhlenbergii</i>	Mossor	NT			
1762 Art	älvargrimmia	<i>Grimmia tergestina</i>	Mossor	VU			
217190 Art	kornullmossa	<i>Pseudocrossidium obtusulum</i>	Mossor	NT			
100515 Art	bronspraktbagge	<i>Buprestis haemorrhoidalis</i>	Skabaggar	NT			
100555 Art	krislesköldbägg	<i>Cassida ferruginea</i>	Skabaggar	NT			SANT
105894 Art	smedbock	<i>Ergates faber</i>	Skabaggar	NT			
105853 Art		<i>Hymenalia rufipes</i>	Skabaggar	NT			
106198 Art	timjanspetsvivel	<i>Squamapion atomarium</i>	Skabaggar	VU			
105025 Art	mäskn othbagge	<i>Trox hispidus</i>	Sländor	LC	SANT		SANT
208307 Art	puddrad kärrrollislända	<i>Leucorhina albifrons</i>	Spindeldjur	NT			
218704 Art	tjockfotsdvärgspindel	<i>Erigonopus globipes</i>	Spindeldjur	NT			
101902 Art	kantig krabbspindel	<i>Thomisus onustus</i>	Spindeldjur	NT			
102673 Art	sotsan dbi	<i>Andrena nigrospina</i>	Steklar	VU			
100676 Art	thomsonkägglbi	<i>Coelioxys obtusispina</i>	Steklar	VU			SANT
251353 Art	hedoistekel	<i>Gasteruption undulatum</i>	Steklar	NT			
102679 Art	kimtbandbi	<i>Halictus eurygnathus</i>	Steklar	NT			
103142 Art	guldsnabi	<i>Lastiglossum aeratum</i>	Steklar	NT			
102685 Art	stortrapetserrabi	<i>Megachile lagopoda</i>	Steklar	NT			SANT
101314 Art	sandlägarstekel	<i>Methocha articulata</i>	Steklar	EN			
102692 Art	fibblögöki	<i>Nomada facilis</i>	Steklar	CR			SANT
234378 Art		<i>Oxybelus argenteatus</i>	Steklar	NT			
101740 Art	hårig dollstekel	<i>Scolia hirta</i>	Steklar	NT			SANT
103204 Art	stampansarbi	<i>Stelis phaeoptera</i>	Steklar	VU			
254019 Art		<i>Syzeuctus fuscator</i>	Steklar	NT			
101195 Art	kvistsmalmyra	<i>Temnothorax affinis</i>	Steklar	NT			
102900 Art	buskmalmyra	<i>Temnothorax parvulus</i>	Steklar	VU			
232138 Art	gul lammticka	<i>Albatrellus citrinus</i>	Storsvampar	VU			
1958 Art	lammticka	<i>Albatrellus sububescens</i>	Storsvampar	VU			
3286 Art	fattoppad klubbsvamp	<i>Clavariadelphus truncatus</i>	Storsvampar	NT			
376 Art	pluggträtskivling	<i>Clitopaxillus fibulatus</i>	Storsvampar	VU			
424 Art	svartgrön spindling	<i>Cortinarius atroviens</i>	Storsvampar	VU			
248952 Art	blåfotad fagerspindling	<i>Cortinarius barbaricus</i>	Storsvampar	VU			NT

436	Kollektivta:	blekspindling ägg-	<i>Cortinarius caesiostramineus</i> s. lat.	Storsvampar	NT	
442	Art	bullspindling	<i>Cortinarius corrosus</i>	Storsvampar	VU	
3595	Art	siljansspindling	<i>Cortinarius dalearicus</i>	Storsvampar	VU	VU
449	Art	gramrotspindling	<i>Cortinarius fraudulosus</i>	Storsvampar	VU	
248956	Art	gulsträngad fagerspindling	<i>Cortinarius haasi</i>	Storsvampar	NT	VU
249278	Art	barrviolospindling	<i>Cortinarius harcynicus</i>	Storsvampar	NT	
473	Art	äggspsindling	<i>Cortinarius meinhardtii</i>	Storsvampar	NT	NT
248955	Art	tvillingsspindling	<i>Cortinarius metarius</i>	Storsvampar	VU	
6037417	Art	gulftotad denisespindling	<i>Cortinarius olivaceodomyxae</i>	Storsvampar	NT	
462	Art	violéträngad spindling	<i>Cortinarius pseudoglaucopus</i>	Storsvampar	VU	
6003295	Art	odörspindling	<i>Cortinarius russeoides</i>	Storsvampar	NT	
3727	Art	klenodspindling	<i>Cortinarius spectabilis</i>	Storsvampar	VU	
248947	Art	trollspindling	<i>Cortinarius subgracilis</i>	Storsvampar	DD	
248939	Art	tallp raktspindling	<i>Cortinarius terpsichores</i>	Storsvampar	VU	
3767	Art	violéträckig spindling	<i>Cortinarius violaceomaculatus</i>	Storsvampar	VU	
3946	Art	rosabrun noppling	<i>Entoloma catalaunicum</i>	Storsvampar	NT	
592	Art	korpnoppling	<i>Entoloma corvinum</i>	Storsvampar	NT	
6003554	Art	sträv jordstjärna	<i>Geastrum berkeleyi</i>	Storsvampar	NT	
2015	Art	vit taggsvamp	<i>Hydnum albidum</i>	Storsvampar	EN	
239233	Art	ekvaxskivling	<i>Hygrophorus cossus</i>	Storsvampar	VU	
970	Art	bittermusseron	<i>Leucopaxillus gentianeus</i>	Storsvampar	NT	
4962	Art	mjölsvörtling	<i>Lyophyllum semitale</i>	Storsvampar	NT	
5449	Art	svart taggsvamp	<i>Phellodon niger</i>	Storsvampar	NT	
5442	Art	tallticka	<i>Porodaedalea pini</i>	Storsvampar	NT	
233191	Art	rostfotad fingersvamp	<i>Ramaria batalliei</i>	Storsvampar	VU	
233196	Art	fällfotad fingersvamp	<i>Ramaria rufescens</i>	Storsvampar	VU	
5747	Art	läderdotfärande fingersvamp	<i>Ramaria safranoliensis</i>	Storsvampar	VU	
1446	Art	kronskål	<i>Sarcosphaera coronaria</i>	Storsvampar	NT	
100624	Art	vallrovfluga	<i>Choerades igneus</i>	Tvåvingar	VU	
102534	Art	ättafärdig getingfluga	<i>Chrysotoxum octomaculatum</i>	Tvåvingar	EN	

NT

Sweco Sverige AB
samradcementa@sweco.se

Skogsstyrelsens yttrande över remiss avseende ansökan om ett långvarigt tillstånd till täkt- och vattenverksamhet, Gotlands kommun

Skogsstyrelsen har beretts möjlighet att yttra oss i rubricerat ärende.

Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken, gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under skogsvårdslagen). Vidare ingår bland Skogsstyrelsens uppgifter att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.

Verksamheten rörande vattenverksamhet är inte att betrakta som skogsbruksåtgärd men kan komma att påverka områden med skogsbruk, naturvärden och kulturmiljövärden.

I hushållningsbestämmelserna i 3 § 4 kap MB är skogsbruk av nationell betydelse och att skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Vår bedömning är att om skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än skogsbruk bör kompensationsåtgärder som gynnar bl.a. biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster övervägas.

I detta ärende har skogskonsulent Stefan Eklund beslutat. I den slutliga handläggningen har även skogskonsulent Ida Ivanell deltagit.

Stefan Eklund, handläggare av remisser region Mitt

Sweco Sverige AB
Box 286
201 22 Malmö

samradcementa@sweco.se

Yttrande över komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken

Naturskyddsföreningen Gotland har tagit del av Cementas komplettering av samråd daterat 2022-11-25.

I avsnitt 9 diskuteras skyddsåtgärder i form av extraktionsbrunnar eller schakt utanför täktområdet vid File hajdar i syfte att pumpa upp grundvatten eller för djupinfiltration. Föreningen anser att sådana åtgärder ytterligare ökar risken för negativ påverkan på ytvatten och grundvatten i täktens omgivning och därmed på närliggande Natura 2000-områden, utöver de risker som redan den planerade täktverksamheten medför.

Föreningen har i övrigt inga kommentarer till det kompletterande samrådsunderlaget.

Naturskyddsföreningen Gotland

Anncatrin Hjernquist, ordförande

styrelsen@naturskyddsforeningengotland.se

Handläggare

Mattias Gustafsson

samradcementa@sweco.se

Komplettering av samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 25 november och 19 december 2022 tagit emot ovanstående ärenden för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

SGU har tidigare, den 6 oktober 2022, yttrat sig i samrådsfrågan avseende den fortsatta och utökade täkt- och vattenverksamheten vid Slite. Cementa AB (Cementa) har kompletterat samrådsunderlaget dels på grund av att ny information framkommit, dels på grund av att Länsstyrelsen Gotland framfört synpunkter på samrådets omfattning. SGU:s tidigare synpunkter kvarstår, i denna komplettering lämnas endast synpunkter avseende det kompletterande underlaget.

Avseende förslagen rörande justerat verksamhetsområde, alternativa lokaliseringar av krossanläggningen, ledningsdraging på File hajdar samt behov omprövning av de två äldre vattendomarna VA 8/77 respektive M27311-05 avseende ytvatten har SGU inga synpunkter i detta skede.

SGU anser att det kan, som Cementa påpekar, behöva bedrivas vattenverksamhet under en längre tid än den planerade tiden för brytningen och att det är bra att Cementa utreder under hur lång tid verksamheten kan behöva pågå.

Avseende indirekt påverkan på Natura 2000-området Filehajdar anser SGU att det är viktigt att frågan utreds närmare.

Länsstyrelsen Gotland har framfört att den planerade verksamheten riskerar att påverka grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen (WA34871176) och Lärbro (WA36406441) och Cementa avser att utreda detta närmare. SGU vill informera om att SGU under 2022 påbörjat en lokal kartläggning av de grundvattenmagasin som utgör dessa grundvattenförekomster. Arbetet planeras vara slutfört under slutet av 2023, och kartläggningen kan medföra att utbredningen av förekomsterna därmed kan komma att justeras inför nästa vattenförvaltningscykel med påbörjan 2027.

Cementa har i de kompletterande samrådsunderlagen redovisat ytterligare förslag på eventuella skyddsåtgärder som kan mildra påverkan på, och eventuellt även bidra till en förbättring av grundvattenförhållandena i området vid File hajdartakten. SGU bedömer att alla de förslagna åtgärderna är intressanta att utreda vidare i kommande ansökan, då särskilt djupinfiltration och ridåinjektering.

SGU anser att det är viktigt att Cementa under de pumptester och infiltrationsförsök som planeras utför omfattande grundvattennivåmätningar både i jord och berg för att följa upp effekterna av försöken. Det är lämpligt om både tester och uppföljning kan ske under olika säsonger för att få en helhetsbild över åtgärdernas effekt under olika förutsättningar. Vid infiltrationsutredningarna behöver även vattenkvaliteten övervakas, så att inte negativa skador på ekosystemen kan uppkomma.

Beslut i detta ärende har fattats av tf. avdelningschefen Jennie Abelsson

I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Mats Wallin, utredaren Peter Åkerhammar, juristen Annica Israelsson och statsgeologen Carola Lindeberg deltagit. Statsgeologen Mattias Gustafsson har varit föredragande.

Jennie Abelsson

Mattias Gustafsson

Stockholm den 19 januari 2023

Cementa AB

samradcementa@sweco.se

Ang. Samråd Cementa Slite; fördjupat samråd

Region Gotland inkommer härmed med yttrande över handlingen ”Fördjupad samråd enligt 6 kap. miljöbalken”, daterad den 16 december 2022.

Av handlingen framgår att Cementa vill utföra vattenverksamhet utan förevarande tillstånd med stöd av den egna bedömningen att sådan vattenverksamhet inte behöver tillstånd (=eftersom undantagsregeln i 11 kap. 12 § miljöbalken anges vara tillämplig). Det är frågan om grundvattenbortledning och skyddsinfiltration.

Vad regionen förstår så är det här inte ett samråd enligt 6 kap. MB inför kommande tillståndsansökan utan egentligen en information om den vattenverksamhet som Cementa vill utföra utan föregående tillståndsprövning och vars resultat ska användas för framarbetande av ansökan för det långa tillståndet.

Det är alltid verksamhetsutövaren som har att ansvara för om undantagsregeln är tillämplig.

Regionen närvarar gärna vid kommande möte för att närmare ta del av Cementas redovisning och för att kunna ställa frågor m.m. Redan nu vill regionen framhålla:

1. I det fall det skulle uppkomma skador på vattentäkten (kvantitet och kvalitet) åligger det Cementa att ersätta regionen för dessa skador.
2. Regionen önskar fortlöpande ta del av mätningar som visar utbredningen av påverkansområdet för grundvattenbortledningen respektive skyddsinfiltrationen.

I e-postmeddelandet till regionen anges att Cementa vid kommande möte med regionen önskar ta upp möjligheten att anlägga ett borrhål under Tingstäde träsk samt utföra sediment-

provtagning i Tingstäde träsk. Regionen önskar vid mötet få en närmare redovisning av dessa åtgärder, liksom en redovisning av den miljöpåverkan som dessa åtgärder bedöms medföra.

Med vänlig hälsning

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'K' followed by a series of loops and a final 'H'.

Karin Hernvall

Cementa AB
samradcementa@sweco.se

Kompletterande samråd om planerade undersökningar vid Filehajdar inför tillståndsansökan av täktverksamhet och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229, Gotlands kommun

Beskrivning av ärendet

Länsstyrelsen har den 25 november 2022 mottagit komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken från Cementa AB (bolaget).

Länsstyrelsen uppfattar skrivelsen daterad 25 november som svar på de synpunkter som länsstyrelsen lämnade vid det muntliga samrådet den 19 september samt skriftligen den 6 oktober 2022 med undantag för de tillägg om ytterligare skyddsåtgärder avseende grundvatten vid Filehajdar-täkten som där beskrivs.

Den 16 december 2022 inkom ytterligare skrivelse från bolaget beskrivet som ett fördjupat samråd enligt 6 kap. miljöbalken. I denna skrivelse beskriver bolaget undersökningar avseende grundvatten med ett injekteringsförsök i det så kallade utredningsområdet eller strax utanför detsamma samt pumptester och infiltrationsförsök i närområdet. Länsstyrelsen kontaktade bolaget den 22 december 2022 och meddelade att så som injekteringsförsöket var beskrivet så kunde det inte anses som en verksamhet där uppenbarhetsrekvisitet var uppfyllt för att inga enskilda eller allmänna intressen skadas av åtgärden. Det skulle därmed anses som tillståndspliktig vattenverksamhet.

Den 13 januari 2023 inkom ett förtydligande i just frågan om injekteringsförsöket med förändrad lokalisering i direkt anslutning till Filehajdartaekten och med specificerad utbredning. Länsstyrelsen uppfattar därvidlag att injekteringen som den är beskriven i skrivelsen från bolaget den 16 december 2022 inte längre är aktuell.

Bolaget gör bedömningen att de planerade åtgärderna utgör vattenverksamhet enligt miljöbalken men att de med hänvisning till 11 kap. 12 § miljöbalken inte utgör tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen ser positivt på bolagets ambition att förbättra kunskapsläget inför kommande tillståndsprövning, men bedömer att det utifrån det föreliggande underlaget inte går att utesluta att vare sig enskilda eller allmänna intressen berörs av de planerade åtgärderna. De planerade åtgärderna avses dessutom att genomföras i närheten av grundvattenberoende Natura 2000-områden.

Eftersom bolagets planerade åtgärder berör grundvatten kan åtgärden inte anmälas då denna möjlighet inte ges i miljöbalken. För att bolagets planerade undersökningar inte ska omfattas av tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken krävs att det är *uppenbart* att inga enskilda eller allmänna intressen berörs. Bara i sådana fall kan 11 kap. 12 § miljöbalken åberopas.

Det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan för att undantagsregeln i 11 kap 12 § miljöbalken är tillämplig. Det betyder att i tveksamma fall så tar verksamhetsutövare en risk om verksamheten startar utan tillstånd (se även NJA 2005 s 109). Brott mot tillståndsplikten är straffsanktionerat enligt 29 kap 4 § miljöbalken. Av NJA 2005 s. 109 framgår vidare att det inte krävs att allmänna eller enskilda intressen *har* skadats. Frågan om tillståndsplikt förelegat skall i princip bedömas med utgångspunkt i förhållandena innan företaget inleddes. Att ett företag faktiskt *inte* skadat några allmänna eller enskilda intressen utesluter alltså inte att det är att bedöma som tillståndspliktigt.

Uppenbarhetsrekvisitet betyder att beviskravet är mycket starkt. Kravet på att förhållandet ska vara uppenbart innebär att tillståndsplikten omfattar i princip all slags vattenverksamhet av någon betydelse (a.prop., del 2, s. 134). Det är verksamhetens inverkan på vattenförhållandena som är av betydelse för bedömningen av om undantagsregeln ska vara tillämplig. Huvudregeln är annars tillståndsplikt enligt 11 kap 9 § miljöbalken.

För det fall att tillstånd enligt miljöbalken erfordras för antingen den planerade vattenverksamheten eller dess eventuella påverkan på närliggande Natura 2000-områden, behöver en specifik miljöbedömning göras enligt 6 kap. 20 § miljöbalken. Miljöbedömningen ska i så fall inledas med ett undersökningssamråd enligt 6 kap. 23 - 25 §§ miljöbalken där de planerade undersökningsåtgärderna presenteras mer i detalj. Bolaget behöver i så fall ta fram ett samrådsunderlag med mer noggrann beskrivning av lokalisering och omfattning av de planerade försöken. Mer preciserade uppgifter behöver därvid redovisas bland annat om var borrhål för infiltrationsförsök ska göras, vilka vattenmängder som avses att infiltreras i respektive borrhål, vilka körvägar som kommer att användas för att nå borrhålen, samt vilka

befintliga borrhål som kan användas för kontroll och uppföljning. För pumptesterna behöver bolaget på motsvarande sätt beskriva vilka vattenvolymer som bedöms komma att bortpumpas från vilka borrhål, och hur detta vatten därefter avses att avledas.

I ärendets handläggning har enhetschef Stefan Persson, vattenhandläggarna Ulf Lavergren och Peter Landergren samt länsjurist Susanne Storm deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Från: Maria.Ed@Naturvardsverket.se
Skickat: den 1 september 2023 15:47
Till: SM_SE_Samråd Cementa
Ämne: SV: Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken för Cementa AB Slite

Hej!

Naturvårdsverket har tagit del av bolagets kompletterande samrådsunderlag daterat 2023-07-03.

Naturvårdsverket anser att följande behöver redovisas i den kommande tillståndsansökan:

Varför har bolaget valt att minska verksamhetsområdet och beror det på några miljöaspekter? Redovisa i så fall vilka.

Utöver att det i modelleringen har tagits hänsyn till utjämning av markytan inom Östra brottet, finns det ytterligare anledningar till det justerade preliminära påverkansområdet? Nu går gränsen för påverkansområdet rakt över Tingstade Träsk, vilken påverkan får detta på vattenförekomsten och dess omkringliggande våtmarker? Vilka beräkningar/undersökningar har legat till grund för justeringen av påverkansområdet?

För vilket/vilka syften anläggs vattenmagasin i Filehajdar-täkten och vad skulle det innebära om denna vattenmagasinering inte kommer till stånd? Är syftet att använda vattnet för återinfiltration?

Hur påverkar en eventuell ridåinjektering skapandet av vattenmagasin i täkten?

Redogörelse för planerade våtmarkers reningsgrad fördelat under olika tider på året.

Är igenläggningen av diken en kompensationsåtgärd? Har bolaget rådighet att utföra dessa åtgärder?

Naturvårdsverket vidhåller de synpunkter som har framförts i samrådsyttrandena daterade 6 okt 2022, 10 jan 2023 resp. 18 jan 2023.

Hälsningar Maria

MARIA ED SUNDELIN

Handläggare

NATURVÅRDSVERKET

Miljöskyddsavdelningen

BESÖK: Valhallavägen 195, Stockholm

POST: 106 48 Stockholm

TELEFON: 010-698 00 00

INTERNET: naturvardsverket.se

FACEBOOK: facebook.com/naturvardsverket

Tänk på miljön innan du skriver ut det här mejlet

Handläggare

Mattias Gustafsson

samradcementa@sweco.se

Komplettering av samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 6 juli 2023 tagit emot ovanstående ärenden för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

SGU har tidigare, den 6 oktober 2022 och 18 januari 2023, yttrat sig i samrådsfrågan avseende den fortsatta och utökade täkt- och vattenverksamheten vid Slite. Heidelberg Materials Cement Sverige AB (tidigare Cementa och hädanefter benämnt Heidelberg Materials) har kompletterat samrådsunderlaget på grund av att ny information framkommit. SGU:s tidigare synpunkter kvarstår, och i detta yttrande lämnas endast synpunkter avseende det kompletterande underlaget.

Avseende förslagen rörande justerat verksamhetsområde samt ny tunnel ner i Östra Brottet har SGU inga synpunkter i detta skede.

SGU anser att i kommande underlag bör det förtydligas vilket underlag som ligger till grund för det justerade påverkansområdet, då det förändrats främst i de norra delarna. SGU noterar även att i det ansökta alternativet tas ingen hänsyn till den planerade vattenfylladen av Västra Brottet, vilket tillsammans med de åtgärder som utförts för att minska inläckage borde påverka utbredningen av påverkansområdet. Även om en fortsatt länshållning av Västra Brottet leder till ett sannolikt större påverkansområde jämfört med ett helt eller delvis vattenfyllt, vore det önskvärt om Heidelberg Materials i kommande underlag kan visa på alternativa scenarier med ett återfyllt Västra Brottet.

Avseende en omledning av Spillingsån och Närsbäcken till Västra Brottet för att dels påskynda återfyllningen, dels tillgodose fabriken behov av vatten bedömer SGU att det är bra att frågan utreds ytterligare.

Avseende justerad tillståndstid för vattenverksamhet har SGU i tidigare yttranden framfört att det är bra att tiden för vattenverksamheten är längre än täktillståndet för att skapa tid för avslutande åtgärder. SGU anser dock inte att tillstånd för vattenverksamhet ska vara generellt obegränsade i tid, även om det som i detta fall finns äldre tillstånd som saknar bortre tidsgräns. SGU anser att ett tillstånd till uttag av processvatten ska vara begränsat i tid, och att en rimlig bortre tidsgräns med hänsyn till klimat- och industriprocessutveckling är ca 25-30 år.

SGU anser att det är positivt att Heidelberg Materials avser att utreda möjligheterna till att anlägga vattenmagasin vid File hajdartakten för att magasinera vatten under högvattenssäsongen samt att det

utreds vilka möjligheter som finns till anläggning av en eller flera våtmarker öster om File hajdartäkten för att ta emot och rena delar av länshållningsvattnet från täkten.

SGU anser även att det är bra att Heidelberg Materials utreder möjligheterna till igenläggning av diken väster och söder om File Hajdartäkten i syfte att bibehålla vatten i landskapet samt öka den vattenhållande förmågan i landskapet. Åtgärden behöver stämmas av huruvida den föreslagna åtgärden kräver biotopskyddsdispens.

Beslut i detta ärende har fattats av tf avdelningschefen Jennie Abellsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Mats Wallin, utredaren Peter Åkerhammar, juristen Annica Israelsson och statsgeologen Carola Lindeberg deltagit. Statsgeologen Mattias Gustafsson har varit föredragande.

Jennie Abellsson

Mattias Gustafsson

Martin Rappe George

Tel. 010-223 86 12

E-post: martin.rappe.george@lansstyrelsen.se

Cementa AB

Sweco

samradcementa@sweco.se

Avgränsningssamråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite Gotlands kommun. Cementa AB

Länsstyrelsen Kalmar län, tillika Vattenmyndighet för Södra Östersjöns vattendistrikt, (Vattenmyndigheten) har mottagit samrådsunderlag i Cementa AB:s samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland. Cementa informerar däri att ansökan kan komma att omfatta ett undantag från reglerna om miljö kvalitetsnormer för grundvatten enligt 4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen.

Vattenmyndigheten yttrar sig i prövningsärenden på begäran från prövningsmyndigheter enligt 22 kap. 13 § och 19 kap. 5 § miljöbalken (MB) samt enligt 4 kap. 13 § vattenförvaltningsförordningen (VFF). Vattenmyndigheten deltar normalt sett inte i verksamhetsutövers samråd.

Vattenmyndigheten uppfattar samrådsunderlaget som så att ansökan kan innehålla ett konstaterande att verksamheten inte är tillätlig enligt 5 kap 4 § MB samt ett yrkande på tillåtlighet enligt 4 kap. 11-12 §§ VFF vilket kräver ett yttrande från Vattenmyndigheten enligt 4 kap. 13 § VFF.

Vattenmyndigheten har därför valt att i tidigare yttranden (daterat 2022-11-07, samt 2022-12-22) i Cementa AB:s samråd gett sin bedömning av vad ansökan bör innehålla för att kunna, vid begäran från prövningsmyndigheten, lämna ett sådant yttrande som avses i 4 kap. 13 §§ VFF.

Den 6 juli 2023 kompletterades samrådsunderlaget av Cementa AB. I kompletteringen av samrådsunderlaget beskrivs, utöver ett större påverkansområde, flera justeringar i den planerade verksamheten vilka kan ha betydelse för uppnåendet av miljö kvalitetsnormer i berörda vattenförekomster, bland annat anläggande av våtmarker, magasinering av länshållningsvatten och igenläggning av diken uppe på File Hajdar.

Med anledning av denna komplettering av samrådsmaterialet vill Vattenmyndigheten ytterligare förtydliga sina tidigare yttrande i samrådet. Avseende anläggandet av våtmarker, magasinering av länshållningsvatten och igenläggning av diken uppe på File Hajdar vill Vattenmyndigheten särskilt uppmärksamma att det yttrande vilket Vattenmyndigheten kan komma att lämna vid begäran från prövningsmyndighet (4 kap. 13 §§ VFF) skulle utgå från verksamhetens påverkan på samtliga kvalitetsfaktorer, och ämnen, i de påverkade förekomsterna. Ansökan bör därför innehålla en beskrivning av vilka kvalitetsfaktorer och

ämnen som påverkas på ett sådant sätt att bestämmelsen i 5 kap. 4 § MB utgör hinder att tillåta den sökta verksamheten.

Ansökan bör även innehålla en beskrivning av hur den sökta verksamheten kan omfattas av bestämmelsen i 4 kap. 11 § VFF. För en ytvattenförekomst får statusen endast ändras från hög till god, eller ytvattenförekomstens fysiska karaktären ändras, ifall en prövningsmyndighet ska kunna tillåta den med stöd av 4 kap. 11 § VFF. Därmed omfattas inte kemisk ytvattenstatus och särskilda förorenande ämnen (där statusen bara kan förändras från god till uppnår ej god/måttlig status).

Vid ett yrkande på tillåtlighet enligt 4 kap. 11 VFF bör det i ansökan finnas en beskrivning av hur bestämmelsen i 4 kap. 12 § VFF uppfylls. Det är sökanden som har bevisbördan för att projektet uppfyller de krav som anges i 4 kap. 12 §§ VFF (punkter 1-3). Ansökan bör innehålla en detaljerad beskrivning över åtgärdsalternativ och tekniska lösningar, effekterna av dessa i berörda yt- och grundvattenförekomster, samt hur dessa åtgärder förhåller sig till "alla genomförbara åtgärder för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status". Detta är en förutsättning för bedömning av ifall föreslagna villkor är förenliga med 4 kap. 12 § VFF.

Ansökan bör slutligen innehålla de åtaganden och villkor verksamhetsutövaren avser att vidta för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status samt effekterna av dessa i vattenförekomsterna.

Beslut om detta yttrande har fattats av vattenvårdsdirektören för Södra Östersjöns vattendistrikt. Föredragande var Martin Rappe George, samordnare.

Irene Bohman

Martin Rappe George

Vattenvårdsdirektör

Samordnare

Denna handling har godkänts elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Stockholm den 14 september 2023

Heidelberg Materials
samradcementa@sweco.se

Ang. kompletterande samråd inför ansökan om tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite (kompletterande samrådsunderlag, daterad den 3 juli 2023)

Region Gotland inkommer med följande samrådsyttrande i anledning av det kompletterande samrådsunderlaget, daterat den 3 juli 2023.

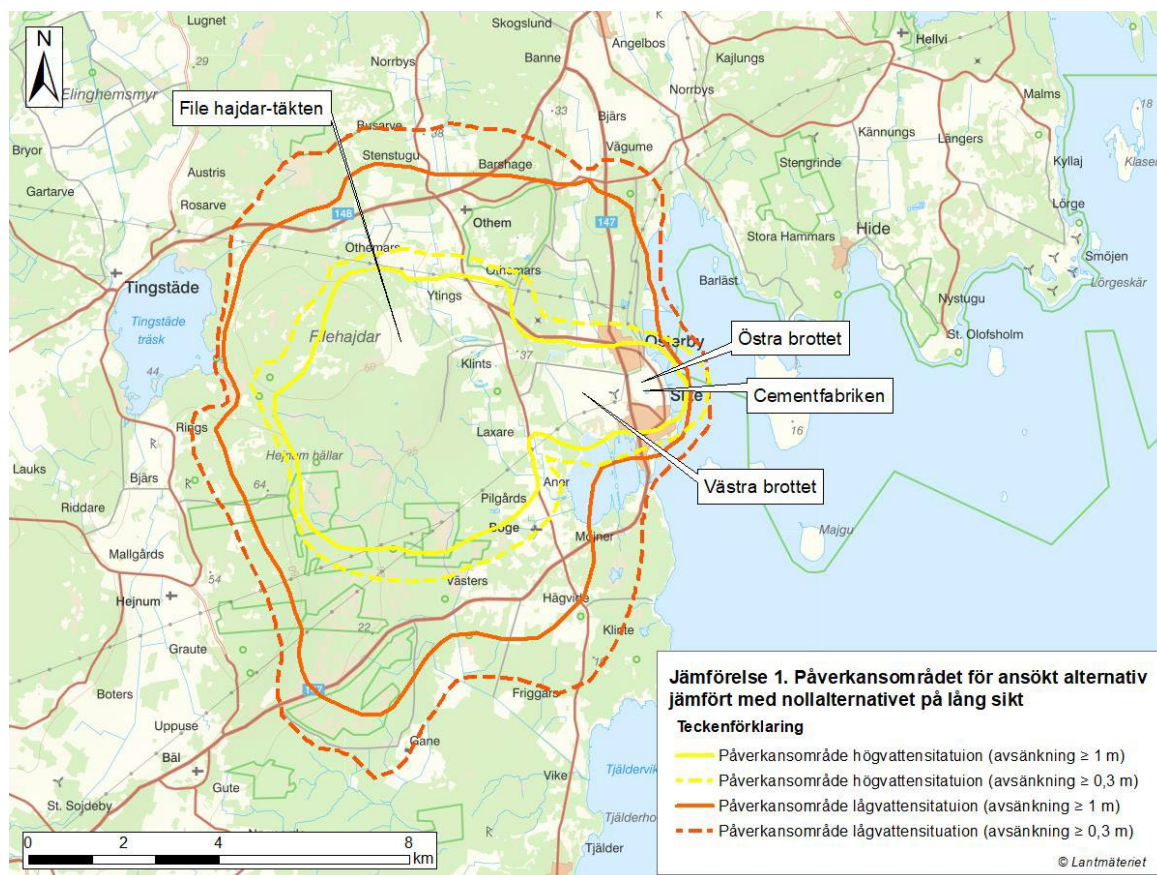
Region Gotlands synpunkter redovisas i avsnitt 2. Inledningsvis ges en bakgrund.

1. Bakgrund

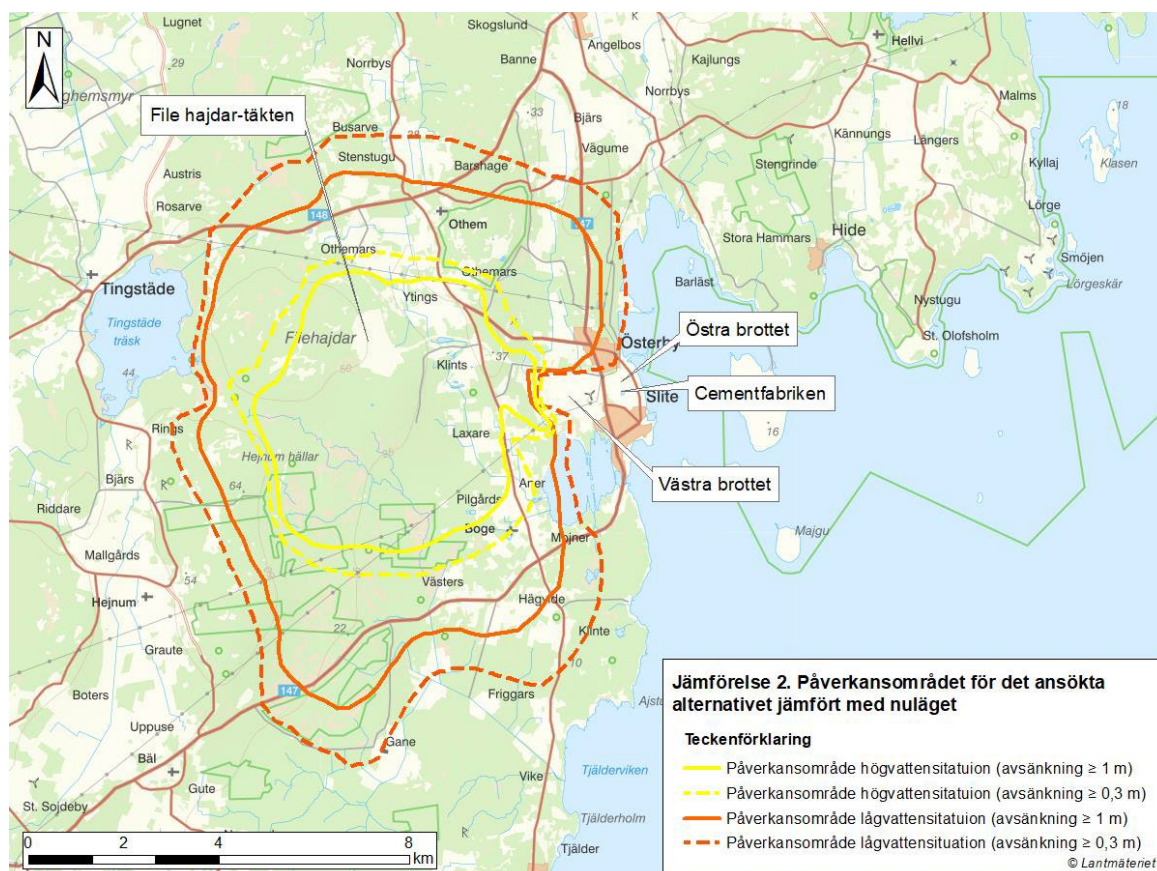
1.1. Juni 2022

Dåvarande Cementa, numera och nedan Heidelberg Materials, arbetade fram ”Underlag för samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun”, daterat den 29 juni 2022. Bolaget angav att sådan ansökan skulle avse ett långvarigt tillstånd omfattande ett större täktområde och en längre tillståndstid än det fyraåriga tillstånd som i juni 2023 var föremål för prövning vid Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen. (Anm.: Mark- och miljödomstolen meddelade den 13 december 2022 bolaget begärt tillstånd). I samrådshandlingen angavs en tillståndstid om 30 år.

I samrådshandlingen redovisades olika påverkansområden (figurer 7.1 och 7.2 på s. 40 - 41 i samrådshandlingen), se nedan.

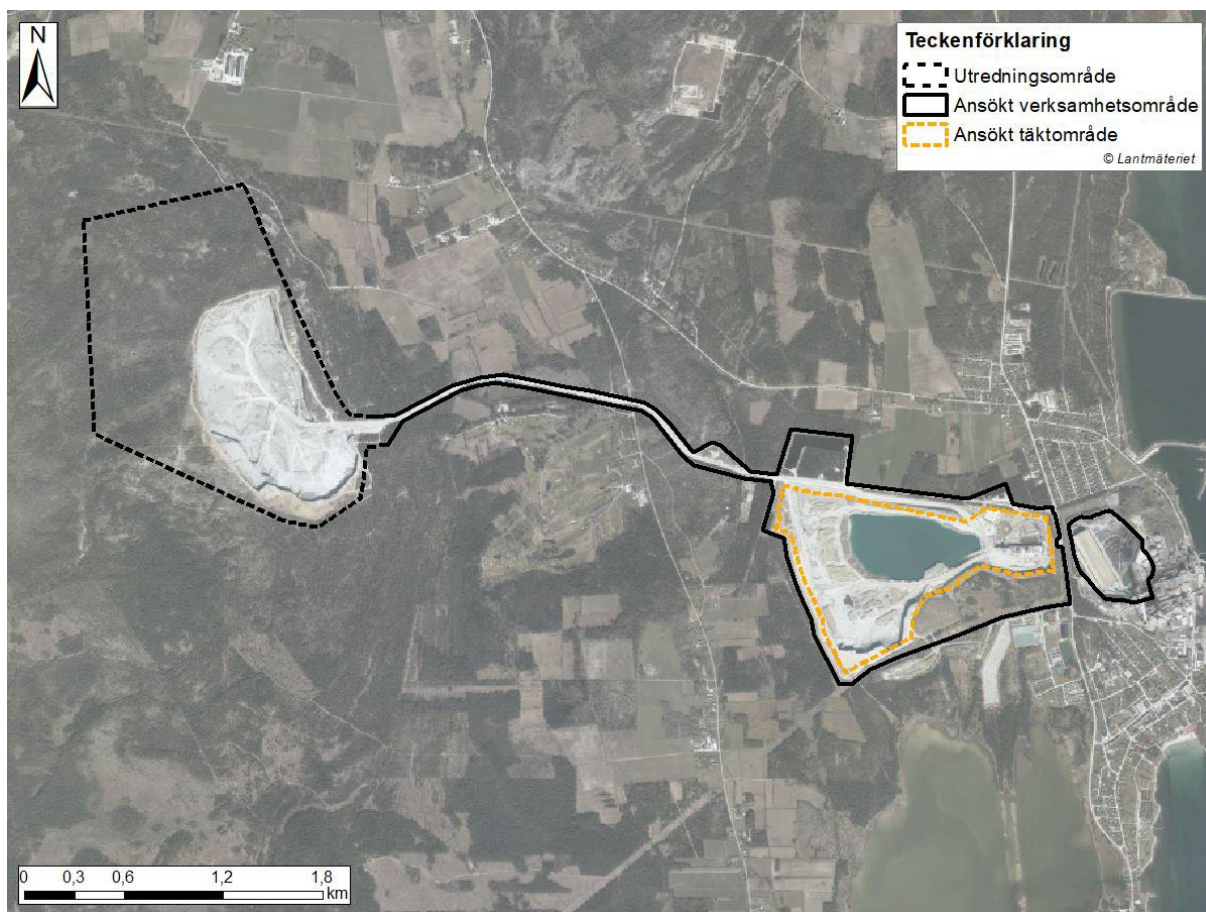

Figur 7.1 Jämförelse 1. Påverkansområdet för ansökt alternativ jämfört med nollalternativet på lång sikt.

Figur 7.2 Jämförelse 2. Påverkansområdet för det ansökta alternativet (Västra brottet länshålls) jämfört med nuläget.

Bolaget redovisade även ansökt verksamhetsområde och ansökt täktområde (figur 2.2 på s. 9 i samrådshandlingen), se nedan.

Figur 2.2. Verksamhetsområdet, täktområdet samt utredningsområdet kring File hajdar-täkten.

Region Gotland deltog i ett samrådsmöte den 20 september 2022 och yttrade sig den 6 oktober 2022 över samrådshandlingen, **bilaga 1**.

1.2. November 2022

Heidelberg Materials arbetade fram ett kompletterande samrådsunderlag, daterat den 25 november 2022. Bolaget angav att bolaget kompletterade den information som hade lämnats i det tidigare samrådsunderlaget. Kompletteringen berodde dels på att ny information framkommit under bolagets pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas, dels på att länsstyrelsen under samrådet hade framfört synpunkter på att samrådsunderlaget borde kompletteras i vissa avseenden. Bolaget angav att tillståndstiden skulle kunna behöva bli längre än 30 år och att bolaget inför ansökan kommer att utreda hur lång tid som erfordras.

Region Gotland yttrade sig den 19 december 2022 och angav: ”Region Gotland har den 25 november 2022 tagit del av Cementa AB:s underlag för det kompletterande samrådet. Regionen har den 6 oktober 2022 lämnat yttrande över det första samrådsunderlaget. Region Gotland har inget ytterligare att anföra.”

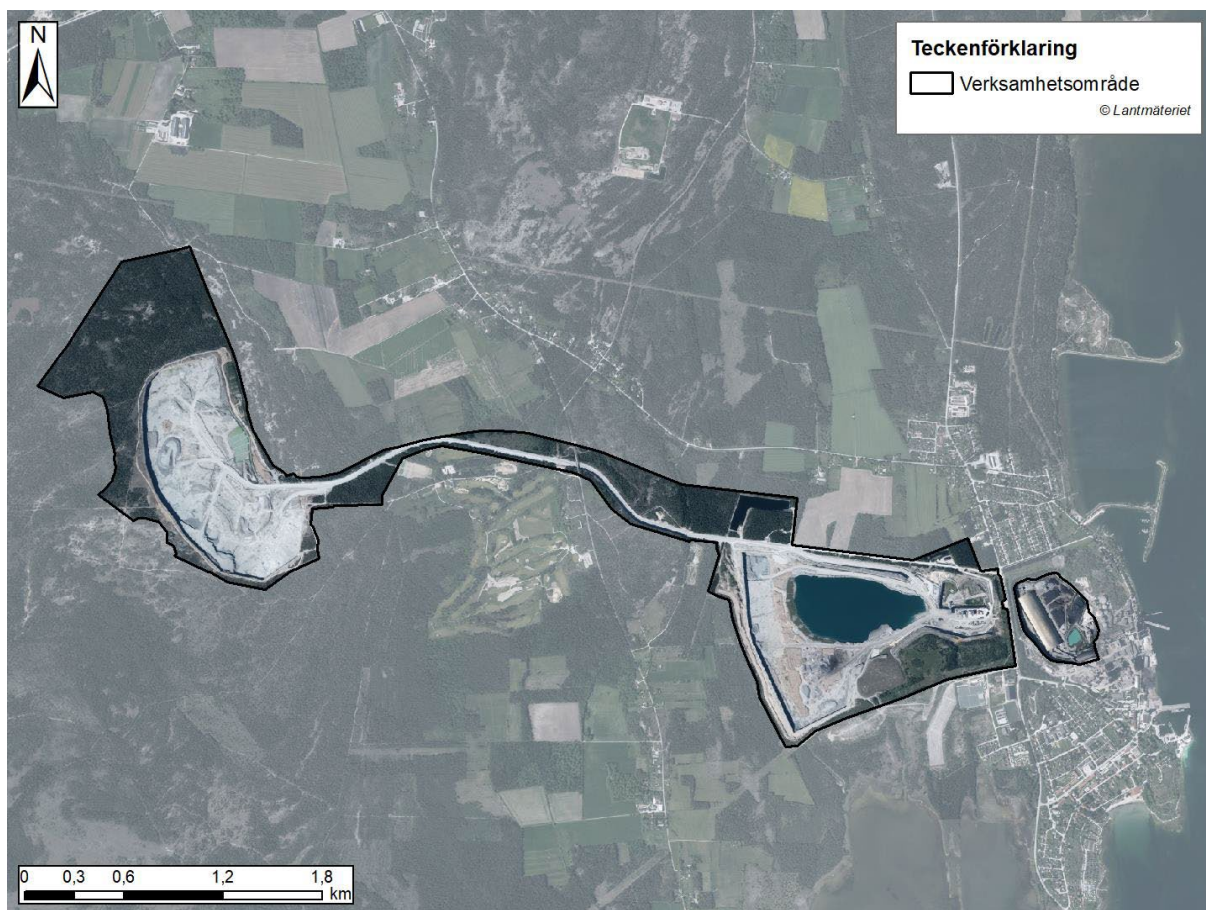
1.3. December 2022

Heidelberg Materials arbetade fram ett fördjupat samrådsunderlag, daterat den 16 december 2022. Nämnda handling avsåg undersökningar avseende grundvatten inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite.

Region Gotland yttrade sig den 19 januari 2023, **bilaga 2**.

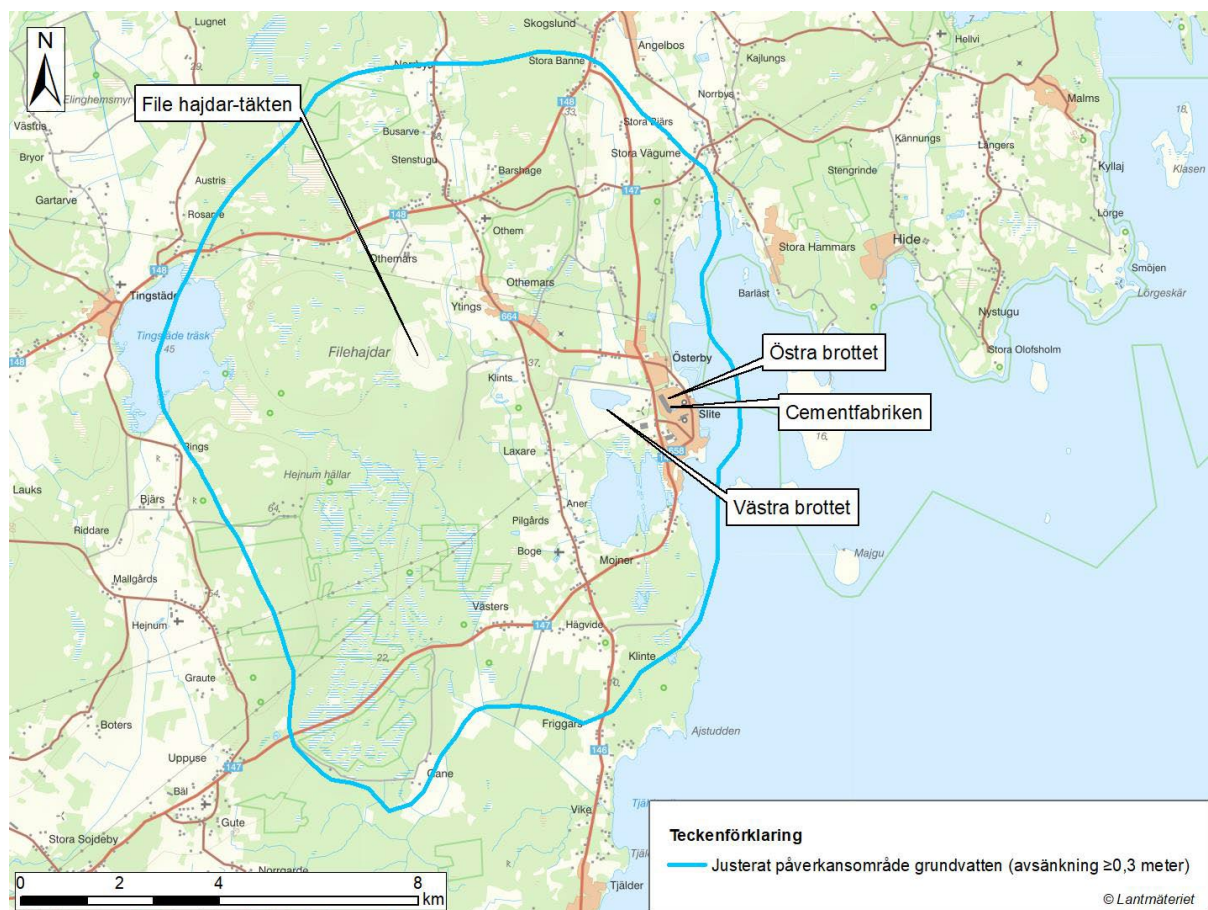
1.4. Juli 2023

Heidelberg Materials arbetade fram ett kompletterande samrådsunderlag, daterat den 3 juli 2023. Bolaget angav att kompletteringen beror på att ny information framkommit under bolagets pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas. Underlaget innehåller ny information om det planerade verksamhetsområdet som har utvidgats något jämfört med det preliminära verksamhetsområdet som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget. Det utvidgade verksamhetsområdet framgår nedan (figur 1 på s. 2 i samrådsunderlaget) och ska jämföras med det ursprungliga verksamhetsområdet i avsnitt 1.1. ovan.

Figur 1 Planerat verksamhetsområde.

Samrådsunderlaget innehåller även ett uppdaterat påverkansområde för grundvatten (figur 2 på s. 3 i samrådsunderlaget), se nedan. Bolaget anger att det uppdaterade påverkansområdet skiljer sig något från det påverkansområde som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget som framgår i avsnitt 1.1. ovan.

Figur 2 Preliminärt beräknat påverkansområde för grundvatten.

Bolaget lämnar på s. 2 i samrådshandlingen följande förklaring till att påverkansområdet utökats.

”Påverkansområdet är nu något justerat jämfört med det påverkansområde som redovisades i det ursprungliga samrådsunderlaget. Vid modelleringen av påverkansområdet har hänsyn tagits till att det kan bli aktuellt att jämna ut markytan inom Östra brottet, inom ramen för en kommande ansökan om nytt tillstånd för fabriksverksamheten.”

2. Region Gotland lämnar följande synpunkter över det kompletterande samrådsunderlaget, daterat den 3 juli 2023

Region Gotland konstaterar att påverkansområdet utvidgats västerut och omfattar nu halva Tingstäde träsk. I det ursprungliga samrådsunderlaget (se avsnitt 1.1. ovan) omfattande där redovisat påverkansområde ingen del av Tingstäde träsk. Tingstäde träsk, liksom området

väster om Tingstäde träsk utgör riksintresse för vattenförsörjning, se nedan (figur 4.9 på s. 23 i samrådsunderlaget den 26 juni 2022). Tingstäde träsk är en av Region Gotlands viktigaste vattentäkter. Det innebär att Region Gotland inte kan acceptera påverkan på Tingstäde träsk som leder till en risk för skada på vattenförsörjningen.

Figur 4.9. Riksintresse vattenförsörjning. Intresseområdet utformades av säkerhetsskäl så att det inte avslöjar riksintresseobjektens verkliga geografiska läge och kan även innehålla områden utanför det utpekade riksintresset.

Region Gotland önskar att Heidelberg Materials redovisar och förklarar:

1. Skälen för att påverkansområdet utvidgats västerut och omfattar halva Tingstäde träsk. Den förklaring som nu getts till utvidgningen ("jämna ut markytan inom Östra brottet") utgör ju en aktivitet som sker i den östra delen av påverkansområdet.
2. Det anges att verksamheten bedöms medföra påverkan på grundvattennivån under halva Tingstäde träsk. Det behövs en utförlig beskrivning och bedömning av vad det får för konsekvenser för Tingstäde träsk och för vattenförsörjningen.

3. Med tanke på betydelsen av Tingstäde träsk för vattenförsörjningen bör utgångspunkten vara att Tingstäde träsk lämnas opåverkad. Det motiverar att Heidelberg Materials redovisar de åtgärder som krävs för att påverkansområdet inte ska omfatta någon del av Tingstäde träsk.

4. Region Gotland önskar även att Heidelberg Materials tillhandagår med figurer där utvidgningarna av verksamhetsområdet och påverkansområdet framgår. Sådana figurer saknas i det kompletterande samrådsunderlaget. För att i någon mån ha möjlighet att förstå var utvidgningarna skett krävs nu att läsaren jämför figurer från det ursprungliga samrådsunderlaget, daterat den 29 juni 2022, med figurer från det kompletterande samrådsunderlaget, daterat den 3 juli 2023.

Med vänlig hälsning

Karin Hernvall

TN § 177 **Information om synpunkter på Heidelberg Materials kompletterande samråd inför nytt tillstånd i Slite**

Ärendenummer: TN 2023/2893

Paragraf föregående instans: TN AU § 144

Tekniska nämndens beslut

Tekniska nämnden beslutar att anta yttrandet och att yttrandet skickas till Heidelberg Materials, enligt ordförande Mariette Nicanders (M) yrkande.

Sammanfattning

Kort historik i ärendet.

Hösten 2018 söker Cementa AB om ett 20-årigt tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet samt vattenverksamhet vid Slite. Mark- och miljödomstolen beviljar tillstånd i dom som meddelas i början av 2020. Domen överklagas dock av flera parter och i en dom från mark- och miljööverdomstolen juli 2021 undanröjs beviljat tillstånd.

Cementa fortsätter därefter att bedriva verksamhet fram till oktober 2021 med stöd av tillstånd från 2011. Bolaget lämnar under tiden in en ansökan till regeringen om ett 3-årigt tillstånd och i november 2021 beviljar regeringen bolaget tillstånd till fortsatt verksamhet fram till utgången av 2022.

I april 2022 lämnar Cementa in en ansökan om ett 4-årigt tillstånd till fortsatt täktverksamhet. I dom som meddelas av mark- och miljödomstolen december 2022 medges bolaget tillstånd till sökt verksamhet i fyra år 2023-2026.

Under 2022 påbörjar Cementa processen med samråd inför ansökan om ett långt tillstånd (30 år) för fortsatt och utökad täktverksamhet samt vattenverksamhet vid Slite. Bolaget (nu Heidelberg Materials) har därefter vid flera tillfällen arbetat fram fördjupat och kompletterande samrådsunderlag där Region Gotland har lämnat yttranden. Det som nu är aktuellt är ett kompletterande samrådsunderlag från Heidelberg daterat 3 juli 2023. I det bifogat yttrande som tagits fram med stöd av regionens ombud i ärendet konstateras att bolaget nu redovisar ett påverkansområde för grundvatten som nu inkluderar halva Tingstäde träsk. Med anledning därav ställs i yttrandet ett antal krav på tydligare redovisning från bolagets sida.

Bedömning

Tekniska nämnden anser att det upprättade yttrandet är väl avvägt och att det uppmärksammar de viktigaste aspekterna som Region Gotland har att bevaka i frågan. I nästa skede förutses Heidelberg gå vidare med att lämna in en skarp tillståndsansökan, varefter regionen och andra sakägare av domstolen kommer att ges möjlighet att inkomma med yttranden.

Regionstyrelseförvaltningen har tagit del av informationen.

Bifogar beskrivelse av tillståndsprocessen som underlag för bättre att förstå den kommande process.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av förvaltningschef Patric Ramberg.

Yrkanden:

Ordförande Mariette Nicander (M) yrkar på att tekniska nämnden ska besluta att anta yttrandet och att yttrandet skickas till Heidelberg Materials.

Tomas Rådkvist (MP) yrkar på att återremiss med följande motivering: *Frågan om Cementas/Heidelberg fortsatta kalkstensbrytning är en fråga om Gotlands framtida livsmedelsförsörjning eftersom Tingstäde träsk och File Hajdars grundvatten är av avgörande betydelse för Gotlands förmåga att förse ön med dricksvatten. Därför är det kompletterande samrådet inför ett nytt 30-årigt tillstånd för kalkbrytning mycket viktigt eftersom det sätter ramarna för de underlag som Heidelberg uppmanas ta fram till sin ansökan. Mot den bakgrunden är det vår mening att beslutsunderlaget är otillräckligt och en beredning i TNAU saknas i detta ärende då inga handlingar fanns till TNAU. Underlaget är enligt vår mening för generellt och kortfattat, saknar tidigare yttranden samt redogörelse för dessas status. Vi saknar också en teknisk analys över hydrologin i området inklusive en teknisk rekommendation om vilka krav som bör ställas i tillståndsprocessen, nu finns bara en juridisk text i yttrandet. Vi föreslår att regionen begär förlängt anstånd för att komplettera yttrandet med en teknisk analys. Vidare bör Regionstyrelsen också ta beslut i ärendet mot bakgrund av det regionala utvecklingsansvar man har. En utökad kalkbrytning kommer att ge stora effekter på Gotlands möjligheter att utvecklas inom livsmedelssektorn, besöksnäring etc. Dessa aspekter måste beaktas av andra än Tekniska nämnden. Ett förlängt anstånd skulle alltså även gynna regionstyrelsens möjligheter att fatta ett välgrundat beslut i detta viktiga ärende.*

Ordförande Mariette Nicander frågar om ärendet ska avgöras idag och finner att det ska avgöras idag.

Ordförande Mariette Nicander ställer proposition på det egna yrkandet och arbetsutskottets förslag och finner att det egna yrkandet vinner bifall.

Reservationer:

Tomas Rådkvist (MP) reserverar sig mot beslutet.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

Informationen godkänns.

Beslutsunderlag

Remiss kompletterande samråd, Heidelberg Materials Cement Sverige AB, inkom 2023-07-03

Yttrande från Region Gotland via ombud, daterad 2023-09-xx
Beskrivelse av tillståndsprocessen

TKF Tjänsteskrivelse 2023-09-05

Presentation på sammanträde.

Skickas till

Regionstyrelseförvaltningen

Heidelberg Materials Cement Sverige AB
c/o Sweco Sverige AB
samradcementa@sweco.se

Synpunkter efter kompletterande samrådsmöte 4 september 2023 inför Heidelberg Materials ansökan om täkttillstånd m.m.

Bakgrund

Heidelberg Materials Cement Sverige AB (HM) genomför samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende en planerad tillståndsansökan om täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotland. Ett samrådsmöte med länsstyrelsen hölls i september 2022 varefter länsstyrelsen också lämnade ett skriftligt meddelande med synpunkter. HM har därefter kompletterat samrådsunderlaget vid flera tillfällen. Ett kompletterande samrådsmöte hölls därför den 4 september 20 där HM:s aktuella planer för ansökan översiktligt sammanfattades. Anteckningar från mötet inkom till länsstyrelsen den 6 september 2023 och ytterligare kortfattad samrådsinformation inkom från HM den 15 september 2023.

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen bedömer att de synpunkter och frågor som framfördes vid det kompletterande samrådsmötet i huvudsak framgår av HM:s minnesanteckningar. Länsstyrelsen vill dock lämna följande kompletterande kommentarer inom ramen för samrådet. I övrigt hänvisar Länsstyrelsen till sina tidigare lämnade synpunkter.

Angående Natura 2000-områden, särskilt Bälsalvret och Forsviden

Länsstyrelsen välkomnar att även Natura 2000-områdena Bälsalvret och Forsviden, enligt bolagets kompletterande information 2023-09-14, inkluderas i analysen av verksamhetens eventuella påverkan.

I det ursprungliga samrådsunderlaget från juni 2022 beskrivs dessa två Natura 2000-områden och deras naturmiljöer tillsammans med andra Natura 2000-områden i områdena kring HM:s täkter vid Slite. I avsnittet om påverkan på Natura 2000-områden framgår att minskade grundvattennivåer kan leda till minskad grundvattenutträngning inom

2023-10-04

551-3121-2022

delar av vissa Natura 2000-områden, men här nämns inte Bälsalvret och Forsviden eller varför de inte anses ligga i täkternas omgivning. Vidare görs en preliminär bedömning att ansökan om Natura 2000-tillstånd behöver omfatta följande Natura 2000-områden: Hejnum Kallgate, Kallgatburg, Bojstvåtar, Hejnum hållar och Grodvät. Det framgår inte varför Bälsalvret och Forsviden inte behöver ett Natura 2000-tillstånd.

För det fall HM bedömer att det inte behövs ett Natura 2000-tillstånd för vissa grundvattenberoende Natura 2000-habitat inom påverkansområdet för grundvattensänkning behöver det i ansökan tydligt visas varför så är fallet.

Vattenhantering

I samrådsunderlaget inklusive kompletteringar förekommer förslag på flera möjliga varianter för hanteringen av länshållningsvatten, omledning av vattendrag, vattenmagasin, våtmarksanläggningar, skyddsåtgärder etc., och det är fortfarande oklart vilka av alternativen som kommer att ingå i ansökan. Samtidigt är de olika åtgärdernas utformning och omfattning ofta vagt beskrivna varför det är svårt att lämna helt adekvata synpunkter på respektive del. Oavsett vad bolaget väljer att gå vidare med ska det framgå av ansökan/MKB hur mycket av det vatten som avleds från täkterna som slutligen leds ut i havet respektive nyttiggörs i bolagets processer, tillförs vattendrag, används för att fylla upp tåkten i Västra brottet, infiltreras till grundvatten och Natura 2000 respektive levereras till Region Gotland. I beräkningarna behöver även åtgärder för att begränsa mängden länshållningsvatten tas i beaktande.

Länsstyrelsen noterar att HM i sin ansökan om i övrigt tidsbegränsad tåkt- och vattenverksamhet avser att inkludera tillstånd för vissa icke-tidsbegränsade vattenverksamheter som verksamhetsmässigt snarare hör ihop med fabriksstillståndet, bl.a. länshållning av Östra brottet.

Om bolaget avser bidra till Region Gotlands dricksvattenproduktion ska förutsättningarna för hur detta kan realiseras samt när framgå av ansökan, inklusive yrkanden och villkor.

Enligt minnesanteckningarna pågår fortsatt utredningar för att eventuellt leda diffusa flöden av länshållningsvatten längs med sluttningen öster om Filehjärdartåkten ner mot Anerån. Länsstyrelsen vill understryka att det finns rikkärr och alvarmarker med höga naturvärden längs med den sluttningen och att påverkan på deras naturvärden behöver utredas om HM går vidare med det alternativet. Detta nämndes också vid samrådsmötet 2023-09-04.

Som Länsstyrelsen tidigare lyft måste även potentiell påverkan på Tingstäde träsk tydligt utredas i ansökan, särskilt som påverkansområdet för grundvatten enligt det kompletterande samrådsunderlaget nu beräknas omfatta en stor del av sjöns tillrinningsområde och även en betydande del av sjöns area. Det behöver tydligt beläggas hur grundvattenavsänkningen kan komma att påverka sjöns tillrinning och vattenbalans, med säsongsvariationer, mellanårsvariationer och prognosticerade klimatförändringar inkluderade i beräkningarna. Även påverkan på vattenkvaliteten behöver beaktas. Sjön är en av Gotlands viktigaste dricksvattentäkter och hyser också kulturhistoriska lämningar (se nedan).

Av samrådsunderlaget framgår nu att infiltration av vatten kan komma att ske i jordlager och/eller berggrund på alla sidor runt Filehajdartaäkten, vilket är tillståndspliktig verksamhet. Om bolaget avser att utföra sådan infiltration behöver det därför i ansökan finnas tydliga beskrivningar av, och yrkanden om, det sätt verksamheten planeras att bedrivas och vilka miljöeffekter det beräknas få.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen behöver mer detaljerade kart-/planeringsunderlag för att kunna yttra sig specifikt gällande olika åtgärder. Generellt gäller att det är förbjudet att ändra, rubba, skada, täcka över, gräva ut, bebygga och plantera på fornlämning utan tillstånd. Därför bör fornlämningar inte ingå i verksamhetsområdet, särskilt med hänsyn till risker som kan innebära skador samt att dessa objekt omfattas av tillståndsplikt enligt 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950). Den som planerar ska också undvika att skada kulturmiljön i stort.

Områdena för anläggande av våtmarker öster om Filehajdartaäkten berör fornlämning, bland annat L1975:559 och L1976:5761. Även om Länsstyrelsen inte förprövar, är det svårt att se att Länsstyrelsen skulle medge ingrepp i exempelvis gravfält. Bolaget behöver anpassa planerade våtmarker så att fornlämning inte berörs.

Även i området för igenläggning av diken finns fornlämningar och även en del övriga kulturhistoriska lämningar. Om markarbetena berör fornlämning kan de omfattas av tillståndsplikt enligt 2 kap. 12 § Kulturmiljölagen (1988:950).

I Tingstäde träsk finns en för Sverige unik fornlämning av trä, Bulverket. Anläggningen som är relativt stor består av lämningar efter brygg- och byggnadskonstruktioner från ca 1120-talet och är relativt ytligt belägen. Förutom nivåsenkningar kan anläggningen vara känslig för ändring av vattnets sammansättning/kemi.

I upprättandet av detta meddelande har enhetschef Stefan Persson, vattenhandläggarna Ulf Lavergren och Peter Landergren, miljöprövningssamordnare Lena Kulander, naturvårdshandläggare Ingrid Thomasson, kulturmiljöhandläggare Daniel Langhammer och länsjurist Susanne Storm deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Ärendenummer
TRV 2023/78551
Motpartens ärendenummer
Samråd täkter Slite

Dokumentdatum
2023-09-01

Konfidentialitetsnivå
1 – ej känslig

Mottagare
Sweco
samradcementa@sweco.se

Kopia till
Länsstyrelsen i Gotlands län
gotland@lansstyrelsen.se

Kompletterande samråd enligt Miljöbalken gällande ansökan om tillstånd till täkt- och vattenverksamhet på fastighet Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland

Trafikverket Region Stockholm har granskat rubricerat ärende och yttrar sig i egenskap som ansvarig för trafikslagsövergripande och långsiktig planering av det samlade transportsystemet i regionen, samt som väghållare för väg 147, 657, 711 och 664. Heidelberg Materials Cement Sverige AB (Bolaget) genomför ett kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende täkt- och vattenverksamhet på fastigheten Othem Österby 1:229 i Slite, Gotland. Trafikverket vill framföra följande.

Bolaget avser anlägga en ny tunnel under Solklintsvägen, väg 147. Den nya tunneln syftar till att möjliggöra för transporter mellan täktområdet och fabriksområdet. Utifrån det remitterade underlaget kan Trafikverket inte ta ställning till om åtgärden är möjlig att genomföra. Trafikverket behöver ett fördjupat underlag som beskriver tunnelns placering, bredd och höjd, samt redovisa tunnelns djup. Tunneln bör placeras utanför skyddszonen för väg 147. Bolaget behöver även redovisa potentiella geotekniska och hydrologiska risker för vägkonstruktionen. Åtgärden kan komma att kräva tillstånd enligt väglagen alternativt vägplan.

För övriga synpunkter i ärendet hänvisar Trafikverket till tidigare yttrande.

För Trafikverket region Stockholm

Paula Kviman
Samhällsplanerare

Dokumentegenskaper, Ärendenummer TRV 2023/78551, Motpartens ärendenummer Samråd täkter Slite, Dokumentdatum 2022-06-17, Dokumenttyp BREV.

Johan Larsson
Tillståndsprovning och MKB
Bergab
Vretenvägen 12
171 54 Solna

Datum 2023-08-28
SMHI Dnr 2022/2055/14.1
Er referens Orgvätar

joan.larsson@bergab.se

Yttrande över - Återställning av strandvallar vid Slite, avseende SMHIs mätstation Orgvätar, Gotland

SMHI har tagit del av rubricerad information avseende SMHIs mätstation Orgvätar och har följande synpunkter.

SMHI refererar till tidigare remissvar 2022/2055/14.1 daterat 2023-06-21, 2022/2055/14.1 daterat 2022-12-21 samt 2022/1986/14.1 daterat 2022-11-07 med följande kompletteringar.

Visar det sig att SMHIs mätstation vid Orgvätar påverkats av de föreslagna åtgärderna, återställande av strandvall och infiltration, yrkar SMHI på ersättning för merkostnader som uppstår.

Merkostnaderna innefattar avveckling av mätstation, rivning av damm, återställande av mark samt återupprättande av ny mätstation.

Beroende på vilken stationstyp som upprättas kan kostnaden variera från 500 000 kronor upp till 1 000 000 kronor.

Kostnader för rekognosering och upprättande av nytt avbördningssamband tillkommer med en kostnad av 250 000 kronor.

Avdelningschef Fredrik Linde har beslutat i detta ärende som beretts av Mikael Stenström, Karin Blomgren och Buban Sehalic.

För SMHI

Fredrik Linde
Chef Avdelning Samhällsberedskap

SMHI – Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut

Postadress SMHI 601 76 • NORRKÖPING • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01

Huvudkontor SMHI

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 NORRKÖPING

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr
753 40 UPPSALA

SMHI

Besöksadress Sven Källfelts Gata 15
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA

Sweco Sverige AB
Box 340 44
100 26 Stockholm

Datum: 2023-08-31
SMHI Dnr: 2022/2055/14.1
Er referens: Samråd täkter Slite

samradcementa@sweco.se

Yttrande över Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

SMHI har tagit del av rubricerat samråd och har inga ytterligare synpunkter utan hänvisar till tidigare svar om täkt- och vattenverksamhet i Slite som bifogas.

Avdelningschef Bodil Aarhus Andrae har beslutat i detta ärende som beretts av Maud Goltsis Nilsson.

För SMHI

Bodil Aarhus Andrae
Chef Avdelning Lednings- och verksamhetsstöd

Sweco Sverige AB
Box 340 44
100 26 Stockholm

samradcementa@sweco.se

Heidelberg Materials Cement Sverige AB - kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om ett tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

Naturskyddsföreningen Gotland har getts tillfälle att yttra sig över kompletterande samrådsunderlag daterat 2023-07-03.

Föreningen anser inte att kompletteringen förändrar vad vi tidigare anfört i ärendet. Vi avstår därför från att yttra oss.

Naturskyddsföreningen Gotland

Anncatrin Hjernquist, ordförande

styrelsen@naturskyddsforeningengotland.se

Gotlands Botaniska Förening

Ordförande: Jörgen Petersson
 Humlegårdsvägen 18
 621 46 Visby
 Mobil: 070 655 82 05
 Mejl: jorgen.petersson1945@mail.com

Till
 Sweco Sverige AB
 Box 340 44
 100 26 Stockholm

Synpunkter från Gotlands Botaniska Förening på ”Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken vid Heidelberg Materials Cement Sverige AB i Slite, Gotlands kommun inför utökad täktverksamhet kommande cirka 30 år”

Förkortningar:

AHD = EU:s Art- och habitatdirektiv
 EN = Arten är upptagen som Starkt hotad i rödlistan 2020.
 F = Fridlyst enligt den svenska Artskyddsförordningen.
 FD = EU:s Fågeldirektiv
 GBF = Gotlands Botaniska Förening
 HMCSAB = Heidelberg Materials Cement Sverige AB
 MMD = Mark- och miljödomstolen
 MMÖD = Mark- och miljööverdomstolen
 NT = Arten är upptagen som Nära hotad i rödlistan 2020.
 VU = Arten är upptagen som Sårbar i rödlistan 2020.

Gotlands Botaniska Förening (fortsättningsvis GBF) har varit engagerad i de tidigare ansökningarna från HMCSAB (då Cementa) med samråd 2017 och processerna i miljödomstolarna följande år samt nytt samråd efter MMÖD:s avslag och regeringens ingripande och den nu pågående processen i MMD med täktansökan under fyra år från HMCSAB.

GBF har hela tiden hävdad att brytningen på Filehajdar utgör ett direkt hot mot en rad skyddsvärda arter, fridlysta, rödlistade och upptagna i EU:s FD och AHD, och habitat enligt AHD. Det område som brottverksamheten sker i är ett toppobjekt vad gäller naturvärden i Sverige, i EU och även ur ett världsperspektiv. Detta har de naturinventeringar visat som bolagets konsulter presenterat under senare år. GBF kan därför inte se att täkten ytterligare skall kunna utvidgas och att än mer skyddsvärda arter och miljöer därmed kommer att försvinna för alltid.

EU:s direktivarter måste få det skydd som direktiven avser och som åtminstone delvis framgår av Artskyddsförordningen. GBF anser att direktivarternas skydd gäller på individnivå och inte som varit praxis i miljödomstolar på populationsnivå (jfr EU-domstolens dom: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238465&pageIndex=0&doclang=sv&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=8380473>).

Komplettering av samrådshandlingar 2023-07-03

2. Justerat verksamhetsområde

Av bifogad ny karta för verksamhetsområdet framgår att ytterligare marker tas i anspråk med nu genuin natur längs transportleden från Filehajdar mot Slite. Det framgår dock inte av uppgifter i de nu utsända handlingarna vilka miljötyper, som kommer att påverkas. GBF:s bedömning är att utvidgningen närmast brottet på File hajdar består åtminstone i västra delen av kalktallskog tillhörande EU-habitatet 9010 Taiga (AHD). I öster verkar området bestå av tallplantage? En snabb sökning på Artportalen för denna utvidgning av verksamhetsområdet just söder om transportleden närmast brottet ger vid handen att denna enbart ca 5 ha stora skog hyser en lång rad rödlistade arter samt arter i EU:s FD och AHD.

Rödlistad Nära hotad (NT): 15 arter med sammantaget 26 fynd.

Rödlistad Sårbar (VU): 8 arter med sammantaget 18 fynd.

Rödlistad Starkt hotad (EN): 2 arter med sammantaget 3 fynd.

Rödlistad Kunskapsbrist (DD): 1 art med 1 fynd.

Fågeldirektivet (FD): 1 art med 1 fynd.

Art- och habitatdirektivet (AHD): 2 arter med sammantaget 3 fynd.

Av dessa har nipsippa (NT, F, AHD) och svartfläckig blåvinge (NT, F, AHD) särskilt skyddsvärde enligt AHD.

När det gäller utvidgningen norr om truckvägen och norr om golfbanan fram mot Othem-Boge-vägen finns få rapporter i Artportalen. Enbart fem fynd av rödlistade insekter föreligger. Just väster om landsvägen fanns vid GBF:s besök i området den 28 augusti 2023 även goda förekomster av de rödlistade arterna solvända och baktimjan (båda NT)

Något bättre undersökt är området uppe på Klintsbackar runt truckvägen genom densamma. Särskilt omfattande utvidgning av verksamhetsområdet föreslås av bolaget norr om truckvägen (minst 7 ha). Området undersöktes översiktligt av GBF den 28 augusti 2023. Här består miljön av främst 6280 Alvar samt ett band av kalktallskog på ancyclusgränsvallen motsvarande 9010 Taiga. Inslag finns också av 8240 Karsthällmarker. Längre mot öster finns äldre kalkbrott med mindre naturvärde. Längst mot öster tycks det finnas äldre skog samt en markerad klint (ej besökt av GBF). Ett smalare område söder om truckvägen består främst av alvar.

Vid GBF:s besök blommade alvarmarkerna rikligt av solvända, bergjohannesört, axveronika och baktimjan, alla rödlistade NT. Det fanns också mycket goda förekomster av vit fetknopp, jordtistel (NT) och fältvädd. Att vit fetknopp förekommer i rika bestånd framgår också av att apollofjäril (NT, F, AHD) noterats här under senare år. Apollofjärilens larv livnär sig på just vit fetknopp. Från tidigare undersökningar med ljusfällor under första halvan av juli 2023 redovisas en lång rad rödlistade nattfjärilar från området. Tillkommer gör några äldre rapporter. Sammantaget är förekomsterna av skyddsvärda arter goda:

Rödlistad Nära hotad (NT): 16 arter med sammantaget över 70 fynd.

Rödlistad Sårbar (VU): 3 arter med sammantaget 3 fynd.

Rödlistad Starkt hotad (EN): 1 art med 1 fynd.

Av dessa har apollofjäril särskilt skyddsvärde enligt AHD. Eftersom det finns mycket rika förekomster av baktimjan bör förmodligen också svartfläckig blåvinge finnas i området.

6280 Alvar är ett prioriterat habitat enligt EU:s Art- och habitatdirektiv och är mycket sällsynt förekommande i ett världsperspektiv (Öland och Gotland delar på 70% av arealen i världen). Jämfört med Öland, som har stora ytor med sammanhängande arealer (Stora alvaret) är alvarmark på Gotland mer spridd och består ofta som i detta fall av mindre ytor i mosaik med andra miljöer. I Sveriges rapport till EU för åren 2013–18 bedömdes alvar i boreal region (dit Gotland hör) ha en dålig bevarandestatus och dessutom går utvecklingen mot än sämre status (Sveriges arter och naturtyper i EU:s Art- och habitatdirektiv – resultat från rapporteringen till EU 2019; PDF Naturvårdsverket 2020; sidan 28).

För 9010 Taiga och 8240 Karsthällmarker är bedömningen densamma som för alvar i Boreal region i Sveriges rapport till EU år 2019.

Enligt uppgifter i det kompletterande samrådet sker utökningen av verksamhetsområdet för att kunna anlägga ett transportband mellan brottet på File hajdar och fabriken. Förmodligen skall transportbandet ersätta körningen med truckar på samma sträcka. Enligt GBF:s mening bör transportbandet anpassas så att det så långt som möjligt följer den befintliga truckvägen. Då finns det inte någon anledning till att utvidga området för verksamheten på grund av ett transportband. Truckvägen i området, som då inte kommer att trafikeras i samma omfattning som nu, bör kunna hysa ett anpassat transportband.

Inga noteringar finns i Artportalen rörande skogsområdet öster om Klintsbackar. Förmodligen är denna skog inte alls undersökt av bolaget.

3. Påverkansområde grundvatten

Gotland har under senare år upplevt en alltmer ansträngd situation vad gäller dricksvatten. Region Gotland har tvingats investera stora summor i avsaltningsverk då förekomsterna av användbart grundvatten har sinat. Visby är i dagsläget till största delen beroende av Tingstäde träsk som källa för stadens dricksvatten. Kartan som nu presenteras över påverkan av grundvatten runt brottet på File hajdar innefattar delar av denna reservoar av dricksvatten för Visby. Huruvida träsket är främst grundvattenmatat eller får sitt vatten från de få och små tillflöden av ytvatten som rinner mot träsket är omdiskuterat och inte klarlagt.

GBF ställer sig frågande till följderna av denna nya information rörande grundvattnet i området. Vilken påverkan eller risk för påverkan kan detta innebära framöver för Gotlands vattenförsörjning.

Vi ser också att påverkansområdet innefattar i stort sett alla områden för Natura 2000 på File hajdar, Grodvät, Hejnum hällar, Hejnum Kallgate och Bojsvätar. Kommer det att ske en ökad påverkan på dessa och dess fuktighetsberoende växtlighet och av denna beroende fauna?

9. Igenläggning av diken

Att lägga igen av människan skapade diken, som har ändrat ytvattenströmmarna i området, kan vara vällovligt. Problemet är att växtligheten kan ha anpassat sig till de nya flöden som har skapats. GBF anser att diket norr om vägen förbi Djupdal (med viss förlängning söder om körvägen) kan läggas igen utan vad GBF kan förstå större problem. Likaså bedömer GBF att de diken och dränerande vägar som skapades då en skogsbrand härjade på gränsen till naturreservatet Hejnum Kallgate bör återställas i tidigare skick. Däremot är flödena i källmyren

mellan dessa områden naturliga och skall inte röras. Utgå från äldre fotokartor och de äldre orienteringskartor som finns tillgängliga för området. De senare är ofta mycket detaljrika.

För Gotlands Botaniska Förening
Visby den 1 september 2023

Jörgen Petersson, ordf.

Samråd Cementa Slite

Svar på utskickat samråd Cementa Slite från Gotlands Elnät AB.

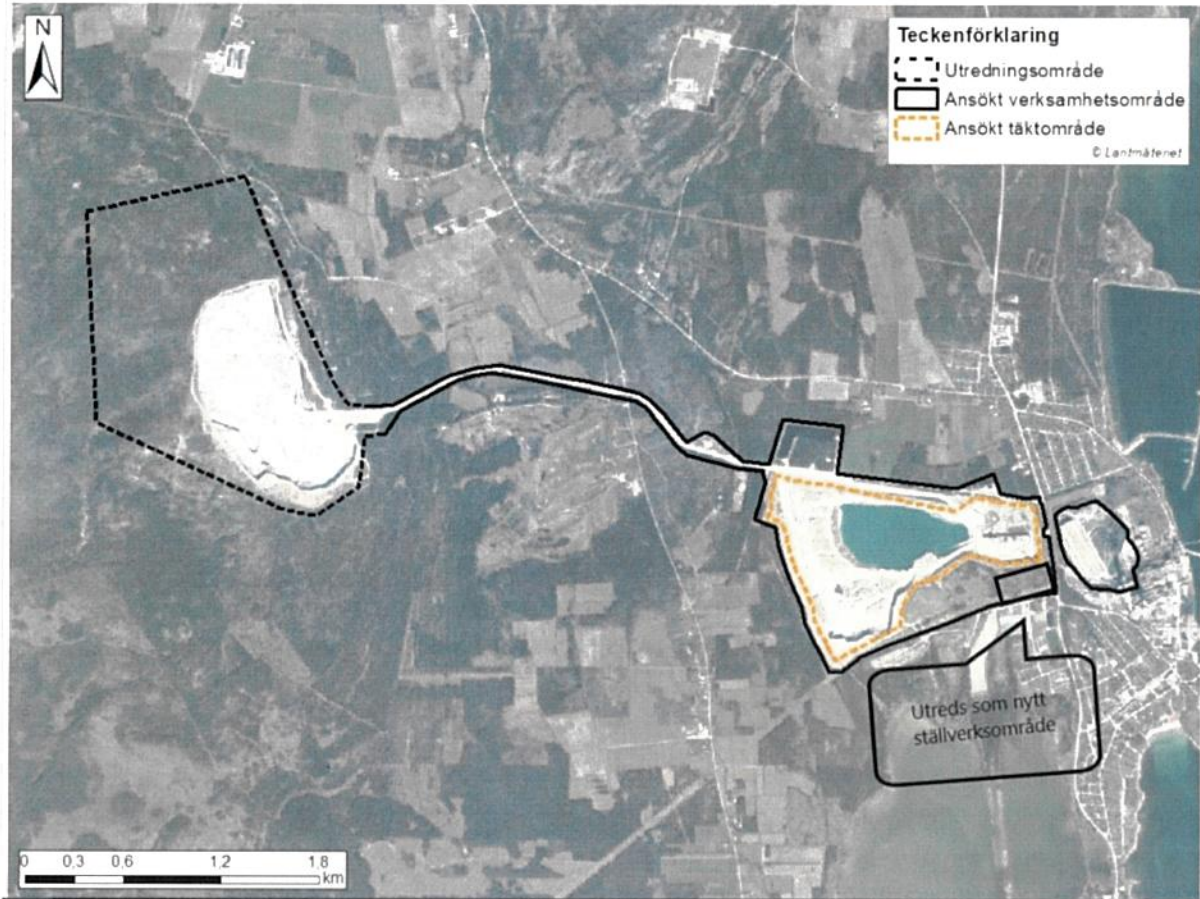
Inom det markerade utredningsområdet, markerat med svart streckad linje, finns högspänningsledning strax norröver markerat område. Energiomställning pågår och planeras inom många sektorer på Gotland och i takt med att elanvändningen ökar behöver Gotlands Elnät AB säkerställa att elen ska räcka till på hela Gotland, detta görs genom att höja kapaciteten. Det är ett arbete som kommer ta många år, bland annat genom planering av sträckning, ansökan till myndigheter, diskussioner med markägare. Vi kommer så långt som möjligt följa gamla ledningssträckning men utrymmet för ledningar kommer breddas och säkerhetsavstånden kommer behöva ökas. Kraven på elsäkerhet ökar hela tiden.

Gotlands Elnät måste redan nu planera för kommande kapacitetshöjningar av närliggande högspänningsledning, och därför får man inte bygga närmare än 50 m från befintlig högspänningsledning.

Utrymme runt elanläggningar grundar sig på el- och brandsäkerheten, samt för att kunna reparera kablar och även återkommande röjningsarbete. I utrymmet inkluderas även plats och åtkomst för arbetsredskap ex grävmaskin.

Inom ansökt verksamhetsområde, markerat med heldragen svart linje, finns högspänningsledningar runt hela området. I det sydöstra hörnet av verksamhetsområdet, markerat med en rektangel i bild nedan, finns en gammal deponi som utreds som en eventuell plats för kommande ställverksområde för den planerade kapacitetshöjningen av det centrala elnätet på Gotland samt Cementas planerade energiomställning.

Skulle några av GEABs befintliga ledningar/anläggningar av någon anledning behöva flyttas får fastighetsägaren bekosta detta. Kabelutsättning för grävarbete begärs via (<https://www.ledningskollen.se/>).

Gotlands Elnät AB

Från:

Skickat: den 22 augusti 2022 07:23

Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>

Ämne: Cementas ansökan om tillstånd

Vi, två personer vid Närs i Slite, är permanent boende i Slite och motsätter oss bestämt fortsatt och utökad täktverksamhet för Cementa. Detta p g a hotet mot vår natur och miljö samt våra vattentillgångar.

Boende i Slite

Othem Barshage, 2022-10-06

Yttrande angående Cementas täktverksamhet, som omfattar 20-30 år i Slite, Gotland.

Är boende inom det område som berörs av Cementas täktverksamhet på fastighet Gotland

Som boende inom området vill jag att den kommande miljökonsekvensanalysen beskriver, analyserar och visar företagets påverkan på miljön, både i direkt anslutning till brotten, till intilliggande område samt för den påverkan som kan bli utanför området. För det första ska konsekvensutredningen självfallet göras efter den miljöskyddslagstiftning vi har i Sverige, och utredningen ska visa den påverkan som faktiskt blir, men även ta upp andra tänkbara scenarier av miljöeffekter, såväl naturmiljö, friluftsliv, ytvatten, grundvatten, climateffekter och annan markpåverkan. Som det stora internationella bolag som ni är, stöd er på den miljölagstiftning som finns i Sverige. Gör en omfattande analys där samtliga aspekter tas med. Gör en gedigen konsekvensanalys där det tydligt framgår vilka miljöeffekterna blir. Hur ska vi som boende här annars känna oss trygga? Oavsett vart i landet man bor ska samma miljölagstiftning gälla.

Vi måste få reda på vilka konsekvenserna blir över tid och vid förändringar av brottets bredd och djup. Att huset skallar till vid vissa sprängningar är redan idag ett faktum, men hur kommer vi påverkas framöver av vibrationer och buller? Hur kommer brunnens skick och vattennivå och vattenkvalitet påverkas över tid? Detta är högst relevant då det rör sig om enskild brunn och kommunalt vatten inte finns i närheten som ett alternativ. Viktigt är även att ni kan följa upp och utvärdera det som sker. Hur påverkas yt- och grundvattennivåerna, olika arter, stora som små och inte bara de mest sällsynta.

Med vänliga hälsningar

Från:
Skickat: den 6 oktober 2022 12:21
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: Samråd Cementa Slite

Jag heter _____ och har fritidshus i Othem där jag nyttjar en grävd och en borrhälsbrunn. Jag motsätter mig Cementas ansökan om fortsatt och utökad täktverksamhet av följande skäl:

Grundvattnet

Gotlands kalkrika berggrund gör öns grundvattenförsörjning extra känslig för till exempel saltvatteninträngning. Det finns tydliga bevis för att Cementas verksamhet redan idag leder till att saltvatten tränger in i grundvattnet, enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU). Det finns en befogad oro för att en av norra Gotlands viktigaste vattentäkter kommer ta skada av fortsatt brytning. Ingen av Cementas två senaste ansökningar har kunnat bevisa att utökad brytning inte kommer att påverka grundvattnet negativt på norra Gotland. Det var en av de bärande orsakerna till att Mark- och miljööverdomstolen inte kunde pröva ansökan 2021.

Höga naturvärden

Området som ansökan avser utgör riksintresse för dess mycket höga naturvärden. Här finns Gotlands största sammanhängande våtmarksområde och största sammanhängande hållmarksområde. Här finns ett flertal rödlistade och fridlysta svampar, lavar och fjärilar som apollofjäril, svartfläckig blåvinge och våddnätfjäril. Det går inte att bedriva kalkbrytning OCH bevara dessa värden. Sprickor i kalkstenen kan förstöra dricksvattnet i området och vattenbalansen i känslig natur i närbelägna naturreservat. Låga grundvattennivåer gör Gotland känsligt när extremväder blir vanligare. Extremsommaren 2018 torrstressades skog med svampangrepp som följd. Det räcker inte att kompensera brunnsägare i närheten av täktområdet när grundvattnet rubbas på grund av kalkbrytning. Konsekvenserna för skog och mark ur balans, både vild och brukad, är enorma och kan på sikt påverka möjligheten att leva och verka på Gotland. Vi måste återställa våtmarker och säkerställa att vattnet stannar kvar och sluta pumpa ut i det i havet, som vid kalkbrytning.

Anpassning till klimatet eller till cementindustrin?

Cementindustrin har en extremt stor klimatpåverkan och Cementa i Slite är en av Sveriges största utsläppare av koldioxid. Samtliga expertinstanser är tydliga med att fortsatt kalkbrytning leder till irreversibel påverkan på grundvattnet och skador på skyddsvärd natur. Cementa tar stora resurser i anspråk för att gång på gång ansöka om utökad kalkbrytning utan att någonsin ge en miljökonsekvensbeskrivning som duger att prövas rättsligt. Jag är emot att Sveriges riksdag ger enskilda företag undantag från miljölagstiftningen. Särskilt ett företag med så stor negativ påverkan på miljön. Det har skadat min tilltro till svenskt rättssystem.

Med vänlig hälsning

--

Från:
Skickat: den 3 september 2022 13:44
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Kopia:
Ämne: Samråd

Hej,

Inkommer i egenskap av fastighetsägare i Vägumeviken () med följande synpunkter.

Som fastighetsägare i (med egen borrhälsbrunn) känner jag stor oro för störningar på såväl ytvatten och grundvatten som naturmiljö och friluftsliv.

Cementas verksamhet har under många årtionden påverkat miljön i området. Jag vill särskilt peka på den negativa påverkan som bl.a. muddring och deponering (inklusive anläggande av piper och vägbank) i Vägumeviken har haft. Jag tror att det är oomtvistat att det har haft negativa konsekvenser för bottenförhållanden, grumlighet, växtlighet, fiske- och badmöjligheter. Även detta bör om möjligt beaktas i den kommande tillståndprocessen. Även om verksamheten har skett i enlighet med då lämnade tillstånd har den orsakat bestående skada i Vägumeviken.

Idag störs miljön förutom av den direkta täktverksamheten av kraftig spridning av damm och även sotpartiklar (från förbränning av kol, sopor och gummi?), buller och vibrationer, ända in i Vägumeviken.

För att inte tala om utsläppen av koldioxid.

Jag föreslår att Cementa åtgärdar detta innan verksamheten tillåts ge upphov till ytterligare störningar. Det skulle kännas både rimligt, smakfullt och ansvarstagande.

Vänliga hälsningar

Från:
Skickat: den 3 oktober 2022 21:33
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Kopia:
Ämne: Samråd Cementa Slite

Hej!

Jag anser att den föreslagna ansökan om utökad täktverksamhet skall avslås. Som jag förstår det går det inte att med säkerhet bedöma effekter av brotten och risken att grundvattnet tar skada är en risk alldeles för stor att inte ta på allvar. För mig skulle effekterna var omfattande. Behovet att vatten för en fungerande vardag behöver inte förklaras. Redan i dag påverkas vardagen av buller i samband vid nya sprängningar.

Jag ser inga problem med upprustningen av strandvallarna vid Natura 2000-området.

Vänligen,

Hej!

I grunden är jag positiv till nytt täkt tillstånd.

Men vattnet är en grundläggande förutsättning för mig, precis som för er.

Jag bedriver spannmålsodling i större professionell skala samt har djurhållning i olika slag bla har jag 300 får på gården, vatten är en förutsättning året runt för att djuren ska klara sig, även nivån på vatten/grundvatten för växtodlingarna.

Genom gården finns flera åar och vattendrag som mynnar ut i havet där bla öring går upp och leker, dessa åar får inte påverkas då de också fungerar som avvattnings för jordbruket samt att det

Är där dräneringarna från jordbruket går ut.

En sänkning av vattnet skulle få stora ekonomiska och biologiska konsekvenser.

Gården har varit i drift sen 1200 talet och alltid haft rikligt med vatten.

Ägare

Från:
Skickat: den 3 december 2022 12:22
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Kopia:
Ämne: Kompletterande synpunkter

Bilaga 50

Informationsklass: Intern

Hej,

Med anledning av det kompletterande samrådsunderlaget daterat 2022-11-25 vill jag, i egenskap av fastighetsägare i Vägumeviken, lämna följande synpunkter.

Av underlaget framgår att det finns risk att grundvattenförekomsten i Lärbro påverkas. Min fastighet, som ägs tillsammans med [redacted] och [redacted] (kopierade), ligger inom det angivna området för grundvattenförekomsten. Vi har egenborrade brunnar på vår fastighet och jag känner stor oro för att förekomsten och/eller kvaliteten på grundvattnet ska försämras. Med tanke på vattenbristen på Gotland, i kombination med de pågående klimatförändringarna, är detta ytterligare skäl till att den planerade verksamheten inte bör tillåtas. Jag motsätter mig därmed också att Cementa söker dispens från försämringsförbudet och förbudet mot äventyrande av dessa vattenförekomster.

När det gäller krossanläggningen anser jag att denna, vid ett eventuellt tillstånd till den planerade verksamheten, ska placeras på sådant sätt att den orsakar minst utsläpp samt minst damning och buller för boende och fritidsboende. Jag konstaterar att nuvarande transporter orsakar stora problem med både damning och buller.

Hälsningar

Från:

Skickat: den 4 december 2022 22:19

Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>; gotland@lansstyrelsen.se

Ämne: Yttrande rörande täktansökan

Inför Cementas ansökan om långvarigt tillstånd har underlag tillställts boende i området och allmänheten. I underlaget anges att en ny plats för en krossanläggning ska identifieras bland en handfull presenterade alternativ.

En krossanläggning medför betydande olägenheter rörande buller och annan miljöpåverkan på människor, djur och växtlighet. I synnerhet gäller detta om platsen bestäms till vägsträckningen Västra brottet och File hajdar inklusive området NV Västra brottet då en krossanläggning ovan mark orsakar betydligt mer buller än en anläggning långt under marknivå. Sannolikt finns även andra ytterligare konsekvenser av en krossanläggning på markytan.

Vi som är boende i närområdet (Närs) är mycket oroade av detta och emotser kraftfulla åtgärder för att eliminera alla miljörisker och olägenheter av denna krossanläggning. Vi förordar därmed en krossanläggning så långt från bebyggelse som möjligt och nedsänkt under marknivå.

Boende i Närsområdet

Från:
Skickat: den 9 januari 2023 19:07
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: Synpunkter

Hej!

Jag vill lämna en synpunkt på det kompletterande samrådsunderlaget, gällande er ansökan om långvarigt tillstånd till takt- och vattenverksamhet i Slite: jag motsätter mig all framtida exploatering av Gotlands natur från er sida.

Vänliga hälsningar

Från:
Skickat: den 5 december 2022 08:19
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: Samråd Cementa SLITE

Yttrande angående kompletterande samråd.

Angående ny placering av kross och påverkan på fastigheten.
Vi anser att Cementa tar de nödvändiga åtgärder och ansvar som behövs så inte fastigheten

får ändrade bullervärden och damning samt ändring av vattenflödet i brunnar.

Skickat från min iPad

Från:
Skickat: den 14 december 2022 17:02
Till: SM_SE_Samråd Cementsa <samradCementsa@sweco.se>
Ämne: Samråd Cementsa Slite

Hej!
Vi vill härmed meddela att vi ställer oss positiva till och inte har några invändningar mot Cementsas fortsatta kalkbrytning samt cementproduktion i Sliteområdet.

Mvh

Skickat från min iPad

Från:

Skickat: den 29 november 2022 11:28

Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>

Ämne: Samråd Cementa Slite

Cementa är ett oerhört viktigt företag för orten och Gotland. Damm och buller är vi som bor här vana vid och hör inte något av, när man blivit van vid det.

Slite och stora delar av norra Gotland hade dött utan Cementa. Jag hoppas att ni får tillstånd för all evighet. Annars hade Sverige fått importera ca 75% av hela samhällsbygget, med mycket större miljöpåverkan än den som sker nu.

Slitebo.

Från:
Skickat: den 8 januari 2023 15:34
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken gällande Cementa Slite

Hej,
Jag heter _____ och har fritidshus i Othem där jag nyttjar en grävd och en borrhälsbrunn. Jag motsätter mig Cementas ansökan om fortsatt och utökad täktverksamhet, av skäl angivna per mail 6/10-22 (nedan). Med anledning av att samrådsmaterialet kompletterats vill jag yttra mig angående föreslagen placering av krossanläggningen i File hajdar-takten. Jag motsätter mig en krossanläggning i File Hajdar då vi kommer att störas av bullret.

Vänligen

Den tors 6 okt. 2022 kl 12:20 skrev

Jag heter _____ och har fritidshus i Othem där jag nyttjar en grävd och en borrhälsbrunn. Jag motsätter mig Cementas ansökan om fortsatt och utökad täktverksamhet av följande skäl:

Grundvattnet

Gotlands kalkrika berggrund gör öns grundvattenförsörjning extra känslig för till exempel saltvatteninträngning. Det finns tydliga bevis för att Cementas verksamhet redan idag leder till att saltvatten tränger in i grundvattnet, enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU). Det finns en befogad oro för att en av norra Gotlands viktigaste vattentäkter kommer ta skada av fortsatt brytning. Ingen av Cementas två senaste ansökningar har kunnat bevisa att utökad brytning inte kommer att påverka grundvattnet negativt på norra Gotland. Det var en av de bärande orsakerna till att Mark- och miljööverdomstolen inte kunde pröva ansökan 2021.

Höga naturvärden

Området som ansökan avser utgör riksintresse för dess mycket höga naturvärden. Här finns Gotlands största sammanhängande våtmarksområde och största sammanhängande hållmarksområde. Här finns ett flertal rödlistade och fridlysta svampar, lavar och fjärlarna apollofjäril, svartfläckig blåvinge och våddnåtfjäril. Det går inte att bedriva kalkbrytning OCH bevara dessa värden. Sprickor i kalkstenen kan förstöra dricksvattnet i området och vattenbalansen i känslig natur i närbelägna naturreservat. Låga grundvattennivåer gör Gotland känsligt när extremväder blir vanligare. Extremsommaren 2018 torrstressades skog med svampangrepp som följd. Det räcker inte att kompensera brunnsägare i närheten av täktområdet när grundvattnet rubbas på grund av kalkbrytning. Konsekvenserna för skog och mark ur balans, både vild och brukad, är enorma och kan på sikt påverka möjligheten att leva och verka på Gotland. Vi måste återställa våtmarker och säkerställa att vattnet stannar kvar och sluta pumpa ut i det i havet, som vid kalkbrytning.

Anpassning till klimatet eller till cementindustrin?

Cementindustrin har en extremt stor klimatpåverkan och Cementa i Slite är en av Sveriges största utsläppare av koldioxid. Samtliga expertinstanser är tydliga med att fortsatt kalkbrytning leder till irreversibel påverkan på grundvattnet och skador på skyddsvärd natur. Cementa tar stora resurser i anspråk för att gång på gång ansöka om utökad kalkbrytning utan att någonsin ge en miljökonsekvensbeskrivning som duger att prövas rättsligt. Jag är emot att Sveriges riksdag ger enskilda företag undantag från miljölagstiftningen. Särskilt ett företag med så stor negativ påverkan på miljön. Det har skadat min tilltro till svenskt rättssystem.

Med vänlig hälsning

--

--

Kompletterande Samråd Heidelberg Materials 2023-08-30 Slite

Svar på utskickat Kompletterande Samråd Heidelberg Materials från Gotlands Elnät AB.

Inom det av Heidelberg Materials markerade utredningsområdet finns högspänningsledning längs med det västra brottet söderut. Det finns även högspänningsledningar längs med Solklintsvägen mellan det västra och det östra brottet samt även ovanför Filehajdar-området.

Energiomställning pågår och planeras inom många sektorer på Gotland och i takt med att elanvändningen ökar behöver Gotlands Elnät AB säkerställa att elen ska räcka till på hela Gotland, detta görs genom att höja kapaciteten. Det är ett arbete som kommer ta många år, bland annat genom planering av sträckning, ansökan till myndigheter, diskussioner med markägare. Vi kommer, där det är möjligt och lämpligt, följa gamla ledningssträckning men utrymmet för ledningar kommer breddas och säkerhetsavstånden kommer behöva ökas. Nya stråk kommer även behövas vilket innebär behov av att ta ny mark i anspråk. Kraven på elsäkerhet ökar hela tiden.

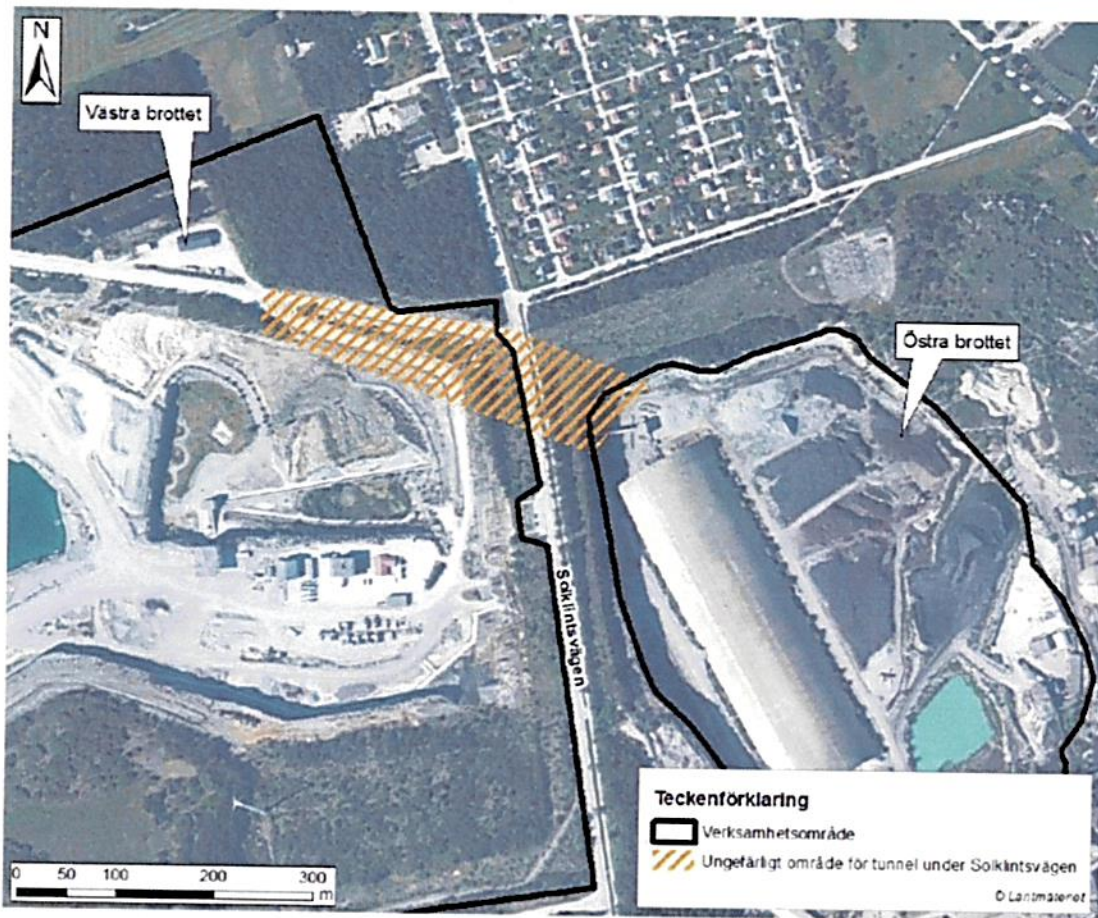
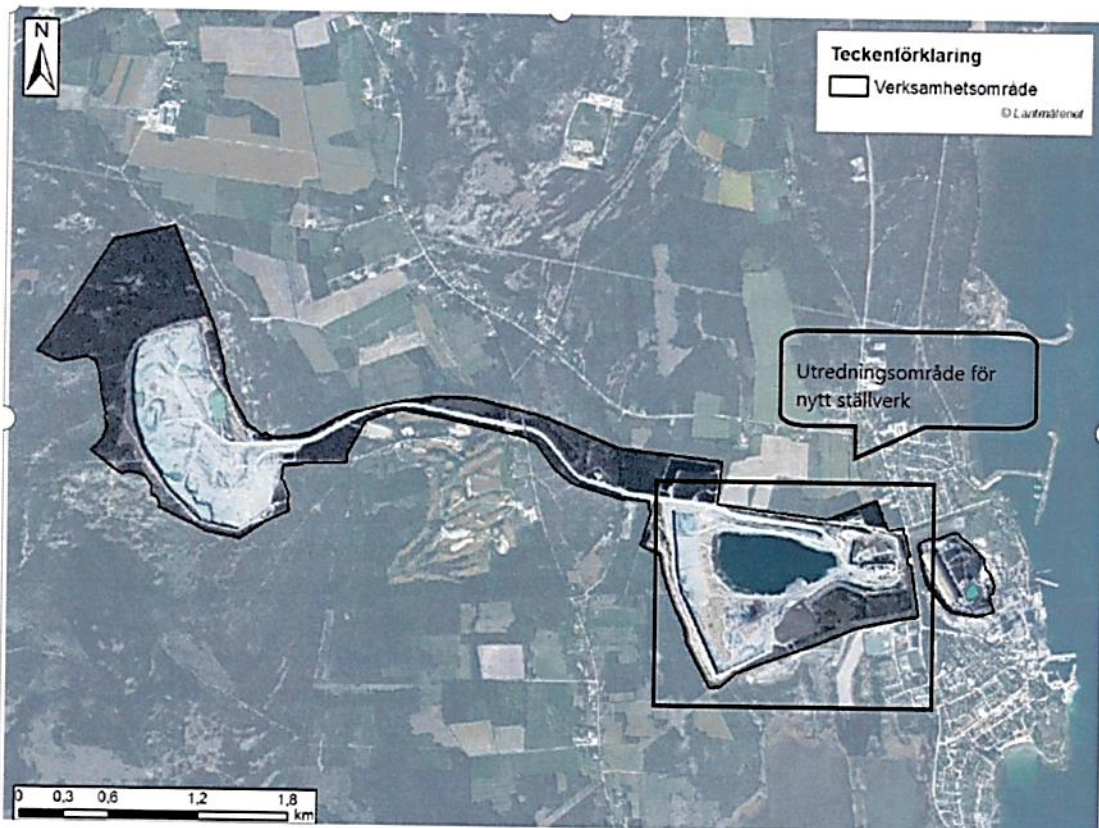
Den planerade tunnels går under våra högspänningsledningar på båda sidor om Solklintsvägen. Inför kommande utförande behöver det utredas huruvida våra högspänningsledningar påverkas eller inte. Heidelberg Materials tar kontakt med Gotlands Elnät i frågan i god tid för klargörande.

Gotlands Elnät måste redan nu planera för kommande kapacitetshöjningar av närliggande högspänningsledning, och därför får man inte bygga närmare än 50 m från befintlig högspänningsledning.

Utrymme runt elanläggningar grundar sig på el- och brandsäkerheten, samt för att kunna reparera kablar och även återkommande röjningsarbete. I utrymmet inkluderas även plats och åtkomst för arbetsredskap ex grävmaskin.

Området runt det västra brottet utreds för placering av nytt ställverk, se markering i kartan. Placering i närheten av det västra brottet är vald utifrån kommande kapacitetshöjning av det Gotländska elnätet samt Heidelberg Materials planerade energiomställning.

Skulle några av GEABs befintliga ledningar/anläggningar av någon anledning behöva flyttas får fastighetsägaren bekosta detta. Kabelutsättning för grävarbete begärs via (<https://www.ledningskollen.se/>).

Sara Johansson Gotlands Elnät AB

Från:
Skickat: den 19 augusti 2023 20:49
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: "Samråd täkter Slite"

Hej !

Har tillhandahållit er kommande ansökan om tillstånd till täkt -och vattenverksamhet jämte andra planerade åtgärder.

Min frågeställning är således:

Har det genomförts en risk och konsekvensanalys och var i så fall finns den att ta del av?

På vilket sätt kompenseras utebliven naturligt tillförsel av dricksvatten till vår brunn ifall den skulle sina eller ta annan väg?

På vilket sätt kommer brunnen att påverkas av de åtgärder ni ämnar göra?

Vad är det för ekonomisk kompensation ni syftar på och som vi har rätt till?

Det finns alltför många frågetecken inför bolagets kommande ingrepp varför jag gärna vill ha svar på ovanstående frågor.

Inte minst därför att vi lever och bor permanent inom området och vid en eventuell överlåtelse till nästa generation upplever vi det som mycket osäkert varför jag motsätter mig dessa omfattande ingrepp utan konkreta och väl underbyggda svar.

Med vänlig hälsning,

Vattenrättslig sakägare i kommande tillståndsärende.

Skickat från min iPhone

Från:
Skickat: den 23 augusti 2023 11:26
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: Förnyat tillstånd

Heidelberg Materials avser att söka förnyat långvarigt tillstånd för kalkbrytning i området File hajdar, Slite.

Ett nytt tillstånd skulle allvarligt skada tusentals boende inom påverkansområdet - företagets egna anställda inräknat. Risken för skada på grundvattnet är ytterst allvarlig. Utan tillgång till vatten kan ingen verksamhet bedrivas och inget boende är möjligt. Lantbruk, företag, fastighetsägare - alla skulle drabbas, och utan tillgång till vatten kan de heller inte säljas.

Att som anges i skrivelsen ägare till en sinande brunn ' kan' ha rätt till ekonomisk kompensation är föga förtroendeingivande.
Av vem... vem har bevisbördan... och ersätts t ex ägaren till en nedlagt, osäljbart lantbruk till fullo...

Heidelberg Materials kan inte ta sig rätten att för all framtid förinta livsmöjligheterna för såväl boende inom påverkansområdet, som för Visby stad som får sitt vatten från Tingstäde träsk.

Redan nu täcker ' Döda skogen' ett enormt område vilket utgör en allvarlig brandrisk. De rasande skogsbränderna världen över borde vara ett uppenbart varningstecken. Inget nytt brytningstillstånd bör beviljas!

Vatten är grunden för allt liv - cement är det inte!

Mvh

/

.....

Från:
Skickat: den 3 augusti 2023 19:00
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: Ågarskap brunn

Hej!

Efter att ha läst igenom ert utskick har jag några funderingar och frågor.

På vilket sätt tror ni att grundvattnet tex kvalitén på vårt dricksvatten kan påverkas när ni skriver " att brunnen eventuellt kan komma att påverkas av den planerade verksamheten ".

Sedan skriver ni också " isf kan du ha rätt till ekonomisk kompensation '
Det uppfattar jag som att det beror helt på i vilken grad vi påverkas.

Dessa citat är för mig väldigt otydliga.

Tex om vårt dricksvatten i vår brunn blir så pass påverkat förväntar jag mig en kompensation samt om vattenmängden av någon anledning skulle minska.
Detta kan påverka värdet på min fastighet.
Känner oro inför er ansökan.

Tacksam för svar.

Mvh

Från:
Skickat: den 28 augusti 2023 11:32
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>;
Ämne: Slite tåkten

Hej!

Lite osäker på vad detta mail ska ha som mottagare så jag skjuter lite brett.

Vi har en gård söder om Lärbro som är med i påverkansområdet och jag är orolig för vår vattentillgång framöver.

Vi har idag en borrhållning där vi nyligen bytte en havererad pump och märkte då hur sårbara vi är med vattnet då djuren (nöt, lamm & hästar) dricker någonstans mellan 1000-2000l/dygn.

Det finns idag bra metoder att elektroniskt övervaka borrhållningar som ni vet och jag skulle gärna vilja ha den möjligheten så vi kan få indikering på om något händer med vattentillgången innan det blir tomt och vi snabbt måste se till att djuren får vatten.

Jag skulle gärna se en sådan övervakning med hjälp från er, där båda parter har nytta av regelbundna mätvärden som kommer från en sådant system.

Mvh

Från:
Skickat: den 28 augusti 2023 09:21
Till: SM_SE_Samråd Cementa <samradCementa@sweco.se>
Ämne: Samråd täkter Slite

Vi är djupt oroade av Heidelberg Materials planer på utökad kalkbrytning i Slite.

Vi äger och lever på en jordbruksfastighet inom det beräknade påverkansområdet. Vi har tre brunnar, och är helt beroende av det vatten de ger för oss själva, vår lammproduktion, vår grönsaksodling och vår uppvärmning genom energibrunnen.

Och det lugnar oss ingalunda att, som ni skriver:" i så fall kan du ha rätt till ekonomisk kompensation".

Vi är också oroade över den påverkan en utökad brytning kan ha för hela området, växtligheten i naturen och jordbruket, och de följder för vattentäkten Tingstäde träsk .

Heidelberg Materials Cement Sverige AB

Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om tillstånd till täkt- och vattenverksamhet i Slite

Se HELHETEN Heidelberg Materials!

I Region Gotlands översiktsplan gällande kalkstensindustrin finns följande text: *”Nya tillstånd till kalkbrytning kan endast komma ifråga om det är klarlagt att den planerade verksamheten inte äventyrar den framtida vattenförsörjningen”*.

Inom Tingstäde träskvattenskyddsområde får inget ske som skadar vattnet. Risken för skada på grundvattnet är överhängande ifall tillstånd ges för ytterligare 30 år. Utan tillgång till vatten kan ingen verksamhet bedrivas och allt boende är omöjligt. Lantbruk, företag, fastighetsägare, cementafolket - alla kommer att drabbas, och utan tillgång till vatten kan fastigheterna inte heller säljas. Att som anges i skrivelsen att ägare till en förstörd/sinande brunn *kan* ha rätt till ekonomisk kompensation är knappast förtroendeingivande. Vem har bevisbördan? Och ersätts t ex ägaren till ett nedlagt, osäljbart lantbruk och en gammal släktgård till sitt rätta pris?

Bortsprängandet av File Hajdarberget riskerar att eliminera grundvattentillförseln till Tingstäde träsk. För närvarande får träsket ca 80 % av sitt vatten österifrån från File Hajdar. Vattenförande ådror har redan sprängts av, men det tystas ner och nämns inte till allmänheten eller till domstolen. Gotlands allra viktigaste grundvattentäkt Tingstäde träsk, med tusentals fridlysta musslor samt dess fridlysta Bulverk från 1100-talet, är i farozonen. Obs! Uppförandet av Bulverket är likvärdigt med byggandet av Visby ringmur.

Heidelberg Materials får inte ta sig rätten att för evinnerlig tid framöver förinta livsmöjligheterna för såväl boende inom påverkansområdet, samt för bland annat Visby stads innevånare vilka får sitt vatten från Tingstäde träsk. Miljardvinster framför människans behov av rent, mineralrikt och billigt livsviktigt dricksvatten, prioriteras. Kommer en stor del av Gotlands befolkning att tvingas flytta härifrån så småningom? Kolonialism och lobbyism på hög nivå! Det finns massvis med kalksten på andra platser än på det känsliga Gotland.

Vi befinner oss just nu i ”klimatnödläge” och även Heidelberg Materials måste agera utifrån det. Redan nu täcker ”De döda skogarna på Gotland” enormt stora områden vilket utgör en allvarlig brandrisk. De rasande skogsbränderna i Spanien, Grekland, Canada, Kalifornien med flera andra länder i världen är ett uppenbart varningstecken.

Heidelberg Materials fortsätter med att ansöka om tillstånd för fortsatt verksamhet trots att Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökningar SGU, Havs- och vattenmyndigheten, Naturskyddsföreningen, Gotlands Botaniska förening, Urberggruppen File Hajdar, privatpersoner m.fl. har förklarat och förtydligat konsekvenserna av en förödande fortsatt brytning, samt sagt ett bestämt NEJ till det vid ett flertal tillfällen.

Heidelberg Materials har för avsikt att bli klimatneutrala (själva säger de att de ska fatta noll) och fånga in CO₂ och lagra det i bergen i Norge, men mig veterligen så har Norge inte ens kapacitet för att lagra sina egna CO₂-utsläpp. En båttransport varannan dag till och från Norge är knappast miljövänligt heller. I Gotlands Allehanda på sid 9 den 29 augusti 2023 finns bland annat följande text: *”Östersjön undersöks – kan bli kyrkogård för koldioxid”*. I Sverige finns pilotprojekt för infångning av CO₂ – men en eventuell möjlighet att lagra koldioxiden på svensk mark är många år bort. Naturskyddsföreningen tycker att det är bra att möjligheterna för

koldioxidlagring i Sverige undersöks. Men det är inte hela lösningen och risken är att det blir ett sätt att fortsätta öka utsläppen. Då blir det en falsk lösning och det kan vi aldrig acceptera, skriver Karin Lexén till TT. Lagring av koldioxid är dessutom en storskalig experimentverkstad. Vi vet inte om koldioxiden stannar kvar, gör den inte det kommer det att innebära enorma utsläpp. Lagringen är dessutom dyr och energikrävande och om/när koldioxiden läcker ut bidrar den även till ytterligare försurning i Östersjön.

Vilka av den storskaliga kalkstensindustrins chefer, övriga arbetare samt deras anhöriga fattar och inser vidden av den förödande framfarten? Vilket civilkurage har de? Kan de med rent samvete berätta för sina barn, barnbarn och barnbarnsbarn att det var de som sprängde sönder och förstörde naturen och grundvattnet på norra och mellersta Gotland?

Allt fler människor börjar inse den förödande stenverksamhetens katastrofala konsekvenser för bl.a. vattentillgången på Gotland. Och när ska Heidelberg Materials fatta att enorma livsnödvändiga naturområden redan är förstörda för all framtid?

Använd försiktighetsprincipen!

Se HELHETEN! Stoppa den fortsatta exploateringen och förödelsen av Gotlands bästa grundvattentäkt samt bortsprängandet av File hajdarberget!

Bevilja inget nytt brytningstillstånd till Heidelberg Materials brytning och ”Naturvåldtäkt” i 30 fortsatta år, på File Hajdar?

Ett nytt tillstånd äventyrar vattenförsörjningen och det är helt emot Region Gotlands översiktsplan!

Visbys vattenförsörjning och Tingstäde träsk.

I ÖVERSIKTSPLANEN (som gäller för hela ön) har regionen tagit följande ställning gällande kalkstensindustrin kontra vattenförsörjning.

”Nya tillstånd till kalkbrytning och täktverksamhet kan endast komma ifråga om det är klarlagt att den planerade verksamheten inte äventyrar den framtida vattenförsörjningen.”

Vi som bor i Visby får hälften av vårt vatten från Tingstäde träsk. Det grunda träsket är avgörande för att boende i Visby ska få vatten i kranen!

Men Tingstäde träsk är hotat! Det finns ett vattenskyddsområde som gäller Tingstäde träsk och några grundvattentäkter. Inom skyddsområdet får inget ske som skadar. Man får tex inte gräva djupare än tre meter över grundvattennivån. Skyddet gäller däremot inte det som händer strax utanför skyddsområdet.

Cementa(Heidelberg Materials) kalkbrytning är nära Tingstäde träsk. I MÖD Dom M 1579-20 visar Naturvårdsverket, Länsstyrelsen, SGU och Naturskyddsföreningen på Gotland att brytningen kan påverka eller påverkar Tingstäde träsk. Risken är inte obefintlig.

Jag frågade vattenansvariga på Region Gotland vad som händer om Tingstäde träsk skadas, finns det någon reservplan?

Fick svar att under en kortare tid kan vattnet ersättas med grundvattentäkter. Men om skadan är allvarlig och permanent. Finns ingen reservplan!

Det här är allvarligt! Det finns ingen reservplan för vatten till Visby samtidigt som expertmyndigheterna visar på risken med fortsatt storskalig kalkbrytning!

Cementa (Heidelberg Materials) visar i sitt samrådsunderlag ett påverkansområde som sträcker sig in över Tingstäde träsk! De nedtonar samtidigt riskerna med sin kalkstensbrytning. Och planerar att eventuellt införa vissa åtgärder för att hjälpa grundvattenbildningen i närområdet.

Cementa förlorar inte mycket om och när skada uppstår. På Cementas samrådsmöte frågade jag om de har avsatt pengar för att hjälpa gotlänningarna med vatten den dag det behövs, tex till ett avsaltningsverk till Visby när vattentillgången i Tingstäde försämras. Fick ett nekande skratt tillbaka.

Jag frågade vad Region Gotland ska göra om träsket inte längre går att använda för Visbys vatten.

- Då får Region Gotland stämma oss, sa Cementas representant.

Nu lämnar Cementa in sin ansökan om fortsatt extremt storskalig och långvarig kalkstensbrytning. En verksamhet som bevisligen skadar grundvattnet i närområdet men också hotar träsket. Företaget har duktiga lobbyister och experter och jurister. De har makt att påverka både industrin och Regeringen.

Jag som boende i Visby med kommunalt vatten från Tingstäde träsk förutsätter att samtliga jurister i Mark-och miljödomstolen bevakar att mitt och andra gotlänningars vatten inte får äventyras.

Från: den 27 november 2023 11:09
Till: Hallgren, Jon (Slite) SWE <jon.hallgren@heidelbergmaterials.com>
Ämne: Re: Heidelberg Materials samråd

CAUTION: EXTERNAL EMAIL

Hej!

Jag är öppen för en dialog om köp av marken med vissa förbehåll, jag ger inga medgivanden till nyttjande av den i nuläget.

Hälsningar

Den mån 6 nov. 2023 kl 14:47 skrev Hallgren, Jon (Slite) SWE <jon.hallgren@heidelbergmaterials.com>:

Hej

Heidelberg Materials Cement Sverige AB har för avsikt att ansöka om tillstånd för utökad täktverksamhet i Västra brottet och File hajdar-täkten. Verksamheten kommer främst att bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229, men även andra fastigheter kan beröras. Vi har redan varit i kontakt med dig i fråga om att få möjlighet att vidta vissa åtgärder inom fastigheten i som du äger. Inom fastigheten planerar Heidelberg Materials att vidta följande åtgärder:

nedläggning av vattenledningar
infiltration av vatten i borrhål
pumpning av vatten till ett dike på fastigheten för att kompensera för det bortfall av ytvatten som den planerade täktverksamheten ger upphov till.

Åtgärderna syftar till att minska täktverksamhetens påverkan på naturmiljön.

Det är ännu inte bestämt exakt var inom fastigheten som åtgärderna skulle behöva vidtas. Som en del i samrådsprocessen inför den kommande tillståndsansökan, genomför vi nu ett kompletterande samråd gällande ovan nämnda åtgärder och tar tacksamt emot ev. synpunkter från dig senast 2023-11-27.

Med vänliga hälsningar

Jon Hallgren
Environmental Permitting Specialist

Heidelberg Materials Sweden
Skolgatan 6, Box 102
SE-642 22 Slite
Direct +46 (0)498 28 10 55
Mobile +46 (0)734 23 00 11
E-mail: jon.hallgren@heidelbergmaterials.com

Information about how we process personal data may be found on our website.

This e-mail may contain confidential and/or legally privileged information. If you are not the intended recipient (or have received this e-mail in error) please notify the sender immediately and delete this e-mail. Any unauthorized copying, disclosure or distribution of the material in this e-mail is strictly forbidden.

Från: Arvid Mickelåker <arvid.mickelaker@svenskakyrkan.se>

Skickat: den 17 november 2023 13:37

Till: Hallgren, Jon (Slite) SWE <jon.hallgren@heidelbergmaterials.com>; Visby stift Egendom <visby.egendom@svenskakyrkan.se>

Ämne: Sv: Heidelberg Materials samråd

CAUTION: EXTERNAL EMAIL

Hej!

Bekräftar att vi diskuterar nedan angivna åtgärder. Inga avtal är ännu ingångna.

Vänligen

Arvid Mickelåker

Egendomsförvaltare Visby stift

0498-40 49 25

arvid.mickelaker@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan

VISBY STIFT

I samband med att du skickar e-post till oss behandlar vi dina personuppgifter för att kunna hantera ärendet, samt för att uppfylla vår skyldighet att bevara handlingar enligt lagen om Svenska kyrkan respektive offentlighets- och sekretesslagen, beroende på vilken verksamhet du kontaktar oss för. Det du skickar till oss kan därför komma att skickas vidare till andra mottagare inom Visby stift, mottagare inom Svenska kyrkan eller externa mottagare beroende på vad ärendet rör, samt på begäran lämnas ut till allmänheten till följd av offentlighetsprincipen. På <http://www.svenskakyrkan.se/visbystift/gdpr>-kan du läsa mer om hur Visby stift hanterar personuppgifter och dina rättigheter.

Från: Hallgren, Jon (Slite) SWE <jon.hallgren@heidelbergmaterials.com>

Skickat: den 6 november 2023 14:34

Till: Arvid Mickelåker <arvid.mickelaker@svenskakyrkan.se>; Visby stift Egendom <visby.egendom@svenskakyrkan.se>

Ämne: Heidelberg Materials samråd

Hej Arvid!

Heidelberg Materials Cement Sverige AB har för avsikt att ansöka om tillstånd för utökad täktverksamhet i Västra brottet och File hajdar-täkten. Verksamheten kommer främst att bedrivas inom fastigheten Othem Österby 1:229, men även andra fastigheter kan beröras. Vi har redan varit i kontakt med dig i fråga om att få möjlighet att vidta vissa åtgärder inom fastigheten Prästgården 1:1 som ni äger. Inom fastigheten Prästgården 1:1 planerar Heidelberg Materials att vidta följande åtgärder:

- nedläggning av vattenledningar
- infiltration av vatten i borrhål
- dämning av Orgvåtar.

Åtgärderna syftar till att minska täktverksamhetens påverkan på naturmiljön.

Det är ännu inte bestämt exakt var inom fastigheten som åtgärderna skulle behöva vidtas. Som en del i samrådsprocessen inför den kommande tillståndsansökan, genomför vi nu ett kompletterande samråd gällande ovan nämnda åtgärder och tar tacksamt emot ev. synpunkter från er senast 2023-11-27.

Med vänliga hälsningar

Jon Hallgren

Environmental Permitting Specialist

Heidelberg Materials Sweden

Skolgatan 6, Box 102

SE-642 22 Slite

Direct +46 (0)498 28 10 55

Mobile +46 (0)734 23 00 11

E-mail: jon.hallgren@heidelbergmaterials.com

Information about how we process personal data may be found on our website.

This e-mail may contain confidential and/or legally privileged information. If you are not the intended recipient (or have received this e-mail in error) please notify the sender immediately and delete this e-mail. Any unauthorized copying, disclosure or distribution of the material in this e-mail is strictly forbidden.